

Т. Л. Абрамюк,
І. В. Оніщенко

КРАЇЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

ЧАСТИНА **1**

Харків
Видавнича група «Основа»
2022

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

- А16** **Абрамюк, Тетяна Леонідівна**
Українська мова та читання. 4 клас. Частина 1 /
Т. Л. Абрамюк, І. В. Оніщенко. — Харків : Вид. група
«Основа», 2022. — 270, [2] с. — (Серія «Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-4078-7.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування і розробки уроків української мови та читання у 4-му класі Нової української школи, складені відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової освіти (2018) за Типовою освітньою програмою авторського колективу під керівництвом О. Я. Савченко. Розподіл годин і тематика уроків відповідають змісту підручників К. І. Пономарьової, Л. А. Гайової та О. Я. Савченко, І. Я. Красуцької.

Конспекти уроків, різноманітних за формою проведення, побудовано з урахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа», на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, з використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язберезувальних технологій, інтерактивних методів та прийомів навчання, сучасного обладнання як складової нового освітнього середовища.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ЗМІСТ

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ	7
Українська мова	7
Літературне читання	10
УКРАЇНСЬКА МОВА	13
Повторюю знання про звуки і букви	13
Урок 1. Ознайомлення з метою і завданнями уроків української мови в 4-му класі, підручником з української мови й умовними позначеннями в ньому. Пригадування державних символів України та правил поведінки під час звучання гімну	13
Урок 2. Повторення знань про звуки і букви. Побудова звукових схем і звуковий аналіз слів. Відтворення діалогу в ролях. Обмін враженнями про літній відпочинок. Написання тексту про власне бажання	16
Урок 3. Написання слів з ненаголошеними звуками [е], [и] в коренях. Добір перевірних слів. Розпізнавання звертань у реченнях, пригадування розділових знаків при звертаннях. Написання інформації про себе	19
Урок 4. Написання слів з подовженими приголосними звуками й апострофом. Складання і записування речень з поданими словами. Знаходження інформації на етикетці. Написання тексту про свої вподобання	22
Урок 5. Вимовляння і записування слів із дзвінкими приголосними звуками в кінці складу. Записування відповідей на подані запитання. Колективне пригадування інформації про мальовничі місця в Україні. Написання розповіді про одне з них. Пошук й обговорення інформації на рекламному плакаті. Створення рекламного плаката	25
Урок 6. Вправління в правильному наголошуванні слів. Взаємоперевірка виконаних робіт. Розігрування сценки знайомства. Написання розповіді за поданими запитаннями	28
Урок 8. Розташування слів за абеткою. Пошук слів в орфографічному словнику за алфавітом. Написання тексту про власне бажання з обґрунтуванням своєї думки	31
Урок 9. Повторення і застосування правил переносу слів. Добір заголовка до тексту. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	33
Спостерігаю за значенням слів	36
Урок 11. Повторення знань про лексичні групи слів. Уживання слів у прямому й переносному значеннях. Складання і записування речень з поданими словосполученнями. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	36
Урок 12. Вправління в добір синонімів і антонімів. Розподіл слів за тематичними групами. Добір заголовка до тексту. Складання і записування речень з поданими словами. Написання тексту за поданими запитаннями	39
Урок 13. Розпізнавання багатозначних слів, пояснення їхніх значень. Складання і записування речень з багатозначними словами. Написання твору на задану тему. Розглядання картин, аналіз і порівняння зображеного на них. Висловлення своїх уподобань	42
Урок 15. Ознайомлення з фразеологізмами, пояснення їхніх значень. Добір до фразеологізмів синонімічних слів. Складання і записування речень із фразеологізмами. Написання розповіді за поданими запитаннями	45
Урок 16. Повторення і закріплення знань про лексичне значення слова	48
Пригадую будову слова	51
Урок 18. Повторення знань про будову слова. Розбір слів за будовою. Складання і записування речень зі спільнокореновими словами. Пошук інформації в таблиці. Складання таблиці за аналогією	51
Урок 19. Розрізнення співзвучних префіксів і прийменників. Спілкування в групах на добре відому тему. Проведення інтерв'ю за поданими запитаннями. Обговорення кадрів з відомих мультфільмів. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	54
Урок 20. Написання слів з префіксами <i>пре-</i> і <i>при-</i> . Складання і записування речень з поданими словами. Написання тексту на задану тему	57
Урок 22. Утворення слів за допомогою префіксів і суфіксів. Складання і записування речень з поданими словами. Пошук інформації на авіаквитку. Написання розповіді за поданими запитаннями	60
Урок 23. Повторення і закріплення знань про будову слова	63

Дізнаюся більше про іменник	66
Урок 25. Повторення знань про іменник. Розрізнення іменників — назв істот і неістот, власних і загальних назв. Складання і записування речень за світлинами. Написання розгорнутої відповіді на запитання з обґрунтуванням власної думки	66
Урок 26. Визначення роду і числа іменників. Змінювання іменників за числами. Пошук важливої для покупця інформації на етикетці. Написання тексту про свій вибір з обґрунтуванням власної думки	69
Урок 27. Ознайомлення з відмінками і відмінковими питаннями. Визначення відмінка іменників. Вправлення у відмінюванні іменників. Написання розповіді про свій вибір з поясненням власної думки	72
Урок 29. Змінювання іменників за відмінками. виправлення в тексті навмисно припущених помилок у відмінкових закінченнях іменників. Написання відповіді на запрошення	75
Урок 30. Визначення початкової форми іменників. Написання тексту на задану тему	77
Урок 31. Написання закінчень іменників жіночого роду в родовому відмінку однини. Написання порівняльного опису на основі прочитаного тексту	80
Урок 32. Вживання паралельних форм іменників чоловічого роду в давальному і місцевому відмінках однини. виправлення навмисно допущених помилок у відмінкових закінченнях іменників. Пояснення значення прислів'їв. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	83
Урок 33. Спостереження за чергуванням приголосних звуків у давальному і місцевому відмінках однини. Складання і записування речень з поданими словосполученнями. Написання розповіді про своє бажання за поданими запитаннями	86
Урок 34. Спостереження за чергуванням голосних звуків при відмінюванні іменників. Добір заголовка до тексту. Аналіз інформації на рекламному плакаті та визначення його мети. Написання тексту про своє ставлення до інформації, поданої в рекламі	89
Урок 36. Написання закінчень іменників жіночого роду в орудному відмінку однини. Написання розповіді про свої враження від світлини і тексту про зображене на ній	92
Урок 37. Написання закінчень іменників чоловічого роду в орудному відмінку однини. Написання тексту про свою мрію з обґрунтуванням власної думки	94
Урок 38. Написання іменників жіночого роду з основою на приголосний звук в орудному відмінку однини. Аналіз інформації на фотоколажі та висловлення свого ставлення до неї. Складання розповіді на основі прочитаного тексту	97
Урок 39. Написання закінчень іменників у родовому і місцевому відмінках множини. Складання і записування речень зі словосполученнями. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	100
Урок 40. Розбір іменника як частини мови. Добір заголовка до тексту. Написання розповіді про прочитану книжку	102
Урок 41. Повторення і закріплення знань про іменник	105
Дізнаюся більше про прикметник	108
Урок 44. Повторення знань про прикметник. Визначення роду і числа прикметників. Написання розповіді про своє ставлення з обґрунтуванням власної думки	108
Урок 45. Відмінювання прикметників. Визначення відмінка прикметників. Написання розповіді за поданими запитаннями	111
Урок 46. Визначення початкової форми прикметників. Аналіз інформації на кадрі з програми новин. Написання розгорнутої відповіді на поставлене запитання з обґрунтуванням своєї думки	114
Урок 47. Написання закінчень прикметників жіночого роду в давальному і місцевому відмінках. Складання і записування речень з поданими словосполученнями. Написання розповіді за поданими запитаннями	117
Урок 48. Утворення прикметників за допомогою префіксів і суфіксів. Практичне ознайомлення зі ступенями порівняння прикметників. Аналіз інформації на фотоколажі. Написання розповіді про своє ставлення до медіапродукту з обґрунтуванням своєї думки	119
Урок 50. Написання прикметників з суфіксами <i>-ськ-, -зьк-, -цьк-</i> . Обговорення світлини в групі. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	122
Урок 51. Визначення роду, числа і відмінка прикметників. Складання і записування речень з поданими прикметниками. Написання розповіді за поданими запитаннями	124
Урок 52. Розбір прикметника як частини мови. Добір прикметників для опису персонажа тексту. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	127
Урок 53. Закріплення і застосування знань про прикметник	130
Урок 56. Узагальнення вивченого. Підсумковий урок	133

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ	135
Урок 1. Ознайомлення з новим підручником: обкладинка, форзаці. Умовні позначення. Звернення до читачів. Структура змісту підручника	135
Читаємо й розповідаємо про свої захоплення	138
Урок 2. Осінь в школу кличе на урок. Вірш Ліни Костенко «Вже брами літа замикає осінь...». Настрій твору. Вислови з переносним значенням. Оповідання Олександри Савченко «Як читають книжки?». Визначення нової інформації, постановка запитань до прочитаного	138
Урок 3. Захоплюйся читанням. Оповідання Марії Манеру «Читач Максимко». Постановка запитань до прочитаного. Обговорення заголовка твору. Дискусія «Займи позицію». Вірш Василя Марсюка «Диктант». Обговорення ситуації	142
Урок 4. Медіавіконце: види і джерела інформації. Що таке інформація? Які є види інформації?	145
Урок 5. Хочеш бути чарівником/чарівницею книжок? (Текст створено за матеріалами інтернет-джерел (QR-код)). Вірш Давида Гуліа «Розум, знання і сила». Обговорення основної думки вірша	149
Урок 6. Перевіряємо свої досягнення	152
Прагнемо зрозуміти своїх предків	154
Урок 8. Вступ до розділу. Українські народні обрядові пісні. «Як ще не було початку світу...». Дерево життя. Ставлення людей до сил природи. Здобуваємо інформацію з різних джерел, а також інтегруємо різні види мистецтва (QR-код)	154
Урок 9. Стародавній Єгипет. Створення світу (за єгипетськими міфами). Переповіла Ольга Бондарук. Читаємо правильно власні назви та нові слова. Цікаві факти про єгиптян	157
Уроки 10–11. Стародавня Греція. Дедал та Ікар (з міфів Давньої Греції). Переповіла Катерина Гловацька. Постановка запитань до прочитаного. Виокремлення нової інформації; розвиток уваги; вміння запитувати і відповідати. Обговорення заголовка твору. Вислови думку та аргументуй... Займи позицію «Мені подобається Ікар, тому що...», «Мені не подобається Ікар, тому що...»	160
Урок 12. Міфи слов'янських народів. Ольга Бондарук «Міфи про створення світу та людей». Читаємо правильно власні назви та нові слова. Світове дерево: уявлення про нього, вірування наших предків	164
Урок 13. Богині-жінки в слов'янській міфології. «Дана й Лада» (за Ольгою Бондарук). Обговорення богинь-жінок у міфології	167
Урок 14. Медіавіконце: історія медіа. Історія розвитку медіа. Розглянути колаж, на якому подано історію розвитку медіа. Мініпроект на тему «Як медіа змінюють світ»	169
Урок 15. Перевіряємо свої досягнення	172
Збагачуємося скарбами усної народної творчості	175
Урок 16. Вступ до розділу. Пісня, казка, приказка, прислів'я — історичні джерела українського народу. «Наші джерела» (за Софією Грицою)	175
Урок 17. Українська народна казка. Побутові казки. «Заяче сало». Значення побутових казок. Визначення дійових осіб	177
Уроки 18–19. Хорватські народні казки. «Дев'ять братів-сіроманців». Аналіз твору. Визначення та обговорення головного героя. Знаходження в казці зачину, основної частини й кінцівки. Переказування казки за малюнками	179
Урок 20. Розширення читацького досвіду дітей. Сайт «Українська казка». Порівняння сюжетів, дійових осіб. Обмін враженнями	183
Урок 21. Байки та притчі нашого народу. Народна байка «Жаба боязкіша від зайця». Народна притча «Без труда нема плода»	186
Урок 22. Українські народні пісні. «Стоїть явір над водою» (українська народна пісня)	189
Урок 23. Народні легенди. «Хліб і золото». Визначення головної думки легенди. Пояснення значення висловів. Визначення жанрових особливостей твору	192
Урок 24. Українські народні прислів'я та приказки. Прислів'я народів світу. Особливість змісту і побудови. Пряме і переносне значення змісту прислів'їв. Розвиток образного мовлення учнів. Узагальнення прислів'їв та приказок за тематикою. Пояснення нових термінів. Схвалення та засудження в прислів'ях та приказках	195
Урок 25. Народні усмішки. Борис Грінченко — славетний український письменник	199
Урок 26. Медіавіконце: колекції народної творчості. Віртуальна екскурсія до Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара»; розглядання ілюстрацій у підручнику. Здобуваємо інформацію з різних джерел (QR-код)	202
Урок 28. Перевіряємо свої досягнення	204

Захоплюємося сторінками історії України	208
Урок 29. Вступ до розділу. Розглядання колажу. Історія наших предків. Уривок з твору Олександра Олеся «Наші предки — слов'яни». Робота зі словником. Пояснення значення нових слів. Звичаї наших предків, описані у творі	208
Урок 30. Історія наших предків. Ярослав Мудрий. Уривок з твору Олександра Олеся «Ярослав Мудрий». Робота зі словником. Пояснення значення нових слів. Цікаві факти про Ярослава Мудрого	211
Урок 31. Книги за княжих часів. Оповідання Івана Крип'якевича «Книги за княжих часів». Виникнення книжок. Пошук нової інформації, тлумачення нових понять. Постановка запитань за текстами. Визначення ключових слів та головної думки	215
Урок 32. Медіавіконце: кінофільми. Особливість створення цієї форми медіа. Виявлення глядацьких потреб учнів, їхніх ставлень. Поняття «кінофільм», «фільм», «кіно», «кінострічка». Жанри кінофільмів. Перегляд постера сучасного українського пригодницького фільму-фентезі. Здобуваємо інформацію з різних джерел (QR-код)	218
Уроки 33–34. Незвичайна історична зустріч. Олена Герасимова «Несподіване знайомство» (уривок з книжки «Еллісів та еллісівці. Українці в Норвегії»)	221
Урок 35. Походження назв міст та сіл України. Вірш Дмитра Білоуса «У назвах міст і сіл слова». Стаття Алли Коваль «Знайомі незнайомці»	224
Уроки 37–38. Єдність і взаєморозуміння. Вірш Олеся Лупія «22 січня». Обговорення подій, описаних у вірші. Уривок з книжки «Мальована історія Незалежності України» братів Капранових «Незалежність України». Робота зі словником	227
Урок 39. Історія моєї сім'ї. Підготовка мініпроєкту «Історія мого прізвища», «Історія моєї родини в історії моєї країни»	230
Урок 41. Перевіряємо свої досягнення	233
Розуміємо красу й добро	235
Урок 42. Зимові візерунки. Вірш Максима Рильського «Зима». Слово про автора. Поняття рими	235
Уроки 43–44. Досліджуємо текст. Твір Ніни Бічуя «Чотири руді лисиці». Діалог	238
Уроки 45–46. Різдвяні пригоди. Твір Валентини Вздудзької «Горобине Різдво» (зі збірки «Казки Різдвяного ангела»). Слово про письменницю.	241
Урок 47. Мій ангел такий маленький. Вірш Галини Кирпи «Мій ангел такий маленький». Аналіз та порівняння образів ангела у творі Валентини Вздудзької «Горобине Різдво» (зі збірки «Казки Різдвяного ангела») та вірші Галини Кирпи «Мій ангел такий маленький»	245
Урок 48. Зимові радості та турботи. Презентація учнями прочитаних творів: різножанрових і різної тематики. Складання реклами, відгуків учнів. Використання ресурсів, посібників-хрестоматій з позакласного і додаткового читання та ін., фондів бібліотеки, інтернет-джерел	248
Уроки 49–50. Зимові пригоди. Казка Марії Людкевич «Пригода у хатинці лісника». Слово про письменницю. Казкове і реальне у творі. Визначення жанру. Структура твору. Придумування продовження казки	251
Урок 51. Медіавіконце: електронне листування. Поняття «електронний лист» та «електронна пошта». Правила безпечного електронного листування	255
Урок 52. Створення програми новорічно-різдвяного свята. Використання учнями знань з предметів літературне читання, мистецтво, «Я досліджую світ», свого життєвого досвіду; можливостей інтернету	258
Урок 53. Веселе слово. Вірш Дмитра Білоуса «Колядник». Розповідання учнями смішних новорічних історій. Скринька очікувань	260
Урок 54. Народні й авторські засівальні пісні, щедрівки, колядки. Мова символів у зимових святах. Інсценізації новорічних і різдвяних пісень (колективні та групові)	263
Урок 56. Перевіряємо свої досягнення	266
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	269

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

УКРАЇНСЬКА МОВА

№ з/п	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Примітки вчителя
Повторюю знання про звуки і букви			
1		Ознайомлення з метою і завданнями уроків української мови в 4-му класі, підручником з української мови й умовними позначеннями в ньому. Пригадування державних символів України та правил поведінки під час звучання гімну	
2		Повторення знань про звуки і букви. Побудова звукових схем і звуковий аналіз слів. Відтворення діалогу в ролях. Обмін враженнями про літній відпочинок. Написання тексту про власне бажання	
3		Написання слів з ненаголошеними звуками [е], [и] в коренях. Добір перевірних слів. Розпізнавання звертань у реченнях, пригадування розділових знаків при звертаннях. Написання інформації про себе	
4		Написання слів з подовженими приголосними звуками й апострофом. Складання і записування речень з поданими словами. Знаходження інформації на етикетці. Написання тексту про свої вподобання	
5		Вимовляння і записування слів із дзвінками приголосними звуками в кінці складу. Записування відповідей на подані запитання. Колективне пригадування інформації про мальовничі місця в Україні. Написання розповіді про одне з них. Пошук й обговорення інформації на рекламному плакаті. Створення рекламного плаката	
6		Вправлення в правильному наголошуванні слів. Взаємоперевірка виконаних робіт. Розігрування сценки знайомства. Написання розповіді за поданими запитаннями	
7		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді про свої враження від побаченого. Тема для спілкування: «Враження від осінньої природи»	
8		Розташування слів за абеткою. Пошук слів в орфографічному словнику за алфавітом. Написання тексту про власне бажання з обґрунтуванням своєї думки	
9		Повторення і застосування правил переносу слів. Добір заголовка до тексту. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	
10		Діагностувальна робота за розділом «Повторюю знання про звуки і букви»	
Спостерігаю за значенням слів			
11		Повторення знань про лексичні групи слів. Уживання слів у прямому й переносному значеннях. Складання і записування речень з поданими словосполученнями. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	
12		Вправлення в добір синонімів і антонімів. Розподіл слів за тематичними групами. Добір заголовка до тексту. Складання і записування речень з поданими словами. Написання тексту за поданими запитаннями	
13		Розпізнавання багатозначних слів, пояснення їхніх значень. Складання і записування речень з багатозначними словами. Написання твору на задану тему. Розглядання картин, аналіз і порівняння зображеного на них. Висловлення своїх уподобань	
14		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Хитрий Карло»	
15		Ознайомлення з фразеологізмами, пояснення їх значень. Добір до фразеологізмів синонімічних слів. Складання і записування речень із фразеологізмами. Написання розповіді за поданими запитаннями	
16		Повторення і закріплення знань про лексичне значення слова	
17		Діагностувальна робота за розділом «Спостерігаю за значенням слів»	
Пригадую будову слова			
18		Повторення знань про будову слова. Розбір слів за будовою. Складання і записування речень зі спільнокореновими словами. Пошук інформації в таблиці. Складання таблиці за аналогією	

№ з/п	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Примітки вчителя
19		Розрізнення співзвучних префіксів і прийменників. Спілкування в групах на добре відому тему. Проведення інтерв'ю за поданими запитаннями. Обговорення кадрів з відомих мультфільмів. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	
20		Написання слів з префіксами <i>пре-</i> і <i>при-</i> . Складання і записування речень з поданими словами. Написання тексту на задану тему	
21		Розвиток зв'язного мовлення. Написання казки з використанням порівняльного опису. Тема для спілкування: «Казка про яблуню і березу»	
22		Утворення слів за допомогою префіксів і суфіксів. Складання і записування речень з поданими словами. Пошук інформації на авіаквитку. Написання розповіді за поданими запитаннями	
23		Повторення і закріплення знань про будову слова	
24		Діагностувальна робота за розділом «Пригадую будову слова»	
Дізнаюся більше про іменник			
25		Повторення знань про іменник. Розрізнення іменників — назв істот і неістот, власних і загальних назв. Складання і записування речень за світлинами. Написання розгорнутої відповіді на запитання з обґрунтуванням власної думки	
26		Визначення роду і числа іменників. Змінювання іменників за числами. Пошук важливої для покупця інформації на етикетці. Написання тексту про свій вибір з обґрунтуванням власної думки	
27		Ознайомлення з відмінками і відмінковими питаннями. Визначення відмінка іменників. Вправлення у відмінюванні іменників. Написання розповіді про свій вибір з поясненням власної думки	
28		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді за одним із поданих зачинів. Тема для спілкування: «Моє ставлення до школи»	
29		Змінювання іменників за відмінками. Виправлення в тексті навмисно допущених помилок у відмінкових закінченнях іменників. Написання відповіді на запрошення	
30		Визначення початкової форми іменників. Написання тексту на задану тему	
31		Написання закінчень іменників жіночого роду в родовому відмінку однини. Написання порівняльного опису на основі прочитаного тексту	
32		Вживання паралельних форм іменників чоловічого роду в давальному і місцевому відмінках однини. Виправлення навмисно допущених помилок у відмінкових закінченнях іменників. Пояснення значення прислів'їв. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	
33		Спостереження за чергуванням приголосних звуків у давальному і місцевому відмінках однини. Складання і записування речень з поданими словосполученнями. Написання розповіді про своє бажання за поданими запитаннями	
34		Спостереження за чергуванням голосних звуків при відмінюванні іменників. Добір заголовка до тексту. Аналіз інформації на рекламному плакаті та визначення його мети. Написання тексту про своє ставлення до інформації, поданої в рекламі	
35		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Дві групи й одна»	
36		Написання закінчень іменників жіночого роду в орудному відмінку однини. Написання розповіді про свої враження від світлини і тексту про зображене на ній	
37		Написання закінчень іменників чоловічого роду в орудному відмінку однини. Написання тексту про свою мрію з обґрунтуванням власної думки	

№ з/п	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Примітки вчителя
38		Написання іменників жіночого роду з основою на приголосний звук в орудному відмінку однини. Аналіз інформації на фотоколажі та висловлення свого ставлення до неї. Складання розповіді на основі прочитаного тексту	
39		Написання закінчень іменників у родовому і місцевому відмінках множини. Складання і записування речень зі словосполученнями. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	
40		Розбір іменника як частини мови. Добір заголовка до тексту. Написання розповіді про прочитану книжку	
41		Повторення і закріплення знань про іменник	
42		Розвиток зв'язного мовлення. Написання розповіді за поданим планом. Тема для спілкування: «Мій улюблений журнал»	
43		Діагностувальна робота за розділом «Дізнаюся більше про іменник»	
Дізнаюся більше про прикметник			
44		Повторення знань про прикметник. Визначення роду і числа прикметників. Написання розповіді про своє ставлення з обґрунтуванням власної думки	
45		Відмінювання прикметників. Визначення відмінка прикметників. Написання розповіді за поданими запитаннями	
46		Визначення початкової форми прикметників. Аналіз інформації на кадрі з програми новин. Написання розгорнутої відповіді на поставлене запитання з обґрунтуванням своєї думки	
47		Написання закінчень прикметників жіночого роду в давальному і місцевому відмінках. Складання і записування речень з поданими словосполученнями. Написання розповіді за поданими запитаннями	
48		Утворення прикметників за допомогою префіксів і суфіксів. Практичне ознайомлення зі ступенями порівняння прикметників. Аналіз інформації на фотоколажі. Написання розповіді про своє ставлення до медіапродукту з обґрунтуванням своєї думки	
49		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Шкідливість куріння»	
50		Написання прикметників з суфіксами <i>-ськ-</i> , <i>-зьк-</i> , <i>-цьк-</i> . Обговорення світлини в групі. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	
51		Визначення роду, числа і відмінка прикметників. Складання і записування речень з поданими прикметниками. Написання розповіді за поданими запитаннями	
52		Розбір прикметника як частини мови. Добір прикметників для опису персонажа тексту. Написання розгорнутої відповіді на подане запитання	
53		Закріплення і застосування знань про прикметник	
54		Діагностувальна робота за розділом «Дізнаюся більше про прикметник»	
55		Розвиток зв'язного мовлення. Написання переказу тексту за самостійно складеним планом. Тема для спілкування: «Про розум і вдячність диких тварин»	
56		Узагальнення вивченого. Підсумковий урок	

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

№ з/п	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Примітки вчителя
1		Ознайомлення з новим підручником: обкладинка, форзаци. Умовні позначення. Звернення до читачів. Структура змісту підручника	
Читаємо й розповідаємо про свої захоплення			
2		Осінь в школу кличе на урок. Вірш Ліни Костенко «Вже брами літа замикає осінь...». Настрій твору. Вислови з переносним значенням. Оповідання Олександри Савченко «Як читають книжки?». Визначення нової інформації, постановка запитань до прочитаного	
3		Захоплюйся читанням. Оповідання Марії Манеру «Читач Максимко». Постановка запитань до прочитаного. Обговорення заголовка твору. Дискусія «Займи позицію». Вірш Василя Марсюка «Диктант». Обговорення ситуації	
4		Медіавіконце: види і джерела інформації. Що таке інформація? Які є види інформації?	
5		Хочеш бути чарівником/чарівницею книжок? (Текст створено за матеріалами інтернет-джерел (QR-код)). Вірш Давида Гулія «Розум, знання і сила». Обговорення основної думки вірша	
6		Перевіряємо свої досягнення	
7		Робота з дитячою книжкою. Виставка книжок, прочитаних учнями влітку	
Прагнемо зрозуміти своїх предків			
8		Вступ до розділу. Українські народні обрядові пісні. «Як ще не було початку світу...». Дерево життя. Ставлення людей до сил природи. Здобуємо інформацію з різних джерел, а також інтегруємо різні види мистецтва (QR-код)	
9		Стародавній Єгипет. Створення світу (за єгипетськими міфами). Переповіла Ольга Бондарук. Читаємо правильно власні назви та нові слова. Цікаві факти про єгиптян	
10–11		Стародавня Греція. Дедал та Ікар (з міфів Давньої Греції). Переповіла Катерина Гловацька. Постановка запитань до прочитаного. Виокремлення нової інформації; розвиток уваги; вміння запитувати і відповідати. Обговорення заголовка твору. Вислови думку та аргументуй... Займи позицію «Мені подобається Ікар, тому що...», «Мені не подобається Ікар, тому що...»	
12		Міфи слов'янських народів. Ольга Бондарук «Міфи про створення світу та людей». Читаємо правильно власні назви та нові слова. Світове дерево: уявлення про нього, вірування наших предків	
13		Богині-жінки в слов'янській міфології. «Дана й Лада» (за Ольгою Бондарук). Обговорення богинь-жінок у міфології	
14		Медіавіконце: історія медіа. Історія розвитку медіа. Розглядаємо колаж, на якому подано історію розвитку медіа. Мініпроект «Як медіа змінюють світ»	
15		Перевіряємо свої досягнення	
Збагачуємося скарбами усної народної творчості			
16		Вступ до розділу. Пісня, казка, приказка, прислів'я — історичні джерела українського народу. «Наші джерела» (за Софією Грицюю)	

№ з/п	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Примітки вчителя
17		Українська народна казка. Побутові казки. «Заяче сало». Значення побутових казок. Визначення дійових осіб	
18–19		Хорватські народні казки. «Дев'ять братів-сіроманців». Аналіз твору. Визначення та обговорення головного героя. Знаходження в казці зачину, основної частини й кінцівки. Переказування казки за малюнками	
20		Розширення читацького досвіду дітей. Сайт «Українська казка». Порівняння сюжетів, дійових осіб. Обмін враженнями.	
21		Байки та притчі нашого народу. Народна байка «Жаба боязкіша від зайця». Народна притча «Без труда нема плода»	
22		Українські народні пісні. «Стоїть явір над водою» (українська народна пісня)	
23		Народні легенди. «Хліб і золото». Визначення головної думки легенди. Пояснення значення висловів. Визначення жанрових особливостей твору	
24		Українські народні прислів'я та приказки. Прислів'я народів світу. Особливість змісту і побудови. Пряме і переносне значення змісту прислів'їв. Розвиток образного мовлення учнів. Узагальнення прислів'їв та приказок за тематикою. Пояснення нових термінів. Схвалення та засудження в прислів'ях та приказках	
25		Народні усмішки. Борис Грінченко — славетний український письменник	
26		Медіавіконце: колекції народної творчості. Віртуальна екскурсія до Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара»; розглядання ілюстрацій у підручнику. Здобуємо інформацію з різних джерел (QR-код)	
27		Робота з дитячою літературою. Бібліотечка класу. Презентація учнями нових книг, журналів для бібліотечки класу. Обмін враженнями «Читач — читачеві». Усна реклама обраних книг. Прогнозування змісту книги за обкладинкою	
28		Перевіряємо свої досягнення	
Захоплюємося сторінками історії України			
29		Вступ до розділу. Розглядання колажу. Історія наших предків. Уривок з твору Олександра Олеся «Наші предки — слов'яни». Робота зі словником. Пояснення значення нових слів. Звичаї наших предків, описані у творі	
30		Історія наших предків. Ярослав Мудрий. Уривок з твору Олександра Олеся «Ярослав Мудрий». Робота зі словником. Пояснення значення нових слів. Цікаві факти про Ярослава Мудрого	
31		Книги за княжих часів. Оповідання Івана Крип'якевича «Книги за княжих часів». Виникнення книжок. Пошук нової інформації, тлумачення нових понять. Постановка запитань за текстами. Визначення ключових слів та головної думки	
32		Медіавіконце: кінофільми. Особливість створення цієї форми медіа. Виявлення глядацьких потреб учнів, їхніх ставлень. Поняття «кінофільм», «фільм», «кіно», «кінострічка». Жанри кінофільмів. Перегляд постера сучасного українського пригодницького фільму-фентезі. Здобуємо інформацію з різних джерел (QR-код)	
33–34		Незвичайна історична зустріч. Олена Герасимова «Несподіване знайомство» (уривок з книжки «Еллісів та еллісівці. Українці в Норвегії»)	
35		Походження назв міст та сіл України. Вірш Дмитра Білоуса «У назвах міст і сіл слова». Стаття Алли Коваль «Знайомі незнайомці»	

№ з/п	Дата	Назви розділів; теми уроків; навчальний матеріал; основні види роботи	Примітки вчителя
36		Література рідного краю (місто, район, село). Шкільна преса — майбутні письменники серед нас. Зустріч з митцем. Екскурсія до пам'ятних місць	
37–38		Єдність і взаєморозуміння. Вірш Олеся Лупія «22 січня». Обговорення подій, описаних у вірші. Уривок з книжки «Мальована історія Незалежності України» братів Капранових «Незалежність України». Робота зі словником	
39		Історія моєї сім'ї. Підготовка мініпроєкту «Історія мого прізвища», «Історія моєї родини в історії моєї країни»	
40		Робота з періодичними (або довідковими) виданнями для дітей. Тематика читання: науково-пізнавальні твори з різних галузей знань; про життя письменників, створення книг тощо	
41		Перевіряємо свої досягнення	
Розуміємо красу й добро			
42		Зимові візерунки. Вірш Максима Рильського «Зима». Слово про автора. Поняття рими	
43–44		Досліджуємо текст. Твір Ніни Бічуя «Чотири руді лисиці». Діалог	
45–46		Різдвяні пригоди. Твір Валентини Вздутьської «Горобине Різдво» (зі збірки «Казки Різдвяного ангела»). Слово про письменницю	
47		Мій ангел такий маленький. Вірш Галини Кирпи «Мій ангел такий маленький». Аналіз та порівняння образів ангела у творі Валентини Вздутьської «Горобине Різдво» (зі збірки «Казки Різдвяного ангела») та вірші Галини Кирпи «Мій ангел такий маленький»	
48		Зимові радості та турботи. Презентація учнями прочитаних творів: різножанрових і різної тематики. Складання реклами, відгуків учнів. Використання ресурсів, посібників-хрестоматій з позакласного і додаткового читання та ін., фондів бібліотеки, інтернет-джерел	
49–50		Зимові пригоди. Казка Марії Людкевич «Пригода у хатинці лісника». Слово про письменницю. Казкове і реальне у творі. Визначення жанру. Структура твору. Придумування продовження казки	
51		Медіавіконце: електронне листування. Поняття «електронний лист» та «електронна пошта». Правила безпечного електронного листування	
52		Створення програми новорічно-різдвяного свята. Використання учнями знань з предметів літературне читання, мистецтво, «Я досліджую світ», свого життєвого досвіду; можливостей інтернету	
53		Веселе слово. Вірш Дмитра Білоуса «Колядник». Розповідання учнями смішних новорічних історій. Скринька очікувань	
54–55		Народні й авторські засівальні пісні, щедрівки, колядки. Мова символів у зимових святах. Інсценізації новорічних і різдвяних пісень (колективні та групові)	
56		Перевіряємо свої досягнення	

УКРАЇНСЬКА МОВА

ПОВТОРЮЮ ЗНАННЯ ПРО ЗВУКИ І БУКВИ

УРОК 1. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З МЕТОЮ І ЗАВДАННЯМИ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 4-МУ КЛАСІ, ПІДРУЧНИКОМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й УМОВНИМИ ПОЗНАЧЕННЯМИ В НЬОМУ. ПРИГАДУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СИМВОЛІВ УКРАЇНИ ТА ПРАВИЛ ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС ЗВУЧАННЯ ГІМНУ

Мета: ознайомити учнів із підручником з української мови; навчити користуватися умовними позначками; закріплювати знання державних символів України; розвивати мовлення учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати патріотизм, поважне ставлення до державних символів.

Обладнання: кошик (або його зображення); картка з умовними позначеннями підручника; картки, бейджики та прямокутники для вправи «Дізнався сам, розкажи іншим»; завдання з деформованим текстом (на індивідуальних картках); паперова долонька для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Ланцюг довіри»

— Діти, щоб ефективно працювати, маємо більше довіряти одне одному, маємо бачити те, що є у нас спільного.

(Учніам пропонують відшукати і назвати щось спільне із сусідом, утворюючи своєрідний ланцюг.)

2. Вправа «Криголам»

— Відгадайте загадку.

- Німецька, польська та англійська,
Українська й італійська,

Слова і речення її основа,
І називається це... (мова).

— Яка мова є нашою рідною? За початковими літерами охарактеризуйте українську мову.

М —

О —

В —

А —

3. Каліграфічне письмо

Уу Мм ук кр ра аї ськ мо ов ва мова

Птицю пізнати по пір'ю, а людину по мові.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Прийом «Кошик ідей»

— Спробуйте передбачити, що саме ми будемо вивчати на уроці української мови у 4-му класі. Пропоную наповнити наш кошик ідей.

— Дійсно, у 4-му класі ми будемо вчитися усно та письмово висловлювати власні думки, дізнаємося ще більше про частини мови, речення та текст. А допоможе нам у цьому підручник з української мови.

2. Ознайомлення з підручником

— Працювати з підручником ми будемо разом з четвіркою знайомих вам друзів: Родзинкою, Щетунчиком, Читалочкою та Гаджиком. Вони запрошують вас вивчати мову, подорожуючи світом, та обіцяють, що ця віртуальна мандрівка буде захопливою та цікавою.

Аналіз умовних позначень підручника. Робота в парах

— Опрацюйте в парі умовні позначення підручника. Перевірте себе, встановивши відповідність. (Учні в парі позначають відповідність стрілочками на картці.)

Попрацюй у парі або групі
Виконай творче завдання
Виконай роботу олівцем
Поміркуй і поясни
Переглянь відео за QR-кодом на останній сторінці
Виконай завдання вдома
Поспілкуйся з однокласниками
Розкажи, чи задоволений/задоволена ти своєю роботою на уроці
Виконай завдання на вибір
Напиши
Прочитай або розкажи

3. Фізкультхвилинка

Раз! Два! Час вставати:
Будемо відпочивати.
Три! Чотири! Присідаймо,
Швидко втому проганяймо,
П'ять! Шість! Засміялись,
Кілька разів понахилялись.
Їжачок сьогодні в нас
Завітав у вільний час.
Будем бігати, стрибати,
Щоб нам їжачка спіймати.
Прудко їжачок втікає,
Голочками нас шпиляє.
Сім! Вісім! Час настав
Повернутися до справ.

4. Продовження роботи за підручником (с. 3)

Бесіда

— Які державні символи України зображено на с. 3 підручника?
— Хто автор слів Гімну України? На музику якого композитора покладено слова?

5. Вправа «Дізнався сам, розкажи іншим» (Метод «Навчаючи — учись»)

Учні об'єднуються у чотири групи. Кожна група отримує картку з інформацією про державні символи України. Члени кожної групи мають бейджики однакового кольору і такого самого кольору квадратики-символи.

Протягом кількох хвилин у групі читають інформацію з картки. Потім ходять класом і ознайомлюють зі своєю інформацією однокласників з інших груп, отримуючи під час кожної зустрічі квадратик-символ від свого співрозмовника. Символи використовують, щоб проконтролювати, чи відбулася зустрічі з усіма групами.

Після цього проводять узагальнення почутої інформації.

Картка 1

Що символізує Тризуб? Для українців в усьому світі Тризуб символізує нерозривний зв'язок із Вітчизною. У різні періоди історії наш Тризуб ставав символом боротьби за незалежність.

У давні часи його використовували як своєрідний оберіг. Зображення тризуба археологи зустрічали у багатьох пам'ятках культури, датованих з I століття нашої ери. Символ відомий серед народів Сходу і Середземномор'я з найдавніших часів, в українських землях — з II століття.

Картка 2

Колірна гама прапора існує вже тисячі років. Появу жовто-синіх кольорів пов'язують з Великим переселенням народів, яке відбувалося 3000 років до н. е. Точиться багато суперечок з приводу тлумачення символіки Державного Прапора України. За однією із версій, жовтий колір є символом сонця, вищої духовності та Творця, а синій символізує земне і саму землю. У контексті стихій жовтий та синій також трактують як вогонь та воду.

Традиційно кольори Державного Прапора України трактують також як гармонійне поєднання мирного неба та пшеничного поля.

Картка 3

Створення українського гімну бере початок з осені 1862 року, коли на одній з вечірок у Павла Чубинського, сербські студенти, які навчалися в Київському університеті, співали патріотичну пісню: «...Серце біє і кривіє за свою свободу...». Чубинському пісня дуже сподобалася. Він відійшов в іншу кімнату, а за пів години повернувся із готовим текстом вірша «Ще не вмерла Україна».

Картка 4

6 березня 2003 року Законом України «Про Державний Гімн України» затверджено текст Державного Гімну України, в основу якого покладено пісню «Ще не вмерла Україна» на музику Михайла Вербицького зі словами першого куплету та приспіву твору Павла Чубинського. 2005 року з'явилася ювілейна монета номіналом 10 грн, яку присвятили Гімну України і випустили до 140-ї річниці першого його публічного виконання.

6. Відновлення деформованого тексту

— Закон України «Про державні символи України» визначає порядок їх використання та захисту.

— Попрацюйте самостійно. Відновіть деформований текст, уставляючи пропущені слова (слово-сполучення), та дізнайтеся про правила поведінки під час звучання Державного Гімну та внесення або винесення Державного Прапора України.

На знак шанування _____ громадяни під час: підняття, спуску, внесення або винесення _____ проводжають його _____ обличчям до стяга. Особи _____ статі знімають головні убори. Покладення під час виконання Державного Гімну України цивільними особами _____ на серце _____.

Слова для довідки: державних символів України, Державного Прапора України, стоячи, чоловічої, правої руки, схвалюється.

— Спишіть останнє речення. Підкресліть слова, написані з великої літери. Поясніть уживання великої літери у цих словах.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Пригадайте імена помічників у підручнику.
- Що означає умовне позначення, на якому зображено два мікрофони?
- Які державні символи має Україна?
- Як слід поводитися під час звучання Гімну України?
- Яке завдання було найцікавішим?

2. Рефлексія. Вправа «Долонька»

Зображення кожного пальчика — це місце, де записують відповіді на запитання. Великий — «Мій настрій», вказівний — «Що цікавого я вивчив сьогодні?», середній — «Що було важко? Які труднощі спіткали?», безіменний — «Мені не сподобалося сьогодні», мізинець — «Що б я хотів ще вивчити?».

3. Домашнє завдання

Дібрати та записати 6 прислів'їв або приказок про мову. Визначити в них граматичну основу.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 2. ПОВТОРЕННЯ ЗНАТЬ ПРО ЗВУКИ І БУКВИ. ПОБУДОВА ЗВУКОВИХ СХЕМ І ЗВУКОВИЙ АНАЛІЗ СЛІВ. ВІДТВОРЕННЯ ДІАЛОГУ В РОЛЯХ. ОБМІН ВРАЖЕННЯМИ ПРО ЛІТНІЙ ВІДПОЧИНОК. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ПРО ВЛАСНЕ БАЖАННЯ

Мета: актуалізувати знання учнів про звуки та букви; удосконалювати навички звукового аналізу; розвивати зв'язне мовлення, вміння аргументувати власну думку; формувати складники комунікативної компетентності; виховувати толерантність, доброзичливість, повагу до співрозмовника.

Обладнання: плакат «Відшукай слово», мапа, кольорові цеглинки з буквами та звуковими схемами, картки для фонетичного аналізу, скринька бажань, ромашки для проведення рефлексії.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, громадянська та історична.

Хід уроку

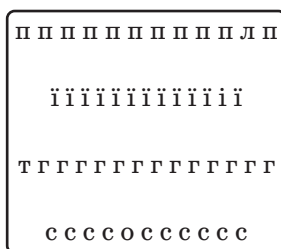
I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Бажаю тобі»

Учні обводять на аркуші паперу долоню. На зображенні кожного пальчика пишуть побажання.

2. Вправа «Відшукай слово»

— У кожному рядку закресліть «зайву» літеру та прочитайте слово.

— Так, це літо. Найулюбленіша пора всіх дітей. Адже влітку тривають найдовші канікули. Цікаво, яким було ваше літо?

3. Робота в парах

— Попрацюйте в парах. Обмінюйтеся враженнями про найщасливіший день літа.

4. Каліграфічне письмо

Лл Вв лі іт то че ер ві ід дп по оч чи ин но ок

Літо квітами сміється,
Пісню радості співає.
Теплим дощиком проллється
І веселкою заграє.

— Запишіть каліграфічно уривок вірша. Відшукайте в ньому слова, у яких звуків більше, ніж букв.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 4)

1) Читання в ролях. Робота в групах (вправа 1).

Учитель об'єднує учнів у групи по 4 особи та пропонує прочитати розмову друзів у ролях.

— Хто з учасників розмови вжив питальні речення?

2) Вибіркове списування (вправа 2).

— Випишіть питальні речення та запишіть відповіді до них.

3) *Гра «Хто швидше?».*

— За сигналом відшукайте всі слова в розмові друзів, де кількість звуків та букв неоднакова.

4) *Словникова робота.*

— Друзі, як ви гадаєте, а чи можемо ми здійснити зараз подорож, не виходячи із класу? Яким чином?

— Як називається така уявна подорож? (*Віртуальна.*)

— Прочитайте у словнику, яка подорож називається віртуальною.

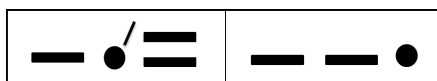
2. **Фізкультхвилинка**

Раз! Два! Всі присіли.
Потім вгору підлетіли.
Три! Чотири! Нахилились,
Зі струмочка гарно вмились.
П'ять! Шість! Усі веселі.
Летимо на каруселі.
Сім! Вісім! В потяг сіли,
Ніжками затупотіли.
Дев'ять! Десять! Відпочили
І за парти дружно сіли.

3. **Продовження роботи за підручником (с. 5)**

1) *Робота в парах з кольоровими цеглинками.*

— Гаджик віртуально мандрував до однієї з країн. А ось до якої саме, ви зможете дізнатися, якщо доберете слово, що має таку звукову схему.

— Для цього зберіть з поданих цеглинок слова, назви країн: Китай, Індія, Польща. А вгорі над кожною літерою розмістіть фішку, що характеризує її звук.

—	•	—	•	=	
К	и	т	а	й	
•	—	=	•	=•	
І	н	д	і	я	
—	•	=		— — •	
П	о	л	ь	щ	а

— Тож до якої країни здійснив віртуальну мандрівку Гаджик? Відшукайте цю країну на карті. Які країни є сусідами Польщі? На якому материк розташована ця країна?

— Чи були ви коли-небудь у Польщі? Чи хотіли би побувати?

2) *Вправа «Істинне — хибне» (вправа 5).*

— Прочитайте повідомлення Гаджика про Польщу.

— Якщо ви уважно читали, то зможете точно сказати, які з моїх тверджень істинні, а які — хибні.

- Польща — європейська країна.
- Столиця Польщі — місто Вроцлав.
- Місто Варшава розкинулося на берегах річки Вісла.
- Назва міста походить від імен рибалки та русалки.
- Образ рибалки став символом Варшави.

— Випишіть виділені слова до картки, дайте їм характеристику.

Слово	Складів	Букв	Звуків

3) Хвилинка історії (вправа 6).

— Пригадайте легенду про заснування столиці України. Скористайтеся словами з довідки. Запишіть ці слова.

— Підкресліть букви, що позначають дзвінки приголосні звуки.

— Які слова не мають дзвінких приголосних?

— А яке слово має лише дзвінкі приголосні?

4) Творча вправа «Я мрію...» (вправа 7).

— Діти, а хто мріє сам здійснити віртуальну подорож? Вам пощастило, адже в мене є чарівна скринька бажань! Аби ваше бажання про віртуальну мандрівку здійснилося, необхідно написати про свою мрію та покласти її до чарівної скриньки...

(Згодом учителеві рекомендується спланувати та провести віртуальні подорожі, про які написали діти.)

— Щоб бажання про подорож здійснилося, написати про нього необхідно грамотно. Пригадайте, як потрібно висловлювати свої думки. (Послідовно.)

— З яких частин складається текст? Який тип тексту варто обрати для того, щоб написати про власне бажання?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

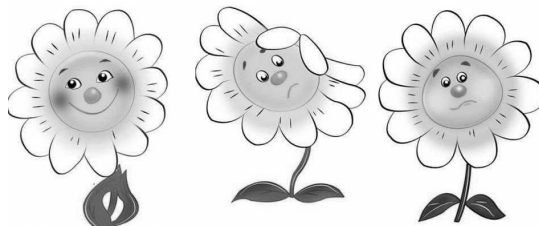
1. Бесіда

— Яку подорож можна здійснити, не виходячи з приміщення?

— До якої країни мандрував Гаджик?

— Як називається столиця Польщі? А столиця нашої країни?

2. Рефлексія. Вправа «Ромашка»

Перед кожним учнем на парті — велика і маленька квіточки (ромашки).

Оберіть таку квітку, яка відповідатиме вашій активності на уроці, вашій старанності та уважності.

А тепер домалюйте квіточці ротик, підніміть і покажіть мені.

Усмішка — сподобався урок;

куточки ротика вниз — не сподобався урок;

пряма лінія — не визначився.

3. Домашнє завдання

С. 5, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 3. НАПИСАННЯ СЛІВ З НЕНАГОЛОШЕНИМИ ЗВУКАМИ [e], [и] В КОРЕНЯХ. ДОБІР ПЕРЕВІРНИХ СЛІВ. РОЗПІЗНАВАННЯ ЗВЕРТАНЬ У РЕЧЕННЯХ, ПРИГАДУВАННЯ РОЗДІЛОВИХ ЗНАКІВ ПРИ ЗВЕРТАННЯХ. НАПИСАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СЕБЕ

Мета: вчити учнів перевіряти ненаголошені голосні у корені слова, розпізнавати різні фонетичні процеси; розвивати мислення, вміння зіставляти та порівнювати; формувати компетентність вільного володіння державною мовою та інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати ввічливість, щирість.

Обладнання: зображення золотої рибки на картоні, акваріум, маленькі картонні рибки, картки «Роз'єднай слова», мікрофон, картки з написами «Словник» та «Перевір мене», анаграми імен, набори пазлів, кубик, стікери, зображення дерева.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Золота рибка»

На столі — акваріум, виготовлений з картону. На дошці прикріплено велику золоту рибку з паперу.

— Загадайте бажання на урок. Золота рибка виконає всі ваші бажання. Візьміть свою рибку з акваріуму та прикріпіть її на велику. Нехай усі ваші бажання здійсняться! За допомогою цієї золотої рибки нас на уроці будуть супроводжувати успіх та удача!

2. Вправа «Роз'єднай слова»

— Попрацюйте з картою. Прочитайте текст, роз'єднавши слова. Дізнайтеся, як вітаються люди в різних країнах.

Найцікавішим і забавним привітанням можна назвати, як вітаються тибетці. При зустрічі вони правую рукою знімають головний убір, а лівою рукою закладають за вухо і висовують язик.

У Франції навіть малознайомі люди при зустрічі і прощанні цілуються, почерзі торкаючись один одного щокимами посилаючи в повітря від одного до другого типі поцілунків, і кажуть: «Comment ça va», — що можна перекласти: «Як це йде?»

В Ізраїлі при зустрічі кажуть: «Мир вам!».

У Китаї люди вітаються поклоном з витягнутимивздовжтупу барилами.

В Азії без прийнято при зустрічі плескають долоні і робити реверанс.

3. Вправа «Привітаймося, як...»

— Друзі, пропоную помандрувати країнами, про які ви щойно прочитали, та привітатися з їхніми мешканцями так, як прийнято саме у них.

Учитель починає вправу фразою: «Ми в Ізраїлі. Привітаймося, як ізраїльтяни». (Учні відповідають: «Мир вам!»). Вправа триває, доки не будуть озвучені країни, згадані у попередній вправі.

4. Каліграфічне письмо

Дд Вв до об брр и енн ві іт та аю добриденн вітаю

Добриденн тобі, Україно моя!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 6)

1) Вибіркове списування (вправа 1).

— Прочитайте слова, які однаково звучать і мають однакове значення в українській і польській мовах.

— Визначте наголос у цих словах (усно). У яких словах є орфограма? Яка саме? Випишіть ці слова та підкресліть орфограму «Ненаголошений голосний у корені слова».

2) Вправа «Мікрофон».

— Як перевірити написання слів з ненаголошеними голосними в корені слова?

- Що ви станете робити, якщо перевірене слово не можна дібрати?
- У якому словнику можна перевірити написання орфографічних слів?

3) Робота над правилом.

- Звірте відповіді учнів із правилом у підручнику.
- Наведіть приклади з правила слів з ненаголошеними голосними, що можна перевірити наголосом. Які словникові слова наведені у правилі?

4) Робота в парах. Вправа «Моє — твоє» (вправа 3).

Один учень з пари отримує картку «Словник», другий — «Перевір мене».

СЛОВНИК

Перевір мене

Перший учень вибирає слова, що можна перевірити лише за словником, другий — ті, які можна перевірити, змінивши.

Слова, що відібрав учень, виписують у стовпчик та добирають до них перевірні.

2. Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підривняйте.
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додолу.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,

Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть і голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три.
Нахил вправо — раз, два, три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте.
Два присядьте.
І за парти тихо сядьте.

3. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа «Приємно познайомитися!» (вправа 4).

— Відновіть імена — й ви дізнаєтеся, як звали польських школярів, з якими познайомився Гаджик.

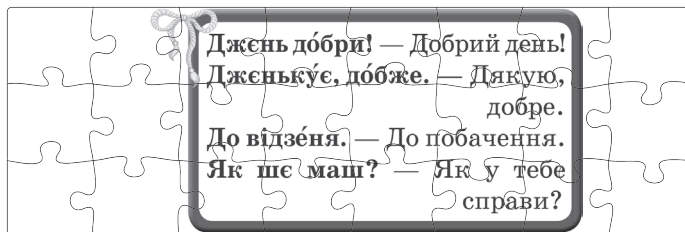
яаиМрс нкеЯ

- Чи є в українській мові подібні імена?
- Складіть та запишіть речення з іменем, у якому є орфограма «Ненаголошені [е], [и] у корені».

2) Вправа «Утвори пару». Робота в групах (вправа 5).

— Спілкуючись з польськими друзями, Гаджик вивчив декілька польських висловів. Прочитайте у підручнику в кольорових рамках, як вони звучать. А ось що вони означають, ви дізнаєтеся, коли зберете пазл.

Учні об'єднуються в групи по чотири. Кожна група має набір пазлів, які треба зібрати.

3) **Вправа «Google Перекладач» (вправа 6).**

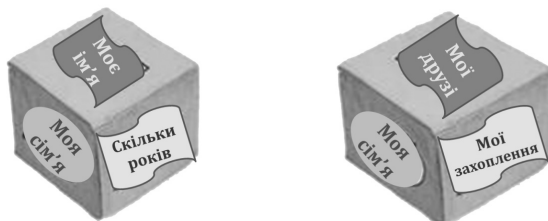
— Прочитайте речення. Перекладіть їх українською мовою. Запишіть перекладені речення у зошит. Підкресліть звертання.

4) **Звуковий аналіз слів (вправа 7).**

- Прочитайте вірш Лесі Вознюк. З якою метою він написаний?
- Випишіть виділені слова. Побудуйте їхні звукові схеми.
- Чого більше: звуків чи букв у вписаних словах? Чому?

5) **Творча вправа «Моя візитівка». Кубування (вправа 8).**

— Уявіть, що ви віртуально знайомитеся з іноземними школярами та школярками. Запишіть відповідь на питання, що з'являється на грані куба.

(Учитель повертає куб, демонструє учням по черзі грані. Учні записують речення. По завершенню роботи декілька учнів читають свою інформацію.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Яку орфограму пригадали сьогодні на уроці?
- Як перевірити ненаголошені голосні в корені слова?
- Які слова необхідно перевіряти за словником?
- Які польські вислови ви запам'ятали? Що вони означають?

2. Рефлексія. Вправа «Дерево»

Учні отримують по два стікери одного кольору та по два — іншого.

Завдання: написати по дві речі, що сподобалися та запам'яталися на уроці, та дві, що були нецікавими та не сподобалися. Перші стікери діти кріплять на кроні дерева; другі — біля коріння.

3. Домашнє завдання

С. 6, запам'ятати правило; с. 7, вправа 9.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 4. НАПИСАННЯ СЛІВ З ПОДОВЖЕНИМИ ПРИГОЛОСНИМИ ЗВУКАМИ Й АПОСТРОФОМ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ПОДАНИМИ СЛОВАМИ. ЗНАХОДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ НА ЕТИКЕТЦІ. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ПРО СВОЇ ВПОДОБАННЯ

Мета: вчити учнів визначати орфограми; закріплювати вміння правильно писати слова з апострофом; розвивати зв'язне мовлення, фонетичний слух, увагу; формувати здатність спілкуватися рідною мовою та інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати доброзичливість, взаємоповагу.

Обладнання: сердечки, ребус, картки з анаграмами, звукові схеми, цукерки, плакат для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

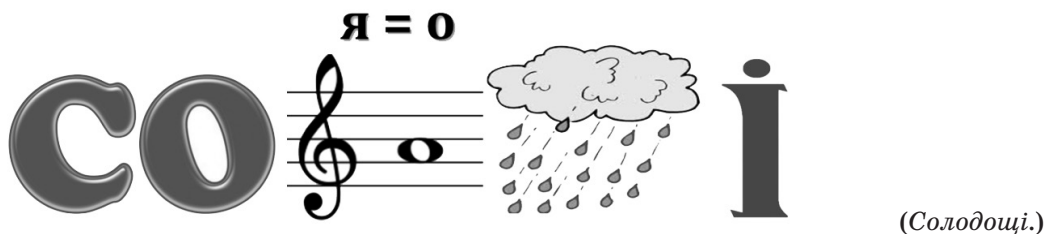
Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

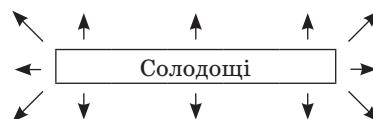
Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок!
Всі мерщій сідайте, діти.
Домовляймося не шуміти,
На уроці не дрімати,
Руки вчасно підіймати.
І щоб не було мороки.
Всі готові до уроку?!
Тож гаразд, часу не гаємо
І урок розпочинаємо.

2. Вправа «Розгадай ребус»

3. Вправа «Асоціативний кущ»

— Доберіть слова-асоціації до поданого слова.

4. Каліграфічне письмо

Се со ол ло до оц ці солодоці

У Єгипті в солодоці замість цукру додавали фініки і мед.

5. Вправа «Задом наперед»

— Прочитайте слова задом наперед.

— Яка орфограма у цих словах?

— Доберіть до них перевірні. Запишіть у пари.

КОЧОТСИЛ — ОЛЕС —

АМИЗ — АТИЛП —

КИВОДЕМ — АКЛАБИР —

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 8–9)

1) Робота у парах. Вправа «Хто більше?» (вправа 1).

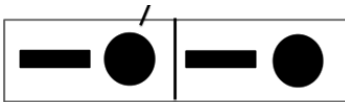
- Прочитайте вірш. Яку картину природи ви уявляєте?
- Допоможіть Щебетунчикові визначити спільну орфограму у виділених словах.
- Попрацюйте в парах. За 3 хвилини доберіть та запишіть якомога більше слів з цією орфограмою.

2) Творча самостійна робота. Вправа «Відкритий мікрофон» (вправа 2).

- Складіть речення з двома словами, дібраними в попередньому завданні. Запишіть їх. (Учитель запрошує кілька дітей прочитати свої речення.)

3) Робота в групах. Вправа «Добери схему» (вправа 3).

Учні об'єднуються в групи по 4 особи. Отримують картки зі звуковими схемами та словами «життя», «гілля», «прання». За певний час діти мають дібрати до кожного слова відповідну схему.

- Складіть у групі речення зі словом, що відповідає схемі червоного кольору (тут: схема №2 у першому рядку).

Учні у групах складають речення та презентують їх.

2. Фізкультхвилинка

Ми — берізки і кленці.
В нас тоненькі стовбурці. (Підводяться.)
Ми в стрункі стаєм рядки,
Виправляєм гілочки. (Руки руками вперед, у сторони.)
Ледь зіп'ялись з корінців, (Потягування.)
Дістаємо промінців.
Ми стискаєм їх вогонь (Вправи для кистей рук.)
В зелені своїх долонь.
Хилять свіжі вітерці (Нахили тулуба.)
Ліворуч — праворуч стовбурці,
Ще й верхівки кожен ряд. (Вправи для шиї.)
Нахили вперед — назад.

3. Продовження роботи за підручниками

1) Вправа «Дешифрувальник» (вправа 4).

- Чи цікаво вам дізнатися про улюблені ласощі польських друзів Ґаджика? Тоді спишіть речення з вправи 4, замінивши звукові схеми відповідними словами.

2) Вправа «Дослідники». Робота в групах (вправа 5).

- Чи купляли ви солодощі у магазині? На що ви звертаєте увагу?
- Спробуємо дослідити інформацію про улюблені ласощі Родзинки?
- Попрацюйте в групах. Знайдіть якомога більше інформації за етикеткою, розміщеною в підручнику.

Учні працюють у групах та презентують свою інформацію.

3) Творча вправа (вправа 6).

- А які ваші улюблені ласощі? Як часто ви їх споживаєте?
- Напишіть про це три-чотири зв'язні речення.

4) Вправа «Коректор» (вправа 7).

- Перевірте, чи правильно Щебетунчик написав слова.
- Яку орфограму він забув? Зіставте свої міркування з правилом.
- Спишіть слова, виправивши помилки.

5) Робота в парі. Вправа «Добери слово» (вправа 8).

Учні працюють у парі. Один з учнів передає сусідові/сусідці цукерку (або інший смаколик) та називає слово з вправи. Інший — утворює з нього слово з апострофом та передає цукерку, пропонуючи наступне слово з вправи. Так пара опрацьовує всі слова вправи.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Які орфограми пригадали на уроці?
- Як позначається подовжений приголосний на письмі?
- Перед якими буквами вживається апостроф?
- Наведіть приклади слів з подовженим приголосним, з апострофом.

2. Рефлексія. Вправа «Незакінчене речення»

- На уроці я:
 - дізнався(лася)
 - зрозумів(ла)
 - навчився(лася)

- Найбільший мій успіх — це...
- Найбільші труднощі я відчув(ла)...
- Я не вмів(ла), а тепер вмію...
- Наступного уроку я хочу...

3. Домашнє завдання

С. 9, запам'ятати правило, вправа 9.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 5. ВИМОВЛЯННЯ І ЗАПИСУВАННЯ СЛІВ ІЗ ДЗВІНКИМИ ПРИГОЛОСНИМИ ЗВУКАМИ В КІНЦІ СКЛАДУ. ЗАПИСУВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ПОДАНІ ЗАПИТАННЯ. КОЛЕКТИВНЕ ПРИГАДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО МАЛЬОВНИЧІ МІСЦЯ В УКРАЇНІ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО ОДНЕ З НИХ. ПОШУК Й ОБГОВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ НА РЕКЛАМНОМУ ПЛАКАТІ. СТВОРЕННЯ РЕКЛАМНОГО ПЛАКАТА

Мета: вчити учнів правильно вимовляти та записувати слова з дзвінкими приголосними звуками в кінці складу; розвивати творчу уяву, зв'язне мовлення та навички групової самоорганізації; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати впевненість у своїх силах.

Обладнання: картки зі словами для вправи «Порушена послідовність», кольорові цеглинки з назвами орфограм та словами, трикутник, матеріал для вправи «Рекламне агентство».

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Вправа «Девіз творчих та винахідливих»

Дітям пропонують перед початком роботи промовити слова.

Видумуй, пробуй, твори!
Розум, фантазію прояви!
Активним і уважним будь
І про кмітливість не забудь!

2. Вправа «Порушена послідовність»

На дошці на окремих картках записано слова. Учням необхідно відновити послідовність слів так, щоб утворилося речення.

в природному	стані	або акваторія	або акваторія,
Заповідник	територія	або акваторія	зберігається
	весь її	комплекс.	

Заповідник — територія або акваторія, на якій зберігається в природному стані весь її природний комплекс.

— Які заповідники вам відомі? У яких би ви хотіли побувати?

3. Каліграфічне письмо

Зз за по ов ві ід дн ни ук заповідник

На території України налічується 19 природних заповідників.

4. Робота в малих групах. Вправа «Побудуй башту»

Учні об'єднуються в малі групи по 4. Отримують кольорові цеглинки з прикріпленими картками — назвами орфограм та словами.

Завдання: побудувати вежу з цеглинок, де фундамент — орфограма, далі — слова, що мають цю орфограму.

слов'ї	знаряддя	широкий
інтерв'ю	колосся	вишневий
комп'ютер	підвіконня	блищати
б'ється	суддя	великий
бур'ян	знання	весна
Вживання апострофа	Подовжений приголосний звук	Ненаголошені [е] та [и] в корені

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 9–11)

1) Тренувальна вправа «Обери букву» (вправа 1).

— Читалочка розгубилася, тому не може обрати, яку букву потрібно вставити у словах. Допоможіть їй, будь ласка, дібрати перевірні слова та виконати вправу без помилок.

— Пригадайте, як називається орфограма, що зустрілася у цих словах? (Слова із дзвінкими приголосними звуками в кінці складу.)

— Як вимовляються дзвінки приголосні звуки в кінці слова або складу?

— Прочитайте правило на с. 10.

2) Вправа «Допитливий трикутник» (вправа 3).

— Польські друзі, з якими Гаджик познайомився під час віртуальної подорожі, запрошують його пограти у «Допитливого трикутника». Пропоную приєднатися і нам до цієї гри.

— Скільки у трикутника вершин? А чого ще три? (Сторони, кути.)

— Правильно, а ще у Допитливого трикутника три питання.

Умова: учень обирає номер питання та читає відповідне питання у вправі 3 підручника.

— Які букви пропущено у словах? Чому ви так вирішили? Як це можна довести?

(Учні виписують слова з пропущеними буквами та добирають до них перевірні).

2. Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас,
Два — присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — і вгору,
Два! — і вниз,
На сусіда не дивись.
Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз — присіли, два — піднялись.
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

3. Продовження роботи за підручником

1) Самостійна робота. Творча вправа (вправа 4).

— Уявіть, що ці питання Допитливого трикутника адресовані вам. Обміркуйте свої відповіді та самостійно запишіть їх.

Учитель вибірково пропонує учням зачитати свої відповіді.

2) Списування з орфографічним завданням (вправа 5).

— Марися та Янек розповіли Гаджикові про найкрасивіші місця у Польщі. Прочитайте їхню розповідь.

— Де розташоване озеро Морське око?

— Чому Хохоловська долина навесні стає фіолетовою?

— Де знаходиться соляна копальня?

— Спишіть виділену частину тексту, вставивши пропущені літери.

3) Робота в групах. Вправа «Довідкове бюро» (вправа 6).

— Територія нашої країни має не менше цікавих місць, де варто побувати. Скористайтесь гаджетами та відшукайте інформацію про подібні місця, зазначені на вашій картці.

Учні об'єднуються у п'ять груп та отримують картку із назвою об'єкта з вправи 6. Користуючись гаджетами, вони шукають та готують 3–4 речення про об'єкт, назву якого отримали. За сигналом учителя групи презентують підготовлену інформацію.

4) Творча вправа (вправа 7).

— Ви дізналися про декілька мальовничих місць України. Запишіть самостійно розповідь (3–4 речення) про одне з них.

5) Вправа «Роздивись та розкажи» (вправа 8).

— Марися та Янек порадили Гаджикові відвідати цікаве місце в Польщі. Вони запропонували розглянути рекламний плакат. Але у Гаджика постало багато питань. Можливо, ви зможете йому допомогти?

— Розгляньте рекламний плакат та дайте відповіді на запитання Гаджика.

- Як називається місце, що запропонували польські друзі?
- Це лісова чи степова місцевість?
- Чи можна там полювати зі зброї?
- Чим можна зайнятися в цьому місці?
- Чи можна там зустріти тигра та верблюда? А козуль та борсуків?
- Кого ще можна зустріти у Біловезькій пущі?

6) Робота в групах. Вправа «Рекламне агентство» (вправа 9).

Учні об'єднуються в групи, отримують текстовий матеріал та необхідне обладнання для створення рекламного плаката. По завершенню роботи групи презентують свій рекламний плакат.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Як вимовляються дзвінки звуки у кінці слова або складу?
- Чи запам'ятали ви, де можна полікувати органи дихання в Польщі?
- Куди варто вирушити на фотополювання?
- Про які цікаві місця України дізналися на уроці?

2. Рефлексія. Вправа «Рефлексивне коло»

Діти утворюють коло та по черзі відповідають на запитання вчителя.

- Яка вправа на уроці вам найбільше сподобалася?
- Що вам удалося сьогодні найкраще?
- Яке завдання виявилось найскладнішим?
- Дякую за роботу!

3. Домашнє завдання

С. 10, запам'ятати правило; с. 11, вправа 10.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 6. ВПРАВЛЯННЯ В ПРАВИЛЬНОМУ НАГОЛОШУВАННІ СЛІВ. ВЗАЄМОПЕРЕВІРКА ВИКОНАНИХ РОБІТ. РОЗІГРУВАННЯ СЦЕНКИ ЗНАЙОМСТВА. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: ознайомити учнів із особливостями вимови слів іноземними мовами; удосконалювати навички учнів правильно наголошувати слова української мови; розвивати увагу, фонематичний слух, уміння вести діалог, допитливість; формувати компетентність спілкування іноземними мовами; виховувати порядність, тактовність.

Обладнання: іграшка у вигляді серця, таблиця для вправи «Розшифруй слово», картки для вправи «Розфарбуй слова», зображення повітряної кулі.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Від щирого серця»

Учні, передаючи іграшку у вигляді серця, бажають одне одному всього найкращого від щирого серця.

2. Вправа «Розшифруй слово»

А	Б	В	Г	Ґ	Д	Е	Є	Ж	З	И
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
І	Ї	Й	К	Л	М	Н	О	П	Р	С
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Т	У	Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	Ь	Ю	Я
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33

— Користуючись таблицею, розшифруйте слово.

17	1	18	6	21	12	3	18	11	15	11

— Кого називають мандрівниками?

— Чи подобається вам мандрувати?

— Які мандрівки вам найбільше запам'яталися?

— Сьогодні на уроці ми теж продовжимо мандрувати країнами світу.

3. Каліграфічне письмо

М м ма ан нд др рі ів вн ни ик ки мандрівники мандрівка мандрувати

— Складіть речення з одним з цих слів. Запишіть його. Визначте граматичну основу.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 11–14)

1) Вправа «Розгадай ребус» (вправа 1).

— Отже, триває наша віртуальна подорож. До якої країни потрапимо сьогодні, ви дізнаєтеся, якщо розгадаєте ребус.

2) Списування з орфографічним завданням (вправа 2).

— Прочитайте, що дізналася Родзинка про Чехію.

— Де розташована Чехія?

— Як називається столиця цієї країни?

— Що цікавого ви дізналися про Прагу?

— Спишіть цей текст, розкривши дужки та вставивши пропущені букви.

Учні виконують роботу самостійно. Потім обмінюються зошитами та виконують взаємоперевірку.

- Які букви обрали з дужок? (*Великі.*) Чому? Як називається орфограма в цих словах?
- Які пропущені букви вставили у словах? Доведіть ваш вибір. (Учні добирають перевірні слова.)
- Як називається ця орфограма?

3) Вправа «Скажи правильно» (вправа 3).

- Гаджик та Родзинка вирішили помандрувати Польщею та Чехією.
- Дізнайтеся з вправи міста якої країни віртуально відвідав Гаджик? А Родзинка?
- Прочитайте довідку. Що треба пам'ятати про назви польських міст? А чеських?
- Випишіть назви міст та визначте в них наголос, користуючись довідкою.
- Потренуємося правильно вимовляти назви цих міст.
- Назвіть польські міста, що починаються літерою «К» (Катовіце, Краків). А чеські? (Жарлові вари, Кладно.)

4) Вправа «Пригадай та запиши» (вправа 4). Робота в парах.

- Попрацюйте в парах. Пригадайте та запишіть п'ять назв українських міст. Поставте в них наголос.
- Чи помітили ви закономірність у наголосі в назвах українських міст? Який можна зробити висновок? Звірте його із правилом.

2. Фізкультхвилинка

Хто ж там, хто вже так втопився
І наліво нахилився?
Треба дружно всім нам встати,
(Вийти з-за парт.)
Фізкультпаузу почати.
Сонце спить, небо спить,
(Очі заплющені.)
Навіть вітер не шумить.
Рано-вранці сонце встало,
(Розплющують очі та піднімають голови.)
І проміння всім послало.
(Стають на носки, руки піднімають угору, розводять у сторони.)

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Розфарбуй слова». Робота в групах (вправи 5, 6).

Учні об'єднуються у групи, отримують картку із написаними словами з вправи та кольорові олівці.

Завдання: виділити олівцем червоного кольору слова з наголосом на перший склад, синім — з наголосом на передостанній склад, зеленим — з наголосом на останній склад.

По завершенню роботи групи озвучують свої результати роботи.

— Перевірте, чи правильно ви виконали завдання. Звірте свої результати зі словами у таблиці (вправа 6).

— Користуючись кольоровими позначками, запишіть ці слова у три стовпчики: 1 — з наголосом на перший склад, 2 — з наголосом на передостанній склад, 3 — з наголосом на останній склад.

2) Вправа «Знайомство» (вправа 7).

— Коли під час мандрівки ми знайомимося з людьми, то запитуємо їх про ім'я. Родзинка теж познайомила з чеськими школярами. Спишіть їхні імена.

— Пригадайте, які склади наголошені в чеських словах. Поставте наголос у цих іменах відповідно до норм чеської мови. Прочитайте їх.

— Запишіть чотири українські імені, які вам подобаються. Поставте у них наголос.

3) Творча вправа «Моє ім'я» (вправа 8).

— А чи знаєте ви, що кожне ім'я має своє значення?

— Напишіть 3–4 речення про те, як вас звати, хто дав вам це ім'я та що воно означає.

По завершенню роботи вчитель пропонує окремим учням озвучити свої твори.

4) Вправа «Словничок» (вправа 9).

— Щоб спілкуватися з мешканцями Чехії, увічлива Родзинка вивчила кілька слів чеською мовою. Прочитайте, як вони звучать.

— Поясніть значення цих слів українською мовою.

— Значення якого вислову вам було найлегше зрозуміти? А найскладніше?

— Перевірте значення останнього виразу за словником.

5) Вправа «Познайомимся» (вправа 10). Робота в парах.

— Пригадайте, які правила спілкування необхідно пам'ятати під час знайомства.

— Які ввічливі слова доречно використати у розмові?

— Спробуйте використати ввічливі слова чеською мовою, які вивчила Родзинка.

Учні об'єднуються в пари та розігрують діалог знайомства, відрекомендовуючись Томашем (хлопці) або Елішкою (дівчата).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— До якої країни здійснили віртуальну мандрівку на уроці?

— Назви яких чеських міст ви запам'ятали?

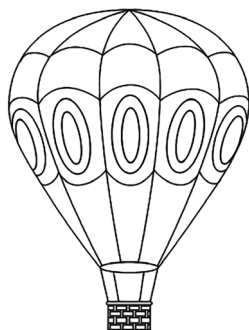
— Як правильно наголошувати чеські слова? А польські?

— Який склад може бути наголошеним у словах української мови?

— Попрощайтесь зі мною чеською мовою.

2. Рефлексія. Вправа «Повітряна куля»

— Розфарбуйте повітряну кулю кольором, що відповідає вашому враженню від уроку.

- Тема розкрита, все зрозуміло
- Залишилися питання
- Не вдалося розібратися в темі

3. Домашнє завдання

С. 12, запам'ятати правило; с. 14, вправа 11.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 8. РОЗТАШУВАННЯ СЛІВ ЗА АБЕТКОЮ. ПОШУК СЛІВ В ОРФОГРАФІЧНОМУ СЛОВНИКУ ЗА АЛФАВІТОМ. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ПРО ВЛАСНЕ БАЖАННЯ З ОБҐРУНТУВАННЯМ СВОЄЇ ДУМКИ

Мета: закріплювати вміння учнів розташовувати слова за абеткою; розвивати зв'язне мовлення, увагу, вміння чітко формулювати свої думки; формувати інформаційну компетентність; виховувати патріотичні почуття.

Обладнання: пазли, картки із зображенням ланцюжка, картки з іменами, аркуші для проведення рефлексії.

Тип уроку: повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Коло успіху».

Для створення позитивного настрою учні продовжують речення: «Я успішний(на), тому що...».

2. Відгадування загадки

— Послухайте та відгадайте загадку.

- Букви всі від — А до Я,—
Як одна міцна сім'я.

Варто всіх у цій родині
Знати грамотній дитині. (*Абетка.*)

— Доберіть синоніми до слова «абетка». (*Азбука, алфавіт.*)

— Що називають алфавітом?

3. Каліграфічне письмо

Аа аз ал аб бу фа ет віт ка азбука абетка алфавіт

Найбільш вживаною літерою в українському алфавіті є літера «п».

— Чи знаєте ви, яка різниця між абеткою та алфавітом?

4. Робота в групах

— Попрацюйте в групах. Якщо ви правильно зберете пазли, то дізнаєтеся, в чому різниця між абеткою та алфавітом.

Діти об'єднуються в групи. Одні отримують пазли з визначенням слова «абетка», інші — «алфавіту». Читають визначення кожного поняття та знаходять відмінності.

Абетка — це систематизоване розташування літер будь-якої писемності й водночас книга для почасового наймання грамоти. В абетці кожна буква наділена символічним змістом, що полегшує запам'ятовування буквенного знака.

Алфавіт — сукупність букв відповідних звуковій системі мови, розташованих за принципом однозначності графічного зображення. Букви в алфавіті не мають додаткового смислового значення, крім того, яке збігається з позначеним звуком.

— Отже, за яким принципом розташовані букви в алфавіті?

— Чим наділена кожна буква в абетці? Навіщо?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 14–15)

1) Вправа «Побудуй ланцюжок» (вправа 1). Робота в парах.

— Родзинка, знайомлячись з мешканцями Чехії, дізналася, які прізвища у них найпопулярніші.

— Пригадайте, як наголошено більшість чеських слів? (*На перший склад.*)

— Прочитайте їх, правильно наголошуючи.

— Побудуйте ланцюжок з цих прізвищ, розташували їх за абеткою.

Учні отримують картку із зображенням ланцюжка та мають вписати на кожній ланці подані у вправі прізвища.

Перевірка: пари по черзі називають прізвища, записані на ланцюжку.

2) Вправа «Контакти» (вправа 2). Робота в групах.

— Томаш та Елішка познайомили Родзинку зі своїми друзями. Щоби не загубити їх контакти, вона вирішила занести їх до телефону.

— У контактах телефону імена розміщуються автоматично за абеткою. Цікаво, а як швидко це зможете зробити ви?

Учні об'єднуються у групи по 4 особи та за сигналом учителя мають розмістити картки з іменами за абеткою.

Зденек	Їржі	Барбора	Мартін
Клара	Карел	Перта	Нікола
	Якуб	Марек	

Відповідь: Барбора, Зденек, Їржі, Карел, Клара, Марек, Мартін, Нікола, Перта, Якуб.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Створи сторінку» (вправа 3).

— Родзинка багато дізналася від своїх нових знайомих про Чехію. Щоб поділитися цією інформацією з Гаджиком та Щебетунчиком і нічого не пропустити, вона вирішила скласти довідничок про цю країну. Але дівчина сумнівається в написанні деяких слів. Допоможіть їй. Спишіть текст, уставивши пропущені букви.

— Слова, у написанні яких сумнівається, перевірте за словником.

— Друзі, чим же славиться Чехія? А чим славиться наша країна? А наш край, де ми живемо?

2) Творча вправа (вправа 4).

— Тож якими автомобілями славиться Чехія?

— А чи хотіли би ви навчитися кермувати автомобілем? Чому?

— Напишіть 3–4 речення про це.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Як називається сукупність усіх літер, розміщених у певному, усталеному в певній мові порядку? (*Алфавіт.*)

— Скільки букв містить алфавіт української мови?

— А чи знаєте ви, який алфавіт найдовший?

— Мова, у якій найбільший алфавіт, — кхмерська (74 літери). Це австроазійська мова, що є офіційною мовою країни Камбоджа, якою розмовляють близько 12 мільйонів чоловік.

2. Рефлексія. Вправа «Розфарбуй букву»

— Сьогодні ми повторювали алфавіт. Наостанок пропоную створити алфавіт настрою від уроку. Напишіть першу літеру свого імені та розфарбуйте її зеленим кольором, якщо урок був вам цікавим та корисним, жовтим — якщо виникали труднощі або було нудно, та червоним, якщо вам було важко та нецікаво.

— Дякую за роботу!

3. Домашнє завдання

С. 15, вправа 5; повторити алфавіт.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 9. ПОВТОРЕННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛ ПЕРЕНОСУ СЛІВ. ДОБІР ЗАГОЛОВКА ДО ТЕКСТУ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ

Мета: закріплювати вміння учнів переносити слова, добирати заголовок до прочитаного тексту; розвивати зв'язне мовлення, аналітичне мислення; формувати навички групової самоорганізації, компетентність спілкування державною мовою; виховувати допитливість, прагнення знати історію своєї країни.

Обладнання: набір карток з буквами, плакат «Асоціативний куц», таблиці та набір карток з назвами пам'яток на кожную групу, картки з правилами, бєджі, списки питань та мікрофони (для кожної групи), інформаційні картки/гаджети, силуети людей для рефлексії, плакат «Замки».

Тип уроку: повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Абетка гарних слів».

Учитель називає літеру, наприклад «Д». Вона є головною героїнею гри. Кожен учасник повинен назвати гарне слово, що починається на цю літеру (доброзичливий, добрий, дружній, досвідчений...). Можна присвячувати одне з названих слів однокласникові, називаючи його ім'я.

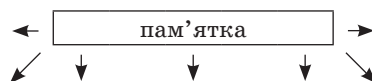
2. Вправа «Збери слово». Робота в парах

Учні отримують на двох набір карток із буквами. За сигналом учителя мають скласти слово з цих літер.

3. Прийом «Асоціативний куц»

— Що вам спадає на думку, коли ви чуєте слово «пам'ятка»?

— Які бувають пам'ятки? (Історико-культурні, природні.)

4. Вправа на класифікацію. Робота в групах

Учні об'єднуються в групи та отримують набір карток з назвами пам'яток. *Завдання:* класифікувати пам'ятки за категоріями (історично-культурні, природні).

Історико-культурні	Природні

Список пам'яток

Святогірський монастир, водоспад Шипіт, Хотинська фортеця, Дністровський каньйон, скелі Добуша, Лівадійський палац.

— Які з цих пам'яток України вам знайомі? Про які ви б хотіли дізнатися?

Рекомендація: під час позакласної роботи ознайомити учнів із пам'ятками України, що їх зацікавили.

5. Каліграфічне письмо

Пп на ам м'я ят тк ка пам'ятка

Пам'ятка — предмет духовної або матеріальної культури минулого.

— Назвіть граматичну основу цього речення. Підкресліть слова, що мають більше звуків, ніж букв.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 15–16)

1) Вправа «Повідомлення від Родзинки» (вправа 1).

- Прочитайте повідомлення, що надіслали Елішка та Томаш Родзинці.
- Про що воно? Доберіть до нього заголовок.

2) Робота з правилом. Вправа «Виправ помилки».

- Пригадайте правила переносу слів, прочитавши правило на с. 15.
- Попрацюйте в парах. Відшукайте на картках помилки у правилах переносу слів. Виправте їх.

Слова переносимо по складах: ма-ли-на.
По-різному переносимо:
1) слова зі збігом кількох приголосних;
2) слова, що мають один склад.
Не можна:
1) відривати від слова одну букву;
2) переносити слова з подовженими приголосними звуками;
3) слова з подовженими приголосними звуками;
4) розривати буквосполучення *дж, дз*, що позначають один звук;
5) відривати від попереднього складу букви *й, ь*.

3) Вибіркове списування з граматичним завданням (вправа 1).

- Випишіть виділені в тексті про замки слова та допоможіть Родзинці поділити їх для переносу.
- Виконайте взаємоперевірку цієї вправи.

2. Фізкультхвилинка

Станьмо, діти, чітко в ряд,
Вирушаємо у сад,
Руки вгору піднімаєм,
Груші, яблука збираєм.
Назбираємо багато,
Щоб узимку ласувати.
Ширше діти, треба стати,
Будем дрова ми рубати.

Раз — підняти руки вгору,
Два змахнули всі додолу
І рубаємо завзято,
Хай тепло приходить в хату.
Руки на пояс ставимо усі.
Будем стрибати, мов горобці.
Скік вперед і скік назад,
Крильця вниз всі опустили
І на місці походили.

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Інтерв'ю». Робота в групах (вправа 3).

— Чеським друзям Родзинки дуже цікаво дізнатися про замки, розташовані на території України. Уявіть, що вас разом із Родзинкою зустріли на вулиці Чехії місцеві кореспонденти. Дізнавшись, що ви з України, вони попросили дати вас інтерв'ю про українські замки.

— Родзинка вже підготувала невеличке повідомлення з цього питання. Прочитайте його.

Учні самостійно читають текст вправи 3, об'єднуються в групи. Обирають серед членів групи кореспондента. Кореспондент отримує бейдж, список питань та мікрофон. За сигналом учителя кореспонденти у групах беруть інтерв'ю в членів своєї групи.

Питання для інтерв'ю

- Скільки замків збереглося на території України?
- Хто живе у багатьох замках відповідно до легенд?
- Що, за легендами, сховано у деяких замках України?
- Назвіть декілька замків, що збереглися до цього часу та ваблять туристів.

2) Списування з граматичним завданням (вправа 4).

— Спишіть речення, виділені в тексті попереднього завдання. Вставте пропущені букви та розкрийте дужки.

— Поясніть написання слів «розповідають» та «сховані».

— Яка орфограма у словах «живуть», «численні» та «легенди»?

3) Самостійна робота (вправа 5).

- Випишіть назви українських замків із вправи 3. Поділіть їх для переносу.
- Яке з правил переносу слів ви застосували?

4) Інформаційна хвилинка.

Учні (за вибором учителя) відшуковують інформацію про замки в мережі Інтернет за посиланням або вивчають інформаційну картку.

Хотинська фортеця — одна з найяскравіших історичних та архітектурних пам'яток України. Фортеця має 6 веж заввишки 60 м кожна. Це відповідає висоті 16-поверхового будинку. Також на території фортеці є колодязь завглибшки 65 м. Місце знаходження: Чернівецька область, місто Хотин, вулиця Святопокровська, 40а.

Замок у Кам'янці-Подільському, збудований на скелястому півострові у каньйоні річки Смотрич, входить до складу історико-архітектурного заповідника «Кам'янець». Сама фортеця внесена до Списку пам'яток світової спадщини ЮНЕСКО і входить до 7 чудес України. Кам'янець-Подільський замок — знаний кіногерой, знятий у понад 10 стрічках.

2011 року більшістю голосів саме *Замок Любарта* був відзначений першим місцем в акції «7 Чудес України». Тривалий час його вважали неприступною фортецею.

За легендою, в стінах фортеці зберігаються скарби. Знайти скарб Луцького замку Любарта можна, але винести за ворота неможливо. Сам засновник прокляв скарби, що можуть використовуватись лише в інтересах мешканців Луцька.

5) Творча вправа (вправа 6).

— Сподіваюся, що та інформація, яку ви отримали про замки України, зацікавила вас та спонукала бажання неодмінно побувати в них.

— Напишіть розповідь про те, у якому замку вам би хотілося побувати та чому. А можливо, хтось уже мав таку можливість?

Учні записують власні тексти та вибірково за бажанням зачитують їх.

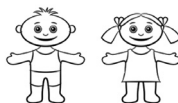
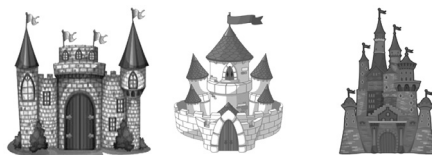
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Про які архітектурні пам'ятки ви сьогодні дізналися?
- Що спільного між українськими замками та замками Чехії?
- Яке основне правило переносу слів?
- Як не можна переносити слова?

2. Рефлексія. Вправа «Замки»

— Розташуйте силует чоловічка біля того замку, який відповідає вашому емоційному настрою наприкінці уроку.

3. Домашнє завдання

С. 15, запам'ятати правило; с. 16, вправа 7.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

СПОСТЕРІГАЮ ЗА ЗНАЧЕННЯМ СЛІВ

УРОК 11. ПОВТОРЕННЯ ЗНАТЬ ПРО ЛЕКСИЧНІ ГРУПИ СЛІВ. УЖИВАННЯ СЛІВ У ПРЯМОМУ Й ПЕРЕНОСНОМУ ЗНАЧЕННЯХ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ПОДАНИМИ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯМИ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ

Мета: закріплювати вміння учнів розрізняти пряме й переносне значення слів; розвивати фонематичний слух, зв'язне мовлення учнів; формувати комунікативні навички, підприємливість, здатність спілкуватися рідною мовою; виховувати ввічливість, чемність.

Обладнання: таблиці зі словами, картини зі значенням слів, таблиці, малюнки, пазли, карта, тістечка-розмалювки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Коло компліментів»

Учні утворюють коло і, взявшись за руки, по колу висловлюють одне одному компліменти.

2. Вправа «Відшукай слова».

— Серед букв у таблиці відшукайте три слова. (*Велосипед, балет, фотографія.*)

Х	З	Щ	Ш	Г	О	А	Н	И	Т
Ц	П	Б	Т	Л	О	К	А	Ч	В
Ч	И	А	Т	К	Д	А	І	Ф	Б
В	Е	Л	О	С	И	П	Е	Д	Ю
С	М	Е	Ю	Й	С	Ш	К	Є	Щ
Ф	О	Т	О	Г	Р	А	Ф	І	Я
Н	У	К	Д	Е	Й	Ц	У	Т	Ї

— Чи знаєте ви, яка країна об'єднує ці винаходи людства?

— Ви обов'язково про це дізнаєтеся впродовж нашого уроку.

3. Каліграфічне письмо

Фф Бб Вв фo гр фiя ба et un ело iя але

4. Словникова робота

— Запишіть слова та усно відшукайте їхні значення.

Велосипед, балет, фотографія.

Колісний транспортний засіб, що рухається завдяки мускульній силі людини за допомогою ножних педалей і ланцюгової передачі.

Вид сценічного мистецтва, танцювальна театральна вистава, у якій музика поряд з танцем відіграє важливу роль у розвитку сюжету і створенні відповідного настрою.

Результат перенесення зображень об'єктів на папір або цифровий носій за допомогою світла і різних фізичних та хімічних процесів.

— Складіть та запишіть речення з одним із цих слів. Виконайте його синтаксичний аналіз.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 17–18)

1) Вправа «Оберіть завершення речення».

пряме значення слова

переносне значення слова

- Властиве слову звичайне значення — це... (пряме значення слова).
- Образна назва ознаки, предмета, явища дії — це... (переносне значення слова).

2) Списування з лексичним завданням (вправа 1).

— Прочитайте й спишіть текст. Підкресліть слова, вжиті в переносному значенні.

— Якими словами можна підписати ці малюнки? З двома з них складіть речення, щоби вони мали пряме значення. Запишіть їх.

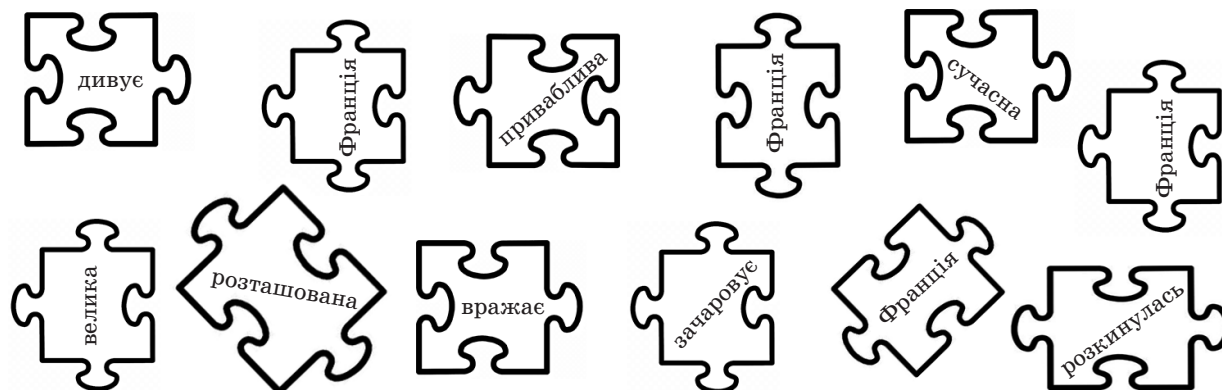
3) Вправа «Склади слово» (вправа 2).

- Прочитайте слова, пов'язані з країною, якою віртуально подорожувала Читалочка.
- З виділених букв складіть назву цієї країни та запишіть. Заповніть табличку.

Слово	Складів	Букв	Звуків
Франція			

— Запрошую й вас здійснити невеличку віртуальну подорож до цієї країни.

4) Вправа «Утвори пари». Робота в парах (вправа 3).

Учні працюють у парах, поєднуючи пазл зі словом «Франція» так, щоби утворилися словосполучення, які мають переносне значення.

- Запишіть утворені словосполучення.
- Складіть речення з одним із записаних сполучень слів. Запишіть його.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Інформаційна довідка» (вправа 4).

— Прочитайте інформацію, яку дізналася Читалочка про Францію.

- Отже, в якій країні винайшли речі, про які йшлося на початку уроку?
- Що ще нового ви дізналися з цієї довідки про Францію?
- Відшукайте Францію на карті.
- Якою Франція є за величиною державою в Європі?
- Яке місто є столицею Франції?
- Які винаходи з'явилися у цій країні?

2) Самостійна робота (вправа 5).

- Прочитайте останнє речення тексту про Францію. Спишіть його.
- Підкресліть слово, вжите в переносному значенні.
- Складіть і запишіть речення, у якому це слово матиме пряме значення.

3) Вправа «Познайомимся» (вправа 6).

- Читалочка знайшла собі нових французьких друзів. Прочитайте їх імена.
- На які українські імена вони схожі?

4) Вправа «Перекладач» (вправа 7).

- Від французьких друзів Читалочка почула знайомі їй слова.
- Прочитайте їх. Чи знаєте ви їхні значення?
- Привітаймося французькою мовою. (*Салют!*)
- Яке слово мені обрати, щоби подякувати вам за роботу на уроці? (*Мерсі.*)
- Яке слово на прощання говорять французи? (*Оревуар.*)

5) Вправа «У кав'ярні» (вправа 8).

- Друзі, запрошую вас до французької кав'ярні. А чи знаєте ви, як там одержати знижку? Насправді, це дуже просто! Дізнайтеся про цю можливість із вправи 8.
- Отже, як звучать французькою мовою слова, які забезпечать вам знижку в кав'ярні?
- Чи сподобалась вам така традиція?

6) Творча вправа «Моє кафе». Робота в групах (вправа 9).

Учні об'єднуються у групи.

- Уявіть, що ви стали власниками дитячого кафе. Але у вас достатньо висока конкуренція. Пропоную кожній команді власників продумати, які цікаві правила або традиції ви запровадите у своєму закладі, щоби у вас завжди було багато клієнтів. Підготуйте презентацію свого кафе у 3–4 реченнях. Діти працюють у групах, за сигналом учителя презентують свої заклади.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- До якої країни сьогодні здійснили віртуальну подорож?
- Яким винаходам ми завдячуємо французам?
- Як називається найвідоміший парк розваг у Франції?
- У якому значенні можуть уживатися слова?
- Наведіть власні приклади, уживаючи слова «легкий», «гострий», «сонячний».
- Які слова допоможуть отримати знижку у французькому кафе?
- Дякую за роботу.

2. Рефлексія. Вправа «Тістечко»

- Розфарбуйте тістечко у такі кольори, що відповідають вашому настрою наприкінці уроку.

3. Домашнє завдання

С. 18, вправа 10.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 12. ВПРАВЛЯННЯ В ДОБОРІ СИНОНІМІВ І АНТОНІМІВ. РОЗПОДІЛ СЛІВ ЗА ТЕМАТИЧНИМИ ГРУПАМИ. ДОБІР ЗАГОЛОВКА ДО ТЕКСТУ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ПОДАНИМИ СЛОВАМИ. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: удосконалювати вміння учнів добирати слова, близькі та протилежні за значенням; збагачувати активний словник учнів; учити користуватися словником синонімів; розвивати аналітичне мислення, зв'язне мовлення; формувати культурну та інформаційно-комунікаційну компетентності; виховувати повагу до культури інших країн.

Обладнання: таблиці з анаграмою та «Словесний аукціон», кольорові цеглинки зі словами, картки для роботи в парах, репродукція картини, словники синонімів, зображення Ейфелевої вежі та стікери.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Пам'ятка 7-Я»

— Повторіть за мною фрази — налаштування на роботу.

Я — учень.

Я — хочу знати.

Я — думаю.

Я — вмію.

Я — знаю.

Я — особистість творча.

Я — зірка.

2. Каліграфічне письмо

— Відгадайте анаграму (*кілометр*).

ЛТРОКМЕІ

Кк кі іл ло ом ме ет тр кілометр

— До якої країни здійснили віртуальну подорож попереднього уроку?

— А чи знаєте ви, яку площу займає територія Франції?

3. Синтаксичний аналіз речення

Франція тягнеться на 1000 км з півдня на північ та із заходу на схід.

4. Вправа «Словесний аукціон».

Завдання: до кожної літери поданого слова дібрати нові слова.

К	І	Л	О	М	Е	Т	Р
кущ	ікра	луна	обрій	метр	екран	тигр	риба

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 19–20)

1) Розподільне списування. Робота в групах (вправа 1).

— Чи знаєте ви, завдяки яким сферам життя Франція здобула популярність? Прочитайте про це у завданні вправи 1.

— Розподіліть слова, що українська мова запозичила з французької, на відповідних цеглинках.
Завдання: учні об'єднуються у групи та утворюють вежі з відповідних слів.

мода
костюмер
пальто
блуза
кютюр'є
ательє

мистецтво
рояль
ескіз
репертуар
актор
балет
афіша

кухня
соус
майонез
желе
маринад
котлета

парфумерія
парфуми
макіяж

— Запишіть слова кожної вежі у стовпчики в зошитах.

2. Гра «Все навпаки». Робота в парах

— Попрацюйте в парах. Розпочинає учень 1-го варіанту. Називає слово з картки. Сусід має назвати слово, що буде протилежним за значенням до названого. Далі — перехід ходу.

ЗЛО — ...
РАДІСТЬ — ...
ВІЙНА — ...
ЗЛИДНІ — ...
ЩАСТЯ — ...
ДЕНЬ — ...

— Як називаються ці слова, що є протилежними за значенням? (*Антоніми.*)

— А як називаються слова, що є близькими за значенням? (*Синоніми.*)

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Добери пару» (вправа 2).

— Знайдіть з-поміж виділених у попередній вправі слів синоніми до поданих слів та запишіть їх парами.

2) Списування з орфографічним завданням (вправа 3).

— Спишіть текст. Підкресліть у словах орфограми.

3) Самостійна робота (вправа 3).

— Знайдіть у тексті вправи 3 синоніми та запишіть їх парами.

4. Фізкультхвилинка

Раз, два — всі пірнають. (Присідають.)

Три чотири — виринають. (Підводяться.)

П'ять, шість — на воді (Махають руками.)

Кріпнуть крильця молоді.

Сім, вісім — що є сили (Імітують плавання.)

Всі до берега приплили.

Дев'ять, десять — розгорнулись,

Обсушились, потягнулись (Потягуються.)

І розбіглись хто куди. (Сідають за парти.)

5. Стратегія «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини. Що ви бачите на ній?

— Чи здогадалися ви, яке місто зображене на картині? Що вам підказало відповідь?

— Чи хотіли б ви опинитися на цій паризькій вулиці?

— Тоді пропоную вам переступити раму цієї картини й потрапити на затишні вулиці Парижа.

— Яка, на вашу думку, пора року зображена на цій картині? Чому ви так вирішили?

— Яка погода? Що вам підказало, що дощить? Як ви вважаєте, там холодно?

— Що одразу впадає в очі, коли потрапляєш до цієї картини? (*Багато квітів.*)

— Який аромат можна відчути? (*Аромат свіжого хліба.*)

— Чи зустрічаються вам люди на картині? Що вони роблять?

- А де спостерігається найбільше скупчення людей? (*Біля Ейфелевої вежі.*)
- На вашу думку, це сучасна картина? Чому ви так вирішили?
- Як би ви назвали цю картину?
- Це картина «Париж. Вид на Ейфелеву вежу», яку написала художниця Олександра Черкес.

6. Продовження роботи за підручником

1) Вибіркове списування (вправа 4).

- Побільше дізнатися про Ейфелеву вежу ви можете, прочитавши текст вправи 4. Прочитайте текст та доберіть до нього заголовок.
- Виписіть у стовпчик виділені слова. До кожного доберіть синонім та запишіть поряд.

2) Вправа «Добери слівце» (вправа 5).

- Прочитайте текст та скажіть, якими водоймами омивається Франція.
- Виписіть виділені слова у стовпчик. До кожного доберіть антонім та запишіть поряд.

3) Творча вправа (вправа 6).

- Зараз на уроці завдяки картині Олександри Черкес ми мали можливість віртуально пройтися вулицями Парижа. А чи мрієте ви насправді побувати у Франції? Яке місто вам би хотілося відвідати?

- Напишіть про це 3–4 зв'язних речення.

4) Вправа «У гостях у словничка» (вправа 7).

- Попрацюйте зі словником синонімів. Відшукайте синоніми до слів французького походження, поданих у вправі 7. Запишіть утворені пари слів.
- З виділеними словами складіть та запишіть речення.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Які синонімічні пари вам запам'яталися з цього уроку?
- Яка площа в Парижі є найбільшою?
- Про яку найвідомішу та найвищу будівлю Франції ви дізналися?
- Що означає назва найвищої гори Франції Монблан? (*Біла гора.*)
- Доберіть антонім до цього словосполучення. (*Чорна низовина.*)

2. Рефлексія. Вправа «Ейфелева вежа»

- Розташуйте стікер зі своїм ім'ям на Ейфелевій вежі на висоті, яка відповідає рівню вашого розуміння теми цього уроку.
- Якщо все чудово зрозуміли — на верхівці, якщо зовсім нічого не зрозуміли — біля основи вежі.

3. Домашнє завдання

- С. 20, вправа 8; повторити визначення синонімів та антонімів.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 13. РОЗПІЗНАВАННЯ БАГАТОЗНАЧНИХ СЛІВ, ПОЯСНЕННЯ ЇХНІХ ЗНАЧЕНЬ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З БАГАТОЗНАЧНИМИ СЛОВАМИ. НАПИСАННЯ ТВОРУ НА ЗАДАНУ ТЕМУ. РОЗГЛЯДАННЯ КАРТИН, АНАЛІЗ І ПОРІВНЯННЯ ЗОБРАЖЕНОГО НА НИХ. ВИСЛОВЛЕННЯ СВОЇХ УПОДОБАНЬ

Мета: вчити учнів розпізнавати багатозначні слова, пояснювати їхні значення; закріплювати вміння складати речення з такими словами; розвивати аналітичне мислення, спостережливість, зв'язне мовлення; формувати загальнокультурну компетентність та здатність спілкуватися рідною мовою; виховувати повагу до народних символів.

Обладнання: таблиця «Дешифрувальник», «Лавандові дошки» (завдання на планшетах), картки із загадками, квітки для рефлексії.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

2. Вправа «Дешифрувальник»

— Відшукайте серед цифр кожного рядка букву та складіть з цих букв слово.

019**T**63963588**B**8027640
1368**O**597754258**P**5398
74**C**8246539**I**875780439
6927**C**8947843**T**4749490
85357482**B**30398920459

— Яку людину називають творчою?

3. Каліграфічне письмо

Т т т в о о р р ч ч і і с с т т ь т в о р ч і с т ь

4. Словникова робота. «Асоціативний кущ»

— Складіть речення зі словом ТВОРЧИСТЬ. Виконайте його синтаксичний аналіз.

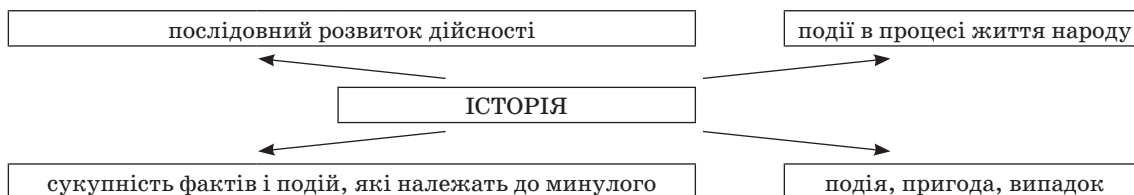
5. Бесіда

— Якою країною ми мандрували протягом останніх уроків? (*Францією.*)

— Скільки цікавих історій з нами трапилося за ці подорожі... Ми «побували» в картині Олександри Черкес «Париж. Вид на Ейфелеву вежу», будували свою вежу зі слів, що принесли відомість Франції, розробляли правила власного кафе...

— До речі, діти, а що означає саме слово «історія»?

Учні називають значення слова, а вчитель записує на дошці.

— Скільки значень слова «історія» ви назвали? Як називаються слова, що мають декілька значень? (*Багатозначними.*)

— Сьогодні ми пригадаємо багатозначні слова та навчимося їх розпізнавати, продовжуючи віртуальну мандрівку Францією.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 21–22)

1) Вибіркове списування з лексичним завданням (вправа 1).

— Луїза та Андре розповіли, чим славиться південь Франції. Прочитайте цю інформацію.

— Як називають лаванду? Чим корисна ця рослина?

— Спишіть виділені речення. Поясніть значення підкреслених слів. Які ще значення вони можуть мати?

2) Вправа «Лавандова дошка». Робота в групах (вправа 2).

— Поясніть, чому підкреслені у попередній вправі слова називаються багатозначними?

— Попрацюйте в групах. Складіть два речення, у яких ці слова матимуть інші значення. Запишіть їх.

Завдання: учні об'єднуються в 4 групи. Кожна група отримує дошку, на якій дібрано слова для двох речень. Діти у групах складають та записують речення на великих аркушах. За сигналом учителя групи презентують свої речення та прикріплюють аркуші на дошку. Всі учні класу мають записати у зошит по одному реченню з кожним словом (на вибір).

була
полі
на
задача
фінальна
записана
футбольному
йшла
в клітинку
полі
гра
на

сріблом
у салоні
золота
покривало
золотом
прикраси
вишите
продавалися
було
та
із

білизну
нову
привезли
магазину
білизна
швидкий та
поверхневих
сильний
хижак
володар
вод
до

родзинками
родзинки
самостійний
продукт із
кекс
вживати
спекла
бабуся
можна
як
в їжу

3) Вправа «Творче списування» (вправа 3).

— Прочитайте речення. Скільки значень має слово «лаванда»?

— Поясніть, чому в кожному реченні воно написано по-різному?

— Спишіть речення, що сподобалося найбільше.

— Придумайте та запишіть речення, у якому слово «лаванда» матиме інше значення.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Повідомлення» (вправа 4).

— Друзі, Андре та Луїза хочуть дізнатися, які рослини є символами нашої держави. Пригадаймо їх.

— Витягніть картку та відгадайте загадку.

- Хто ж ті ягоди не знає,
Від застуди їх приймає.
На кущах вони висять,
І, як маків цвіт, горять.
Тільки це не є малина.
Що за ягода?

- Проливала дрібні сльози молода дівчиця.
Полоскала довгі коси у чистій водиці.
- Гарні квіти біля хати
Навесні садила мати.
Чорноброві-чорноброві
Квітнуть у тиші вечоровій.
- Лист зелений і міцний,
Сніг для нього не страшний,
А коли весну стрічає,
Сині очі розкриває.

— Складіть і ви повідомлення для французьких приятелів про рослинні символи України.

2) Вправа «У майстерні у художників» (вправи 5, 6).

— Прочитайте у вправі 5 інформацію, яка зацікавила Читалочку. Чи знайомі вам імена згаданих художників?

— Що ви чули про Катерину Білокур? Що вона зображувала на своїх полотнах?

— Розгляньте у вправі 6 світлини картин Катерина Білокур та Пабло Пікассо. Визначте, хто яку картину писав. Чому ви так вважаєте?

— А яка картина більше подобається вам? Чому?

3) Самостійна робота (вправа 7).

— Прочитайте словосполучення в рамці. Визначте, яке слово в ньому багатозначне. (Писати.)

— Які ще значення має це слово?

— Попрацюйте самостійно. Складіть та запишіть із цим словом речення так, щоби воно було в іншому значенні.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Які слова ми називаємо багатозначними?

— Які багатозначні слова ви запам'ятали з цього уроку?

— Чи впливає значення слова на його написання? Наведіть приклади.

— Які рослинні символи має Україна? А Франція?

2. Рефлексія. Вправа «Квітка-символ»

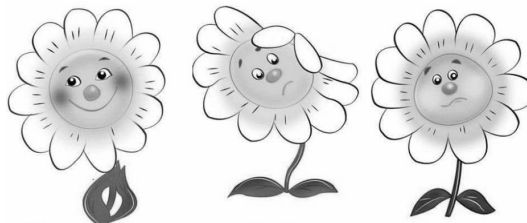
Перед кожним учнем на парті — квіточка.

— Пропоную і вам створити рослинний символ цього уроку. Домалюйте квіточці ротик та підніміть квітку вгору.

- Усмішка — сподобався урок.
- Куточки ротика вниз — не сподобався урок.
- Пряма лінія — не визначився/не визначилася.

3. Домашнє завдання

С. 22, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 15. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ФРАЗЕОЛОГІЗМАМИ, ПОЯСНЕННЯ ЇХНІХ ЗНАЧЕНЬ. ДОБІР ДО ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ СИНОНІМІЧНИХ СЛІВ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ ІЗ ФРАЗЕОЛОГІЗМАМИ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: ознайомити учнів із фразеологізмами та їхнім значенням для мовлення; вчити добирати влучні фразеологізми та вводити їх у речення; розвивати письмове зв'язне мовлення, фонематичний слух, творче мислення; формувати загальнокультурну компетентність та навички вільного володіння державною мовою; виховувати інтерес до традицій інших країн.

Обладнання: таблиці для вправ «Догори ногами» та звуко-буквеного аналізу, шаблони ребусів, плакат та стікери для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Ми — сонечка!»

Погляньте у віконечко, (Показують на вікно.)
 Чомусь сховалось сонечко? (Знижують плечима.)
 А ми засвіtimo сонечко, (Показують на себе.)
 Таке велике сонечко! (Руки в сторони.)
 Таке веселе сонечко! (Усміхаються одне одному.)
 Я — сонечко! (Показують на себе.)
 Ми — сонечка! (Беруться всі за руки.)
 Ми — світимося всі! (Усміхаються.)

2. Вправа «Догори ногами»

Слово записане буквами, перегорнутими догори ногами та задом наперед. Учні мають упізнати букви та прочитати слово.

ТРАДИЦІЇ

— Що означає це слово? (Досвід, звичаї, погляди, смаки, норми поведінки і т. ін., що склалися історично і передаються з покоління в покоління.)

— Які бувають традиції? (Народні, сімейні, традиції харчування, здорового способу життя...)

— На вашу думку, чи відрізняються традиції різних країн? Чим це пояснюється?

3. Каліграфічне письмо.

Т т т р а а д д и и ц ц і і і і т т р а а д д и и ц ц і і і і т т р а а д д и и ц ц і і і і

Традиція — це та частина нашого минулого, якою ми допомагаємо перебратися в майбутнє.

— Визначте та підкресліть у цьому реченні граматичні основи.

— Яке це речення за метою висловлювання, а за інтонацією?

4. Звуко-буквений аналіз слова. Робота в парах

— Попрацюйте в парах. Заповніть таблицю.

Слово	Кількість складів	Кількість звуків	Кількість букв	Голосні звуки	Приголосні звуки	
					тверді	м'які
традиції						

5. Стратегія «Передбачення».

— Спробуйте передбачити, про що саме ми дізнаємося сьогодні на уроці, продовжуючи віртуальну мандрівку Францією.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 23–24)

1) Читання для себе (вправа 1).

— Прочитайте цікаву інформацію про французів.

— Як ви вважаєте, чому слова, що стосуються харчування, є для французів священними? Яка ще сторона людського життя є для цього народу важливою? (*Спорт.*) Чому ви так вирішили?

2) Читання для друга (вправа 2).

— Попрацюйте в парах. Прочитайте для сусіда, що дізналася Читалочка про вподобання французьких друзів.

— Як ви розумієте вислів «мчить, як вітер»? Яким словом його можна замінити? (*Швидко.*)

— Поясніть значення виразу «пальчики оближеш». Замініть його одним словом. (*Смачно.*)

3) Робота з правилом.

— Прочитайте правило про такі вислови.

— Як називаються влучні, нероздільні, сталі вислови, які можна замінити синонімами?

— Яким синонімом можна замінити фразеологізм «сидіти, склавши руки»?

4) Вправа «Скажи одним словом» (вправи 3–4).

— Замініть подані фразеологізми близькими за значенням словами.

— Запишіть утворені пари.

— Складіть та запишіть з двома фразеологізмами речення.

Учитель «запускає» бумеранг. До кого той потрапив, читає вголос свої речення та повертає бумеранг учителеві.

2. Фізкультхвилинка

Ми лісочком йшли, (Ходьба на місці.)
Грибочок знайшли,
Нагнулись, підняли, (Нахиляння тулуба вперед.)
У кошик поклали
І далі пішли. (Ходьба на місці.)
Ми лісочком йшли,
Малинку знайшли.
Дотягнулись, зірвали, (Потягування.)
У кошик поклали
І далі пішли. (Ходьба на місці.)
Ми лісочком йшли,
Горішок знайшли,
Потягнулись, дістали, (Потягування.)
У кошик поклали
І далі пішли. (Ходьба на місці.)

3. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа «Квітнева риба» (вправи 5–6).

— Прочитайте самостійно текст вправи 5 та дізнайтеся, про яку французьку традицію в ній йдеться.

— Отже, з яким днем пов'язана ця традиція? (*День жартів.*)

— Чи є в нашій країні таке свято?

— Які традиції, пов'язані з 1 квітня є в Україні?

— Пропоную запозичити французьку традицію щодо приготування таких паперових риб. Кому б ви почепили свою рибку?

— А чи помітили ви, що рибку чіпляють не тільки щоб пожартувати, а й проявити свою прихильність? Саме тому на рибці потрібно писати добрі жарти та приємні побажання.

— Звісно, що до весни ще далеко... Але чому би нам не потренуватися й не приготувати таку рибку вже зараз?

Учні отримують шаблони рибок, розфарбовують їх та пишуть побажання. За бажанням учитель може запропонувати причепити рибки у цей же день, обігравши казку «Дванадцять місяців» та оголосивши місяць квітень на один день.

2) Вправа «Чарівна ручка» (вправа 7).

— Прочитайте речення. Як називаються виділені в них слова? (Фразеологізми.)

— Візьміть свої чарівні ручки та запишіть ці речення, замінивши виділені слова фразеологізмами з довідки.

Перевірку виконання цієї вправи пропонуємо провести, застосувавши прийом «Правильно — неправильно». Учитель читає речення, а діти реагують, промовляючи слова «правильно», «неправильно».

Наприклад:

Марійка продовжувала робити з мухи слона. (Правильно.)

Марійка продовжувала бити байдики. (Неправильно.)

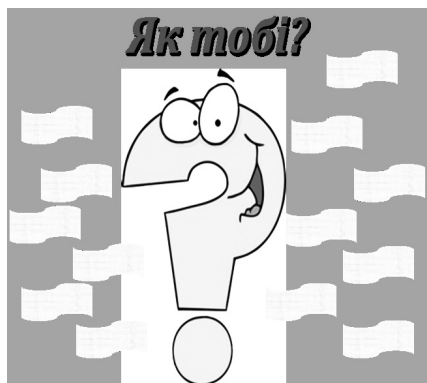
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Що називається фразеологізмами?
- Чим можна замінити фразеологізм?
- Навіщо вживають фразеологізми у мовленні?
- Про яку першоквітневу французьку традицію ви дізналися?
- Поміркуйте, які першотравневі традиції можна започаткувати в нашій країні.

2. Рефлексія. Вправа «Як тобі?»

На партах у кожного — смужки з фразеологізмами, які передають враження від уроку. Учні мають обрати відповідну смужку та прикріпити її на плакат.

Аби день до вечора
Аж у руках горить
Аж душка радіє
Воду решетом носити
Дірка без бублика
Думки колесом заходили

3. Домашнє завдання

С. 24, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 16. ПОВТОРЕННЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАТЬ ПРО ЛЕКСИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

Мета: узагальнити та систематизувати знання учнів за темою «Значення слова»; вчити працювати командою, правильно розподіляти час, чітко надавати відповіді, презентувати результати роботи команди (групи); розвивати пізнавальну активність, навички групової самоорганізації, вміння порівнювати, узагальнювати, аналізувати; формувати комунікативну компетентність; виховувати взаємоповагу, відповідальність.

Обладнання: аркуші для емоційного налаштування, картки-фішки для об'єднання в команди, картки із завданнями для конкурсів, аудіо або відео пісні Олега Самойдюка «Мова єднання», плакат та людські фігурки для рефлексії.

Тип уроку: урок повторення та закріплення знань, удосконалення вмінь.

Форма проведення: урок-гра.

Освітні галузі: мовно-літературна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Кошик для сміття»

— Навіщо людині кошик для сміття? Так і з почуттями: накопичуються непотрібні, марні. Запишіть на аркушах почуття, які заважатимуть вам на уроці, яких хочете позбутися. «Я хвилююся...», «Я боюся...», «Я не вмію...».

Зібгайте аркуші, викиньте у кошик.

2. Повідомлення мети уроку

— Друзі, протягом останніх уроків ми спостерігали за значенням слів української мови. Чи багато ви дізналися та як навчилися застосовувати свої знання у власному мовленні, пропоную з'ясувати, улаштувавши «Мовні перегони»!

— У перегонах братимуть участь три команди. За кожний конкурс команда може набрати від 1 до 3 балів. Якщо завершує завдання першою та виконує без помилок — 3 бали, другою — 2 бали і т. ін.

3. Об'єднання учнів у команди

— Пригадайте, якою країною ми мандрували останні уроки?

— Як називається столиця Франції?

— Яка «залізна пані» є візитівкою Парижа?

— Що у Франції називають блакитним золотом?

Учні обирають одну картку з мішечка та об'єднуються у команди за однаковими словами. (*Париж, Ейфелева вежа, лаванда.*)

4. Вибір назв команд

Кожна команда отримує набір кольорових цеглинок із буквами та збирає з них назву своєї команди.

I команда — «Словограй».

II команда — «Мовознавці».

III команда — «Красномовці».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Конкурс I «Пряме — переносне»

— Мандруючи Францією, ми дізналися, що одним з напрямів популярності цієї країни є кухня. Чи пам'ятаєте ви, як називається французький невеликий хлібо-булочний кондитерський виріб у формі півмісяця? (*Круасан.*)

— Так, саме круасанами вам необхідно буде наповнити кошики.

Завдання: команди отримують набір круасанів, на яких написано слова, вжиті у прямому та переносному значеннях, та кошики з відповідними назвами. Учні мають наповнити кошики.

Словосполучення для круасанів: золоті монети, свіжий хліб, золота людина, гарячий напій, тепла вода, свіжа ідея, золота пора, свіжа думка, дівчинка усміхається, тепла зустріч, гаряча вдача, доля усміхається.

Оголошення результатів конкурсу.

2. Конкурс II «Скажи інакше, скажи навпаки»

Приєм «Незакінчене речення»

— Прочитай закінчити речення: «Слова, що є протилежними за значенням, називаються...». «Синоніми — це слова, ...».

Вправа «Що зайве?»

Завдання: команда отримує картки, на яких написано слово, до якого потрібно дібрати синонім та 4 варіанти слів, один з яких є правильним. Члени команди об'єднуються у пари, розподіляють картки та опрацьовують завдання.

Оголошення результатів конкурсу.

Матеріал до карток

Кричати — кричу, верещати, говорити, мовчати.

Праця — відпочинок, труд, робітник, працьовитий.

Жалітися — сміятися, радіти, скиглити, веселитися.

Завірюха — зима, мете, метелиця.

Горе — щастя, лихо, горювати, радіти.

Фізкультхвилинка

Потягнулися до сонечка дерева. (Потягування.)

Подув вітер. (Нахиляння тулуба з піднятими догори руками, рухи руками.)

А потяг наш поїхав далі. (Колові рухи руками, зігнутими у ліктях.)

Чух-чух-чух!

3. Конкурс III «Чарівний олівець»

Завдання: розглянувши приклад, учасникам команд потрібно прочитати наступні три фразеологізми та уявити ситуації, у яких доречно буде їх застосувати, а потім намалювати їх.

Як кіт наплакав 	Ламати голову
Надувати губи	Повісити носа

Як кіт наплакав 	Зуб на зуб не попадає
Води в рот набрати	Біла ворона

Як кіт наплакав 	Як білка в колесі
Взяти себе в руки	Задерти носа

Оголошення результатів конкурсу.

4. Конкурс IV «Хто швидше?»

Завдання: учасники команд отримують картки із малюнками, які ілюструють багатозначні слова. За визначений час необхідно утворити пари з цих картинок та записати речення з одним словом так, щоби воно виступало у різних лексичних значеннях.

Оголошення результатів конкурсу.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Складання синквейну

— Діти, наші перегони завершуються. Виконуючи завдання кожного конкурсу, ми спостерігали за одиницею мови — словом. Пропоную підбити підсумок нашого уроку-гри та колективно скласти синквейн.

(Робота проводиться фронтально.)

Слово.

Ввічливе, влучне.

Підтримує, називає, навчає.

Слово — це те, що житиме вічно!

Мова.

Учитель оголошує переможців Мовних перегонів. Нагородження.

— Друзі, заспіваймо пісню Олега Самойдюка «Мова єднання». Не цураймося ніколи своєї рідної мови, усім серцем її полюбіть!

2. Рефлексія. Вправа «Мій успіх»

— Сьогодні на уроці ви працювали не поодиноці, а командою. Тому й результат у перегонах отримала вся команда. Але кожен учень вкладав свої сили та старання у перемогу. Тому прошу оцінити власний вклад, свій успіх на уроці й розмістити чоловічка (написавши на ньому своє ім'я) на відповідному місці п'єдесталу.

3. Домашнє завдання

Вправи для підготовки до діагностувальної роботи з теми (за вибором учителя).

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ПРИГАДУЮ БУДОВУ СЛОВА

УРОК 18. ПОВТОРЕННЯ ЗНАНЬ ПРО БУДОВУ СЛОВА. РОЗБІР СЛІВ ЗА БУДОВОЮ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ ЗІ СПІЛЬНОКОРЕНЕВИМИ СЛОВАМИ. ПОШУК ІНФОРМАЦІЇ В ТАБЛИЦІ. СКЛАДАННЯ ТАБЛИЦІ ЗА АНАЛОГІЄЮ

Мета: актуалізувати знання учнів з теми «Будова слова»; закріплювати вміння аналізувати слова за будовою; розвивати аналітичне мислення, пошукові здібності, зв'язне мовлення; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати прагнення до самодисципліни, організованість.

Обладнання: букви слова ДИСЦИПЛІНА, плакат «Кошик ідей», стікери, картки «Встанови відповідність», таблиця «Інформація про Україну».

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

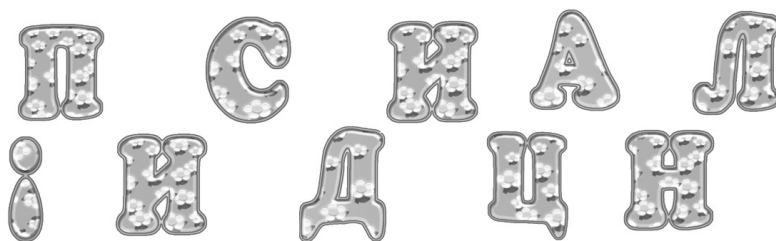
1. Емоційне налаштування. Вправа «Пальчикове вітання».

Учні торкаються однойменних по черзі пальців рук свого сусіда, починаючи з великих пальців та кажуть:

- БАЖАЮ (Стикаються великими пальцями.)
- УСПИХУ (Стикаються вказівними пальцями.)
- ВЕЛИКОГО (Стикаються середніми пальцями.)
- У ВСЬОМУ (Стикаються безіменними пальцями.)
- І ВСЮДИ (Стикаються мізинцями.)
- ВІТАЮ! (Дотик усією долонею.)

2. Розсіпанка із букв

- Зберіть з розсіпаних букв слово.

- Як ви розумієте значення цього слова? Чи важливо бути дисциплінованим? Чому?

3. Прийом «Кошик ідей»

— Пропоную наповнити наш кошик ідеями для розв'язання проблеми «Як стати дисциплінованим?».

Учні пропонують ідеї, учитель записує коротко на стікерах та прикріплює на плакат з кошиком.

4. Каліграфічне письмо

Дд ди ис сц ци ип пл лі ін на дисципліна

Самодисципліна — це вміння працювати незалежно від власного бажання і натхнення.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 25–26)

1) *Вправа «Встанови відповідність» (вправа 1). Робота в парах.*

- Попрацюйте в парах. Установіть відповідність між картинкою та визначенням.

спільнокореневі слова	↘	Змінна частина слова
суфікс		Частина слова, що стоїть перед коренем
основа		Спільна частина споріднених слів
закінчення		Споріднені слова
префікс		Частина слова, що стоїть після кореня
корінь слова		Частина слова без закінчення

— Пригадайте, що позначають значки в останній рамочці вправи 1?

2) Аналітична вправа (вправа 2).

— Випишіть з поданих слів спільнокореневі. (*Німеччина, німець, німкеня, німецький.*) Чи здогадалися ви, де віртуально побував Щебетунчик?

— Чи доводилося комусь із вас відвідати цю країну? А чи хотіли би?

— Виділіть у цих словах корінь.

— Складіть і запишіть два речення з цими словами.

3) Вправа «Інформаційна довідка».

— Пропоную більше дізнатися про Німеччину. Для цього уважно розгляньте таблицю у вправі 3.

— Яку офіційну назву має Німеччина?

— Назвіть столицю Федеративної Республіки Німеччини.

— Які кольори має прапор Німеччини? Як вони розташовані?

— Яка в цій країні державна мова? А валюта?

— Чому дорівнює кількість населення Німеччини?

2. Фізкультхвилинка

Раз, два — всі присіли, (Присідають.)

Потім вгору підлетіли. (Підстрибують.)

Три, чотири — нахилились, (Нахилиння тулуба вперед.)

Зі струмочка гарно вмились (Імітація умивання.)

П'ять, шість — всі веселі

Крутимось на каруселі, (Крутяться.)

Сім, вісім — в потяг сіли,

Ніжками затупотіли (Тупотять.)

Дев'ять, десять — відпочили

І за парти дружно сіли.

3. Продовження роботи за підручником

1) Самостійна робота (вправа 4).

— Випишіть виділені слова з таблиці «Інформація про Німеччину». Розберіть їх за будовою.

— Визначте, яке з них відповідає схемі $\square \text{---} \square \text{---} \square$. Складіть та запишіть з ним речення.

Учитель пропонує вибірково окремим учням зачитати свої речення.

2) Робота в групах. Вправа «Пошуковці».

Учні об'єднуються в групи. *Завдання:* скласти інформаційну довідку про Україну, заповнивши таблицю. Для пошуку інформації вчитель пропонує гаджети з підключенням до мережі Інтернет, довідники.

Інформація про Україну	
Офіційна назва	
Столиця	
Прапор	
Державна мова	
Валюта	
Кількість населення	

3) Тренувальна вправа (вправа 6).

— Дізнайтеся імена німецьких школярів, з якими познайомився Щебетунчик. Розберіть ці імена за будовою.

- Яке з імен не має закінчення? Це чоловіче чи жіноче ім'я?
- Наведіть приклади українських чоловічих імен без закінчення.

4) Вправа «Скажи українською» (вправа 7).

— Раніше ми дізналися, що у Франції в кав'ярні можна отримати знижку, якщо вживати ввічливі слова. Цікаво, а як звучать ввічливі слова у Німеччині?

— Прочитайте їх у вправі 7 та спробуйте перекласти українською.

— Які ввічливі слова ілюструють ці малюнки? Скажіть їх німецькою.

5) Вправа «Впізнай вислів» (вправа 8).

— Під час знайомства Ганс сказав Щебетунчикові український увічливий вислів. Розпізнайте його за поданими звуковими схемами слів.

- Запишіть цей вислів та розберіть за будовою слова з нього.
- Яке з цих слів має закінчення?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Якою країною мандрував Щебетунчик?
- Порівняйте чисельність населення Німеччини та України.
- З яких частин складається слово?
- Які слова називаються спільнокореневими? Наведіть приклади спільнокореневих слів.

2. Рефлексія. Вправа «Добери слово»

— Опишіть урок, дібравши слова з поданими закінченнями.

Урок був... [ий]

Завдання та вправи були ... [і]

Настрій від уроку ... [ий]

3. Домашнє завдання

С. 26, вправа 9.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 19. РОЗРІЗНЕННЯ СПІВЗВУЧНИХ ПРЕФІКСІВ І ПРИЙМЕННИКІВ. СПІЛКУВАННЯ В ГРУПАХ НА ДОБРЕ ВІДОМУ ТЕМУ. ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРВ'Ю ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ. ОБГОВОРЕННЯ КАДРІВ З ВІДОМИХ МУЛЬТФІЛЬМІВ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ

Мета: вправляти учнів у розрізненні співзвучних префіксів і прийменників; розвивати зв'язне усне та писемне мовлення; удосконалювати комунікативні навички; формувати в учнів уміння активно й послідовно відстоювати власну точку зору та компетентність вільно володіти рідною мовою; виховувати прагнення знати традиції свого народу.

Обладнання: картки з частинами слів, картки для вправи «Коректор», ілюстрації з національними стравами, м'яч, мікрофони, картки із зображенням бутербродів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Мініінтерв'ю»

- Яким був попередній урок? (*Цікавим, пізнавальним, складним...*)
- Якою була перерва? (*Веселою, короткою...*)
- З яким настроєм ви прийшли на урок?
- Яка зараз повинна бути обстановка на уроці, щоб ви могли засвоїти нову тему?
- Отже, створімо таку робочу атмосферу.

2. Вправа «Антивірус»

- Друзі, вірус з'їв деякі букви у слові. Спробуйте «вилікувати» слово.

НАПОЛЕГЛИВІСТЬ

- Так, це слово «наполегливість». Які букви зникли? Які звуки вони позначають?
- Визначте наголос у слові. Які звуки ненаголошені? Чи можна перевірити їх написання, змінивши слово? (*Ні.*)
- Яким чином перевірити правильність написання цього слова? (*За словником.*)
- Доберіть синоніми до слова «наполегливість». (*Настирність, упертість, завзятість, витривалість.*)
- Як ви вважаєте, наполегливість належить до позитивних чи негативних рис характеру людини?
- Отже, я бажаю вам бути сьогодні на уроці наполегливими в здобутті знань.

3. Каліграфічне письмо.

Нн на ап по ол ле ег гл ли ив ві іс ст ть наполегливість

Будь-яка перешкода долається наполегливістю (Л. да Вінчі).

4. Вправа «Збери слова»

Завдання: зібрати з поданих частин два слова (префікси, прийменники).

пре

ймен

при

и

и

ник

фікс

- Нагадайте, чим відрізняються прийменник та префікс?
- Як пишуться прийменники зі словами? А префікси?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 27–29)

1) Підготовча вправа (вправа 1).

- Прочитайте словосполучення. До якої частини мови належать виділені слова?
- Що ви знаєте про цю частину мови?

2) Робота над правилом.

- Тож, як пишуться префікси зі словами? (*Разом.*) Чому? (*Бо це частина слова.*)
- Як пишуться прийменники зі словами? (*Окремо.*)
- Як розрізнити префікс та прийменник?
- Прочитайте правило про правопис префіксів та прийменників.

3) Тренувальна вправа (вправа 2).

— Запишіть словосполучення. Пам'ятайте, як розрізнити префікси та прийменники, якщо вони звучать однаково.

- Підкресліть прийменники та позначте співзвучні з ними префікси.

4) Вправа «Коректор». Робота в парах (вправа 3).

Учні працюють у парах. Кожен варіант працює за своєю карткою.

Завдання: розкрити дужки, правильно записавши слова.

I варіант

- (у) німців — ...
- (у) люблена — ...
- (від) варені — ...

II варіант

- (з) натуральних — ...
- (до) них — ...
- (до) дають — ...

За сигналом учителя учні обмінюються картками та працюють коректорами для роботи сусіда. Фронтально перевіряють правильність написання слів.

— Користуючись карткою, спишіть текст вправи 3, у якому Ганс та Еріка розповіли про улюблену страву німців.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа (вправа 4).

— Про улюблену страву німців ми дізналися, а які національні українські страви традиційно пропонують гостям з інших країн?

— Які українські національні страви ви б запропонували німецьким школярам? Напишіть про це 3–4 речення.

Учитель пропонує прочитати свої роботи декільком учням.

2) Вправа «Цікавинка від Родзинки» (вправа 5).

- Від німецьких друзів Родзинка дізналася дещо цікаве про дуже знайому вам страву.
- Прочитайте про це у вправі 5.

— Тож як буде звучати німецькою мовою «хліб з маслом»?

— Підведіть руку ті, хто любить бутерброди! Цікаво, а які саме бутерброди вам смакують?

3) Вправа «Інтерв'ю». Робота в групах (вправа 6).

Учні об'єднуються в групи по 5 осіб. Одного з учнів в кожній групі обирають кореспондентом, він бере інтерв'ю в інших членів групи.

Наприклад:

— З яким хлібом вам смакують бутерброди?

— Які бутерброди ви більше любите: з ковбасою чи сиром?

— Які овочі ви використовуєте для бутербродів?

— Ви любляете більше солодкі чи солоні бутерброди?

— Розкажіть, з чого ви готуєте свій улюблений бутерброд.

Учитель підбиває підсумок.

— Як часто можна вживати бутерброди? Чому?

— З чим бутерброди вживати корисніше?

4) Вибіркове списування (вправа 7).

— Прочитайте повідомлення Щебетунчика. Випишіть з нього слова з префіксами. Позначте їх.

— Які слова виписали? Назвіть префікси у цих словах.

4. Вправа «Чарівний м'ячик»

Учитель або хтось із учнів кидає м'ячик та ставить запитання: «Які казки Братів Грімм тобі відомі?», «Які казки Братів Грімм твої улюблені?», «Які герої казок Братів Грімм тобі подобаються найбільше?».

5. Продовження роботи за підручником

Вправа «Вгадай казку» (вправа 9)

— Уважно розгляньте кадри з мультфільмів. Розпізнайте, за сюжетом якої казки знято кожен з них.

— Назвіть персонажів цих казок. Якби ви опинилися в цих казках, якими з дійових осіб хотіли би бути? Чому?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Вправа «Доповни речення»

- Частина слова, що стоїть перед коренем, називається...
- Префікси зі словами пишуться...
- Прийменник — це частина...
- Прийменники зі словами пишуться...
- Між прийменником та словом можна вставити...
- Прийменники ніколи не стоять перед...

2. Рефлексія. Вправа «Бутерброд»

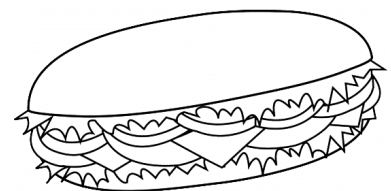
— Сьогодні ми дізналися походження назви бутерброда. Пропоную зараз за допомогою цієї страви підсумувати свої враження від уроку.

— Напишіть на бутерброді відповідь на одне з питань:

- Що найбільше запам'яталося на уроці?
- Що було найцікавішим?
- Коли було складно?

3. Домашнє завдання

С. 27, правило; с. 28, вправа 10.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 20. НАПИСАННЯ СЛІВ З ПРЕФІКСАМИ *pre-* і *pri-*. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ПОДАНИМИ СЛОВАМИ. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ НА ЗАДАНУ ТЕМУ

Мета: вчити учнів правильно вживати префікси *pre-* та *pri-*; закріплювати вміння складати та записувати речення з поданими словами; розвивати вміння виконувати вправу за зразком, зв'язно викладати власні думки; формувати здатність спілкуватися рідною мовою; виховувати взаємоповагу.

Обладнання: цеглинки зі словами, картки з буквами *e* та *u*, картки зі словами, карта України, клубки ниток, рюкзак вражень з картками.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська, здоров'язберезувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Коло тепла»

— Утворімо коло і розітрімо свої долоньки. Що ви відчули? Передамо одне одному своє тепло потиском руки. Заплющмо очі та пошепки за мною промовимо:

У нас гарний настрій.

Ми всі готові до уроку.

Бажаємо собі та друзям успіху!

2. Вправа «Вилучи “зайву” літеру»

— Вилучіть «зайві» літери та прочитайте слово.

СИПЛІЛЬНЬОТКАТ

— Що означає слово «спільнота»?

— Яка орфограма в цьому слові?

3. Каліграфічне письмо

С е п н і і л ь њ н о т т а спільнота

— Коли говоримо про спільноту, хочеться навести яскраву аналогію зі світом тварин.

— Поміркуймо, які тварини живуть великими дружними родинами і злагоджено разом виконують всі справи?

— Запишіть речення.

Мурашки — спільнота, дружна команда, яка може зробити грандіозну справу.

— Визначте та підкресліть у цьому реченні граматичну основу.

— Визначте, якими частинами мови виражені головні члени речення.

— Сподіваюся, що наша учнівська класна спільнота теж дружно та злагоджено працюватиме сьогодні на уроці!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Вправа на дослідження. Робота в парах

— Складіть з поданих цеглинок слова.

пре

їхати

при

добра

мудра

пре

йти

при

при

гарний

пре

ліпити

— Назвіть у цих словах префікси.

— Визначте, до яких слів замість префіксів можна підставити слово «дуже». Змоделуйте ці слова за допомогою цеглинок.

- Слова з яким префіксом ви змогли замінити?
- Назвіть слова, у яких не змогли замінити префікс. (*Приїхати, прийти, приліпнути.*)
- Який префікс вони мають?
- Що вони означають? (*Наближення, приєднання.*)
- Тож коли пишемо префікс *при-*? А префікс *пре-*?

2. Робота за підручником (с. 29–31)

1) Прийом «Перевір себе».

- Прочитайте правило про правопис префіксів *при-* та *пре-*.
- Чи правильний висновок ви зробили?

2) Тренувальна вправа. Прийом «Голосуй карткою» (вправа 2).

Учитель читає словосполучення вправи 2. Учні піднімають картку з буквою, яку необхідно писати у відповідних префіксах.

- Спишіть словосполучення, вставляючи букви, які пропущені.
- Із двома із них складіть і запишіть речення.

3) Вправа «Скажи одним словом» (вправа 3).

- Замініть виділені словосполучення одним словом. Запишіть.

Фізкультхвилинка

Раз, два — дерева. (Підводяться.)
 Три, чотири — вийшли звірі. (Ходьба на місці.)
 П'ять, шість — пада лист. (Нахиляються.)
 Сім, вісім — птахи в лісі. (Махають руками-«крилами».)
 Дев'ять, десять — це сунічки. (Піднімають руки і голови догори.)
 Підняли червоні личка.

4) Списування з орфографічним завданням (вправа 4).

- Прочитайте повідомлення Щebetунчика.
 - Що приваблює туристів до Німеччини?
 - Які моря омивають Німеччину? Чи є на території цієї країни гори?
 - Про які річки Німеччини ви дізналися? Чим цікава річка Ельба?
- Учитель пропонує розмістити слова з вправи у два стовпчики.

Пре-

пр..красні
 пр..їздить
 пр..чудові
 пр..бувають
 пр..ваблюють
 пр..хороші

При-

— Спишіть виділену частину тексту вправи, уставляючи пропущені букви. Перевірте себе за попереднім завданням.

5) Творча вправа (вправа 5). Робота в парах.

- Розгляньте карту України. Пригадайте, які моря, гори й річки є на території нашої країни.
 - Напишіть текст з 3–4 речень про моря, гори й річки України.
- Учитель пропонує учням прочитати свої тексти.

3. Прийом «Павутинка»

Учні об'єднуються в групи по 6 осіб. Один з учнів у кожній групі тримає клубок ниток. Кожен учасник має картку із записаним реченням. Група утворює коло. За сигналом учителя учні, які мають у руках клубок, передають його будь-кому з групи, залишаючи кінець нитки у себе в руках, та називають речення. Учень, якому передали клубок, має замінити виділені фрази у цьому реченні одним словом з префіксом *пре-* або *при-*.

По завершенню роботи в групах, учитель пропонує записати учням утворені фрази під диктування та визначити префікси *пре-* та *при-* у словах.

УРОК 22. УТВОРЕННЯ СЛІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРЕФІКСІВ І СУФІКСІВ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ПОДАНИМИ СЛОВАМИ. ПОШУК ІНФОРМАЦІЇ НА АВІАКВИТКУ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: вчити учнів визначати спосіб утворення нових слів за допомогою частин слова; розвивати спостережливість, увагу, зв'язне мовлення; формувати інформаційну компетентність; виховувати врівноваженість, зібраність, організованість.

Обладнання: таблиця «Віднови слово», картки для вправи «Постав на місце», цеглинки з частинами слова, конверт з питаннями, літачки для проведення рефлексії.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Створюємо настрій»

— Відчуємо себе часточкою колективу і скажемо собі:

- Я прийшов на урок навіщо? (*Навчатися.*)
- На уроці треба бути якими? (*Уважними, працюючими.*)
- Зі мною хто? (*Мої друзі.*)
- Вони мене що? (*Поважають.*)
- Мені це як? (*Приємно.*)
- Я готовий(ва) до чого? (*До успішної роботи.*)

Учитель прикріплює на дошку смайлик з надписом «Радість».

— Бажаю всім учням гарного настрою, легкого засвоєння теми.

2. Вправа «Віднови слово».

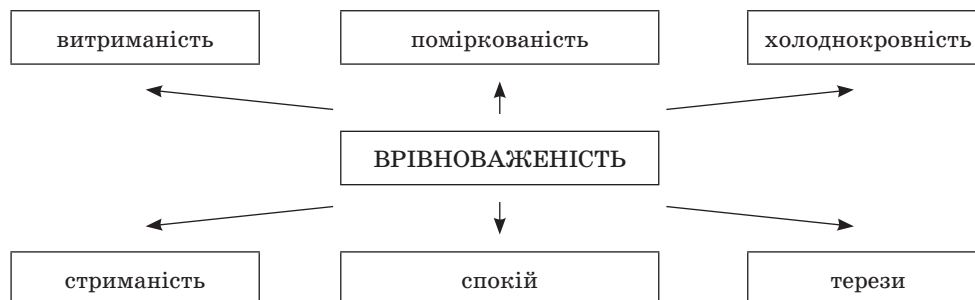
е	н	і	н	р	в	т	ь	в	а	в	і	о	с	ж
10	11	12	5	2	7	14	15	1	8	4	3	6	13	9

— Розташуйте числа в порядку зростання та прочитайте слово. (*Врівноваженість.*)

— Що означає це слово? Які ще риси характеру людини ви знаєте?

3. Прийом «Асоціативний куц»

— Утворіть «асоціативний куц» до слова «врівноваженість».

4. Каліграфічне письмо

Вр рі ів вн но ов ва аж же ен ні іс ст ть врівноваженість

Врівноваженість — це здатність утримувати рівень напруження.

5. Вправа «Постав на місце»

На дошці на таблиці записано визначення частин слова й окремо на картках — назви частин слова. **Завдання:** поставити на місце картки із назвами частин слова.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 31–32)

1) Аналітична вправа (вправа 1).

- Спишіть слова. Розберіть їх за будовою.
- Як утворилися друге і третє слова?

2) Вправа «Складіть слова». Робота в парах (вправа 2).

пре

гарн

ий

пре

хитр

ий

ий

най

гарн

іш

ий

най

хитр

іш

— Зі слів «сильний», «гарний», «хитрий» утворіть за зразком попередньої вправи нові слова з цеглинок.

- Із двома з утворених слів складіть та запишіть речення.

3) Вправа «Розвідники» (вправа 3).

- Прочитайте повідомлення Щебетунчика.
- Що ви можете сказати про площу Німеччини відносно площі України?
- Які найбільші міста Німеччини ви запам'ятали?
- Відшукайте у тексті повідомлення слова, утворені за допомогою префіксів. Випишіть їх. Позначте префікс.

Учитель фронтально перевіряє правильність виконання вправи.

2. Фізкультхвилинка

Хмарка сонечко закрила, (Затуляють обличчя руками.)
Слізки срібнії зронила.
Ми ті слізки пошукаєм, (Присідання.)
У травичці позбираєм.
Пострибаєм, як зайчата, (Стрибки.)
Політаєм, як пташата, (Помахи руками, як крилами.)
Потанцюємо ще трішки, (Танцювальні рухи.)
Щоб спочили ручки, ніжки.
Всі веселі? От чудово!
А тепер до праці знову.

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Детективи». Робота в групах (вправа 4).

Учні об'єднуються у групи по 4 особи.

— Уявіть, що ви — детективи. До вас потрапив квиток Щебетунчика. Розгляньте його максимально уважно та дізнайтеся з нього якнайбільше інформації.

Після обговорення до дошки на інтерв'ю запрошують по одному представникові кожної групи. Вони мають дати відповіді на питання з конверта.

1. Звідки вирушав власник цього квитка (країна, місто)?
2. У якому напрямку зібрався вирушати власник квитка (країна, місто)?
3. На який день призначено виліт?
4. Яким видом транспорту зібрався скористатися власник цього квитка? Яка саме марка літака?
5. О котрій годині планується виліт?
6. У який час має відбутися приземлення?
7. Скільки часу літак знаходитиметься у польоті?
8. На який рейс оформлено квиток?
9. Яким класом мандрував власник цього квитка?

2) Творча вправа (вправа 5).

- Підведіть руки ті, кому доводилося літати літаком.
- Куди саме ви здійснювали мандрівку літаком?
- Підведіть руки, кому не доводилося ще літати літаком. Чи мрієте ви кудись полетіти?
- Попрацюйте самостійно. Напишіть текст з 3–4 речень про це.

3) Тренувальна вправа (вправа 6).

- Спишіть слова вправи. Від яких слів вони утворилися?
- Маленький — малий, столик — стіл, дитинка — дитина.
- За допомогою яких частин слова утворилися ці слова?
- Учитель на дошці розташовує частини слова, що називають учні, у три стовпчики.

-еньк- -ик- -к-

- Доберіть і запишіть у кожний стовпчик по два слова, які утворилися таким самим способом.
- Фронтально вчитель перевіряє правильність виконання завдання учнями.

4) Вправа «Добери слово» (вправа 7). Робота в малих групах.

- Учні об'єднуються в групи по 4 особи.
- Прочитайте текст та дізнайтеся, чим славиться Німеччина.
- Визначте, від яких іменників та за допомогою якої частини слова утворилися подані слова.

Славиться — ...
Швидкісні — ...
Прекрасним — ...
Обмежень — ...

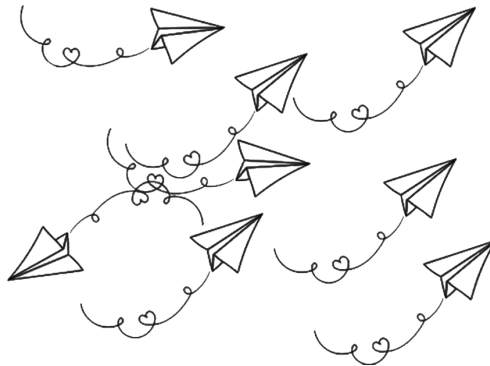
Славить^ася — слава
Швидкісн^і — швидкість
Прекрасн^им — краса
Обмеж^ень — межа

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- За допомогою яких частин слова утворюються нові слова?
- Яку інформацію можна дізнатися з авіаквитка?

2. Рефлексія. Вправа «Літак»

- Наскільки корисним вам був цей урок? Проілюструйте це за допомогою літачків. Чим вище літак, тим більше ви навчилися за час уроку, чим нижче, тим урок пройшов для вас менш результативно.

3. Домашнє завдання

С. 32, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 23. ПОВТОРЕННЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ ПРО БУДОВУ СЛОВА

Мета: узагальнити знання учнів про будову слова; удосконалити вміння аналізу слів за будовою; розвивати аналітичне мислення, навички групової та індивідуальної самоорганізації; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати позитивне ставлення до себе, до оточуючих.

Обладнання: картки із інформацією про планети, зображення планет, пазли, зірки із завданням, кольорові цеглинки, картки з буквами Е та И, малюнки планет для проведення рефлексію, фігурки космонавтів.

Тип уроку: урок формування практичних умінь, навичок на основі набутих знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

Зміст цього уроку (вибір планет) рекомендуємо спланувати через дослідження за запитамі учнів (*Inquiry Based Learning*).

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Спіймай мій настрій»

Дітям пропонують попрацювати в парі, виконуючи дії, які називає вчитель.

— Усміхніться, «зніміть» усмішку зі свого обличчя долонею та «подаруйте» своєму сусідові. «Прийміть» усмішку, «прикрасьте» нею своє обличчя.

2. Повідомлення теми уроку

— Відгадайте загадку.

- Океан бездонний, океан безкрайній,
Темний, загадковий, зовсім незвичайний.
Є там зорі та комети,
Нові й вивчені планети. (*Космос.*)

— Сьогодні ми поринемо у космічну подорож та повторимо під час неї будову слова.

3. Каліграфічне письмо.

— З чим було порівняно у загадці космос? (*З океаном.*)

Оо ок ке еа ан океан

Вода, що наповнює океани Землі, потрапила на нашу планету з космосу у вигляді величезних шматків льоду.

— Визначте граматичну основу цього речення. Якими частинами мови вони виражені?

— Яка орфограма у слові «океан»? Чи можна перевірити ненаголошений звук у цьому слові? Як перевірити написання слова? (*Орфографічний словник.*)

— На кожній зупинці на вас чекатиме завдання. Якщо ви з ним вправно впораєтесь, дізнаєтесь цікаву інформацію про планети Сонячної системи.

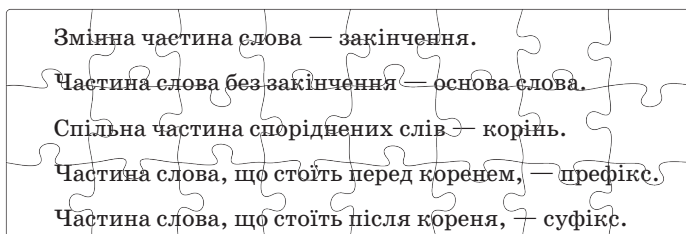
II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перша зупинка «Плутон»

— Здогадайтеся, про яку планету йдеться.

- Планета ця найменша серед всіх,
Життя там не було й не буде. (*Плутон.*)

Завдання: попрацювати в групах; зібрати пазли та повторити будову слова.

До дошки запрошують по одному представникові від групи. Кожен має взяти на дошці зірочку та сказати, про яку частину слова на ній написано.

- Частина слова без закінчення
- Спільна частина споріднених слів
- Змінна частина слова

Цікавинка про Плутон

Плутон — карликова планета, настільки віддалена від нас, що відомостей про неї у нас мізерно мало. Попри своє перебування в Сонячній системі, Плутон занадто далеко розташований від Сонця й має зовсім невеликий діаметр — усього 2320 км, що вдвічі менше діаметра Меркурія. До Плутона доходить у 1600 разів менше сонячного світла, ніж до Землі. Лід на поверхні Плутона міцніший, ніж загартована сталь. З усіх відкритих карликових планет Плутон — найбільша.

2. Друга зупинка «Марс»

— Цю планету називають *червоною*. Де ми зупинилися?

Завдання: списати текст, розкривши дужки.

— Пригадайте, чим відрізняються прийменники та префікси?

— Які з них пишуться окремо?

— Як перевірити, що написано: префікс чи прийменник?

(На)малюю (на)папері.

(До)бігти (до)дерева.

(В)ходити (в)річку.

(Під)копати (під)кущем.

(За)йшов (за)товаришем.

(Від)штовхнулися (від)берега.

(На)скочив (на)мілину.

(Від)пливли (від)берега.

— Виберіть одне зі словосполучень та складіть з ним речення.

Перевірка — за допомогою кольорових цеглинок. Якщо слово пишеться разом — зелена цеглинка, якщо звучить прийменник з іменником — червона.

Цікавинка про Марс

Марс — невелика червона планета, розташована між Землею та Юпітером. Найявність на планеті утворень, які подібні до русел річок, а також слідів каньйонів і океанів, указує на те, що Марс найбільш подібний за структурою до планети Земля. Піл покриває практично всю поверхню Марса. Червоний колір планеті надає оксид заліза. Ба більше, на Марсі може бути досить велика кількість води. На поверхні планети виявлено висохлі русла річок та льодовики.

Фізкультхвилинка

Я — планета, звусь Земля, (Діти тягнуться вгору.)

Я велика — не мала. (Розведення рук у сторони.)

Навкруг себе я кружляю, (Кружляють на своєму місці.)

Так у космосі літаю. (Кружляють на своєму місці.)

Ніч і ранок, день і вечір, (Нахили тулуба праворуч — ліворуч.)

Всі вони завжди доречні. (Нахили тулуба праворуч — ліворуч.)

Літо, осінь, зима, весна (Нахили тулуба вперед — назад.)

Змінюються теж здавна. (Нахили тулуба вперед — назад.)

Заслуга в цьому є моя, (Руки в боки, «пружинка».)

Я — планета, я — Земля! (Руки в боки, «пружинка».)

3. Третя зупинка «Нептун»

— У мене ПРЕкрасний настрій. Тому що ПРИЙшла до ПРЕмилих дітей на ПРЕчудовий урок!

— Друзі, ви здогадалися, яке завдання на вас очікує на цій планеті?

— Попрацюйте в парах. Поміркуйте, як замінити одним словом словосполучення. Запишіть.

Наближення птаха — ...

Дуже мудра людина — ...

Наближення коня — ...

Наближення риби — ...

ДІЗНАЮСЯ БІЛЬШЕ ПРО ІМЕННИК

УРОК 25. ПОВТОРЕННЯ ЗНАТЬ ПРО ІМЕННИК. РОЗРІЗНЕННЯ ІМЕННИКІВ — НАЗВ ІСТОТ І НЕІСТОТ, ВЛАСНИХ І ЗАГАЛЬНИХ НАЗВ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ ЗА СВІТЛИНАМИ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ З ОБГРУНТУВАННЯМ ВЛАСНОЇ ДУМКИ

Мета: актуалізувати знання учнів про іменник; удосконалювати вміння визначати граматичні ознаки іменника; закріплювати вміння складати та записувати речення за світлинами; розвивати зв'язне письмове мовлення, аналітичне мислення, уважність; формувати компетентність у галузі природничих наук; виховувати інтерес до географічних ознак інших країн.

Обладнання: кольорові цеглинки з буквами, сигнальні картки, понятійна таблиця, зображення гори, смайлики.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Коло успіху».

Для створення позитивного настрою учні продовжують речення:

«Я успішний(на), тому що...».

2. Вправа «Збери слово». Робота в групах

Учні отримують кольорові цеглинки із написаними на них буквами. *Завдання:* скласти слово.

	д
е	
	р
ж	
	а
в	
	а

3. Каліграфічне письмо

Дд де ер рж жа ав ва держава

Наша слава — Українська держава.

4. Складання сенкану до слова «держава»

Наприклад:

Держава.

Незалежна, міцна.

Розвивається, захищає, забезпечує.

Має свою територію.

Країна.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 33–34)

1) *Створення понятійної таблиці (вправа 1).*

— Прочитайте слова. Заповніть таблицю.

	Що називає?	На яке питання відповідає?	Назва істоти	Назва неістоти
Школярка	предмет	Хто?	+	

	Що називає?	На яке питання відповідає?	Назва істоти	Назва неістоти
Верблюдо	предмет	Хто?	+	
Екран	предмет	Що?		+
Йод	предмет	Що?		+
Цифра	предмет	Що?		+
Артисти	предмет	Хто?	+	
Риба	предмет	Хто?	+	
Індик	предмет	Хто?	+	
Яблуко	предмет	Що?		+

- До якої частини мови належать слова, записані у таблиці?
- Що вони називають?
- На які питання відповідають слова, що є назвами істот? А неістот?

2) Робота за правилом (вправа 2).

- Прочитайте правило. Чи збігається наш висновок з понятійної таблиці із правилом?

3) Вправа «Склади слово» (вправа 3).

- Погляньте на перші букви слів у нашій таблиці. Складіть з них слово. (*Швейцарія.*)
- Так, саме Швейцарією мандрувала Родзинка.
- Запишіть це слово та побудуйте його звукову схему.
- Зі скількох складів складається це слово?
- Скільки звуків у слові «Швейцарія»? Скількома буквами вони позначаються?
- Назвіть голосні звуки в слові; приголосні.
- Назвіть приголосні м'які, тверді.

4) Вправа «Прочитай та поясни» (вправа 4).

- Прочитайте інформацію Родзинки про Швейцарію.
- З якими країнами Швейцарія має спільні кордони?
- Які гори розташовані на території цієї країни?
- Поясніть, чому виділені слова написані з великої літери.
- Зверте свій висновок із правилом на с. 34. З якої літери пишуть власні назви іменників?

2. Фізкультхвилинка

Лапки в боки, вгору вушка —
 Скачуть білочки-подружки.
 Один, два, три, чотири, п'ять,
 По гілках вони летять.
 Один, два, три, чотири, п'ять,
 Люблять білочки стрибать.

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Підпиши світлини» (вправа 5). Робота в парах.

- Попрацюйте в парах. Розгляньте світлини. Дайте кличку корові та собаці. Доберіть імена дітям.
- Складіть речення за кожною світлиною, використовуючи власні назви.
- Запишіть їх. Підкресліть назви істот.

2) Списування з граматичним завданням (вправа 6).

- Спишіть текст, розкривши дужки. Підкресліть іменники — власні назви.
- Учні виконують вправу самостійно. Перевірка виконання вправи здійснюється за допомогою сигнальних карток. Учитель читає текст вправи, учні піднімають відповідну картку.

3) Творча вправа (вправа 7).

- Тож скільки озер на території Швейцарії? Які з них найбільші?
- Що робить територію країни живописною та привабливою для відпочинку?
- Де б ви хотіли відпочивати — у горах, біля озера чи річки? Чому саме? Доведіть. Напишіть про це текст з 3–4 речень.

Учитель запрошує до дошки дітей, що надають перевагу відпочинку в горах, та просить прочитати свої тексти. Потім — тих, що мріють відпочивати біля озера... і т. ін.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

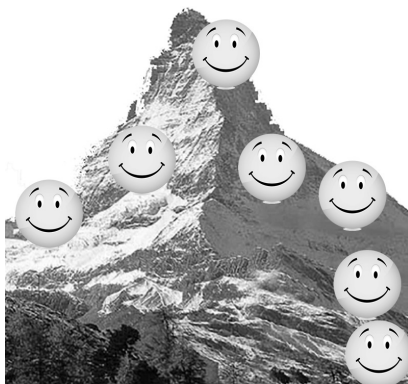
- Якою країною мандрувала Родзинка? Чи хотіли б ви побувати у Швейцарії?
- Яка саме інформація про цю країну вас вразила?

2. Вправа «Продовж речення»

- Іменники, які є назвами істот, відповідають на питання...
- Іменники, які відповідають на питання *що?*, є назвами...
- Власні назви пишемо з...

3. Рефлексія. Вправа «Гори Швейцарії»

- Як називається найвища вершина Швейцарських Альп?
- Пропоную проаналізувати свою діяльність на уроці та визначити, на якій висоті ви опинилися по завершенню уроку.

4. Домашнє завдання

С. 33–34, повторити правила; с. 34, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 26. ВИЗНАЧЕННЯ РОДУ І ЧИСЛА ІМЕННИКІВ. ЗМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ ЗА ЧИСЛАМИ. ПОШУК ВАЖЛИВОЇ ДЛЯ ПОКУПЦЯ ІНФОРМАЦІЇ НА ЕТИКЕТЦІ. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ПРО СВІЙ ВИБІР З ОБҐРУНТУВАННЯМ ВЛАСНОЇ ДУМКИ

Мета: закріплювати вміння учнів визначати рід іменників та змінювати їх за числами; вчити дізнаватися потрібну інформацію про якість продукту з етикетки; формувати навички зв'язної передачі власної думки, компетентність вільного спілкування рідною мовою; виховувати відповідальність за власне здоров'я, ввічливість.

Обладнання: м'яч, картки зі словами, кольорові цеглинки, три коробочки, зображення шоколадок для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Моя мрія»

— У кожного з вас, діти, є своя мрія. Складіть долоньки разом, піднесіть їх до ротиків і пошепки вимовте свою мрію: «Я мрію про...». Заховайте свою мрію в кулачок, притуліть до серця, потримайте трохи і відпустіть, дмухнувши на неї. Нехай ваші мрії летять і обов'язково здійснюються!

2. Вправа «Розсипанка з букв»

— Зберіть з поданих букв словосполучення.

УББД АЛАКС

ОД ОБННЕПЧЯА

— Коли вживають ці словосполучення?

— Складіть речення з цими словами.

3. Каліграфічна хвилинка

*Бб бу уд дь ла ас ск ка до по об ба че ння будь ласка до побачення
«Будь ласка» не кланяється, а «спасибі» спину не гне.*

4. Гра «М'ячик»

Умова гри: м'яч рухається з рук до рук по колу, доки діти промовляють слова: «М'ячик, м'ячик, ти котись. Біля мене зупинись». Дитина, у якої зупиняється м'яч, відповідає на запитання вчителя про іменник.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 35–37)

1) Робота в групах. Вправа на дослідження (вправа 1).

Учні об'єднуються у групи. Розглядають таблицю та спостерігають за іменниками, відповідаючи на запитання Читалочки.

— Як називаються роди іменників?

— Які слова допомагають визначити рід іменників?

— Які закінчення можуть мати іменники чоловічого роду? жіночого? середнього?

2) Вправа «Зміни слова» (вправа 2).

— Запишіть подані слова у множині. Позначте закінчення.

Берег — ...

Кінь — ...

Батько — ...
Річка — ...
Бабуся — ...
Ніч — ...
Серце — ...
Село — ...
Курча — ...
Ягня — ...

3) Списування з граматичним завданням (вправа 3).

- Прочитайте повідомлення Родзинки. Які речі прославили Швейцарію на весь світ?
- Спишіть повідомлення. Підкресліть іменники, вжиті в однині.
- Позначте над кожним його рід.

Перевірка: учні «ланцюжком» називають іменники, що підкреслили, та називають їхній рід.

2. Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору —
На носочки піднялись.
Підніми голівку вгору —
Й на долоньки подивись.
Присідати ми почнемо,
Добре ноги розімнемо.
Раз — присіли, руки прямо.
Встали — знову все так само.
Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Ліворуч — праворуч повернулись
І сусіду усміхнулись.

3. Продовження роботи за підручником

1) Аналітична вправа. Робота в групах (вправа 4).

- Як же відрізнити якісний шоколад від підробки? Де можна взяти інформацію про склад продукту?
- Розгляньте групою етикетку шоколаду. Користуючись довідкою, перевірте, чи це якісний шоколад?
- Яка ще інформація з етикетки є корисною для вас?
- Чому важливо звертати увагу на термін придатності продукту?

2) Творча вправа (вправа 5).

- Розгляньте таблицю про користь та шкоду від шоколаду.
- Зробіть висновок, чи варто вам уживати шоколад. Чому? Напишіть про це текст з 3–4 речень.

3) Вправа «Хто більше?» (вправа 6).

- Родзинка має швейцарських друзів. Прочитайте їхні імена. Запишіть та позначте у них закінчення.

- Цікаво, чи багато українських імен з такими закінченнями?
- Оголошується змагання: хто добере більше українських імен до поданих схем?

_____ ія
_____ □

4) Тренувальна вправа (вправа 7).

- А чи знаєте ви, якою мовою розмовляють у Швейцарії? Прочитайте про це у вправі 7.
- Від виділених слів утворіть іменники жіночого роду та запишіть.
- Які утворені вами іменники є власною назвою? Як ви їх написали? Підкресліть їх.

5) Вправа «Скажи українською» (вправа 8).

- На початку уроку під час каліграфічного письма ми згадували слова ввічливості, що вживають українці.

УРОК 27. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ВІДМІНКАМИ І ВІДМІНКОВИМИ ПИТАННЯМИ. ВИЗНАЧЕННЯ ВІДМІНКА ІМЕННИКІВ. ВПРАВЛАННЯ У ВІДМІНЮВАННІ ІМЕННИКІВ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО СВІЙ ВИБІР З ПОЯСНЕННЯМ ВЛАСНОЇ ДУМКИ

Мета: ознайомити учнів із відмінками іменників та їх питаннями; вчити змінювати іменники за питаннями та визначати відмінки іменників; вправляти у відмінюванні іменників, що стоять у множині; розвивати спостережливість, зв'язне мовлення; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати взаємоповагу.

Обладнання: кольорові цеглинки з надписаними відмінками та для проведення рефлексії, аудіозапис (легка фонова музика), картки зі словами для відмінювання, заготовки допоміжної таблиці, м'яч.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

На уроці рідну мову дружно будемо вивчати.
Розберемо кожне слово, щоб знавцями мови стати.

— На нас чекає велика праця. Що для роботи візьмемо в помічники? (*Уважність, працелюбність, цікавість, активність...*)

— Знаю, що ви любите працювати. Успіхів вам!

2. Каліграфічне письмо

В в л і і т т к ку влітку
Хто влітку буде співати, той узимку буде танцювати.

— Як ви розумієте це прислів'я?

3. Стратегія «Кола по воді»

— Доберіть іменники на тему «Літо», які б починалися із букв слова влітку.

В — веселка, відпочинок

Л —

І —

Т —

К —

У —

4. Гра «Я знаю...»

Гру проводять естафетою. Починає вчитель. Відбиває м'яч об підлогу та промовляє: «Я знаю п'ять іменників жіночого роду: зима, ...». Потім передає хід, замовляючи, якого роду іменники має назвати наступний гравець.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 37–39)

1) Вправа на спостереження (вправа 1).

— Спишіть сполучення слів, позначте закінчення у виділених словах.

— Поспостерігайте, чи змінилося закінчення у слові «природа»? Як саме?

— Прочитайте висновок про зміну закінчень іменників.

— Як називають зміну закінчень іменників?

— Скільки відмінків мають іменники?

— Який відмінок не відповідає на питання?

— Де використовують іменники у кличному відмінку?

2) Гра «Ти — мені, я — тобі» (вправа 2).

— Розгляньте таблицю у підручнику. Пограймо в гру.

Умова: вчитель називає відмінок, дівчата — питання цього відмінка до іменників — назв істот, хлопці — до іменників — назв неістот; дівчата — іменник з таблиці, що стоїть в однині, хлопці — в множині.

Наприклад:

Учитель. Називний.

Дівчата. Хто?

Хлопці. Що?

Дівчата. Друг.

Хлопці. Друзі.

2. Створення допоміжної таблиці. Робота в групах

— Попрацюйте в групах. Користуючись таблицею у підручнику, заповніть допоміжну таблицю відмінювання іменників.

Назви відмінка		Питання, на які відповідає відмінок іменника		
	Скорочене позначення відмінка	Допоміжне слово	Назви істот	Назви неістот
Називний				
Родовий				
Давальний				
Знахідний				
Орудний				
Місцевий				
Кличний				

3. Продовження роботи за підручником

1) *Робота в парах. Гра «Відлуння» (вправа 3).*

2) *Тренувальні вправа (вправа 4).*

— Спишіть словосполучення, поставивши питання до виділених слів.

— Користуючись допоміжною таблицею, визначте відмінки цих іменників та позначте за зразком. Перевірка виконання вправи — фронтально.

4. Робота в парах. Вправа «Побудуй вежу»

Завдання: кожна пара має 6 цеглинок з написаними на них відмінками (скорочено). Перший учень з пари ставить цеглинку, називає відмінок та питання до слова (слова прикріплено на дошці), другий учень у парі змінює це слово відповідно до питання. Так будується вежа з шести цеглинок та відмінюється одне слово. Під час відмінювання наступного слова учні міняються ролями. Останнє слово опрацьовується всім класом. Вежу будує вчитель.

сонце

земля

гори

5. Фізкультхвилинка

Ось скакалки ми візьмемо
 І стрибати розпочнемо.
 Всі стрибаємо тихенько,
 Навшпиньках, ще й легенько.
 Ледь торкаємось підлоги —
 Не стомити наші ноги.
 Діти на майданчику гуляють,
 Спритно бігають, високо стрибають.
 Ми всі трохи погуляли
 І на місце посідали.
 Один, два, три, чотири, п'ять!
 Будемо весело стрибать!
 Стій!

УРОК 29. ЗМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ ЗА ВІДМІНКАМИ. ВИПРАВЛЕННЯ В ТЕКСТІ НАВМИСНО ПРИПУЩЕНИХ ПОМИЛОК У ВІДМІНКОВИХ ЗАКІНЧЕННЯХ ІМЕННИКІВ. НАПИСАННЯ ВІДПОВІДІ НА ЗАПРОШЕННЯ

Мета: вправляти учнів у змінюванні іменників за відмінками; розвивати зорову грамотність, зв'язне писемне мовлення, аналітичне мислення, спостережливність; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати ввічливість, тактовність.

Обладнання: напис до вправи «Вилучи зайве», кольорові цеглинки, сигнальні картки, рефлексивна мішень.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Іменник»

- Настрій? (*Супер!*)
- Погода? (*Клас!*)
- До роботи, все гаразд!
- Які іменники візьмемо на урок? (*Уважність, акуратність, старанність.*)

2. Вправа «Вилучи “зайве”»

- Вилучіть «зайві» букви та прочитайте слово.

цдлеавхбпнзмьмраькиьбуиью

цдлеавхбпнзмьимраькьбуиью

3. Каліграфічне письмо

Вв вз зи им мк ку взимку

Взимку сонце крізь плач сміється.

- Поясніть значення цього прислів'я.

4. Словникова робота

- Як пишеться слово «взимку»? Як можна перевірити правильність написання цього слова?
- Складіть та запишіть речення зі словом «взимку». Позначте в ньому граматичну основу.

5. Гра «Ланцюжок»

Учитель «запускає» слово учневі, який сидить за першою партою, називаючи його у називному відмінку та плескаючи по долоньці. Наступний учень називає це слово у родовому відмінку та передає естафету долонькою наступному учневі та ін. Коли одне слово провідміняли, «запускають» нове. Так — поки не дістануться учня, який сидить останнім.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 39–40)

1) Вправа «Відгадай ребус» (вправа 1).

— Друзі, цього разу Гаджик вирішив відвідати країну, що має спільний з Україною кордон. Цікаво, що це за країна...

- Якщо ви відгадаєте ребус у вправі 1, то обов'язково дізнаєтеся!

— Запишіть відповідь на запитання: «Якою країною подорожував Гаджик?». Підкресліть у ньому власні назви.

2) Вправа «Зміюка-закарлюка». Робота в парах (вправа 2).

Один учень ставить цеглинку, називає відмінок, другий — іменник з речення попередньої вправи. Так будують зміюку з цеглинок та відмінюють іменник. Потім учні в парі міняються ролями.

3) Списування з граматичним завданням (вправа 3).

- Прочитайте, що дізнався Гаджик про Угорщину?
- За які країни раніше утворилася Угорщина?
- Яке місто є столицею Угорщини?
- На берегах якої річки розкинувся Будапешт?
- Спишіть текст, розкривши дужки.

Перевірка: вчитель називає слово у дужках, учні — називають так, як записали у тексті.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Чи є ім'я» (вправа 4).

— Прочитайте імена угорських друзів Гаджика. Як ви вважаєте, яке з них належить дівчинці, а яке — хлопчикові?

— Чи є в Україні імена, якими можна назвати й хлопчика й дівчинку?

2) Вправа «Коректор» (вправа 5).

— Виявляється, Іштван, угорський друг Гаджика, трохи знає українську мову. Він надіслав повідомлення, але припустився деяких помилок. Прочитайте це повідомлення та спишіть текст, виправивши помилки.

— Яких помилок припустився Іштван? (*У закінченнях іменників.*) Як ви вважаєте, чому хлопчик не зміг правильно вжити іменники? (*Не знає відмінків.*)

3) Творча вправа (вправа 6).

— Уявіть, що таке запрошення отримали й ви. Напишіть відповідь на нього з 3–4 речень. Учитель пропонує охочим учням прочитати свої відповіді.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Гра «Визнач відмінок»

Учитель називає речення, у яких іменник «мова» вжито в різних відмінках. Учні потрібно швидко визначити відмінок цього іменника і підняти відповідну сигнальну картку. Гру проводять між командами. За неправильний сигнал кожного гравця команда отримує «жовту картку». Виграє команда, яка матиме найменше карток.

Наприклад:

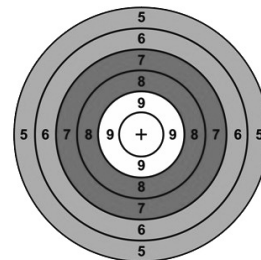
- Ой яка чудова українська мова! (*Н. в.*)
- Як парость виноградної лози, плекайте мову! (*З. в.*)
- Буду я навчатись мови золотої! (*Р. в.*)
- Я вдячний мові за її багатство, мелодійність. (*Д. в.*)
- Пишаймося мовою наших казок, пісень! (*О. в.*)
- Борімося за красу мови, її багатство! (*Р. в.*)
- У кожній мові, в кожному слові краси майбутнього шукай. (*М. в.*)

2. Рефлексія. Вправа «Рефлексивна мішень»

Діти на дошці заповнюють «рефлексивну мішень», оцінюючи свою діяльність на уроці.

3. Домашнє завдання

С. 40, вправа 7.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 30. ВИЗНАЧЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ ФОРМИ ІМЕННИКІВ. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ НА ЗАДАНУ ТЕМУ

Мета: вчити учнів визначати початкову форму іменників; закріплювати вміння визначати рід і закінчення іменників; розвивати орфографічну пильність, аналітичне мислення; вдосконалювати навички зв'язного викладення думок; формувати компетентність у галузі природничих наук; виховувати любов до своєї Батьківщини.

Обладнання: таблиця слів для вправи «Шифрувальники», сигнальні картки, стрічки з деформованими реченнями, ілюстрації та рибки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Яскраві вогники»

— Зараз один із нас скаже своєму сусідові ліворуч вітальну фразу (привіт, вітаю, доброго дня тощо). Сусід має якомога швидше підвестися, повторити цю фразу й знову сісти, а наступний учень має зробити те саме.

Вогники привітань біжать по класу. Виконувати завдання потрібно максимально швидко.

2. Вправа «Шифрувальники»

Завдання: прочитайте слово, обравши з першого слова — першу букву, з другого — другу, ...

УБРАННЯ

ОГІРОК

УРОК

ДВІР

КОСИЩЕ

УЗБЕКИСТАН

БАРАБАН

АНАКОНДА

— Яке слово утворилося? (*Угорщина.*)

— Так, ми сьогодні продовжуємо нашу віртуальну мандрівку Угорщиною.

3. Каліграфічне письмо

Уу Уг го ор рц щи ин на Угорщина

В Угорщині було винайдено знаменитий кубик Рубіка та кулькову ручку.

— Визначте граматичну основу цього речення. Які члени речення виражені іменником?

— Визначте число та рід цих іменників.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 41–42)

1) Гра «Естафета слів» (вправа 1).

— Прочитайте правило та дізнайтеся, яка форма іменника є початковою.

Умова гри: перший учень називає слово з вправи 1 та «передає» його, плеснувши долонькою по руці наступного. Другий учень ставить його у початкову форму та передає наступне слово з вправи. Гра триває, доки всі слова не будуть поставлені у початкову форму (або не пограють усі учні).

— Запишіть самостійно слова вправи, ставлячи їх у початкову форму.

2) Тренувальна вправа (вправа 2).

— Спишіть словосполучення. Підкресліть іменники. Усно поставте їх у початковій формі та визначте рід.

Перевірка виконання вправи — за допомогою сигнальних карток. Учитель називає словосполучення, учні показують, якого роду іменник у цьому словосполученні.

3) Списування з граматичним завданням (вправа 3).

— Прочитайте повідомлення угорських школярів. Як називається найбільше озеро в Угорщині? Чому його називають морем?

— Який півострів знаходиться на Балатоні? Кому там встановлено пам'ятник?

— Який ненаголошений звук [e] чи [и] треба писати в слові «озеро»? Як це перевірити? А у слові «глибина»?

— Спишіть текст, розкриваючи дужки. Підкресліть іменники в називному відмінку, позначте в них закінчення.

Перевірка виконання вправи — у формі гри «Впіймай слово». Учитель читає текст. Учні плескають, коли звучить іменник у формі називного відмінка.

2. Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підрівняйте.
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додолу.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть і голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три
Нахил вправо — раз, два три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте.
Два присядьте.
І за парти тихо сядьте.

3. Робота в групах. Відновлення деформованих речень

— Пригадайте, як називається найбільше озеро в Україні.

— Попрацюйте в групах. Відновіть деформовані речення та дізнайтеся цікаві факти про озеро Світязь.

Учні об'єднуються у п'ять груп, кожна з яких отримує стрічку з інформацією. За сигналом учителя представники груп озвучують речення, які відновили.

подивитись розгледіти Якщо на посеред озеро можна з квадрокоптера, то мамонта, що відпочиває лісу

річка В не впадає Світязь жодна, воду він від джерел і отримує Всю опадів

Світязь найчистішим Озеро є України озером

гліцерину У срібла велику озера своєму кількості складі вода Світязь, містить та

Україні кілометрів невелике Світязь на карті таку ж площу, як і містечко: 26,2 квадратних займає Озеро

4. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа (вправа 4).

— Напишіть угорським школярам повідомлення з 3–4 речень про найбільше озеро України, застосувавши інформацію, що отримали.

Учитель запрошує учнів за бажанням прочитати свої повідомлення.

2) Рубрика «Перекладач» (вправа 5).

— Прочитайте, як звучать угорські ввічливі слова. Порівняйте їх з українським перекладом.

УРОК 31. НАПИСАННЯ ЗАКІНЧЕНЬ ІМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ В РОДОВОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ. НАПИСАННЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО ОПИСУ НА ОСНОВІ ПРОЧИТАНОГО ТЕКСТУ

Мета: вправляти учнів у правильному написанні закінчень іменників жіночого роду в родовому відмінку однини; вчити писати порівняльний опис на основі прочитаного тексту; розвивати довільну увагу та пам'ять, уміння зіставляти факти; формувати здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; виховувати відповідальність.

Обладнання: смайлики для проведення рефлексії, схеми для звукового аналізу, допоміжні таблиці, сигнальні картки, пазли.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Еврика»

— Слово «еврика» означає знайшов, відкрив, дізнався про щось нове. Сьогодні ми проведемо:

Е — евристичну бесіду.

В — відкриємо нове про... (іменник).

Р — радісно проведемо фізкультхвилинку.

И — іскорка успіху буде всіх супроводжувати на уроці.

К — колективно працювати будемо в групах.

А — активним буде кожен з вас.

2. Гра «Хто більше?»

Умови гри: учні об'єднуються у групи. Звучить українська народна пісня. Після прослуховування учні називають іменники, які запам'ятали з неї. Виграє група, представники якої назвали більше іменників.

3. Робота в парах. Складання пазлів

— Якщо ви складете пазли, то дізнаєтеся, якою країною ми сьогодні будемо віртуально подорожувати разом зі Щебетунчиком.

— Так, це Румунія, країна, що є нашим сусідом.

4. Каліграфічне письмо

Рр Ру ум ун ні ія Румунія

Румунія може похвалитися найвищою дерев'яною церквою в Європі.

— Підкресліть іменники у реченні. Усно поставте їх у початкову форму. Визначте рід.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 43–45)

1) Аналітична вправа (вправа 1). Робота в парах.

— Родзинка та Ґаджик по-різному записали закінчення у виділеному слові. Допоможіть розібратися, хто з них має рацію, а хто помилився.

Я не люблю манної каші.

Я не люблю манної каші.

— Скористайтесь таблицею. Проведіть дослідження та заповніть допоміжну таблицю.

Іменник	Рід іменників	Закінчення у поч. формі	Закінчення у Р. в.	Після якого звука закінчення <i>-i</i>	Після якого звука закінчення <i>-и</i>
книжка, дівчина					
земля, диня					
межа					
дача					
тиша					

Іменник	Рід іменників	Закінчення у поч. формі	Закінчення у Р. в.	Після якого звука закінчення <i>-i</i>	Після якого звука закінчення <i>-и</i>
книжка, дівчина	жіночий	<i>-а</i>	<i>-и</i>		[к] [н]
земля, диня	жіночий	<i>-я</i>	<i>-и</i>	[л'] [н']	
межа	жіночий	<i>-а</i>	<i>-и</i>	[ж]	
дача	жіночий	<i>-а</i>	<i>-и</i>	[ч]	
тиша	жіночий	<i>-а</i>	<i>-и</i>	[ш]	

— Отже, яке закінчення мають іменники жіночого роду в родовому відмінку після приголосного [ш]?

- Хто з друзів написав слово правильно?
- Коли ще іменники жіночого роду мають закінчення *-i*?
- А в якому випадку — *-и*?
- Зверте свої висновки із правилом у підручнику.
- Спишіть правильний варіант речення в зошит. Виділіть закінчення у слові «каші».

2) Тренувальна вправа (права 3).

- Спишіть словосполучення, додавши закінчення слів.
- Перевірка виконання вправи — за допомогою сигнальних карток.

3) Списування з граматичним завданням (права 5).

- Читання для друга.
 - Чим же цікава країна Румунія? Прочитайте повідомлення про цю країну сусідові по парті.
- Гра «Ти — мені, я — тобі».
 - Учитель, звертаючись до одного з учнів називає слово із вправи у Н. в., учень/учениця — ставить його у форму Р. в.
 - Наприклад, Україна — України, площа — площі, ...
- Списування.
 - Спишіть повідомлення, ставлячи слова, що в дужках, у Родовому відмінку однини.

2. Фізкультхвилинка

Слухати ми перестали
І тепер всі дружно встали.
Будемо відпочивати,
Нумо вправу починати.
Руки вгору, руки вниз,

І легесенько прогнись.
Покрутились, повертілись,
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали,
Раз — присіли, другий — встали.

3. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа (права 6).

- Що займає половину площі Румунії?
- Які гори простяглися вздовж цієї країни?

- Яке море омиває Румунію?
- А які моря омивають нашу країну?
- Пригадайте, які гори простягнулися нашою країною.
- Що є спільне між Румунією та Україною? А чим відрізняються ці країни?
- Напишіть про це текст з 3–4 речень. Уживайте словосполучення: «На відміну від...», «Так само, як і...».

Учитель пропонує учням прочитати свої тексти.

2) Вправа «Хто дівчинка?» (вправа 7).

- Прочитайте та запишіть імена румунських школярів. Побудуйте звукові схеми цих слів.
- Відгадайте, яке з цих імен належить дівчинці, якщо відомо, що в ньому звуків більше, ніж в імені хлопчика.

М	і	р	ч	а	
Б	ь	я	н	к	а

3) Хвилинка ввічливості (вправа 8).

Бўна зіуа. — Добрий день.
Ла реведере. — До побачення.

- Прочитайте, як звучать румунські ввічливі слова.
- Привітайтеся один з одним румунською.
- Друзі, дякую за роботу. Ла реведере!
- Чи схожі румунська й українська мови?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Коли в іменниках жіночого роду в Родовому відмінку пишеться закінчення *-i*? А закінчення *-u*?
- Якою країною сьогодні мандрували?
- Що цікавого вам запам'яталося про цю країну?

2. Рефлексія

- Підніміть смайлик, що відповідає вашому враженню від уроку.

		
Все вийшло! Уроком задоволений(на)!	Не зовсім все виходило, але я старав(лася).	Мало що вийшло, не розумів(ла).

3. Домашнє завдання

С. 43, правило; с. 45, вправа 9.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 32. ВЖИВАННЯ ПАРАЛЕЛЬНИХ ФОРМ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ В ДАВАЛЬНОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ ОДНИНИ. ВИПРАВЛЕННЯ НАВМИСНО ДОПУЩЕНИХ ПОМИЛОК У ВІДМІНКОВИХ ЗАКІНЧЕННЯХ ІМЕННИКІВ. ПОЯСНЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ПРИСЛІВ'ІВ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ

Мета: вчити учнів уживати паралельні форми іменників чоловічого роду в давальному та місцевому відмінках; закріплювати вміння визначати закінчення іменників; розвивати аналітичне мислення, довільну увагу, відчуття милозвучності української мови; формувати інформаційну компетентність; виховувати поважне ставлення до державних символів країн.

Обладнання: картки для очікувань, чарівна скринька, кольорові цеглинки, картки для групової роботи, допоміжні таблиці.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська та історична, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Чарівна скринька»

— Запишіть свої очікування від уроку одним словом на картці. Покладіть її в чарівну скриньку, озвучивши свої сподівання.

2. Вправа «Роз'єднай слова»

— Роз'єднайте слова та прочитайте їх.

ВВЕЧЕРІВДЕНЬВПЕРЕДВЧОРАЗЗАДУНАЗАДТЕПЕРЩОТИЖНЯ

— Як пишуться ці слова? (*Разом.*)

— Як можна перевірити написання цих слів? (*За словником.*)

3. Каліграфічне письмо

Вв вд вп вч зз на те що рів дв ор жн

4. Словникова робота

— Запишіть словникові слова під диктування.

Ввечері, вдень, вперед, вчора, ззаду, назад, тепер, щотижня.

— Складіть речення з одним зі слів.

Учні усно складають речення. Записують разом найбільш удале речення, виконують його синтаксичний аналіз.

5. «Лінивий» диктант

Учитель диктує іменники жіночого роду в Н. в. Учні мають усно поставити їх у форму Р. в. та підняти зелену цеглинку, якщо іменник матиме закінчення *-і*, та червону, якщо закінчення *-и*.

Зірка, зміна, межа, земля, книга, онука, вежа, вишня, дача, тиша, скеля.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 45–47)

1) Вправа на дослідження (вправа 1).

— Друзі, як ви вважаєте, чи може бути два різні варіанти правильного написання одного слова?

— Ось і Щебетунчик з Читалочкою засперечалися, як правильно писати закінчення у словах. Запрошую вас провести дослідження та з'ясувати, хто з них має рацію.

Я напишу листа другові.

Я напишу листа другу.

— Щоб правильно зробити висновок, занесімо результати наших досліджень до допоміжної таблиці.

Іменник	Рід іменників	Закінчення у Д. в.	Закінчення у М. в.
Батько			
Кінь			
Герой			

Іменник	Рід іменників	Закінчення у Д. в.	Закінчення у М. в.
Батько	ч. р.	-ові, -у	-ові, -у
Кінь	ч. р.	-еві, -ю	-еві, -і
Герой	ч. р.	-еві, -ю	-еві, -ї -ю

— Отже, який висновок ми можемо зробити щодо закінчень іменників чоловічого роду однини у давальному та місцевому відмінках?

— Звірте свій висновок з правилом.

— Які закінчення ми вживаємо найчастіше в іменниках, що називають істот?

2) Робота в групах (вправа 2).

Учні об'єднуються у групи. Читають та обговорюють значення 1-го та 2-го прислів'їв. Заповнюють картку. За сигналом учителя представники груп презентують результати роботи на картках та надають свій варіант тлумачення прислів'їв.

Запишіть іменники, розкривши дужки.

Дарованому (кінь) — ...

Купив в (мішок) — ...

На (злодій) — ...

Поганому (танцюрист) — ...

В (глечик) — ...

На (город) — ...

В (рот) — ...

3) Списування з граматичним завданням (вправа 3).

— Спишіть прислів'я з попередньої вправи, розкривши дужки. Скористайтеся результатами роботи в групах.

— Позначте відмінок і закінчення у виділених словах.

Перевірка виконання вправи естафетою. Один учень називає слово з дужок, його відмінок та закінчення й викликає наступного.

2. Фізкультхвилинка

Хто ж там, хто вже так стомився

І наліво нахилився?

Треба дружно всім нам встати,

Фізкультпаузу почати.

Руки вгору, руки вниз,

Вгору трішки подивись.

Руки склали, як вітряк,

І покрутимося так.

Вище руки підійміть

І спокійно опустіть.

Потім дружно всі сідаймо

І до праці приступаймо.

3. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа (вправа 4).

— Розгляньте прапори Румунії та України. Щебетунчик вважає, що вони схожі. А яка ваша думка?

- Порівняйте прапори двох держав за планом.
- ✓ Форма.
- ✓ Кількість кольорів.
- ✓ Які кольори?
- ✓ Кількість смужок.
- ✓ Розташування смужок.
- Напишіть текст про результати своїх спостережень, використовуючи словосполучення: *спільне те, що..., на відміну від...*

Учитель пропонує учням зачитати свої тексти.

— Як треба ставитися до державних символів своєї країни? А інших країн? Чому?

2) Робота в парах. Вправа «Утвори пару» (вправа 5).

— А що робити, якщо у мовленні збігаються два іменники чоловічого роду в давальному та місцевому відмінках? Які закінчення краще вживати?

— Прочитайте підказку від Гаджика.

— Скористайтеся цією підказкою та утворіть пари слів за допомогою кольорових цеглинок.

вчителю	Петровичу	Петренку	Андрійовичу
Вікторові	учню	Іванові	пану
вчителеві	Шевчукові	Петренкові	полковникові
Віктору	учневі	Івану	панові
Петровичу	Шевчуку	Андрійовичу	полковнику

3) Вправа «Коректор» (вправа 6).

— Прочитайте словосполучення. Які в них помилки?

— виправте помилки та запишіть словосполучення у зошит. Підкресліть закінчення в іменниках.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Отже, які закінчення можуть мати іменники чоловічого роду в давальному відмінку? А в місцевому?

— Які закінчення ми частіше вживаємо в іменниках, що називають істоти?

— Які закінчення варто обрати, якщо у мовленні збігаються два іменники чоловічого роду в давальному або місцевому відмінках?

2. Рефлексія.

— Продемонструйте своє враження від уроку за допомогою кольорових цеглинок: зелена — все вийшло, сподобалось; жовта — були труднощі; червона — було важко.

3. Домашнє завдання

С. 47, правило; вправа 7.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 33. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ЧЕРГУВАННЯМ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ У ДАВАЛЬНОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ ОДНИНИ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ПОДАНИМИ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯМИ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО СВОЄ БАЖАННЯ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: вправляти учнів у правильному написанні слів, у яких відбувається чергування; вчити застосовувати на практиці знання правил української мови; розвивати спостережливість, аналітичне мислення, зв'язне мовлення; виробляти вміння досліджувати, робити висновки; формувати компетентність вільного володіння державною мовою; виховувати впевненість у своїх силах.

Обладнання: квіти різного кольору, ребус, допоміжні таблиці, м'яч.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок!
Всі мерщій сідайте, діти.
Домовляймося не шуміти,
На уроці не дрімати,
Руки вчасно підіймати.
І щоб не було мороки.
Всі готові до уроку?!
Тож гаразд, часу не гаємо
І урок розпочинаємо.

2. Розгадування ребуса

— Розгадайте ребус.

— Дайте тлумачення цього слова. Скільки мізинців має людина?

— Утворіть з цим словом словосполучення. (*Маленький мізинець, другий мізинець, не видно мізинця, ...*)

3. Каліграфічне письмо

Мм мі із зи ин не ец ць мізинець

Масаж мізинця допомагає полегшити головний біль.

— Підкресліть у реченні граматичну основу. Визначте тип речення за метою висловлювання та за інтонацією.

4. Гра «Передай книжку»

Учні утворюють пари хлопчик — дівчинка. Дівчата по черзі передають книжку хлопцям, що стоять з ними у парі, промовляючи одну із фраз:

- ✓ Передаю підручник учню (або учневі)... (називає ім'я).
- ✓ Передаю підручник однокласнику (або однокласникові)...
- ✓ Передаю підручник другу (або другові)...
- ✓ Передаю підручник сусіду (або сусідові)...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 48–50).

1) Вправа на дослідження (вправа 1).

- Друзі, цього разу засперечалися Гаджик та Родзинка.
- Проведемо дослідження та занесімо результати до допоміжної таблиці.

Іменник	Рід іменників	Закінчення у Д. в.	Закінчення у М. в.	Чергування яких приголосних
Книга				
Рука				
Муха				

Іменник	Рід іменників	Закінчення у Д. в.	Закінчення у М. в.	Чергування яких приголосних
Книга	ж. р.	-i	-i	[г] — [з']
Рука	ж. р.	-i	-i	[к] — [ц']
Муха	ж. р.	-i	-i	[х] — [с']

— Зробімо двисновок. Що ж відбувається з кінцевими приголосними основи в іменниках жіночого роду в давальному та місцевому відмінках?

- З якими приголосними чергуються звуки [г], [к], [х]?
- Тож який варіант запису речення був правильним?

Я телефоную своїй подрузі.

Я телефоную своїй подрузі.

- Доведіть, що це так. Запишіть речення в зошит.

2) Тренувальна вправа (вправа 3).

- Гра «М'яч».
- Умова: вчитель кидає м'яч та називає словосполучення з вправи 3. Учень має повернути м'яч, промовляючи це словосполучення, правильно вживаючи слово з дужок.

Зразок

У ч и т е л ь. Подорожувати по (річка).

У ч е н ь. Подорожувати по річці.

- Самостійний запис словосполучень учнями.
- Складання речень з трьома зі словосполучень.
- Учні естафетою зачитують по одному зі складених речень.

3) Вправа «Пошуковці». Робота в парах (вправа 4).

- Прочитайте вірш. Про що попереджає Алла Свашенко?
- Попрацюйте в парах. Відшукайте та запишіть пари іменників, у яких відбулося чергування приголосних.
- Підкресліть букви, які позначають приголосні звуки, що чергуються.
- Позначте рід цих іменників. Якого роду іменники, що ви виписали?
- У якому відмінку відбулося чергування?
- Які звуки чергувалися?
- Порівняйте свій висновок із правилом на с. 49.

2. Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підрівняйте.
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.

УРОК 34. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ЧЕРГУВАННЯМ ГОЛОСНИХ ЗВУКІВ ПРИ ВІДМІНЮВАННІ ІМЕННИКІВ. ДОБІР ЗАГОЛОВКА ДО ТЕКСТУ. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ НА РЕКЛАМНОМУ ПЛАКАТІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО МЕТИ. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ПРО СВОЄ СТАВЛЕННЯ ДО ІНФОРМАЦІЇ, ПОДАНОЇ В РЕКЛАМІ

Мета: вчити учнів робити висновки за результатами спостережень; розвивати фонетичний слух, зв'язне мовлення, довільну пам'ять; формувати навички грамотного письма та компетентність у галузі природничих наук; виховувати прагнення до пізнання нового.

Обладнання: екран настрою, магніти, табличка для вправи «Прочитай навпаки», допоміжні таблиці, картки для групової роботи «Так — ні», цеглинки червоного та зеленого кольорів, зображення гори та фігурки альпіністів.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Екран настрою»

Учитель роздає дітям магніти. На магнітну дошку прикріплює «Екран настрою». Пропонує дітям подивитись на екран, обрати смайлик, що найбільш відповідає теперішньому настрою, і прикріпити свій магніт на екран відповідно до настрою.

ЧУДОВИЙ	СВЯТКОВИЙ
ПОГАНИЙ	СУМНИЙ
ЗАДУМЛИВИЙ	ТВОРЧИЙ
СОРОМ'ЯЗЛИВИЙ	ВЕСЕЛИЙ

2. Вправа «Прочитай навпаки»

— Прочитайте слово.

вогшлђ

— Що воно означає? (*Вид спорту.*)

— Які якості повинен мати успішний футболіст?

— Чи вболіваєте ви за якийсь футбольний клуб? За який саме?

— Чи знаєте який найкращий футбольний клуб в Україні?

3. Каліграфічне письмо

Фф фу ут тб бо ол футбол

Перше в Україні футбольне поле було збудовано в Одесі.

— Підкресліть у реченні іменники. Вгорі над іменниками позначте рід.

4. Словникова робота

— Поставте наголос у слові «футбол». Назвіть орфограму цього слова.

— Як перевірити написання слова «футбол»?

5. Гра «Доскажи словечко»

— Пригадайте правила чергування приголосних звуків у іменниках чоловічого та середнього роду.

— Послухайте вірш та доповніть кожен рядок своїм словом.

Як поріг — то на... (*порозі*),
Ну а ріг — пиши на... (*розі*).
Коли вухо — то у... (*вусі*),
А кожух — то на... (*кожусі*).

Як урок — то на... (уроці),
Око — порошок в... (оці).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота з підручником (с. 50–52)

1) Вправа «Відгадай ребус» (вправа 1).

— Наші друзі продовжують віртуальну подорож країнами світу.
— Цього разу Читалочка відвідала... А от яку саму країну відвідала Читалочка, ви дізнаєтеся, якщо розгадаєте ребус у вправі 1.

2) Вправа «Читання з попереднім спрямуванням» (вправа 2).

— Уважно прочитайте текст — і ви дізнаєтеся, коли Читалочка мандрувала Італією. Подумайте, який заголовок можна дібрати до нього.

Учні самостійно читають текст та називають заголовки, які дібрали до нього.

— Коли мандрувала Читалочка? А чому листопад похмурий та сумний?

3) Вправа на дослідження (вправа 3).

— Друзі, щоб грамотно писати, треба знати всі секрети української мови. Сьогодні ми дізнаємося ще один секрет. Але для цього необхідно провести чергове дослідження та заповнити допоміжну таблицю.

— Випишіть у першій стовпчик виділені слова з тексту про листопад.

Іменник	Початкова форма	Рід іменників	Які голосні чергуються
Осені			
Року			
Радості			
Бадьорості			

Іменник	Початкова форма	Рід іменників	Які голосні чергуються
Осені	осінь □	ж. р.	[e] — [i]
Року	рік □	ч. р.	[o] — [i]
Радості	радість □	ж. р.	[o] — [i]
Бадьорості	бадьорість □	ж. р.	[o] — [i]

— Зробіть висновок про чергування голосних при відмінюванні іменників.

— Перевірте себе за правилом на с. 51.

4) Списування з граматичним завданням (вправа 4).

• Читання для себе.

— Прочитайте, що Читалочка дізналася про Італію.

— Що нагадує Італія за своєю формою на карті?

— Які найбільші острови входять до складу Італії?

— Які гори розташовані на території цієї країни? Назвіть найвищу вершину Альп.

• Вправа «Скажи правильно».

Учні читають ланцюжком речення, правильно вживаючи слова, подані в дужках.

• Самостійне списування тексту учнями.

• Визначення відмінків іменників.

Ланцюжок продовжується. Учні називають та підкреслюють іменники у тексті та визначають їхні відмінки.

2. Фізкультхвилинка

Йшов по лісу їжачок, (Ходьба на місці.)

В нього шубка з голочок.

Ніс багато грушечок, (Нахиляння тулуба в сторони.)

Аж болів йому бочок.

Раз, два, три, чотири, п'ять! (Стрибки.)
Зупинився спочивать.
Піклувався їжачок (Вправи для кистей рук.)
Про маленьких діточок,
Чарівних, непосидючих,
Дуже милих і колючих.
Десять, дев'ять, вісім, сім! (Стрибки.)
Грушечки ці ніс він їм.

3. Продовження роботи за підручником

1) Робота в групах. Вправа «Хто уважніший?» (вправа 5).

Учні об'єднуються в групи.

- Попрацюйте в групах. Розгляньте уважно рекламний плакат.
- Зафіксуйте всю інформацію, що можна з нього дізнатися.
- Чи всі слова вам знайомі? Які слова вимагають тлумачення?
- Дайте відповіді на запитання у групах.

Чи можна буде в Італії:

- ✓ відвідати художні музеї;
- ✓ побачити архітектурні пам'ятки;
- ✓ скуштувати мамалиґи зі шкварками;
- ✓ ознайомитися з національними італійськими стравами;
- ✓ відвідати музей червоного перцю;
- ✓ поплавати у теплих водах моря;
- ✓ побродити Єлїсейськими полями?

Представники груп демонструють за допомогою цеглинок зеленого та червоного кольорів відповіді групи.

2) Творча вправа (вправа 6).

- З якою метою вміщено цю інформацію на плакаті?
- Яка інформація вас зацікавила найбільше? Чому?
- Складіть про це текст та запишіть його.

Учитель запрошує учнів прочитати свої тексти вголос.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- В іменниках якого роду відбувається чергування голосних звуків при зміні відмінка?
- Яке закінчення мають такі іменники у початковій формі?
- З яким звуком чергується звук [i]?

2. Рефлексія. Вправа «Альпіністи»

- Пригадайте, яка найвища вершина Альп розташована на території Італії?
- Пропоную вам розмістити фігурку альпініста на тій висоті зображення Монблану, що відповідає вашій активності на уроці.

3. Домашнє завдання

С. 51, правило; с. 52, вправа 7.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 36. НАПИСАННЯ ЗАКІНЧЕНЬ ІМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ В ОРУДНОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО СВОЇ ВРАЖЕННЯ ВІД СВІТЛИНИ І ТЕКСТУ ПРО ЗОБРАЖЕНЕ НА НІЙ

Мета: вчити правильно вживати закінчення іменників жіночого роду в орудному відмінку; закріплювати вміння зв'язно та послідовно викладати свої думки, передавати словами власні відчуття; розвивати спостережливість, довільну пам'ять; формувати інформаційну компетентність, здатність спілкуватися іноземними мовами; виховувати ввічливість.

Обладнання: плакат для вправи «Дешифрувальник», кольорові цеглинки зі словами, основа піци з малюнками для наповнення.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

2. Вправа «Дешифрувальник»

— Закресліть усі цифри та прочитайте слово.

246T679EM0975П574E8665РА35678Т88754567УР6А987

246T679EM0975П574E8665РА35678Т88754567УР6А987

3. Каліграфічне письмо

Тт те ем мп пе ер ра ат ту ур ра температура

Сонце має температуру поверхні близько 6000 градусів Цельсія.

— Відшукайте в реченні іменники. Позначте вгорі їхній рід.

— Знайдіть слово, що має звуків більше, ніж букв.

4. Гра «Хто швидше?». Робота в групах

Учні об'єднуються в групи, отримують набір кольорових цеглинок, на яких написано іменники.

Завдання: поєднати пари іменників, у яких відбувається чергування голосних.

Виграє група, що найшвидше та без помилок об'єднає всі цеглинки зі словами у пари.

Слова для цеглинок: осінь — осені, папір — на папері, ріг — роги, кінь — коні, лебеді — лебідь, плід — плоди, дзвін — дзвонити.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 52–55)

1) Вправа на дослідження (вправа 1).

— Допоможіть Читалочці правильно написати закінчення у словах. Для цього проведіть дослідження та зробіть висновок.

— До якого роду належать іменники, подані у таблиці?

— Які закінчення вони мають у називному відмінку?

— У якому слові основа закінчується на м'який приголосний? (*Пісня.*)

— Яке закінчення воно має в орудному відмінку? (*-єю.*)

— Які ще слова мають таке закінчення? (*Їжа, задача, душа.*)

— На які звуки закінчуються основи цих слів? (*[ж], [ч], [ш].*)

— Яке слово в орудному відмінку має закінчення *-ою*? (*Книгою.*)

— На який приголосний закінчується його основа? (*На твердий.*)

— Коли пишемо закінчення *-єю*? (*Якщо основа закінчується на «й».*)

— Перевірте свої висновки за правилом на с. 53.

- Яке закінчення має написати Читалочка у словах?
- Запишіть це речення, вставивши закінчення. Позначте їх у виділених іменниках.

2) Тренувальна вправа (вправа 3).

- Читання для себе.
 - Прочитайте цікаву інформацію про Італію.
 - Чим пишуться італійці?
 - У якому місті знаходиться вежа, що падає?
 - Про яку заборону в Італії ви дізналися?
- «Лінивий» диктант.
Учитель називає слова з тексту, учні показують карткою, які закінчення необхідно вставити.
- Самостійне списування тексту учнями.

3) Вправа «Знайомство» (вправа 4).

- Читалочка познайомилася з італійськими дітьми. Прочитайте їхні імена.
- Поставте ім'я дівчинки в орудний відмінок. (*Джулією*.) Складіть з ним речення.
- Чи знаєте ви ще італійські імена?

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Хвилинка ввічливості (вправа 5).

- Друзі, сьогодні до вашої скриньки ввічливих іноземних слів додамо ще два італійські.
- Прочитайте, як привітатися італійською. А що сказати на прощання?
- Чи чули ви такі слова раніше? За яких обставин?

2) Розглядання світлини з передбаченням (вправа 6).

- Розгляньте світлину. Чи знаєте, що на ній зображено?
- Де знаходиться ця споруда? Спробуйте згадатися, скільки їй років.

3) Самостійна робота (вправа 7).

- Прочитайте текст, щоб переконатися, чи правильно ви вважаєте.
- Що називають амфітеатром?
- Спишіть виділену частину, розкривши дужки.

4) Творча вправа (вправа 8).

- Чи хотіли би ви побувати в Італії та побачити Колізей?
- Яка інформація про Італію найбільше вас вразила у попередній вправі? До яких почуттів спонукала вас світлина із зображенням амфітеатру? Напишіть про це текст.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Діти, перегляньте сторінки підручника сьогоднішнього уроку. Що спільного у всіх ілюстрацій на цих сторінках? (Пізанська вежа, Колізей, піца — мають форму кола.)
- Коли іменники жіночого роду на *-а* (*-я*) в орудному відмінку мають закінчення *-єю*? *-єю*? *-ою*?

2. Рефлексія. Вправа «Піца»

На дошці прикріплено коло — основа піци. Діти мають картки із зображенням шматочків ковбаси, сиру, оливок... Учитель пропонує написати на картках, що найбільше сподобалося або запам'яталося на уроці, та наповнити піцу (прикріпити до основи).

3. Домашнє завдання

С. 53, правило; с. 55, вправа 9.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 37. НАПИСАННЯ ЗАКІНЧЕНЬ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ В ОРУДНОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ПРО СВОЮ МРІЮ З ОБҐРУНТУВАННЯМ ВЛАСНОЇ ДУМКИ

Мета: вчити застосовувати правила українського правопису на практиці; вдосконалювати навички грамотного письма; розвивати вміння правильно узагальнювати інформацію та робити висновки; виховувати працелюбність.

Обладнання: ілюстрація та картки для проведення рефлексії, жовті та сині цеглинки, будиночки та картки зі словами, зображення потяга.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Паровозик»

— Оберіть вагончик, на якому ви б хотіли мандрувати цим уроком.

2. Вправа «Переплутанка»

— Два слова так тісно подружилися, що зовсім переплуталися. Спробуйте їх розплутати та з'ясувати, які це слова.

ІНМЕЖЕХАНЕНІРК

— Так, це слова «інженер» та «механік». А що вони означають? Що між ними спільного?

3. Каліграфічне письмо

І і н н ж ж е е н не е р р м м е е х х а а н н і і к

4. Словникова робота

— Запишіть ці слова. Назвіть, яка орфограма у цих словах.

— Як можна перевірити правильність написання цих слів?

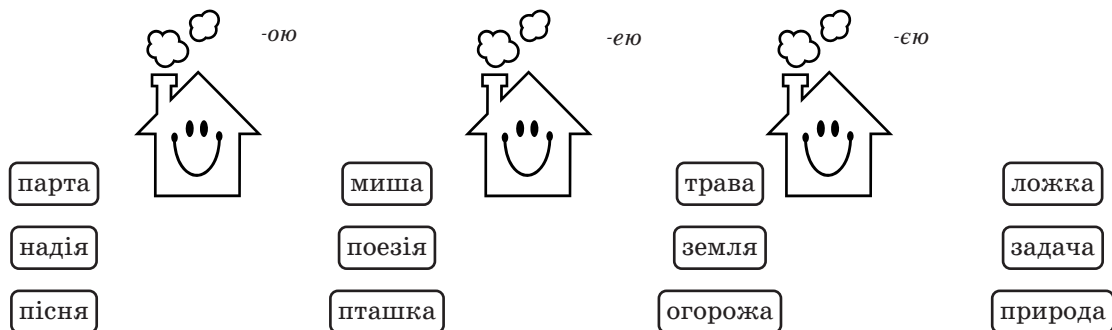
— Запишіть речення.

Робота інженера-механіка полягає в тому, щоб конструювати нові механізми.

— Визначте та підкресліть граматичну основу цього речення. Якими частинами мови вона виражена?

5. Гра «Засели будиночки». Робота в парах

Учні на парті мають три будиночки та слова, записані на картках. За визначений час пара має розмістити картки у відповідні будиночки.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 55–57)

1) Вправа на дослідження (вправа 1).

— Щебетунчик любить грати зі своїм другом у теніс. Він хотів написати про це речення. Але за-
сумнівався, яке закінчення треба написати у виділеному слові.

— Скористаймося таблицею підручника та допоможемо Щебетунчику.

— До якого роду належать подані в таблиці іменники? (До чоловічого.)

— Які закінчення вони мають у називному відмінку? (Нульові.)

— Якщо у слові основа закінчується на *й*, то яке закінчення воно має в орудному відмінку? (-*ем*.)

— Якщо слово в орудному відмінку має закінчення -*ом*, то на який звук закінчується його основа?
(На твердий.)

— Які слова мають в орудному відмінку закінчення -*ем*?

— Перевірте свої висновки за правилом на с. 56.

— Отже, яке закінчення ви порадите вставити Щебетунчикові у виділеному слові?

Ми з моїм товариш... любимо грати в теніс.

— Поясніть чому. Спишіть це речення, вставивши пропущене закінчення.

2) Тренувальна вправа (вправа 3).

Учням пропонують спочатку ланцюжком по реченню прочитати текст вправи, правильно промов-
ляючи слова з дужок. Учень, який читає, має довести, що правильно обрав закінчення.

Зразок. У слові «охоронцем» уставляю закінчення -*ем*, бо основа цього слова в називному відмінку
закінчується на м'який приголосний.

Після попереднього аналізу вправи учні самостійно записують речення, позначаючи закінчення
у словах з дужок.

2. Фізкультхвилинка

Фізкультвправи — у пошані,
Їх ми дуже любимо,
За хвилину відпочинем
І знання черпати будемо.
Руки вгору, руки вниз.
Сядь, устань і повернись.
Руки в боки й нахились
Вправо, вліво і вклонись.
Ноги трішки ти зігни
Й навприсядки походи.
Потім млин зроби руками.
Хай цей день щасливим стане.

3. Продовження роботи за підручником

1) Робота в парах. Вправа «Словничок-рятівничок» (вправа 4).

— Ми вже знаємо, що є слова, правильність написання яких не можна перевірити правилом. На-
гадайте, як можна перевірити такі слова?

— До групи таких слів належать іменники чоловічого роду в орудному відмінку з основою на -*р*?

— Прочитайте про це правило на с. 57.

— Попрацюйте в парах. Спишіть текст, перевіряючи слова з пропущеними закінченнями за орфо-
графічним словником.

Перевірка правильності виконання вправи — із застосуванням цеглинок. Жовта — закінчення
-*ом*, синя — закінчення -*ем*.

2) Творча вправа (вправа 5).

— Про які професії йшлося у попередній вправі?

— А про які професії мрієте ви? Чому саме про такі?

— Які якості потрібно мати, щоби гідно працювати за такою професією?

— Напишіть про це текст з 3–4 речень.

УРОК 38. НАПИСАННЯ ІМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ З ОСНОВОЮ НА ПРИГОЛОСНИЙ ЗВУК В ОРУДНОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОТОКОЛАЖІ ТА ВИСЛОВЛЕННЯ СВОГО СТАВЛЕННЯ ДО НЕЇ. СКЛАДАННЯ РОЗПОВІДІ НА ОСНОВІ ПРОЧИТАНОГО ТЕКСТУ

Мета: вчити учнів аналізувати та робити висновки, зіставляти та порівнювати; удосконалювати навички грамотного письма; розвивати спостережливість, писемне мовлення, довільну увагу; виховувати патріотичні почуття.

Обладнання: зображення трамвая та тролейбуса, хмаринки, краплі для вправи «Хмаринка», таблички для вправи «Розташуй слова», схема «Асоціативного куца».

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Скринька передбачень»

— Друзі, у мене в руках не звичайна коробка, а чарівна, бо в ній є передбачення.

Учні по черзі дістають аркуш і зачитують уголос передбачення.

- Тобі сьогодні пощастить!
- На тебе чекатиме гарна новина!
- Ти подобаєшся друзям!
- Наполегливість принесе тобі успіх!
- У тебе дуже гарна посмішка!
- Тобі личить цей образ!
- Твоя мрія обов'язково здійсниться!
- Усе буде якнайкраще!
- Те, про що ти зараз думаєш, матиме успіх!

2. Робота над загадками

— Послухайте та відгадайте загадки.

- По місту дві змії повзуть
І на собі хатки везуть.
У тих хатках людей багато.
Ти знаєш, як ці хатки звати? (*Трамвай.*)
- Замість рейок дві дротини
Визначають рух машини,
Щоби взуті в гуму ноги
Не збивалися з дороги. (*Тролейбус.*)

— Що спільного у цих словах? (*Вони називають предмет — транспорт, стоять в однині, чоловічого роду, мають дві однакові перші букви, наголошений другий склад...*)

— Чим відрізняються? (*Кількістю складів, букв та звуків, кінцевим приголосним основи...*)

— Так, а ще правопис цих слів можна перевірити лише за словником.

3. Каліграфічне письмо

Т т т р р о о л л е е й й б б у у с с т т р р а а м м в а а й й

4. Словникова робота

- Запишіть слова: «тролейбус», «трамвай».
- Позначте наголос, підкресліть орфограму.
- Складіть та запишіть речення з одним зі слів. Підкресліть у реченні граматичну основу.

5. Вправа «Хмаринка»

На хмарках написано слова з пропущеними закінченнями, а на краплинках — пропущені букви. Необхідно поєднати стрілочкою хмарку із краплинкою.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 58–59)

1) Вправа «Допоможи Родзинці» (вправа 1).

— Родзинка вирішила написати кілька речень, але сумнівається у правописі деяких іменників. Допоможемо їй?

- Прочитайте слова у дужках. Якого вони роду?
- Яке мають закінчення у називному відмінку?
- У який відмінок треба поставити ці слова в реченнях?
- Прочитайте уважно правило на с. 58.

— На який звук закінчується основа у першому слові? (*Любов — на твердий.*)

— Відшукайте у правилі, як пишуться іменники жіночого роду в орудному відмінку з основою на твердий приголосний. (*З апострофом.*)

Запис на дошці: любов — любов'ю.

— Якими звуками закінчується основа у другому слові? (*Двома приголосними.*)

— Відшукайте у правилі, як пишуться іменники жіночого роду в орудному відмінку тоді, коли основа закінчується двома приголосними. (*Без подвоєння.*)

Запис на дошці: гордість — гордістю.

— Який кінцевий приголосний основи у третьому слові? (*М'який приголосний.*)

— Відшукайте у правилі, як пишуться іменники жіночого роду в орудному відмінку з основою на м'який приголосний? (*З подвоєнням.*)

Запис на дошці: сіль — сіллю.

— Спишіть ці речення, користуючись записами на дошці. Підкресліть іменники. Позначте їхній рід.

2) Тренувальна вправа (вправа 3).

• Читання для себе.

— Прочитайте цікаві відомості про Італію.

Учні читають текст вправи мовчки.

— Чому італійську мову вважають наймилозвучнішою у світі?

— Яка мова посідає друге місце (за мелодійністю)?

— Чим люблять ділитися італійці?

— Що означають білі стрічки на будинку?

— Чим вирізняються італійці?

— Які слова там можна почути дуже часто?

• Вправа «Розташуй слова».

— Розмістіть слова під відповідним правилом.

М'який приголосний → подвоєння

Два приголосні → без подвоєння

Твердий приголосний → апостроф

ввічливість

радість

мелодійність

вихованість

- Спишіть виділені речення, правильно записуючи слова з дужок.

2. Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце, (Потягування.)
Зазирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати, (Присідання.)
Сонечко розвеселяти.
Встали-сіли, встали-сіли.

Бачите, як звеселили.
Стало сонце танцювати,
(Танцювальні рухи.)
Нас до танцю закликати:
Нумо разом, нумо всі
Потанцюєм по росі.

3. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа (вправа 4).

— Яка інформація про Італію вас найбільше зацікавила та здивувала? Чому? Чим би ви хотіли поділитися з друзями, які не чули про Італію? Напишіть про це текст (3–4 речення).

Свої тексти читають діти, у яких на парті лежать (кладає учитель заздалегідь) червоні бантики.

2) Робота з фотоколажем (вправа 5).

— Розгляньте фотоколаж. Яку інформацію про Італію можна з нього дізнатися?

— Пригадайте рекламний плакат «Італія запрошує!». Чи є між ними щось спільне? Чим відрізняються?

— Яка інформація з фотоколажу вас найбільше зацікавила?

— Якби ви створювали колаж про свою країну, які світлини там розмістили би? Чим ви пишаєтеся як українці?

3) Самостійна робота (вправа 6).

— Попрацюйте самостійно. Застосуйте правила правопису іменникових закінчень.

— Спишіть речення, додаючи пропущені закінчення у словах.

— Підкресліть іменники. Позначте їхній відмінок.

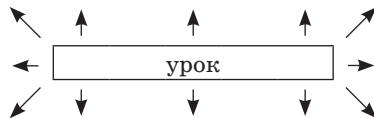
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Пригадайте, як пишуться іменники жіночого роду з нульовим закінченням в орудному відмінку однини, якщо основа закінчується на м'який приголосний? На твердий приголосний? На два приголосні звуки?

2. Рефлексія. Вправа «Асоціативний кущ»

— Доберіть до слова «урок» іменники, з якими асоціюєте сьогоднішнє заняття. (Знання, розум, складність, радість, цікавість, нудність, ...)

3. Домашнє завдання

С. 58, правило; с. 59, вправа 7.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 39. НАПИСАННЯ ЗАКІНЧЕНЬ ІМЕННИКІВ У РОДОВОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ МНОЖИНИ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ ЗІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯМИ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ

Мета: вчити учнів правильно писати відмінкові закінчення іменників; удосконалювати навички грамотного письма; розвивати вміння порівнювати, узагальнювати, аналізувати, концентрувати увагу на виконанні завдання; формувати компетентність вільного володіння державною мовою; виховувати впевненість у своїх силах.

Обладнання: термометри за кількістю учнів, конверти із завданням для групової роботи, зображення чашок та стікери.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

2. Каліграфічне письмо

Шш ші іс ст тс со от шістсот

Білі ведмеді можуть важити понад шістсот кілограмів, це найбільші наземні хижаки Землі.

3. Вправа «Кола по воді»

— Доберіть слова, що починаються із букв слова «шістсот».

Ш — Шура, шишка, шапка, ...

І — ікра, ім'я, іграшка, ...

С — серце, собака, субота, ...

Т — таксі, тайна, табір, ...

С — слива, сік, ...

О — огірок, орел, острів, ...

Т — тигр, телефон, трактор, ...

— Складіть речення зі словами, що дібрали.

Наприклад: Шура у суботу взяла іграшки, собаку та поїхала на таксі за сливою на острів до тигра.

4. Гра «Читай, перевіряй, пиши»

Учитель готує декілька наборів карток, що складає у конверти. На картках — слова, серед яких, деякі з яких навмисно написано неправильно. Діти працюють у малих групах.

Умови гри: помітити наявні орфографічні помилки, переписати слова у зошит правильно (без помилок) та підкреслити олівцем контрольні моменти. Визначити рід іменників.

Ігровий матеріал

Відповідю, радістю, любов'ю, ваніллю.

(Відповіддю, радістю, любов'ю, ваніллю.)

Річку, тінню, подорож'ю, мудрістю.

(Річчю, тінню, подорожжю, мудрістю.)

Любов'ю, кроввю, верф'ю, хоробрістю.

(Любов'ю, кров'ю, верф'ю, хоробрістю.)

Виграє група, яка виправить усі помилки та запише слова в зошит.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 60–61)

1) Вправа «Як правильно?» (вправи 1, 2).

— Читалочка та Щебетунчик вирішили записати вартість блокнота. Але зробили це по-різному. Цікаво, хто з них помилився?

- До якого роду належить виділене слово?
- Яке закінчення має у початковій формі?
- У формі якого відмінка воно стоїть у реченні?
- Прочитайте правило. Знайдіть відповідь на це запитання: яке закінчення слід писати в родовому відмінку іменників жіночого роду з нульовим закінченням?
- А якщо іменник в початковій формі має закінчення *-а (-я)*?
- Запишіть речення, дібравши правильне закінчення у виділеному слові.

2) Тренувальна вправа (вправа 3).

— Застосуйте знання правила про закінчення іменників жіночого роду та спишіть словосполучення розкривши дужки.

— Позначте закінчення у змінених словах.

Перевірка: вчитель називає закінчення, учні — слова, що мають такі закінчення.

У ч и т е л ь. Нульове закінчення.

У ч н і. Машин, гір.

У ч и т е л ь. Закінчення *-ей*.

У ч н і. Подорожей, зустрічей.

— Виберіть три іменники. Складіть з ними речення.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Правило читай — закінчення вставляй» (вправа 4).

- Прочитайте правило на с. 60.
- Які закінчення мають іменники у місцевому відмінку множини?
- Застосуйте це правило та допоможіть Гаджикові вставити пропущені закінчення у словах. Запишіть речення.

2) Творча вправа (вправа 5).

- Добігає завершення наша віртуальна подорож Італією. Що вам найбільше запам'яталося? Які цікаві відомості вас найбільше вразили? Про що б ви хотіли розповісти своїм рідним та друзям?
- Напишіть про це текст.
- Рухайтесь за напрямками: природа, традиційні страви, старовинні будівлі, мова, люди...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Які закінчення мають іменники жіночого роду в родовому відмінку однини, якщо в початковій формі мають закінчення *-а (-я)*?
- А якщо в початковій формі нульове закінчення?

2. Рефлексія. Вправа «Чашка»

— Оберіть зелену чашку, якщо на уроці вам було цікаво і ви все зрозуміли; жовту, якщо у вас залишилися питання з теми нашого уроку; червону, якщо було нецікаво і ви ледь дочекалися завершення уроку.

3. Домашнє завдання

С. 60, правило; с. 61, вправа 6.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 40. РОЗБІР ІМЕННИКА ЯК ЧАСТИНИ МОВИ. ДОБІР ЗАГОЛОВКА ДО ТЕКСТУ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО ПРОЧИТАНУ КНИЖКУ

Мета: узагальнити та систематизувати знання учнів про іменник як частину мови; розвивати аналітичне мислення, допитливість, писемне мовлення; формувати компетентність вільного володіння державною мовою; виховувати інтерес до читання.

Обладнання: ілюстрації машинок для емоційного налаштування, малюнки для вправи «Дешифрувальник», картки зі словами для «Лінивого» диктанту, червоні та зелені цеглинки, заготовки для інтелект-карти, схеми аналізу іменника (1 на парту), книга «Піночкію», зображення Читалочки та смайлики.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вдосконалення вмінь.

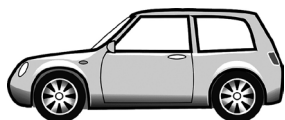
Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Хід уроку

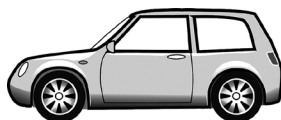
I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Перегони»

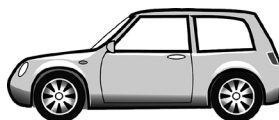
— Розпочинаймо перегони. Яка машинка, на вашу думку, першою перетне фінішну лінію?

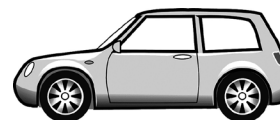
Фантазія

Старанність

Працездатність

Творчість

2. Вправа «Дешифрувальник»

Завдання: виділити в назвах предметів, зображених на малюнках, перші звуки та утворити із цих звуків слово.

3. Каліграфічне письмо

Шш ш е е р ре ен нг га шеренга

Сороки та кулики здійснюють свої перельоти, шикуючись шеренгою.

— Підкресліть у реченні граматичну основу. Позначте в іменниках закінчення.

4. Лінивий диктант

Учитель показує слово. Якщо воно написано правильно, учні піднімають зелену цеглинку, якщо з помилкою — червону.

Слова для диктанту: машин, подорожів, стін, зим, ручок, партів, веж, грушей, круч, у відпідях, на землях, кручів.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 61–62)

Читання для себе (вправа 1)

— Прочитайте текст.

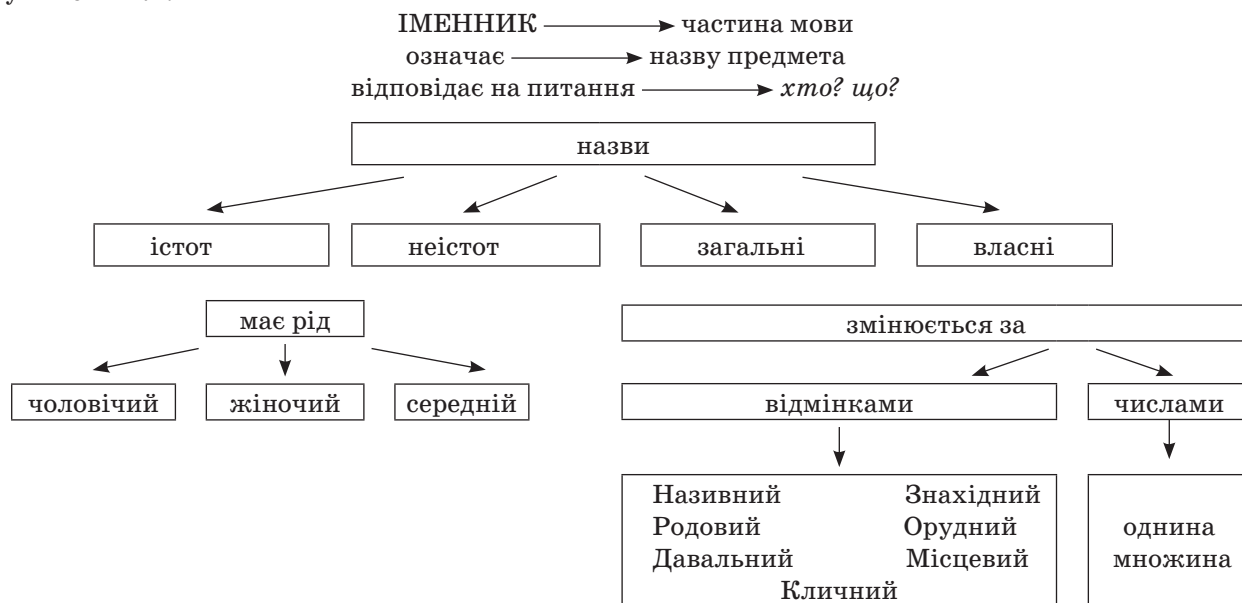
— Про що в ньому йдеться? Доберіть до тексту заголовок.

— А що ви знаєте про вулкани?

2. Створення інтелект-карти

— Ми завершили вивчати частину мови — іменник. Пригадаймо його характеристики.

Учитель ставить запитання про вивчену частину мови та за відповідями учнів створює інтелект-карту «Іменник».

3. Продовження роботи за підручником

1) Аналітична вправа (вправа 2).

— Випишіть із тексту про вулкани виділене речення. Підкресліть у ньому іменники.

— Позначте над кожним іменником його відмінок.

— Користуючись інтелект-картою та схемою у підручнику, проаналізуйте іменник «попелом» як частину мови.

Учні, передаючи естафетою м'яч (або плеснувши по долоні), читають по одному пункту схеми аналізу та аналізують слово за зразком.

2) Тренувальна вправа (вправи 3, 4).

— Прочитайте уривок з улюбленої казки Читалочки. Її написав італійський письменник. Хто впізнав цю казку? Як вона називається?

— Випишіть з казки виділене речення. Підкресліть іменники. Позначте над кожним його рід.

— Назвіть іменники, що мають чоловічий рід, жіночий рід, середній рід.

3) Робота в парах.

— Попрацюйте в парах. Спочатку один учень ставить запитання, а інший аналізує за ними слово, а потім — навпаки.

Зразок:

1-й учень. Аналізоване слово.

2-й учень. Ляльки.

1-й учень. Питання, на яке відповідає слово.

2-й учень. Для кого? Для чого?

...

4) Фізкультхвилинка.

Всі піднесли руки — раз,
І навшпиньки став весь клас.
Два — присіли, руки вниз.
На сусіда не дивись.

Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Хто старався присідати —
Може вже відпочивати.

Нахились уперед, нахились назад.
І направо, і наліво,
Щоб нічого не боліло.
Один, два, три, чотири —

Набираємося сили,
Нахились, повернись
І до друга посміхнись.

5) Творча вправа (вправа 6).

— Отже, улюблена казка Читалочки — «Піноккіо». Цікаво, а які книжки читаєте ви зараз або прочитали нещодавно?

— Про що в них ідеться?

— Напишіть про це текст. Не забудьте зазначити автора та назву книжки, її дійових осіб та короткий сюжет. Напишіть, чим саме вам ця книжка запам'яталася.

Учитель пропонує учням прочитати тексти вголос.

— Друзі, пропоную на перерві поділитися одне з одним інформацією про улюблені книжки. Порадьте однокласникам (друзям) прочитати цікаву книжку та скористайтеся взаємною порадою самі.

6) Хвилинка-цікавинка (вправа 7).

— Читалочка розповіла Гаджикю про свою улюблену книжку, і той вирішив дізнатися, звідки походить ім'я Піноккіо. Прочитайте і ви про це у вправі 7.

Учні читають текст вправи напівголосно.

— Про що ви почули з цього тексту вперше?

— Чим пінія відрізняється від звичайної сосни?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Яку частину мови завершили вивчати?

— Пригадаймо, що ми дізналися про іменник. Закінчіть речення.

- Іменник — це...
- Іменник відповідає на питання...
- Іменник називає...
- Іменник має...
- Іменник змінюється за...

2. Рефлексія

— Оберіть смайлик, що відповідає вашому настрою наприкінці уроку, прикріпіть його на дошці біля Читалочки.

3. Домашнє завдання

С. 62, вправа 8.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 41. ПОВТОРЕННЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ ПРО ІМЕННИК

Мета: формувати в учнів уміння та навички грамотно вживати іменники в усному та писемному мовленні, вміти давати граматичну характеристику іменникам; розвивати вміння концентрувати увагу на виконанні завдання; формувати комунікаційну компетентність; виховувати відповідальність та організованість.

Обладнання: картки для вправ «Розпізнайко», «Антивірус», «Заповни віконечка», для самостійної та групової роботи, кольорові цеглинки зі словами, зображення Піноккіо та стікери для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Усмішка»

— Якщо усміхнутися перехожому — він посміхнеться у відповідь. Якщо посміхнутися небу та сонцю — розійдуться хмари. Якщо усміхнутися Всесвіту — трапиться щось казкове. Усміхнімося губами, очима, долонями, серцями!

2. Каліграфічне письмо

Гі і м ме ен нн ни ик іменник

Випередити іменник за кількістю слів неспроможна жодна частина мови.

3. Гра «Із букв одного слова»

Правила гри: потрібно утворити якомога більше слів із букв поданих на дошці іменників. Грають фронтально.

Ігровий матеріал: Держава (жар, де, дар, ...), дисципліна (лин, пила, син, ніс, сип, липа, ...), інженер (жене, ніж, ...), математика (мама, мати, кит, там, мета, ...), телеграма (грам, рама, мета, мале, ...), телефон (фон, тон, ...), температура (мета, тема, тепер, тут, ура, рама, темп, ...), трамвай (трава, рама, вата, там, тара, варта, ...), цемент (мене, темне, ...), чернетка (рак, терен, тане, ...).

— Чи впізнали ви слова на дошці?

— Так, це словникові слова. Запишіть їх під диктування.

— До якої частини мови належать записані слова? Визначте рід кожного іменника. Позначте їхні закінчення.

4. Повідомлення мети уроку

— На останніх уроках ми віртуально мандрували різними країнами. Цікаво, а чи можна віртуально «зазирнути» на ті уроки, коли ми вивчали іменник, та пригадати все про цю частину мови... Спробуймо?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Гра «Розпізнайко». Робота в парах

— Щебетунчик та Читалочка засперечалися: слово «мікроб» — це назва істоти чи неістоти. Щебетунчик стверджує, що це неістота, а Читалочка переконана, що — істота. Допоможіть Читалочці та Щебетунчику розібратись, розподіливши слова за назвами істот та неістот.

Пара учнів має картки, на яких написано іменники. Їх за визначений час необхідно розподілити на дві групи — назви істот та назви неістот.

Ігровий матеріал: Незнайко, корова, намисто, Земля, олівці, металофон, свиня, хлопчик, лялька, лікар, білка, мавпа, маля, дерево, гора, листя.

Учитель переглядає групи слів на партах та звертає увагу учнів на помилки.

2. Вправа «Антивірус»

— Діти, трапилася неприємність. Віруси «з'їли» окремі букви. Допоможіть, будь ласка, «вилікувати» слова. Пригадайте, як пишуться іменники власної назви.

— Спишіть слова з картки, розкриваючи дужки.

Картка для роботи

(К, к)раїна (У, у)країна, (М, м)істо (Ч, ч)ернігів, (Р, р)ічка, (Д, д)есна, (Г, г)ори (К, к)арпати, (К, к)омпозитор (М, м)икола (Л, л)исенко, (Х, х)удожниця (К, к)атерина (Б, б)ілокур.

Перевірка виконання вправи: вчитель називає слово. Якщо воно написано з малої літери, діти опускають великий палець руки донизу, якщо з великої — піднімають угору.

3. Вправа «Побудуй вежі». Групова робота

— Якого роду можуть бути іменники? Чи змінюються іменники за родами?

— Побудуйте з цеглинок три вежі: 1-ша — з іменників чоловічого роду, 2-га — з іменників жіночого роду, 3-тя — середнього роду.

носоріг	синичка	цуценя
лев	щука	кошеня
дятел	корова	лисеня
ведмідь	білка	слоненя
кінь	пташка	совеня
півень	акула	курча

4. Фізкультхвилинка

Раз — присіли, два — встали,
Хай мужніє наше тіло.
Хто втомився присідати,
Може вже відпочивати.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.

Вправа «Вушка»

Розправляти і розтягувати зовнішній край кожного вуха однойменною рукою в напрямку вгору назовні від верхньої частини до мочки вуха (п'ять разів). Помасажувати вушну раковину.

5. Вправа «Заповни віконечка»

— Повторімо відмінки іменників. Попроцуйте самостійно. Заповніть віконечка.

Вибери назву відмінка та доповни речення.

- ✓ На питання *хто? що?* відповідає відмінок.
- ✓ На питання *ким? чим?* відповідає відмінок.
- ✓ На питання *на кому? на чому?* відповідає відмінок.
- ✓ На питання *кого? чого?* відповідає відмінок.
- ✓ На питання *кого? що?* відповідає відмінок.
- ✓ На питання *кому? чому?* відповідає відмінок.
- ✓ Не має запитань відмінок.

6. Гра «Скажи правильно». Робота в групах

Учні об'єднуються в групи за малюнками із зображенням дійових осіб казки «Піночкіо».

— Уривок якої казки італійського письменника ми читали на уроці української мови?

— Діти, Піночкіо потребує вашої допомоги. Справа в тому, що Фея з блакитним волоссям дала йому завдання скласти речення із поданими словами у певному відмінку. Хлопчик у розпачі, адже він не знає, як виконати це завдання! Урятуйте його, інакше йому знову сидіти у коморі.

Ігровий матеріал. Телефон — у родовому відмінку; інженер — у давальному відмінку; фанера — у знахідному відмінку; аеродром — в орудному відмінку; верблюд — у кличному відмінку.

За сигналом учителя представники груп зачитують речення, що склали.

7. Вправа «Сам на сам»

Учні самостійно виконують завдання на картках.

1. Постав подані іменники:

- в орудному відмінку однини

кущ — ...	перехід — ...	товариш — ...
мільціонер — ...	зауваження — ...	радість — ...

- у місцевому відмінку однини

стежка — ...	книжка — ...	рука — ...
шапка — ...	гречка — ...	фабрика — ...
плуг — ...	яблуко — ...	вухо — ...
барліг — ...	молоко — ...	горіх — ...

2. Спиши, розкриваючи дужки. Познач закінчення іменників.

- 1) Листи адресовані (кому?) братові, (батько), ... (дядько) ...
- 2) Ми дружимо (з ким?) з Наталею, (Саша) ..., (Григорій) ...
- 3) Наші кораблі плавають (по чому?) по ріках, і (озеро) ..., по (море) ... і (океан) ...
- 4) Ми листувалися (з ким?) з Марією, (Надія) ..., (Лідія) ...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- На уроки з вивчення якої частини мови ми сьогодні зазирали?
- Складіть речення зі словом «іменник».
- Проаналізуймо це слово як частину мови за схемою.

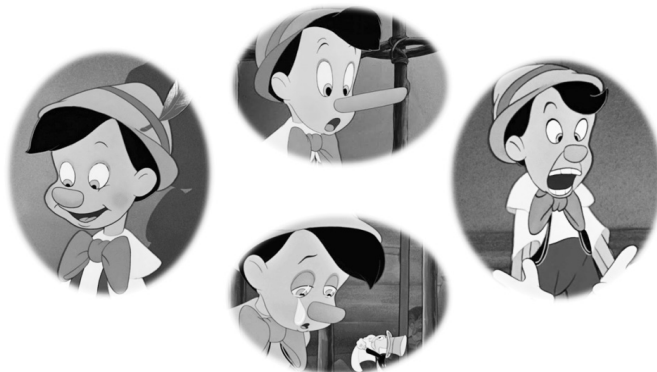
Учитель називає пункти аналізу іменника зі с. 61 підручника та кидає м'яч одному з учнів. Учень відповідає та повертає м'яч учителеві.

2. Гра «Постав запитання»

Правила гри: вчитель пропонує дітям поставити одне одному запитання щодо іменника та його граматичних характеристик.

3. Рефлексія

— Розташуйте стікер зі своїм ім'ям біля того зображення Піноккіо, що відповідає вашому настрою наприкінці уроку.

4. Домашнє завдання

Повторити правила про іменник, підготуватися до діагностувальної роботи.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ДІЗНАЮСЯ БІЛЬШЕ ПРО ПРИКМЕТНИК

УРОК 44. ПОВТОРЕННЯ ЗНАНЬ ПРО ПРИКМЕТНИК. ВИЗНАЧЕННЯ РОДУ І ЧИСЛА ПРИКМЕТНИКІВ.

НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО СВОЄ СТАВЛЕННЯ З ОБҐРУНТУВАННЯМ ВЛАСНОЇ ДУМКИ

Мета: актуалізувати знання учнів про прикметник, закріплювати вміння розпізнавати прикметники серед інших частин мови; розвивати аналітичне та критичне мислення, зв'язне мовлення; формувати компетентність у галузі природничих наук, здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; виховувати любов до тварин.

Обладнання: позначки прогнозу погоди, пазли зі словниковим словом, таблиця для звуко-буквеного аналізу, карта Європи, надпис зі стікерами для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Прогноз погоди»

— Оберіть собі позначку погоди, що відповідає зараз вашому внутрішньому стану (настрою), та прочитайте коментар на звороті картки.

	Якщо у вас на душі опади, згадайте, що після зливи часто буває райдуга
	На душі у вас зимно та сніжно. Не забувайте, що сніжинки та крижинки однаково розтануть
	Ви роздратовані, готові метати блискавки, заспокойтеся, адже від ваших блискавок можуть постраждати інші. Все буде добре!
	Сьогодні у вас на душі сонячно, отже, зумієте своїм теплом зігріти своїх друзів

2. Вправа «Пазли збирай — слово читай». Робота в парах

3. Каліграфічне письмо

Нн на ап па ам м'я ят ть напам'ять

Ліворукі люди краще вивчають інформацію напам'ять.

— Як пишеться слово «напам'ять»? Як можна перевірити його написання?

— Підкресліть граматичну основу цього речення.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 63–65)

1) Підготовча вправа (вправа 1).

— Прочитайте словосполучення. Поставте питання до виділених слів і запишіть за зразком.

- Пригадайте, яка частина мови відповідає на такі питання.
- Перевірте себе за правилом на с. 63.
- Що таке прикметник?
- На які питання відповідає ця частина мови?
- Що означає?
- З якою частиною мови пов'язаний прикметник?

2) Вправа «Збери слово» (вправа 2).

- Сьогодні ми розпочинаємо нову віртуальну подорож разом із Гаджиком. Зберіть слово з пазлів і дізнайтеся її назву.
- Побудуйте звукову схему слова «Іспанія». За схемою заповніть табличку.

Слово	Складів	Букв	Звуків	Голосних	Приголосних	Дзвінких	Глухих	Твердих	М'яких

3) Списування з граматичним завданням (вправа 3).

- Читання для себе.
 - Прочитайте повідомлення Гаджика про Іспанію.
 - Знайдіть цю країну на карті.
 - Як звучить повна назва Іспанії?
 - Хто є главою держави?
 - Яке місто є столицею Іспанії?
 - Який клімат у цій країні?
- Словникова робота.
 - Що ви можете розповісти про Мадрид? Що означає слово «мегаполіс»?
- Вправа «Чарівна ручка».

Завдання: вчитель повідомляє, що в неї/в нього є чарівна ручка. Кому вона потрапляє до рук, той може вставити пропущені букви та пояснити правило.

Учні, до яких потрапляє ручка, називають слово із вправи 3 із пропущеними літерами, пояснюють, яка літера пропущена, та повертають ручку учителеві.

- Списування.
 - Спишіть текст, уставивши пропущені букви. Підкресліть прикметники хвилястою лінією.

4) Вправа на дослідження (вправа 4).

- Проведемо дослідження про роль прикметників у нашому мовленні. Уявіть, що прикметники зникли.
- Прочитайте текст, що записали, без підкреслених прикметників.
- Який висновок можете зробити? Навіщо потрібні прикметники?

2. Фізкультхвилинка

МИЄМО РУКИ

Узяли духмяне мило, (Ритмічно потирають долоні, наче миють руки.)
 Добре руки з ним помили.
 Полетіли від води
 Бризки з рук туди-сюди.
 (Пальці стискають у кулачок, потім із силою випрямляють їх, наче струшуючи водичку.)
 Рушничок я свій беру.
 (Енергійними рухами імітують почергове витирання кожної руки рушником.)
 Швидко ручки обітру.

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Пошуковці» (вправа 5).

- Що називається антонімами?
- Знайдіть у тексті про Іспанію антоніми до поданих прикметників. Запишіть їх парами.

північна — ...

холодна — ...

суха — ...

2) Тренувальна вправа (вправа 6).

- Прочитайте словосполучення. Дайте відповіді на питання. Король (*який?*)..., їжа (*яка?*)..., свято (*яке?*)..., міста (*які?*)...
- Спишіть словосполучення, додавши пропущені закінчення.
- Підкресліть у кожній парі прикметник.
- Пригадайте, як визначити рід та число прикметника. Звірте свою відповідь з правилом на с. 64.
- Визначте рід та число прикметників, що підкреслили.

3) Вибіркове списування. Робота в групах (вправа 7).

Учні об'єднуються в групи по 4 особи. Один учень з групи читає текст, двоє уважно слухають та «ловлять» прикметники з іменниками. Четвертий учень записує на аркуш. Потім разом визначають рід прикметників.

- Учитель може націлити учнів, зазначивши загальну кількість прикметників у тексті.
- Назвіть прикметники, вжиті у чоловічому, у жіночому, у середньому роді.

4) Творча вправа (вправа 8).

- Про яку традиційну іспанську традицію читали текст?
- Між ким відбувається бій на тому видовищі?
- Чому іспанці хочуть заборонити цю традицію?
- Чи доводилося вам коли-небудь бачити це видовище? Де саме?
- А як ви ставитеся до кориди? Напишіть про це текст.

Учитель пропонує учням прочитати свої тексти вголос.

5) Вправа «Чиє ім'я?» (вправа 9).

- Гаджик познайомився з іспанськими дітьми. Але він забув, яке ім'я хлопчика, а яке — дівчинки. Допоможімо йому розібратися!
- Гаджик точно пам'ятає, що ім'я дівчинки має два склади.
- Прочитайте імена дітей. Поділіть їх на склади. Як звати дівчинку? А хлопчика?

6) Хвилинка ввічливості. Робота в парах (вправа 10).

- А ще Гаджик вивчив декілька іспанських слів увічливості. Прочитайте їх.
- Привітайтеся зі своїм сусідом по парті іспанською.
- Поцікавтеся, по черзі, як справи, та дайте відповідь іспанською.
- Адьйос, друзі!

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Про яку частину мови ми сьогодні пригадували?
- Що вона означає? На які питання відповідає? З якою частиною мови пов'язаний прикметник?

2. Рефлексія

- Опишіть за допомогою прикметників, яким був цей урок. Напишіть на стікері та прикріпіть на дошку.

3. Домашнє завдання

- С. 63–64, повторити правила; с. 65, вправа 11.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 45. ВІДМІНЮВАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ. ВИЗНАЧЕННЯ ВІДМІНКА ПРИКМЕТНИКІВ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: вчити учнів відмінювати прикметники та визначати відмінок прикметника за допомогою іменника, який з ним пов'язаний; закріплювати знання граматичних ознак прикметника; формувати навички грамотного письма, загальнокультурну компетентність; розвивати творчий підхід до виконання завдань; виховувати позитивне ставлення до життя.

Обладнання: кольорові цеглинки, квітка з відмінками, відмінкова таблиця прикметників, картки з прикметниками та їхніми закінченнями, схема позначення відмінків на кольорових цеглинках, карнавальні маски.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Тух-тиби-дух»

— Давня японська традиція радить; коли у людини псується настрій або погіршується емоційний стан, треба вимовити жартівливу фразу: «Тух-тиби-дух», — і на обличчі обов'язково з'явиться усмішка, і настрій поліпшиться.

2. Вправа «Висока вежа». Групова робота

Учні об'єднуються в групи по 6 осіб.

— Пригадайте, яку частину мови повторювали попереднього уроку?
— Що вона означає? На які питання відповідає?
— Пропоную вам попрацювати в групах та побудувати високу вежу. Працюйте по колу. Учасник групи № 1 називає прикметник та ставить свою цеглинку на середину столу. Учасник № 2 називає свій прикметник і ставить цеглинку зверху першої. І так продовжуєте до сигналу вчителя. Перемагає група, якій удалося за однаковий час побудувати найвищу вежу.

3. Каліграфічне письмо

Вв вз зи им мк ку взимку

Взимку із заморозками дерева впадають у сплячку.

- Як пишеться слово «взимку»? Чому воно словникове? На яке питання відповідає?
- Назвіть у цьому реченні іменники. Доберіть до кожного з них прикметник.
- Яке це речення за метою висловлювання? А за інтонацією?
- Назвіть граматичну основу речення. Підкресліть її.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 65–68)

1) Вправа на дослідження (вправи 1, 2).

— Прочитайте речення.
— Виписіть з речень виділені іменники разом із прикметниками, що з ними пов'язані, за зразком.

Вправу виконують фронтально із записами на дошці.

— За допомогою квітки-семицвітки пригадаймо відмінки іменників.

Учитель вибірково пропонує учням відірвати одну з пелюсток та назвати відмінок за першою буквою та питання до нього.

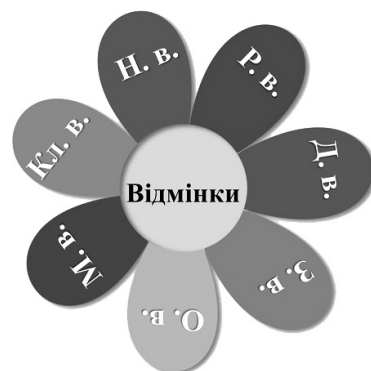
— Позначте відмінок іменників у записаних словосполученнях.
— Позначте закінчення прикметників у виписаних словосполученнях.

весел@

веселОГО

веселОМУ

веселИМ

- Чи змінилося воно зі зміною відмінка іменника?
- Як ви вважаєте, чи змінюються прикметники за відмінками?
- Перевірте свій висновок за правилом на с. 66.

2) Робота за таблицею відмінювання прикметників (вправа 3).

- Уважно розгляньте таблицю відмінювання прикметників.
- Порівняйте питання і відмінкові закінчення прикметників чоловічого і середнього роду.

Відмінок	Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід
Н.	(який?) добрий	(яка?) добра	(яке?) добре
Р.	(якого?) доброго	(якої?) доброї	(якого?) доброго
Д.	(якому?) доброму	(якій?) добрій	(якому?) доброму
Зн.	як Н. або Р.	(яку?) добру	(яке?) добре
Ор.	(яким?) добрим	(якою?) доброю	(яким?) добрим
М.	(на якому?) на доброму на добрім	(на якій?) на добрій	(на якому?) на доброму на добрім

- У яких відмінках вони однакові, а в яких — різні?
- Скільки форм мають прикметники чоловічого та середнього роду в місцевому відмінку?

3) Вправа «Коректор» (вправа 4).

- Гаджик і Родзинка записали словосполучення. Але засперечалися, які закінчення треба писати у прикметниках. Допоможемо їм розібратися.
- У якому відмінку записано прикметники у словосполученнях?
- Погляньте на таблицю відмінювання прикметників. Які закінчення мають прикметники у місцевому відмінку?
- Тож хто з друзів записав словосполучення без помилок?

2. Фізкультхвилинка

КВАСИМО КАПУСТУ

Руками імітувати відповідні рухи.

- Ми капусту шаткували! (Двічі — прямими, напруженими долонями імітують рухи сокири: вверху — вниз.)
- Солі в неї ми поклали! (Двічі — пальці зібрано «щипкою», «солять капусту».)
- Ми капусту м'яли, дерли! (Двічі — енергійно стискають пальці в кулачки — то одночасно на двох руках, то по черзі.)
- Смачну моркву туди терли! (Двічі — пальці однієї руки стиснуті в кулак і здійснюють ритмічні рухи вверху — вниз по долоні другої руки. Після цього змінюють руки.)

3. Продовження роботи за підручником

1) Тренувальна вправа (вправи 5–6).

- Прочитайте текст, додавши пропущені закінчення.
- З якою метою він написаний?
- Випишіть з тексту виділені словосполучення, дописавши пропущені закінчення.
- Підкресліть прикметники. Позначте їх відмінок.

Перевірка: на партах у дітей лежать картки із відмінковими закінченнями прикметників. Учтель показує картку зі словом без закінчення, а учні — картку із потрібним закінченням.

смішн..	весел..	-ий	-ого
вуличн..	святков..	-их	-ої
висок..	яскрав..	-ими	-і
велик..	запальн..		

УРОК 46. ВИЗНАЧЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ ФОРМИ ПРИКМЕТНИКІВ. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ НА КАДРІ З ПРОГРАМИ НОВИН. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОСТАВЛЕНЕ ЗАПИТАННЯ З ОБҐРУНТУВАННЯМ СВОЄЇ ДУМКИ

Мета: вчити учнів ставити прикметники у початкову форму; закріплювати вміння працювати з медіа, послідовно викладати свої думки; розвивати довільну увагу, мовлення, критичне мислення; виховувати інтерес до культурних традицій інших народів.

Обладнання: зображення помідорів, пазли зі словами, таблиця «Склади слово».

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Чарівна крамниця»

Учитель пропонує уявити, що вони знаходяться в чарівній крамниці, де кожен з учнів може придбати рису, яка знадобиться йому/їй для продуктивної роботи на уроці.

2. Вправа «Склади слово»

— З перших складів поданих слів утворіть нове слово.

ВІРУС

СІМНАДЦЯТЬ

ДЕРЕВО

СЯДУ

ТИША

3. Каліграфічне письмо

Вв ві іс сі ім мд де ес ся ят ти вісімдесяти

Своє єдине яйце альбатрос висиджує протягом вісімдесяти днів.

— Позначте наголос у слові «вісімдесяти». Запам'ятайте, як воно пишеться.

— Знайдіть у реченні слова, що мають більше звуків, ніж букв.

— Які букви у цих словах позначають два звуки? Чому з-поміж названих слів немає слова «висиджує», хоча воно теж має букву *є*?

4. Вправа «Збери пару». Робота в групах

— З якою частиною мов пов'язаний прикметник?

— Утворіть з поданих слів пари «іменник + прикметник», що мають однакові граматичні характеристики (число, рід, відмінок).

море	книжка	глибоке	цікава
гарний	мале	день	дитя
бджілка	дружба	роботяща	щира
міцний	рідна	сон	земля

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 68–69)

1) Вибіркове списування (вправа 1).

— Прочитайте цікаві факти про Іспанію та іспанців.

— О котрій годині люблять прокидатися іспанці?

— Які іспанські слова прижилися в українській мові?

— Як оформлені дитячі кафе в Іспанії?

— Випишіть прикметники у стовпчик. Позначте їхні закінчення.

Вправу виконують фронтально. Слова записують на дошці та в зошитах.

цікава

бадьорі

ранкову

українськ^і

іспанськ^і

дитяч^і

найменш^{их}

популярн^{их}

дитяч^{их}

— Пригадайте, якою є початкова форма іменника?

— Прочитайте правило про початкову форму прикметника. Порівняйте.

2) Вправа «Прикметник читай — початкову форму визначай» (вправа 2).

— Щебетунчик отримав завдання поставити виписані прикметники у початкову форму. Допоможіть йому виконати вправу.

цікава — цікав^{ий}

бадьорі — бадьор^{ий}

ранкову — ранков^{ий}

українськ^і — українськ^{ий}

іспанськ^і — іспанськ^{ий}

дитяч^і — дитяч^{ий}

найменш^{их} — найменш^{ий}

популярн^{их} — популярн^{ий}

дитяч^{их} — дитяч^{ий}

— Яке закінчення мають прикметники у початковій формі?

3) Робота з медіа. Інтерв'ю (вправа 3).

— Розгляньте повідомлення з програми новин про цікаву подію.

Учні працюють у парі. Перший учень ставить запитання щодо подій, зображених у повідомленні, другий — дає відповіді.

Наприклад:

— Про яку подію повідомлення?

— Хто брав участь у святі?

— У чому полягало дійство?

— Скільки тривало подія?

— Скільки помідорів перегамселили?

Варто націлити учнів дізнатися якомога більше інформації з повідомлення.

2. Фізкультхвилинка

Сірий котик міцно спав, (Діти затуляють обличчя долонями.)

Навіть пісню не співав.

Та, нарешті, пробудився (Нахиляють голову праворуч — ліворуч, угору — вниз.)

І довкола обдивився. (Роблять рух очима по колу, а потім ліворуч — праворуч.)

Став смачненько потягатись (Потягування.)

І чистенько умиватись. (Імітують руками вмивання.)

Порозчісував він вуса, (Імітують розчісування вусів руками.)

Зуби й кігті нагострив (Кілька разів міцно стискають кулачки та розслаблюють руку.)

І до комірчини побрів. (Ходьба на місці.)

Буде мишку полювати й добро оберігати. (Потирають долоні.)

Ми, як котик, відпочили,

Щоб зміцнили наші сили.

3. Продовження роботи за підручником

1) Списування з граматичним завданням (вправа 4).

УРОК 47. НАПИСАННЯ ЗАКІНЧЕНЬ ПРИКМЕТНИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ В ДАВАЛЬНОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ПОДАНИМИ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯМИ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: вчити грамотно писати закінчення прикметників жіночого роду в давальному і місцевому відмінках; розвивати вміння порівнювати та аналізувати мовні явища, робити висновки; формувати комунікаційну компетентність; виховувати ввічливість.

Обладнання: картки зі словами, стрічка з буквами (зашифроване слово).

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

2. Вправа «Прибери зайве»

— Закресліть всі літери *ф* та прочитайте слово.

фффгффффаффррфдфффефрфффофффбффф

— Що означає це слово?

— Яка орфограма в слові «гардероб»? Як перевірити правильність написання цього слова?

3. Каліграфічне письмо

Гг га ар рд де ер ро об гардероб

Учителька закінчила урок і провела своїх учнів до гардероба.

— Визначте тип цього речення за метою висловлювання. Перебудуйте його, щоб воно стало питальним. Запишіть.

4. Гра «Пінг-понг»

Умова гри: вчитель кидає м'яч та називає прикметник. Учень, отримавши м'яч, ставить цей прикметник у початкову форму та повертає м'яч. Гра триває.

Ігровий матеріал: синя, брудні, яскравого, блідому, ситним, дерев'яна, козацькою, селянського, київському, на малій, смачні.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 70–71)

1) Вправа «Коректор» (вправи 1, 2).

— Читалочка та Щебетунчик знову засперечалися. Вони написали однакові словосполучення, але з різними закінченнями.

— Спробуймо з'ясувати, хто має рацію, скориставшись правилом.

Учні читають правило.

— Назвіть прикметники у цих словосполученнях. З якими іменниками вони пов'язані?

— Визначте відмінок та рід прикметників.

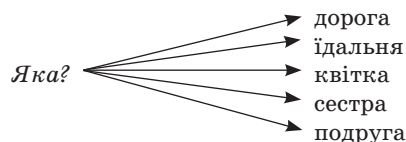
— Які закінчення мають прикметники жіночого роду в давальному та місцевому відмінках?

— Визначте, хто з друзів написав словосполучення правильно.

— Складіть та запишіть речення з цими словосполученнями. Позначте закінчення прикметників.

2) Тренувальна вправа (вправа 3).

— Доберіть до іменників прикметники (усно).

— Уставляючи ці прикметники, запишіть речення із вправи 3.

— Позначте відмінок прикметників.

3) Вправа «Вгадай за описом» (вправа 4).

— Родзинка відвідала казкову країну. Вона написала про це повідомлення, але не зазначила назву країни...

— Прочитайте її повідомлення та спробуйте вгадати назву країни.

— Так, це Турція. Хто мав нагоду побувати у цій країні? З якою метою?

— Що вам найбільше там запам'яталося?

4) Самостійна робота (вправа 5).

— Спишіть перше речення з повідомлення Родзинки, дібравши пропущені закінчення.

— Підкресліть прикметники та позначте їхній відмінок.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Творча вправа (вправа 6).

— А які теплі країни вам доводилося відвідати? З якою метою ви там були?

— Що найбільше вам запам'яталося? Що вразило?

— Чи хотіли б ще побувати? Де саме?

— Напишіть про це текст з 3–4 речень.

2) Вправа «Знайомство» (вправа 7).

— Родзинка познайомилася із турецькими школярами Омером та Айше. Цікаво, а чи зможете ви вгадати, яке з імен належить хлопчикові, а яке — дівчинці?

— Прочитайте підказку у вправі 7.

Учитель пропонує підняти руки дівчатам (*Айше*), коли назве ім'я, що належить дівчинці, та підвестися хлопцям, коли прозвучить ім'я хлопчика (*Омер*).

3) Хвилинка ввічливості. Робота в парах (вправа 8).

— Прочитайте самостійно деякі слова ввічливості турецькою мовою. Чи схожа українська та турецька мови?

— Попрацюйте в парах. Привітайтеся одне з одним турецькою.

— Запитайте, як справи, та дайте відповідь, користуючись словничком у підручнику.

— Попрощайтеся турецькою.

— Чи важко вам було вимовляти слова турецькою мовою?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Які закінчення мають прикметники жіночого роду в давальному та місцевому відмінках?

— Якою країною сьогодні мандрували?

— Що вас найбільше зацікавило під час віртуальної подорожі?

2. Рефлексія

— Заплющте очі та згадайте приємні моменти нашого уроку.

— Я рада, що протягом усього заняття ви були уважні.

— Я хочу, щоб усі, хто працював добре, — усміхнулися мені, а хто відчуває в собі потенціал працювати ще краще, — поаплодували собі.

— Дякую за роботу!

3. Домашнє завдання

С. 70, правило; с. 71, вправа 9.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 48. УТВОРЕННЯ ПРИКМЕТНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРЕФІКСІВ І СУФІКСІВ. ПРАКТИЧНЕ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ СТУПЕНЯМИ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОТОКОЛАЖІ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ПРО СВОЄ СТАВЛЕННЯ ДО МЕДІАПРОДУКТУ З ОБҐРУНТУВАННЯМ СВОЄЇ ДУМКИ

Мета: вчити учнів утворенню прикметників за допомогою префіксів та суфіксів; практичним шляхом ознайомити зі ступенями порівняння прикметників; формувати навички грамотного письма, компетентність у галузі природничих наук; розвивати аналітичне мислення, вміння порівнювати та робити висновки, висловлювати своє ставлення, обґрунтовувати власну думку; виховувати доброчесність.

Обладнання: чаша, конверти із завданнями для груп, плакат «Збери слово».

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, мистецька.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Вітання-психоформула

Люблю я свій розум,
Увагу та пам'ять.
Працює мій мозок,
І вчусь я старанно.
Сприймаю все нове
І мислю логічно.
Учителя слово
Здійсню практично.

2. Гра «Збери слово»

— Зберіть слово із букв інших слів.

Першу букву візьміть у слові *сонячний*.

Друга — друга буква слова *рідна*.

Третя — перша буква слова *молоді*.

Четверта — третя буква слова *подібний*.

П'ята — четверта буква слова *маленька*.

Шоста — перша буква слова *смачне*.

Сьома — друга буква слова *м'яка*.

Восьма — перша буква слова *турецькі*.

Дев'ята — друга буква слова *миле*.

— До якої частини мови належать слова, з яких збирали букви?

— Назвіть ті прикметники, що стоять у жіночому роді, у множині.

3. Каліграфічне письмо

Сс сі ім мд де ес ся ят ти сімдесяти

Стрижі у звичайному польоті долають близько ста сімдесяти кілометрів за годину.

— Назвіть орфограму в слові «сімдесяти». Як можна перевірити написання цього слова?

4. Гра «Не спи». Робота в групах

Умови гри: учні об'єднуються в групи по шестеро осіб та утворюють кола. Перший учень у кожному колі називає будь-який прикметник та передає його за годинниковою стрілкою сусідові, плеснувши по долоні. Другий учень має поставити цей прикметник у форму давального відмінка та назвати для наступного новий прикметник, плеснувши по долоні. Передавати естафету треба максимально швидко, «не спати».

Зразок:

1-й учень. Добрий.

2-й учень. Добрий, зелене.

3-й учень. Зелений, широку.

...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 72–74)

1) Читання для себе (вправа 1).

- Прочитайте повідомлення Родзинки.
- Про що ви дізналися з нього?
- Яке свято відзначають у Туреччині 23 квітня?
- Чим воно незвичайне?
- Чи хотіли б ви, щоби таке свято було й у нашій країні?

2) Вправи на дослідження (вправи 2, 3).

- Випишіть у стовпчик прикметники з тексту попередньої вправи.
- Вправу виконують фронтально із записом на дошці.
- Від яких слів утворилися виписані прикметники? Запишіть їх у другий стовпчик.
- За допомогою яких частин слова утворилися виписані прикметники? Позначте їх.
- Отже, як можуть утворюватися прикметники?
- Розгляньте предмети на малюнку на с. 72.
- Порівняйте предмети завдовжки. Запишіть речення, додавши пропущені прикметники.
- Поміркуйте, який з прикметників називає вищий ступінь ознаки, а який — найвищий?
- Як утворилися ці прикметники?

2. Робота в групах. Вправа «Порівняй предмети — утвори прикметник»

Учні об'єднуються в групи. Кожна група отримує конверт із малюнками та карткою, на якій написано речення. *Завдання:* порівняти предмети за певною характеристикою та доповнити речення.

 <p>Зелена стрічка довга, синя ... , а червона ...</p>	 <p>Меркурій великий, Марс ... , а Земля ...</p>
 <p>Біла акула велика, горбатий кит ... , а синій кит ...</p>	 <p>Блокнот товстий, альбом ... , а книга ...</p>

3. Продовження роботи за підручником

1) Самостійна робота (вправа 4).

- Ми потренувалися у створенні прикметників різного ступеня ознаки.
- Попрацюйте самостійно. Спишіть стовпчики прикметників, додавши пропущені слова.
- Перевірку проводять фронтально.

2) Списування з лексичним завданням (вправа 5).

- Скористайтеся прикметниками з попередньої вправи та запишіть речення, доповнивши їх.
- Хто виявився наймудрішим? А що найвищою? А найменшим?

УРОК 50. НАПИСАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ З СУФІКСАМИ *-ськ-, -цьк-, -зьк-*. ОБГОВОРЕННЯ СВІТЛИНИ В ГРУПІ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ

Мета: вчити учнів застосовувати вивчені правила на практиці; закріплювати знання про прикметник; розвивати зв'язне усне та писемне мовлення, критичне мислення; формувати навички роботи в групі, вміння аргументувати та доводити власну думку; виховувати інтерес до занять спортом.

Обладнання: таблиця зі словниковим словом, аркуші для вправи «Повітряна куля», капелюх, картки із суфіксами, інформаційні пазли, плакат та фігурки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, інформатична та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування
2. Вправа «Склади поміняй, слово прочитай»

НАДЦЯТЬШІСТ

3. Каліграфічне письмо

Шш ші іє ст тн на ад дц ця ть шістнадцять

— Назвіть орфограму в цьому слові.

— Складіть речення зі словом «шістнадцять».

4. Гра «Повітряна куля»

Умови гри: учні змагаються рядами. На перші парти вчитель кладе аркуш із зображеною повітряною кулею, на якій написано прикметники. Перша пара учнів (або один, залежно від кількості дітей у класі) утворює від поданого слова та записує прикметники з різними ступенями ознаки й передає далі. Перемагає ряд, що швидше за інших запустив повітряну кулю (без помилок).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 74–75)

1) Вправа «Чарівний капелюх» (вправа 1).

Учитель одягає на когось із дітей капелюх та називає іменник з вправи 1. Учень, на якого наділи капелюх, перетворює цей іменник на прикметник.

Діти записують утворені прикметники у зошити.

2) Вправа «Коректор» (вправа 2).

— Перевірте, чи правильно ви записали прикметники, скориставшись правилом.

— Як пишуться суфікси *-ськ-, -цьк-, -зьк-*.

— Чи пишеться знак м'якшення перед цими суфіксами? Який звук є винятком?

3) Тренувальна вправа (вправа 3).

— Запишіть словосполучення, утворивши прикметники із власних назв.

4) Робота в групах (вправа 4).

— Попрацюйте в групах. Уважно розгляньте світлину.

— Обговоріть, що на ній зображено. Що це за прапор?

— Що символізують кільця на ньому?

Інформаційна довідка

Найвідомішим олімпійським символом є п'ять переплєтених кілець різного кольору, які символізують п'ять континентів: синій — Європа, чорний — Африка, червоний — Америка, жовтий — Азія, зелений — Австралія. Олімпійський прапор являє собою біле полотнище з олімпійським символом у центрі, де білий колір символізує мир під час Ігор.

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Читання для друга (вправа 6).

— Щебетунчик подорожував країною, де виникли олімпійські ігри. Чи здогадалися ви, як називається ця країна?

— Прочитайте текст вправи 6 по реченню своєму/своїй сусідові/сусідці по парті. Перевірте, чи правильно ви вважали.

— Якою країною подорожував Щебетунчик?

— Як називалося місто, у якому проводили загальнонародні спортивні змагання — ігри?

2) Робота в парах. Вправа «Інформаційні пазли».

Учні отримують на парту комплект пазлів, які необхідно зібрати та прочитати цікаву інформацію про олімпіаду.

Перші Олімпійські ігри відбулися у стародавній Греції ще 776 року до н. е. Біг був єдиним олімпійським змаганням. Чемпіоном став пекар, на ім'я Кореб, який виграв забіг на 190 метрів. Стародавніх атлетів нагороджували оливковими вінками, гілками та маслом. Наймолодшим спортсменом і призером за всю історію Олімпійських ігор був грек Дімітріос Лундрас, що в свої 10 років виборов бронзу, в змаганнях з гімнастики, на перших Іграх сучасності в Афінах.

3) Творча робота (вправа 7).

— Підсумуйте, що ви дізналися про олімпійські ігри. Напишіть про це текст.

4) Вправа «Лінивий» диктант» (вправа 8).

— Розгляньте зображення горіха на с. 75. Як ви гадаєте, чому його називають грецьким (українською правильно називати волоським)?

— Перевірте своє припущення, прочитавши текст.

— Чи збігається назва цього горіха з місцем його проростання?

Учитель повільно читає текст (як диктант). Учні піднімають картки із суфіксами *-ськ-*, *-цьк-*, *-зьк-*, коли звучить відповідне слово.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Як пишуться суфікси *-ськ-*, *-цьк-*, *-зьк-*?

— Чи пишеться знак м'якшення перед цими суфіксами? Який звук є винятком?

— Наведіть приклади прикметників із суфіксами *-ськ-*, *-цьк-*, *-зьк-*.

2. Рефлексія. Вправа «П'єдестал»

Учитель пропонує оцінити свою роботу на уроці та розмістити свої сілуети на відповідному місці.

3. Домашнє завдання

С. 74, правило; с. 75, вправа 9.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 51. ВИЗНАЧЕННЯ РОДУ, ЧИСЛА І ВІДМІНКА ПРИКМЕТНИКІВ. СКЛАДАННЯ І ЗАПИСУВАННЯ РЕЧЕНЬ З ПОДАНИМИ ПРИКМЕТНИКАМИ. НАПИСАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА ПОДАНИМИ ЗАПИТАННЯМИ

Мета: удосконалювати вміння учнів визначати граматичні характеристики прикметника; закріплювати вміння складати та записувати речення з поданими прикметниками, послідовно висловлювати свої думки; розвивати довільну пам'ять та увагу; формувати здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; виховувати поважне ставлення до інших країн світу.

Обладнання: таблиці для ігор «Аукціон», «Схованки», «Пошуковці», плакат для «Асоціативного куща».

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Сонечко»

Учнім пропонується зібрати свою позитивну енергію в долонях. Для цього треба терти долоні одна об одну протягом хвилини, відчуючи потік позитивної енергії. Потім різко розвести долоні перед собою на відстань 1–2 см і відчуті між ними енергетичний струм. Із цього струму «зліпити» уявну «сніжку-сонечко» і кинути в людину, з якою ми хотіли б поділитися гарним настроєм і позитивними емоціями (радістю, добротою, щирістю...).

2. Каліграфічне письмо

Гг Гр ре ец ці ія Греція

Греція є однією з найбагатших на острови країн Європи.

— Визначте граматичну основу речення. Якими частинами мови вони виражені?

— Назвіть іменники в реченні. Доберіть до них прикметники.

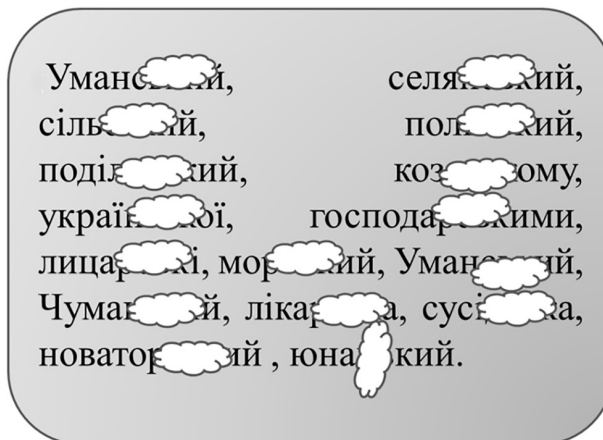
3. Гра «Аукціон»

— Доберіть до кожної букви слова якомога більше слів-прикметників.

Г	р	е	ц	і	я
гордий	радісний	елітний	цікаве	ігровий	яскраве
головний	руда	ексцентричний	цінна	індивідуальна	янтарний

4. Вправа «Схованки». Робота в парах

На картках записано слова з частково схованими буквами. Виграє пара, яка за відведений час відгадає більше слів.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота з підручником (с. 76–77)

1) Вибіркове списування (вправа 1).

- Прочитайте повідомлення Щебетунчика про Грецію.
- Батьківщиною яких наук вважають Грецію?
- Яке місто є столицею цієї країни?
- Випишіть з тексту сполучення іменників з прикметниками.
- Підкресліть прикметники. Визначте їхнє число і відмінок.
- Як визначають відмінок та число прикметників?

2) Вправа «Знайомство» (вправа 2).

- Прочитайте імена грецьких друзів Щебетунчика. До яких українських імен вони подібні?

3) Списування з граматичним завданням (вправа 3).

- Прочитайте текст про походження та значення деяких імен.
- Спишіть виділені речення. Підкресліть прикметники. Позначте їхній відмінок.
- Які прикметники підкреслили? Назвіть ті, що стоять у родовому відмінку.

2. Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору —
На носочки піднялись.
Підніми голівку вгору —
Й на долоньки подивись.
Присідати ми почнемо,
Добре ноги розімнемо.
Раз — присіли, руки прямо.
Встали — знову все так само.
Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Ліворуч — праворуч повернулись
І сусіду усміхнулись.

3. Продовження роботи за підручником

1) Вправа «Пошуковці». Робота в групах (вправа 4).

— Серед значень імен у попередній вправі відшукайте та випишіть прикметники. Із трьох із них складіть речення. Визначте рід та відмінок прикметників.

Учні об'єднуються в групи по четверо осіб. Один з учнів групи записує у таблицю прикметники, інші — шукають. Групою визначають рід та відмінок. Складають три речення. За сигналом учителя представники груп презентують свої роботи.

	Прикметники	Відмінок	Рід
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

2) Творча вправа (вправа 5).

— Чи зустрілися вам серед імен грецького походження імена ваших рідних, друзів чи знайомих? Що вони означають?

УРОК 52. РОЗБІР ПРИКМЕТНИКА ЯК ЧАСТИНИ МОВИ. ДОБІР ПРИКМЕТНИКІВ ДЛЯ ОПИСУ ПЕРСОНАЖА ТЕКСТУ. НАПИСАННЯ РОЗГОРНУТОЇ ВІДПОВІДІ НА ПОДАНЕ ЗАПИТАННЯ

Мета: вчити учнів аналізувати прикметник як частину мови; закріплювати вміння учнів працювати за планом, послідовно викладати свої думки; розвивати аналітичне та критичне мислення, фонетичний слух; формувати інформаційно-комунікаційну компетентність; виховувати поважне ставлення до своїх традицій.

Обладнання: ялинки з буквами, плакат зі сходинками, сигнальні картки, плакат для рефлексії.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «Зіпсований телефон»

Учитель тихенько передає побажання учневі, той переказує далі, й останній записує побажання на дошці.

2. Вправа «Збери слово»

На дошці прикріплено ялинки з буквами. Учитель пропонує розмістити ялинки в такому порядку, щоб утворилося словникове слово.

3. Каліграфічне письмо

Щи що ог го ого од ди ин ни щогодини

Щогодини на планеті Земля зникають близько трьох видів флори і фауни.

- Назвіть орфограму в слові «щогодини».
- Які слова в реченні написано з великої літери? Чому?
- Які слова в реченні мають звуків менше, ніж букв? Чому?
- Чому до групи таких слів не потрапило слово «зникають», у якому теж є знак м'якшення?

4. Гра «Відгадай прикметник»

На дошці написано прикметники, але видно лише їхні закінчення. За ними учні повинні відгадати прикметник і написати його із самостійно придуманим іменником, *наприклад*: зелен-ий (гай), блакитн-е (небо), на синь-ому (озері), сусідн-ий (табір), до ближнь-ого (села), прозор-е (скло), черств-ого (хліба), крайн-я (хата), струнк-ої (берези), солодк-ому (кавуну).

Після того як прикметники з іменниками написані, вчитель відкриває записи, а учні порівнюють, чи правильно вони відгадали слова.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота з підручником (с. 78–79)

1) Вправа «Прочитай та опиши» (вправа 1).

- Щebetунчику дуже сподобався давньогрецький міф про Посейдона. Прочитайте уривок з нього.

- За допомогою чого Посейдон керував морем?
- Опишіть (усно) за допомогою прикметників, яким ви уявляєте Посейдона.

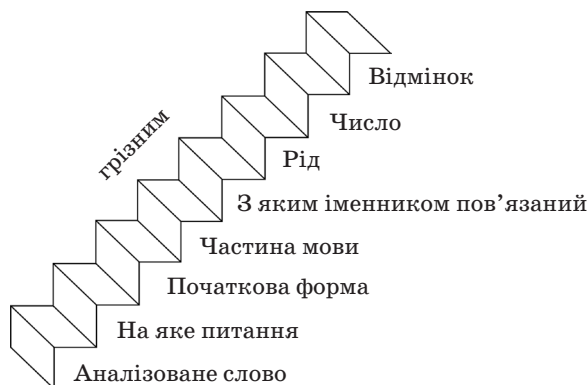
2) Тренувальна вправа (вправа 2).

— Виписіть з тексту про Посейдона виділене речення. Назвіть у ньому прикметники. Підкресліть їх. Позначте над кожним відмінок.

— У формі якого відмінка стоїть прикметник «морські»? «найменшого»? «грізним»?

2. Вправа «Сходишки»

— Запрошую вас піднятися сходишками та проаналізувати слово з виписаного речення. Вправу виконують усно.

3. Продовження роботи за підручником

1) Читання для себе (вправа 3).

- Щебетунчик дізнався, як святкують Новий рік у Греції. Прочитайте його повідомлення.
- Хто приносить подарунки дітям на Новий рік у Греції? Чому?
- Що діти виставляють для подарунків?
- Про яку новорічну прикмету ви дізналися з цього повідомлення? Чи печуть такі пироги у вашій родині?

2) Списування з орфографічним та граматичним завданнями (вправа 4).

— Спишіть виділені частини тексту з повідомлення Щебетунчика. Учні самостійно списують речення, вставляючи пропущені літери. Перевірка — сигнальними картками.

Учитель називає слово з пропущеними літерами, учні показують відповідну картку.

— Яке закінчення ви написала у слові «традицією»?

3) Аналітична вправа. Робота в парах (вправа 5).

— Попрацюйте із сусідом/сусідкою. Проаналізуйте прикметники, підкреслені у тексті про Новий рік.

Спочатку один учень називає сходишки, а інший аналізує слово, потім — навпаки.

Фізкультхвилинка

По долині ми гуляєм,
 Фізкультхвилинку починаєм.
 Справа — ліс, а зліва — поле,
 Унизу іскриться море.
 В небі сонечко сіяє
 І з нами промовляє.
 Раз, два, три, чотири, п'ять.
 Будем дружними зростать.

УРОК 53. ЗАКРІПЛЕННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО ПРИКМЕТНИК

Мета: узагальнити та систематизувати знання учнів про прикметник; закріплювати вміння працювати самостійно та колективно; розвивати аналітичне та критичне мислення; формувати компетентність вільного володіння державною мовою; виховувати активність у роботі, відповідальність.

Обладнання: літачок, приладдя для створення ментальної карти, плакат для вправи «Відшукай слова», конверти із завданням для групової роботи, картки для вправи «Коректор», тести, плакат для вправ «Початкова форма», «Чарівна лінієчка», «Хто більше?».

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вдосконалення вмінь.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

2. Гра «Літачок»

Готується паперовий кольоровий літачок із надписом «Літачок питань». Учитель кидає паперовий літачок дітям; той, хто піймав, відповідає на питання вчителя щодо теми уроку та запускає літак далі. Гра триває, доки не закінчуються питання.

3. Каліграфічне письмо

Пп пр ри ик км ме ет тн ни ик прикметник

У багатьох мовах світу прикметників немає взагалі!

— Яке це речення за метою висловлювання? А за інтонацією?

4. Повідомлення теми та мети року

— Друзі, ми завершили в цьому навчальному році вивчення теми «Прикметник». Сьогодні ми повторимо все, що знаємо про цю частину мови, щоб підготуватися до діагностувальної роботи.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

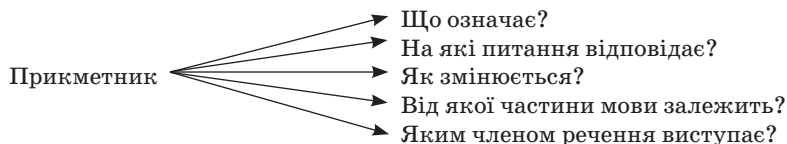
1. Робота в групах. Створення ментальної карти «Прикметник».

— Щоб систематизувати свої знання з теми «Прикметник», пропоную попрацювати в групах та створити ментальну карту.

ПРАВИЛА СТВОРЕННЯ МЕНТАЛЬНОЇ КАРТИ

- Працюйте злагоджено, поважайте думку кожного.
- Обирайте кольори, які полегшують сприйняття інформації.
- Працюйте за планом, щоб не пропустити головне.
- Візуалізуйте інформацію за допомогою дерева з гнучкими гілками.

Учні об'єднуються в групи по чотири. Отримують план створення ментальної карти «Прикметник» та працюють. За сигналом учителя представники груп презентують результат своєї роботи.

2. Вправа «Відшукай слова». Робота в парах

— Попрацюйте в парах. Знайдіть слова, які заховалися в рядку літер. Запишіть їх, визначте їх рід та число.

ВАПРОДСВЯТКОВААРИОТЬЛЗИМОВИЙРОАПРОПОДАРУНКОВІТО

3. Вправа «Незвичайний художник». Групова робота

— Друзі, нагадайте, чим творить свої картини художник?

— Сьогодні я пропоную вам перетворитися на незвичайних художників. Адже ми будемо писати свої картини словами!

— Підкажіть, яка частина мови якнайкраще підходить для того, щоб описати предмет, явище?

Учні об'єднуються у групи, отримують конверти із завданням. За визначений час мають «намалювати» словами тварину, зазначену в завданні. По закінченню часу на створення текстів-описів представники груп читають свої твори, а інші діти мають відгадати, яку тварину «намалювала» група.

— Увага, завдання ускладнене! Під час опису тварини не можна її називати. Використовуйте слова: «вона», «він», «ця істота», «ця тваринка»...

I група		Слова для довідки: нічні, густе, заокруглена, жовті, великі, гачкуватий, короткий, широкі, опуклі, зігнуті, рухлива, м'яке, пухке, гострий
II група		Слова для довідки: м'язисте, приземкувате, товстозаде, вузька, видовжена, короткі, міцні, довгі, широкі, невеликий, рудувато-сірий, чорні, білувата, широкі, груба, довга
III група		Слова для довідки: стрункий, елегантний, благородний, рудуватий, сірувато-бурий, біла, гіллясті
IV група		Слова для довідки: похмурий, неповороткий, масивний, короткі, волохаті, настобурчені, уважні, чорні, блискучі, білі, бура, конусоподібна, богатирські, підтягнутий, густа, міцна, шаблеподібно загнуті, гострі

4. Вправа «Коректор»

— Попрацюйте з карткою. Прочитайте уважно прикметники та виправте помилки.

Картка

Український, сілський, селянський, київський,
Збаражський район, Донецька область, Запорізьська область.

Учні працюють самостійно. Перевірка — фронтально.

— Яким правилом користувалися, коли перевіряли цю роботу?

Фізкультхвилинка

5. Вправа «Початкова форма»

— До поданих прикметників доберіть початкову форму.

— З одним із прикметників складіть речення.

білого
біла
____?
білім

сірим
____?
сірого
сірі

відомі
відомим
відомого
____?

чемні
____?
чемного
чемнім

6. Тестування

- Прикметники змінюються:
 - а) не змінюються;

- б) за числами, відмінками, родами;
- в) за числами, відмінками, в однині — за родами.
- У реченні запитання треба ставити:
 - а) від іменника до прикметника;
 - б) від прикметника до іменника;
 - в) від прикметника до прикметника.
- Визначте рід прикметника у реченні: *Золотий ланцюжок мені подарувала мама.*
 - а) Чоловічий; б) жіночий; в) середній; г) спільний.
- Визначте відмінок прикметника у реченні: *Моєму батькові купили нову сумку.*
 - а) Називний; б) давальний; в) знахідний; г) орудний.
- Визначте кількість прикметників у реченні: *Мій брат працює в дорогому міському ресторані, що знаходиться у новому районі нашого великого міста.*
 - а) 3; б) 4; в) 5; г) 6.
- Визначте кількість прикметників у множині в реченні: *Синє небо розляглося на безмежному просторі та спостерігало за синіми хмарками, які одна за одною пливли.*
 - а) 1; б) 3; в) 4; г) немає.
- Прикметники «сміливому», «шкільному» вжито в:
 - а) Н. в. жін. р.; б) Д. в. жін. р.; в) Д. в. чол. р.; г) Д. в. чол. р.
- Позначте прикметники.
 - а) Золото, дорога;
 - б) малий, червоний;
 - в) дуже, тримати;
 - г) чесно, друг.
- Прикметники служать:
 - а) для уникнення повторів у мовленні;
 - б) для уточнення, збагачення, милозвучності;
 - в) для встановлення зв'язку між словами.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Гра «Хто більше?». Робота в групах

Учні об'єднуються у 4 групи. За сигналом учителя мають написати якомога більше прикметників, зазначених у завданні.

<i>I група</i> Прикметники чоловічого роду в однині	<i>II група</i> Прикметники жіночого роду в однині
<i>III група</i> Прикметники середнього роду в однині	<i>IV група</i> Прикметники в множині

2. Рефлексія. Вправа «Чарівна лінієчка»

3. Домашнє завдання

Повторити правила з теми «Прикметник». Підготуватися до діагностувальної роботи.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 56. УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО. ПІДСУМКОВИЙ УРОК

Мета: узагальнити вивчений матеріал; формувати комунікаційну компетентність; розвивати творчі здібності та навички групової самоорганізації; виховувати інтерес до вивчення мови.

Обладнання: текст, кольорові цеглинки з написаними пунктами плану, ялинка, іграшки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань і вмінь.

Освітні галузі: мовно-літературна, мистецька, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування. Вправа «А також я...»

Учень називає провідну рису свого характеру, а потім, витягнувши зі скриньки аркуш, на якому записано прикметник, що виражає якісну характеристику людини, наприклад, «А також я врівноважений», повинен аргументовано підтвердити або спростувати цю думку.

2. Каліграфічне письмо

Кк ка ан ні ік ку ул ли канікули

У чилійських школярів дуже тривалі канікули — з середини грудня до кінця березня.

3. Словниковий диктант

— Запишіть слова в один стовпчик.

Аеропорт, держава, дисципліна, кілометр, мізинець, спільнота, температура, творчість, трамвай, тролейбус, футбол.

— Поставте наголос у словах. Доберіть до кожного іменника прикметник.

— Друзі, протягом цілого семестру ми разом зі Щебетунчиком, Родзинкою та Гаджиком мандрували різними країнами світу. Але незабаром Новий рік! Варто повертатися додому.

— Тож пропоную сьогодні на підсумковому уроці пригадати традиції нашого народу та повторити те, що вивчили за I семестр.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота над текстом

1) Читання тексту ланцюжком.

— Прочитаймо **повідомлення** про одне із **зимових** українських свят.

13 січня — свято Меланки. Це — новорічний обряд, що залишився нам від наших предків. Зараз він став просто веселою забавою, новорічним маскарадом. Головну роль у ньому виконував хлопець, **переодягнений** у жіночий костюм — Меланка. Він зображував **безпорадну** господиню, що все робить абияк: б'є посуд, миє піч водою, а лави **підмазує** глиною, підмітає сміття від порога до середини хати... Так Меланка ходить від хати до хати зі своїм «почотом», до якого входять орач, сівач, дід, ведмідь, коза, журавель, циган з цигаркою і чорт з різьками. Але заходять вони тільки до тих хат, де збираються дівчата, тож їм доводиться питатись у них дозволу зайти пощедрувати. Після **веселощів** хлопці та дівчата разом сідають до столу.

— Про яке свято йдеться у повідомленні? Чим став цей обряд сьогодні?

— Кого зображував Меланка? Чим завершувалося дійство маскараду?

2) Вправа «Пошуковці».

— Знайдіть та випишіть із тексту сполучення іменника з прикметником. Позначте в них закінчення. Надпишіть рід, число та відмінок.

3) Аналітична вправа.

— Пригадайте, з яких частин складається слово.

— Що називають спільнокореневими словами?

— Випишіть з тексту виділені слова. Розберіть їх за будовою.

Фізкультхвилинка

Всі ми звикли до порядку,
Дружно робимо зарядку.
Ми на радість цьому дому
Проганяєм сон і втому.
І направо, і наліво,
Щоб нічого не боліло.
Один і два, три і чотири —
Набираємося сили.
Нахилились, повернулись,
До товариша всміхнулись.

4) Вправа «Слово по колу».

Учні об'єднуються в групи по восьмеро осіб. Кожна група має складену із кольорових цеглинок вежу. На цеглинках написано пункти аналізу іменника та прикметника як частин мови.

Завдання: першу вежу учні беруть по цеглинці за годинниковою стрілкою та дають характеристику словам, виділеним у тексті. Другу вежу розбирають проти годинникової стрілки.

2. Вправа «Прикметник добирай — загадку складай». Робота в групах

— Попрацюйте в групах. Складіть загадку на тему «Зима», використавши якомога більше прикметників.

Учні об'єднуються у п'ять груп. За сигналом учителя презентують свої загадки класу.

3. Творча вправа

— Наближаються зимові канікули. Чи планували ви, як їх проведете? З ким би ви хотіли зустрітися під час канікул? Куди поїхати? Яку книжку прочитати? Напишіть про це текст, поділіться своїми планами.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Складання сенкану

— Які частини мови ми встигли опрацювати? Складіть сенкан про: дівчата — іменник, хлопці — прикметник.

2. Рефлексія. Вправа «Ялинка»

— Виберіть та причепіть на ялинку кульку того кольору, що відповідає вашому враженню від уроку.

На уроці працював/працювала із задоволенням, було цікаво.

Дещо було важко й незрозуміло.

Завдання були дуже складними.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

УРОК 1. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З НОВИМ ПІДРУЧНИКОМ: ОБКЛАДИНКА, ФОРЗАЦИ. УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ. ЗВЕРНЕННЯ ДО ЧИТАЧІВ. СТРУКТУРА ЗМІСТУ ПІДРУЧНИКА

Мета: ознайомити учнів із новим підручником; закріпити знання про елементи підручника; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська; виховувати уважність, старанність; розвивати інтерес до читання).

Обладнання: аудіозапис пісні «Книга — друг і порадник» К. Ібряєва, Ю. Чичкова, репродукція картини «Діти на уроці» М. П. Богданова-Бельського, плакат із зображенням бібліотеки, картки для проведення рефлексії.

Тип уроку: вступний урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

1) Вправа «Знову разом».

(За можливості вправу провести в колі. Діти об'єднані в пари.)

— Добрий день усім!
Пролетіло тепле літо,
В школу повернулись діти.
Відпочили всі нівроку!
Із новим навчальним роком!

— Пропоную кожному з вас відрекомендувати свого друга-однокласника, з яким ви стоїте/сидите в парі. Це може бути речення, уривок віршика чи прислів'я.

(Учитель за необхідності просить учасників пояснити свій вибір і допомагає їм провести пояснювальну роботу.)

2) Вправа «Разом ми — цікава бібліотека».

Учні працюють у парах, які вже утворилися.

Завдання: домовитися про назву книжки, яку б хотіли презентувати іншим учасникам вправи.

(Проаналізуйте, які книжки найцікавіші для дітей вашого класу.)

— Чи читали ви ці книжки?

— Де можна придбати літературу для читання?

— А прочитати та повернути?

— Так, це бібліотека — приміщення, у якому зберігають книги. Насправді ж це чарівне місце — особливий простір, з особливою енергетикою, настроєм, затишком. Ніщо не може замінити спілкування з книгою. Протягом навчального року ми будемо знайомитися з різними цікавими текстами та книгами.

— Пригадайте правила поведінки в бібліотеці.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Чим ми займалися на початку уроку?

— Так, ми спробували себе представити цікавими книжками, які хочеться прочитати. У всіх були різні книжки. Але сьогодні на уроці ми ознайомимося з книжкою, яка буде однаковою для всіх вас, але емоції після читання творів чи віршів, що містяться в ній, ставлення до героїв можуть різнитися; пригадаємо будову книжки; ознайомимося із умовними позначками; попрацюємо за ілюстраціями, створюючи усне висловлення.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з підручником

— У цьому навчальному році ми будемо працювати за підручником «Українська мова та читання» (частина 2) для учнів 4-го класу. З любов'ю до вас цей підручник написали двоє авторів. Прочитайте їхні імена та прізвища.

— Так, це Олександра Савченко та Ірина Красуцька.

— Пригадайте правило щодо написання імен та прізвищ. (*Пишуться з великої букви.*)

— Розгляньмо підручник. Він має вже знайомі нам елементи: обкладинку та форзац.

1) Робота в парах. Гра «Про що розповідає...».

— Домовтесь у парі, хто буде обкладинкою, а хто — форзацем. Уважно прочитайте інформацію, яку вони містять.

Завдання: обіграти розмову двох персонажів — Форзаца та Обкладинки.

(Учні працюють самостійно, передивляючись матеріал, що містить підручник. Готують розмову зазначених персонажів.)

2) Презентація роботи учнів (за бажанням).

(За можливості дітям можна підготувати шапочки персонажів розмови.)

2. Фізкультхвилинка (на слова пісні «Книга — друг і порадник» К. Ібраєва, Ю. Чичкова)

(Під музику діти виконують рухи.)

Слід книгу хорошу узяти —
І диво ввійде до кімнати:
Засяє зоря,
Гойднуться моря,
Й до дальніх країн —
Вже рукою подати.

П р и с п і в:

Книга завжди нас вчить
До мрії шляхи долати.
В сумну і в щасливу мить
Вона — твій друг і порадник.
Вона — твій друг,
Вона — твій друг і порадник.

Герої улюблені ваші —
Нам приклад чудовий, безстрашний.
Ми з ними добріш,
В усьому сильніш,
І навіть, здається,
На крихітку старший.

3. Продовження ознайомлення з підручником

— Розкажіть, яка інформація міститься на с. 2.

— Які позначки вже знайомі з попереднього року?

— Що з'явилося нового?

— Запам'ятайте умовні позначки, що стануть вам у пригоді під час роботи з підручником.

— На с. 3 до вас звертаються автори підручника. Прочитаймо текст.

1) Читання тексту «Естафетою» по абзацах.

Учень читає абзац, зупиняється та передає «естафету» наступному учневі (за власним вибором).

2) Бесіда.

— Навіщо люди читають книжки?

— На що націлюють вас автори підручника? (*Вдумливо читати, отримувати від цього задоволення.*)

3) Робота за малюнком на с. 4.

— Розгляньте малюнок. Що ви бачите? (*Дороговказ вдумливого читача.*)

— На що націлюють нас автори підручника? Прочитайте.

4. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини. Кого ви бачите на ній?

- Де знаходяться діти?
- Чому ви так вважаєте? Доведіть власну думку.
- Як ви гадаєте, скільки їх у класі?
- А якщо їх у 5 разів більше, то скільки їх?
- На якому уроці вони присутні?
- Чому ви так вважаєте?
- Чи цікаво дітям на уроці? З чого це видно?
- Як ви гадаєте, кого так уважно слухають учні?
- На вашу думку, це сучасна картина? Чому? Доведіть власну думку.
- Навіть у давні часи читати було модно, всі прагнули нових знань, які дає книга.
- Як би ви назвали цю картину?
- Це картина «Діти на уроці», яку написав художник Микола Петрович Богданов-Бельський.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Чому важливо читати?
- Пригадайте елементи книги.
- Яку інформацію може містити обкладинка? А форзац?

2. Рефлексія. Вправа «Наша класна бібліотека»

— У кожному сучасному класі є бібліотека. Наповніть нашу бібліотеку власними книжками, у яких позначте враження, які ви отримали від уроку.

(На дошці прикріплено аркуш формату А1 із зображенням бібліотеки, у кожної дитини — роздрукована книжка, на якій вони пишуть враження від уроку.)

- Прокоментуйте власне враження від уроку (за бажанням).

3. Домашнє завдання

Підготувати малюнок-передбачення «Книга, про яку я мрію».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ЧИТАЄМО Й РОЗПОВІДАЄМО ПРО СВОЇ ЗАХОПЛЕННЯ

УРОК 2. ОСІНЬ В ШКОЛУ КЛИЧЕ НА УРОК.

ВІРШ ЛІНИ КОСТЕНКО «ВЖЕ БРАМИ ЛІТА ЗАМИКАЄ ОСІНЬ...».

НАСТРІЙ ТВОРУ. ВИСЛОВИ З ПЕРЕНОСНИМ ЗНАЧЕННЯМ.

ОПОВІДАННЯ ОЛЕКСАНДРИ САВЧЕНКО «ЯК ЧИТАЮТЬ КНИЖКИ?».

ВИЗНАЧЕННЯ НОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ПОСТАНОВКА ЗАПИТАНЬ ДО ПРОЧИТАНОГО

Мета: ознайомити учнів із творами Ліни Костенко та О. Савченко; продовжити вдосконалювати навички виразного та свідомого читання; формувати навички аналізу тексту, вміння ставити запитання та відповідати на них; розвивати мовлення учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати інтерес до книги як джерела знань, бажання самостійно читати книги.

Обладнання: плакат із колажем «1 вересня», картки для проведення вправи-очікування, портрети Ліни Костенко та О. Савченко, аркуші для складання сенкану.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язберезувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Нумо привітаємось,
Нумо усміхнемося,
Нумо в очі глянемо,
І нам тепліше стане.
Раз рука, два рука,
Раз плече, два плече.
Голова праворуч — ліворуч
Подивились, усміхнулись, привітались.

2. Перевірка домашнього завдання

Презентація малюнків-передбачень «Книга, про яку я мрію».

3. Вправа-очікування «Цей урок буде для мене...»

— Доповніть речення на картках. Прокоментуйте написане (за бажанням).

Цей урок матиме для мене сенс, якщо...	Урок буде для мене безглуздим, якщо...

4. Робота за колажем

1) *Бесіда.*

— Розгляньте колаж. Про яке свято він вам нагадав?

— Поділіться спогадами та враженнями про цей день.

2) *Читання вірша Н. Забіли «Вересень» вчителем або підготовленим учнем.*

Ходять хмари в небі синім,
Місяць вересень прийшов,
Сповнивсь вереском пташиним
Тихий затишок дібров.
Позлітавшись у зграї,
Різне птаство молоде
В крилах сили набирає
І відльоту в вирій жде.

Бо пташки дзвінкоголосі
Знають — літа вже нема.
Хоч і тепло ще, та осінь
Вже підходить крадькома.
І набравшись сил за літо,
Галасливі, як пташки,
Знов ідуть до школи діти
І сідають за книжки.

— Що спільного у змісті вірша та зображеннями колажу?

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми поговоримо про осінь та зміни, які відбуваються у природі з її настанням, познайомившись із віршем Ліни Костенко «Вже брами літа замикає осінь...» та переконаємося в тому, що люди читають книжки по-різному, прочитавши оповідання Олександри Савченко «Як читають книжки?».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за віршем Ліни Костенко «Вже брами літа замикає осінь...» (с. 5)

1) Знайомство з автором. Інформаційна довідка.

— Костенко Ліна Василівна, знаменита на весь світ українська поетеса, з'явилася на світ 19 березня 1930 року у містечку Ржищів, що на Київщині, в родині викладачів. 1936 року Костенки переїзять до Києва. Вищу освіту здобувала у Київському педагогічному інституті. Але на цьому вона не зупинилась і закінчила ще Московський літературний інститут (1956 р.). Варто відзначити, що поетеса належить до так званого покоління «дітей війни». Саме тому в її роботах часто порушуються проблеми миру та війни. Твір, який зробив Ліну Костенко знаменитою на весь світ, — це роман у віршах під назвою «Маруся Чурай».

Саме Ліна Костенко прищепила мільйонам українців непохитну віру та впевненість у те, що ми незалежні, гідні та вільні. Що нас не здолати, адже дух наш є незламним.

Перегляд відео «Письменниця, що мріяла стати льотчицею: 5 цікавих фактів про Ліну Костенко» за посиланням: <https://youtu.be/E2SldjBE02k>.

2) Словникова робота.

Брама — великі ворота, переважно при монументальних спорудах.

3) Читання вірша вчителем/підготовленим учнем.

Посилання на відео: <https://youtu.be/4HApNx3IgNQ>.

— Послухайте вірш. Спробуйте розпізнати настрій, до якого він вас спонукає.

4) Бесіда.

— До якого настрою спонукає вірш?

— Які картини постають у вашій уяві, коли читаєте цей вірш?

— У якому темпі та з якою силою голосу краще прочитати вірш?

— Чи є у вірші вислови з переносним значенням? Зачитайте їх.

— Які звуки у виділених словах підсилюють осінній настрій твору?

5) Читання вірша учнями.

6) Робота в групах. Складання сенкану «Осінь».

- Об'єднання в групи;
- діяльність груп;
- презентація робіт.

Осінь.
Багряна, золотокоса.
Підкралась, розфарбувала, розмалювала.
Землю застелила яскравим килимом.
Чарівниця.

Осінь.
Красива, мальовнича.
Прийшла, замилувала, зачарувала.
У золото оділа все навколо.
Красуня.

2. Фізкультхвилинка «Осінь»

Осінь в гості завітала,
Листя гарно фарбувала.
Ось так, ось так
Осінь листя фарбувала.

Вітер уночі не спить
Листям тихо шурхотить.
Ось так, ось так
Вітер листям шурхотить.

У садок піду гуляти,
Буду яблука збирати.
Ось так, ось так
Буду яблука збирати.

Листя золотом вже сяє,
Тихо землю укриває.
Ось так, ось так
Тихо землю укриває.

3. Продовження роботи за темою уроку. Робота з оповіданням О. Савченко «Як читають книжки?» (с. 6)

1) Знайомство з автором. Інформаційна довідка.

Олександра Савченко народилася 8 травня 1942 року в м. Ізмаїл (нині Одеська область). 1963 року закінчила факультет педагогіки і методики початкового навчання Ізмаїльського Державного педагогічного інституту. Упродовж 1963–1967 років працювала вчителем початкових класів шкіл м. Києва та викладачем Київського Державного педагогічного інституту імені О. М. Горького. Видатна людина української освіти, пройшла шлях від учителя до заступника Міністра освіти України. Є одним із авторів Державного стандарту для основної і старшої школи, підручників для учнів початкової школи.

2) Передбачення.

- Оповідання має назву «Як читають книжки?».
- Як ви гадаєте, про що в ньому йдеться?

3) Читання тексту вчителем.

4) Читання тексту за методикою взаємних запитань (модель «Учитель — весь клас»).

- Учні читають 1-й абзац тексту самостійно мовчки, згортають книжки та відповідають на запитання вчителя.
 - Про що йдеться в тексті?
 - Як люди читають книжки?
- Діти читають другий абзац і формулюють запитання до вчителя.
Наприклад:
 - Від чого залежить швидкість читання?
 - Як треба читати текст задачі?
 - А як читати казку?

**УРОК 3. ЗАХОПЛЮЙСЯ ЧИТАННЯМ. ОПОВІДАННЯ МАРІЇ МАНЕРУ «ЧИТАЧ МАКСИМКО».
ПОСТАНОВКА ЗАПИТАНЬ ДО ПРОЧИТАНОГО. ОБГОВОРЕННЯ ЗАГОЛОВКА ТВОРУ.
ДИСКУСІЯ «ЗАЙМИ ПОЗИЦІЮ». ВІРШ ВАСИЛЯ МАРСЮКА «ДИКТАНТ».
ОБГОВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ**

Мета: ознайомити учнів із творами М. Манеру та В. Марсюка; продовжити вдосконалювати навички виразного та свідомого читання; формувати навички аналізу тексту, вміння ставити запитання та відповідати на них; розвивати мовлення учнів, образне мислення, уяву; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати бажання читати книжки.

Обладнання: пазли для роботи в групах, стікери, картки для роботи в парах.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Видумуй, пробуй, твори!
Розум, фантазію прояви!
Активним і уважним будь
І про кмітливість не забудь!

2. Мотивація навчальної діяльності. Робота в групах

- 1) *Об'єднання в групи.*
- 2) *Виконання завдання. Складання пазлів.*

3) *Презентація діяльності груп.*

4) *Бесіда.*

- Розгляньте всі створені картинки. Що їх поєднує?
- Навіщо людині потрібна книга?
- Як ви гадаєте, про що сьогодні говоритимемо? Висловіть свої передбачення.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо ознайомлення з текстами про маленьких читачів, зокрема прочитаємо оповідання Марії Манеру «Читач Максимко» та вірш Василя Марсюка «Диктант», удосконалюючи навички читання та вміння висловлювати власну думку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за текстом Марії Манеру «Читач Максимко» (с. 7)

1) *Читання за стратегією критичного мислення «Кероване читання (з передбаченням)».*

- Передбачення за назвою оповідання.
 - Оповідання «Читач Максимко» написала іспанська письменниця Марія Манеру.
 - Як ви гадаєте, про кого йтиметься в оповіданні? Чому?
 - Заплющте очі та уявіть цього хлопчика. Який він? Чому ви вважаєте, що він повинен бути саме таким?
- Читання по частинах.

Читання першої частини (перший абзац тексту)

Обговорення:

- Про кого дізналися в першій частині тексту?
- Чим захоплювався Максимко?
- Що він читав?
- Якою людиною він себе вважав?
- Як ви гадаєте, що буде далі?

Читання другої частини тексту (другий абзац)

- Що одного разу вирішив Максимко?
- Яким хлопчик уявляв світ?
- Чи відрізнявся він від справжнього світу? Чим?
- Що вирішив зробити Максимко?
- Який спосіб знав хлопчик?
- Які слова з тексту можуть обґрунтувати вашу думку?
- Що станеться далі?

Читання третьої частини тексту (третій абзац)

- Що зробив Максимко?
- Хто його слухав спочатку? А потім?
- Що відчували перехожі?
- Чи справдилися ваші очікування?
- Прочитайте речення, що містяться в 4-му абзаці.
- До чого спонукає це речення?
- Про що могла бути книга, яку читав Максимко на площі?

2) *Дискусія «Займи позицію» (с. 8).*

— Чи підтримуєте ви дії Максимка? Прикріпіть свій стікер у тому місці на шкалі, яке відображає ваше ставлення до проблеми.

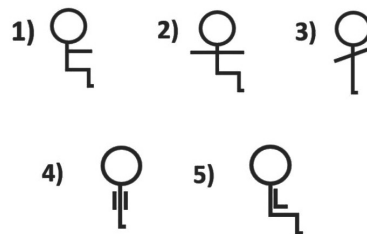
НІ

ТАК

(Діти прикріплюють стікер на позначку, що відповідає їх думці. Деякі учні пояснюють свою думку. Бажано обговорити різні погляди на ситуацію.)

2. Хвилинка відпочинку

Спочатку вчитель на дошці малює крейдою схему (як на малюнку) і пояснює, що це рухливі чоловічки, які роблять зарядку. Кожна поза має свій номер, педагог їх пояснює. Далі він називає числа спочатку по черзі, у зворотному порядку, а потім хаотично. Діти, почувши число, мають відтворити вправу чоловічка з такою самою відміткою. Темп виконання вправи потрібно змінювати: то швидше, то повільніше. Надто повільний темп буде нудним для учнів, а з дуже швидким темпом упораються не всі.

3. Продовження роботи за підручником. Опрацювання вірша Василя Марсюка «Диктант» (с. 8)

1) Читання вірша вчителем.

(Або перегляд відео за посиланням: <https://youtu.be/7nNNldqOFlw>)

— Що заважало хлопчикові писати диктант?

— Які поради можна дати хлопчикові, щоб упоратися з такою ситуацією?

2) Повторне читання вірша учнями.

3) Вибіркове читання.

• Робота в парах.

— Випишіть із тексту слова до відповідних стовпчиків таблиці.

Іменники	Прикметники	Дієслова

• Перевірка роботи.

• Вибіркове читання речень.

— Знайдіть та прочитайте питальні речення.

— Знайдіть і прочитайте окличні речення.

4) Гра «Знайди риму».

— Відшукайте риму.

Диктант — ... (бант).

Неважно — ... (ромашка).

На старті — ... (парті).

Двійка — ... (Надійка).

Дзвіночок — ... (горбочок).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Навіщо потрібно читати книжки?

— До чого спонукає автор оповідання «Читач Максимко»?

— Про що слід думати під час диктанту? Чому?

2. Рефлексія. Вправа «Вузлики в дорозу»

— Висловіть одним реченням те повчальне, що ви взяли в життя з нашого уроку.

3. Домашнє завдання

Читати виразно (с. 7–8), відповідати на запитання. Зробити селфі з улюбленою книгою.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 4. МЕДІАВІКОНЦЕ: ВИДИ І ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ. ЩО ТАКЕ ІНФОРМАЦІЯ? ЯКІ Є ВИДИ ІНФОРМАЦІЇ?

Мета: ознайомити учнів із джерелами інформації та їх видами; поглиблювати уявлення про засоби масової інформації та комунікації, про роль інформації в житті людини; створити поле інформації на дошці; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; розвивати культуру мовлення учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати медіакультуру.

Обладнання: картинки для проведення вправи-передбачення, аркуші для роботи в групах, маркери, магніти.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Проспівав дзвінок —
Починається урок.
З ласки,
Маминої казки,
З щирого старання,
Цікавого навчання.

2. Перевірка домашнього завдання. Тестування

1. Хто є головним героєм твору М. Манеру «Читач Максимко»?
 - а) Тарас;
 - б) перехожі на площі;
 - в) Максимко;
 - г) сміливі лицарі, прекрасні принцеси.
2. Обери захоплення Максимка.
 - а) Оригамі, бісероплетіння;
 - б) романи, оповідання, поеми, пісні;
 - в) конструювання, ліплення;
 - г) колекціонування машинок.
3. Який учинок вирішив зробити хлопчик?
 - а) Зателефонувати другові;
 - б) пограти в лицаря;
 - в) прогулятися по площі;
 - г) допомогти перехожим.
4. Який спосіб допомоги обрав герой твору?
 - а) Почав голосно читати книжку на площі;
 - б) почав гучно співати для перехожих;
 - в) перевів дівчинку через площу;
 - г) Максимко сам потребував допомоги.
5. Як почувалися люди, які слухали Максимка?
 - а) Були здивовані його вчинком;
 - б) читання заважало перехожим;
 - в) були щасливі, як і Максимко;
 - г) прикро, але Максимка ніхто не слухав.
6. Чого навчає твір «Читач Максимко»?
 - а) Любити подорожі;
 - б) допомагати перехожим;
 - в) нікуди не поспішати;
 - г) читання — це цікаво.

3. Вправа-передбачення

— Розгляньте світлини. Поміркуйте, про що йтиметься на уроці?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми досліджуватимемо медіа, зокрема поговоримо про види і джерела інформації, попрацюємо над створенням інформаційного поля.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Які предмети ви побачили в руках дітей? (*Планшет, телефон, ноутбук, книги, навушники з аудіоплеєром тощо.*)

— Завдяки якому пристрою діти переглядали передачу? (*Телевізор.*)

— У нас утворилася стіна слів.

Стіна слів
планшет
телефон
ноутбук
книга
аудіоплеєр
телевізор

— Що може об'єднати всі ці слова?

— Так, всі вони дають нам різну інформацію.

— Чим із перелічених предметів вам зручніше користуватися?

— А безпечніше?

2. Робота в групах. Складання правил безпечного користування книгою та гаджетами

1) *Об'єднання в групи «Книга», «Планшет», «Комп'ютер, ноутбук», «Телефон».*

2) *Робота в групах — складання правил.*

Книга

- Брати книжку чистими руками.
- Читати тільки при гарному освітленні.
- Відстань між книгою й очима має бути не менше ніж 30 сантиметрів.
- Не читаємо лежачи, а також коли їдемо в транспорті.
- При довгому читанні раз на 60 хвилин робимо п'ятихвилинну перерву, яку корисно витратити на вправи для очей.

Планшет

- Учні початкової школи не повинні використовувати довше ніж 30 хвилин на день.
- Тривала дія яскравого екрана й утримання очей в одній точці можуть погіршувати зір.
- Екран повинен бути віддалений від очей не менше ніж на 40 сантиметрів.
- Використання гаджета має чергуватися з фізичною активністю.
- Планшет повинен лежати на столі, а не бути в руках дитини.

Комп'ютер/ноутбук

- Учні початкової школи не повинні використовувати довше ніж 45 хвилин на день.
- Через кожні 15–20 хвилин робити перерви, хоча б на 5 хвилин.
- Монітор повинен бути розташований не менш ніж на відстані 50 см від очей.
- За комп'ютером потрібно сидіти рівно та стежити, аби спина не прогиналася.

Телефон

- Не розмовляйте по мобільному більше трьох хвилин поспіль.
- Грати у телефонні ігри можна не більше ніж 30 хвилин на день.
- Не варто носити мобільний телефон на шиї та класти його на ніч поряд із собою.

3) *Презентація діяльності груп.*

4) *Бесіда.*

— Чи помітили ви спільні моменти користування книгою та гаджетами? Які саме?

— *Пам'ятайте:* щоб отримувати інформацію, треба правильно користуватися її носіями.

3. Фізкультхвилинка

Хто уміє спілкуватись?
Встаньте та давайте гратись.
Чемні хто слова вживає,
Головою хай хитає!
Вислухати хто уміє,
Хай потягнеться, як вміє!
Хто терплячий, толерантний,
Тих прошу покрокувати!
Хто з вас шанобливість має,
У долоні хай плескає!
А хто дружній та привітний,
Сядьте до уроку, діти!

4. Робота за підручником. Словникова робота

1) *Читання мовчки.*

2) *Бесіда.*

— Прочитайте речення, яке ознайомлює нас із терміном «інформація».

— Що ви вже знаєте про джерела інформації?

— Якими можуть бути джерела інформації?

3) *Робота за малюнком.*

— Уважно розгляньте середовище класу.

УРОК 5. ХОЧЕШ БУТИ ЧАРІВНИКОМ/ЧАРІВНИЦЕЮ КНИЖОК? (Текст створено за матеріалами інтернет-джерел (QR-код)). ВІРШ ДАВИДА ГУЛІА «РОЗУМ, ЗНАННЯ І СИЛА». ОБГОВОРЕННЯ ОСНОВНОЇ ДУМКИ ВІРША

Мета: ознайомити учнів із новими текстами українських та зарубіжних письменників; учити досліджувати та аналізувати прочитане і побачене; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, фантазію, уяву; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов до рідного слова.

Обладнання: репродукція картини Тома Кросса «Чарівник-переможець», мікрофон, телефони для зчитування QR-коду.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок!
Всі мерщій сідайте, діти.
Домовляймося не шуміти,
На уроці не дрімати,

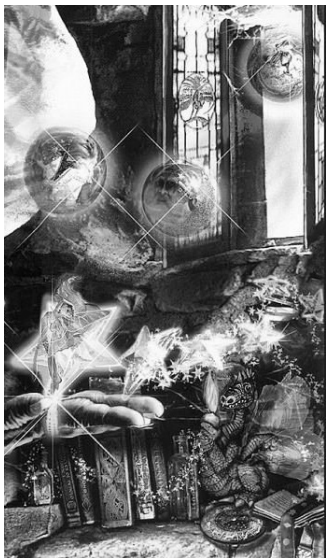
Руки вчасно підіймати.
І щоб не було мороки.
Всі готові до уроку?!
Тож гаразд, часу не гаємо
І урок розпочинаємо.

2. Перевірка домашнього завдання

Розповіді учнів про джерела інформації, які найчастіше використовують (за бажанням).

3. Передбачення за картиною. Стратегія «Входження в картину»

- Розгляньте частину картини. Що ви на ній бачите?
- Пофантазуйте: що або хто, на вашу думку, буде зображено на другій половині цієї роботи? Обґрунтуйте власну думку.
- Перевірмо! (Учитель відкриває картину повністю.)
- Чи справдилися ваші очікування?
- Кого ми бачимо?
- Чому ви так гадаєте?
- На вашу думку, це сучасна картина?
- Як би ви назвали цю картину?
- Насправді це картина американського художника Тома Кросса, називається вона «Чарівник-переможець».
- Як ви гадаєте, чому автор саме так назвав картину?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ця репродукція картини не дарма з'явилася у нас на уроці, бо ми сьогодні перетворимося на чарівників та чарівниць книжок, скористуємося магією мобільного телефона, завдяки якому переглянемо мультфільм за QR-кодом, прочитаємо та обговоримо основну думку вірша Давида Гуліа «Розум, знання і сила» та підсумуємо знання з теми.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 10). Бесіда

— Ви вже багато знаєте про створення книжок. Чи хотіли би ви стати письменниками, редакторами чи видавцями?

— Люди, які створюють книги, є справжніми чарівниками. Сьогодні ми переглянемо мультфільм, який створила студентка Київського Національного університету імені Тараса Шевченка Катерина Гончар.

2. Перегляд мультфільму за QR-кодом (якщо такої можливості немає, наявне посилання на мультфільм)

3. Бесіда за змістом мультфільму

— Кого зустрів у школі Левко?

— Про що він сказав неправду?

— Що хлопчик вирішив зробити?

— Що він узяв із друкарні?

— Хто посміявся над Левком?

— Чому Левко повернувся до книгарні?

— Чому власник книгарні не сварив Левка?

— Ким працював власник книгарні?

— Чому він вирішив допомогти Левкові?

— Чим займався Левко протягом двох тижнів?

— Які назви професій людей, що беруть участь у створенні книжок, ви почули?

— Якою, на вашу думку, може бути кінцівка цієї історії? Обґрунтуйте власну думку.

— Що хотів донести до вас автор цієї історії?

— Спробуйте стати справжнім чарівником/чарівницею книги: створіть власний сценарій про хлопчика чи дівчинку, які хотіли зрозуміти, навіщо читати книжки.

4. Фізкультхвилинка

Діти виконують танцювальні рухи під пісню Н. Май «Пісня про чарівника» (за посиланням на відео: https://youtu.be/mcX1CF_Q9rw).

5. Робота за підручником (продовження)

1) Читання вірша Д. Гуліа вчителем.

(Відео за посиланням: <https://youtu.be/vsj5IITPjBA>)

2) Мовчазне читання учнями.

3) Читання в парах по реченню.

4) Вибіркове читання.

— Прочитайте перше речення. Чому, на вашу думку, знанням і розуму треба жити у злагоді?

— Знайдіть у тексті та прочитайте, що поет сказав про силу без розуму?

— До чого закликає автор в останніх двох рядках вірша?

— Яка ж головна думка вірша?

6. Тестування

1. Хто автор вірша «Вже брами літа замикає осінь?»

а) Василь Марсюк;

б) Ліна Костенко;

в) Давид Гуліа.

2. На що був схожий бант дівчинки із вірша «Диктант»?

а) На метелика;

б) на хмаринку;

в) на ромашку.

3. Як звали дівчинку, бант якої заважав писати хлопчику диктант?

а) Надійка;

б) Марійка;

в) Софійка.

4. Закінчи речення:

Серпень випустив _____.

Осінь замикала _____.

Припинили концерт _____.

УРОК 6. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Мета: узагальнити знання учнів з теми; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, фантазію, уяву; продовжити формувати навички командної роботи; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов до читання.

Обладнання: бланки з прислів'ями, бланки для складання «Асоціативного куща», маркери, ватмани, магніти, картки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань і вмінь.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Вправа «Самоналаштування»

— Покладіть руки на парту, заплющте очі та промовляйте:

- Я зможу сьогодні добре працювати на уроці.
- Я — особистість творча.
- Я бажаю однокласникам успіхів на уроці.

2. Перевірка домашнього завдання

Презентація сценарію мультфільму (за бажанням).

3. Гра «Збери прислів'я». Робота в парах

З книгою жити –		той і розум має.
Знання — сонце,		з добром дружити.
Книги читати —		книга — вікно.
Хто книгу читає,		усе знає.

— Якою темою об'єднані всі ці прислів'я? (*Книга.*)

4. Складання «асоціативного куща» до слова «книга». Робота в групах

- 1) Об'єднання в групи.
- 2) Робота в групах. Складання «Асоціативного куща».

3) Презентація робіт.

4) Бесіда.

— Навіщо книги потрібні людям?

— Який розділ у підручнику було присвячено книзі?

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми перевіримо знання за розділом «Читаємо й розповідаємо про свої захоплення», виконаємо завдання з підручника і заповнимо сторінку «Виявляю ставлення, почуття...», попрацюємо в групах та спробуємо скласти власні дороговкази.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 11)

- 1) Самостійне опрацювання запитань сторінок «Знаю», «Розумію», «Можу пояснити», «Вмію».

2) Виконання завдання з підручника та заповнення сторінки «Виявляю ставлення, почуття...».

3) *Бесіда.*

- Поділіться власними уявленнями: яку б улюблену книжку ви почитали друзям?
- Про які пригоди вам хотілося б прочитати?
- А про які ви хотіли б написати? А розповісти?

2. Фізкультхвилинка

Вам не хочеться сидіти?
Треба трішки відпочити.
Руки вгору, руки вниз,
І сусіду посміхнись.
Руки вгору, руки в боки.
Вище руки підніміть,
А тепер їх опустіть.
Плигніть, любі, кілька раз.
До роботи братись час.

3. Робота в групах. Створення дороговказів

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Бесіда.*

- Розгляньте «Дороговказ вдумливого читача» на початку розділу.
- Поміркуйте, що б ви хотіли додати або змінити в ньому. Обговоріть це в групах.
- Створіть «Дороговказ вдумливого читача» від учасників групи.

3) *Робота в групах.*

4) *Презентація діяльності груп.*

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Гра «Продовж речення»

- Спробуй полюбити... (*читання*).
- Люди читають книжки.. (*по-різному*).
- Для творіння і роботи потрібні... (*розум і знання*).

2. Рефлексія. Прийом «Світлофор»

(Заздалегідь підготуйте для кожного учня класу комплект із трьома картками різних кольорів — червоного, жовтого і зеленого. З їхньою допомогою можна здійснити мовчазне опитування школярів.)

Принцип виконання: запропонуйте учням просигналізувати своє сприйняття завдання відповідним кольором:

- зелений — дуже сподобалося, побільше б таких завдань;
- жовтий — сподобалось, але не все було цікавим;
- червоний — завдання не сподобались, їх виконувати було нецікаво та нудно.

3. Домашнє завдання

Створити власний «Дороговказ вдумливого читача».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ПРАГНЕМО ЗРОЗУМІТИ СВОЇХ ПРЕДКІВ

УРОК 8. ВСТУП ДО РОЗДІЛУ. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ОБРЯДОВІ ПІСНІ. «ЯК ЩЕ НЕ БУЛО ПОЧАТКУ СВІТУ...». ДЕРЕВО ЖИТТЯ. СТАВЛЕННЯ ЛЮДЕЙ ДО СИЛ ПРИРОДИ. ЗДОБУВАЄМО ІНФОРМАЦІЮ З РІЗНИХ ДЖЕРЕЛ, А ТАКОЖ ІНТЕГРУЄМО РІЗНІ ВИДИ МИСТЕЦТВА (QR-код)

Мета: ознайомити учнів із творами усної народної творчості; розширювати знання про народні обряди; вчити досліджувати та аналізувати прочитане, почуте і побачене; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов та повагу до народної творчості.

Обладнання: ребус, картки для роботи в парах, телефони для зчитування QR-коду, зображення явора, плакат із зображенням дерева, комплект різнокольорових листочків для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

Презентація власних дороговказів читача (за бажанням учнів).

3. Розгадування ребуса

— Розгляньте та розгадайте слово, зашифроване в ребусі.

— Так, це слово «предки». А хто такі предки?

Довідничок-словничок

Предки — діди, прадіди, прабадьки.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми розпочинаємо вивчення нового розділу — «Прагнемо зрозуміти своїх предків», ознайомимось з новими текстами про виникнення світу, культуру різних країн світу, дізнаємось про українські народні обрядові пісні.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 12)

1) Читання тексту з елементами бесіди.

— Розгляньте дороговказ розділу. Чи помітили ви зміни? Які саме?

— Прочитайте напівголосно перший абзац тексту.

— Чого прагнули наші предки?

— Прочитайте другий абзац тексту.

— Як називали стародавні оповіді?

— Прочитайте третій абзац тексту.

— Про що ми дізнаємося з розділу?

— Чого навчимося?

2) Українські народні обрядові пісні. Робота за текстом «Як ще не було початку світу...».

- Розгадування загадки.

Чи гарне життя, чи погане,—
Завжди я супутниця вам.
Зі мною так весело, гарно!
Хто я? Здогадайся ти сам.

— Так, це пісня. Коли ви співаєте пісень? Які пісні знаєте?

- Гра «Склади прислів'я». Робота в парах.

— Про пісні народ складав багато прислів'їв. Утворіть їх, працюючи в парах.

Всяка пташка		слова не викидають.
Яка пташка,		свої пісні співає.
З пісні й казки		така й пісня.

— А ще кажуть, що пісня — душа народу. Як ви гадаєте, чому?

- Розповідь учителя.

— Серед жанрів усної народної творчості виділяється пісня. Найдавніші за походженням українські народні пісні своїм корінням сягають до первіснообщинного ладу, вони тісно пов'язані з язичницькими віруваннями давніх слов'ян. Нашим пращурам, як і всім первісним людям, був властивий особливий погляд на світ, який їм уявлявся населеним різними божествами і духами. Люди вірили в те, що ці боги посилають або дощ, або мороз, або погожу днину, гарний урожай. А якщо розгнівати богів — чимось не догодити їм, наприклад, не подякувати сонцеві за гарний урожай, — то вони також чинитимуть зло. Тому люди і намагалися всіляко задобрити богів — співали на їхню честь величальні пісні, приносили їм у жертву різні трави, квіти, їжу — хліб, м'ясо; виготовляли з деревини їхніх бовванів (ідолів), подібних до себе, і вклонялись їм. Молилися наші пращури перед сонцем, місяцем, зорями в небі. Верховним божеством вони вважали Сонце, тому наших предків часто називають «сонцепоклонниками». У найдавніших своїх піснях пращури намагалися пояснити навколишній світ, його походження, різні природні явища.

— Сьогодні ви ознайомитеся з українською народною обрядовою піснею «Як ще не було початку світу...», у якій народ намагається, виходячи зі своїх вірувань, пояснити, як був створений світ.

2. Фізкультхвилинка

Гра «Живе — неживе»

Учитель називає об'єкт. Якщо він належить до живої природи, діти піднімають угору руки, якщо до неживої — присідають.

Бджола, каміння, земля, береза, пролісок, планета, собаки, вітер, сніг, ведмідь, сонце, калина, хмара, синиця, гора, мураха, зебра, океан.

3. Продовження роботи за підручником

1) Словникова робота.

Звізди — зірки.

2) Читання вчителем української народної обрядової пісні. «Як ще не було початку світа...».

3) Бесіда.

— Чи сподобалась вам пісня?

— Про що дізналися?

— Про яке дерево йдеться у пісні?

Довідка

Явір, або клен-явір, або клен псевдоплатановий, або клен білий, або клен туполистий — листопадне дерево з роду клен. Поширений по всій Європі, в Україні зустрічається в Західній Україні, зокрема в Карпатах.

Дерево заввишки 20–35 м, з товщиною стовбура 0,9–1,1 м. Тривалість життя — близько 500 років.

Використовують як декоративне дерево в одиночних і групових посадках у парках, у міському озелененні, для висаджування вздовж доріг. У лісовому господарстві використовують як лісоформувальну культуру з цінною деревиною. Явір має цінну міцну, стійку до гниття деревину білого кольору, з якої виготовляють меблі, паркет, музичні інструменти. Також явір є хорошим медоносом. У період весняного сокоруху з клена добувають сік. З кленового соку виготовляють кленовий сироп та різні напої. Сік явора використовують у народній медицині.

— Як пташки радилися у пісні?

— Який світ хотіли поставити?

— Назвіть ознаки, які вжито до слів «море», «явір», «пісок», «землиця», «місяць», «зоря».

— Яке ставлення людей до сили природи вони передають?

4) Читання пісні учнями.

- Мовчки;
- у парах по реченню;
- виразне читання вголос (за бажанням).

5) Робота за малюнком.

— Розгляньте малюнок. Що ви бачите?

— Це дерево — дерево життя. Виконала його у техніці витинанки Маріанна Любас.

— Дерево життя символізує зв'язок поколінь.

— Що ви побачили на малюнку, окрім дерева?

— Птахи та звірі біля дерева життя означали відновлення природи і життя.

б) Робота з QR-кодом (або посиланням).

— Послухайте пісню у виконанні сучасного українського рок-гурту «MNISHEK».

— До яких почуттів вона вас спонукала?

— Що нового відкрилося?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Який розділ почали вивчати?

— Що нового дізналися про пісню?

2. Рефлексія. Прийом «Дерево успіху»

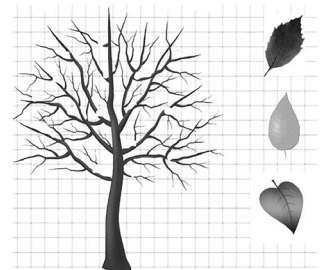
(Заздалегідь підготуйте для кожного учня класу комплект із трьома листочками різних кольорів — червоного, жовтого і зеленого.)

Принцип виконання: запропонуйте учням прикріпити до дерева листочок відповідного кольору:

- зелений — дуже сподобалося, побільше б таких завдань;
- жовтий — сподобалося, але не все було цікавим;
- червоний — завдання не сподобались, їх виконувати було нецікаво та важко.

3. Домашнє завдання

С. 13, читати, відповідати на запитання; за бажанням — створити власне дерево життя.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 9. СТАРОДАВНІЙ ЄГИПЕТ. СТВОРЕННЯ СВІТУ (за єгипетськими міфами). ПЕРЕПОВІЛА ОЛЬГА БОНДАРУК. ЧИТАЄМО ПРАВИЛЬНО ВЛАСНІ НАЗВИ ТА НОВІ СЛОВА. ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО ЄГИПТЯН

Мета: ознайомити учнів із минулим різних країн; учити досліджувати та аналізувати прочитане і побачене; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, фантазію, уяву; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати зацікавленість до пізнання нового.

Обладнання: пазли-картинки, таблиці для роботи в групах, зоряне небо, зірочки з розрахунку на кожную дитину, карта світу.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Не урок, а справжнє свято,
Бо полинемо у світи.
Мандруватимемо завзято,
Юний друже, я і ти.
У поході будь уважним,
Добре думай, не спіши!
Знай, що вчитись завжди важко,
Легше буде у житті!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Передбачення за малюнками

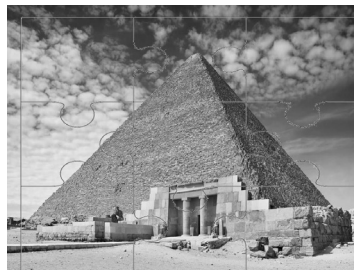
1) Робота в групах.

- Об'єднання в групи;
- виконання завдання (скласти пазл);
- презентація робіт.

Група 1

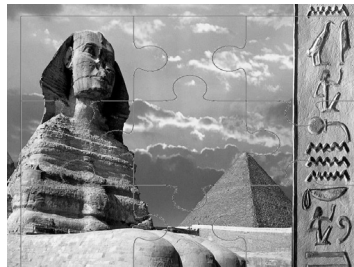
Група 2

Група 3

Група 4

— Як ви гадаєте, про яку країну сьогодні піде розмова?

2) **Вправа «Мікрофон».**

- Покажіть Єгипет на карті світу.
- Пригадайте та розкажіть, що ви вже знаєте про цю країну.

4. **Повідомлення теми та мети уроку**

— Ми продовжуємо знайомитися з минулим різних країн. Сьогодні говоритимемо саме про Стародавній Єгипет. Прочитаємо текст «Створення світу», який переповіла Ольга Бондарук, дізнаємося нове про єгиптян.

II. **ОСНОВНА ЧАСТИНА**

1. **Самостійне читання інформації про Стародавній Єгипет (с. 14)**

2. **Вибіркове читання**

- Знайдіть і прочитайте речення, у якому йдеться про пам'ятки Єгипту.
- У чому збереглися уявлення стародавніх єгиптян про створення світу?

3. **Читання складних слів**

4. **Словникова робота**

Лотос — південна водяна рослина родини лататтевих з великими красивими квітками та їстівними плодами.

5. **Читання тексту вчителем**

6. **Бесіда**

- Скільки припущень зробили єгиптяни стосовно створення світу?
- Які власні назви ви помітили в тексті?
- Що вони означають?

7. **Фізкультхвилинка**

Треба дружно всім нам встати,
Фізкультпаузу почати.
Руки вгору, руки вниз,
На сусіда подивись
І зроби чотири кроки —
Заморились на уроках.
Вище руки підніміть
І спокійно опустіть.
Нахиліться, розхиліться,
Станьте прямо, усміхніться.
Плесніть, діти, кілька раз...
За роботу, все гаразд!

8. **Продовження роботи за підручником**

1) **Самостійне читання тексту учнями.**

2) **Робота в групах. Заповнення таблиць.**

- Об'єднання в 3 групи;
- виконання завдання;
- презентація робіт.

Група 1. Міф 1

Питання	Відповіді групи
Що нагадував Усесвіт на початку створення?	
Яке ім'я мав водяний хаос?	
Хто з'явився з глибин Нуна?	
Що вони створили?	

**УРОКИ 10–11. СТАРОДАВНЯ ГРЕЦІЯ. ДЕДАЛ ТА ІКАР (з міфів Давньої Греції).
ПЕРЕПОВІЛА КАТЕРИНА ГЛОВАЦЬКА. ПОСТАНОВКА ЗАПИТАНЬ ДО ПРОЧИТАНОГО.
ВИОКРЕМЛЕННЯ НОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ; РОЗВИТОК УВАГИ; ВМІННЯ ЗАПИТУВАТИ
І ВІДПОВІДАТИ. ОБГОВОРЕННЯ ЗАГОЛОВКА ТВОРУ. ВИСЛОВИ ДУМКУ
ТА АРГУМЕНТУЙ... ЗАЙМИ ПОЗИЦІЮ «МЕНІ ПОДОБАЄТЬСЯ ІКАР, ТОМУ ЩО...»,
«МЕНІ НЕ ПОДОБАЄТЬСЯ ІКАР, ТОМУ ЩО...»**

Мета: ознайомити учнів із давньогрецьким міфом; формувати уявлення про міфи як жанр усної народної творчості; вчити критично мислити, аналізувати прочитане; продовжити вдосконалювати навички свідомого читання та висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, фантазію, уяву; збагачувати словниковий запас; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати доброту, милосердя, справедливість та інші моральні чесноти; спонукати в учнів інтерес та зацікавленість до грецької міфології.

Обладнання: репродукція картини Ольги Лисюк «Світанок в Єгипті», ребус, зображення краєвидів Греції, аркуші з текстом для проведення стратегії «Порушена послідовність», клей, аркуші формату А1, стікери, плакат для проведення дискусії «Займи позицію».

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Вправа «Чи все необхідне до уроку ви приготували?»

Голова — щоб слухати.

Вуха — щоб чути.

Очі — щоб усе бачити.

Руки — щоб їх піднімати.

Серце — щоб усе відчувати і сприймати.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини. Що ви бачите?

— Як ви гадаєте, яка це частина доби? Чому?

— Яких тварин ми бачимо? Скільки верблюдів?

— А пірамід?

— Що можемо сказати про кількість верблюдів та пірамід?

— Хто впізнав країну?

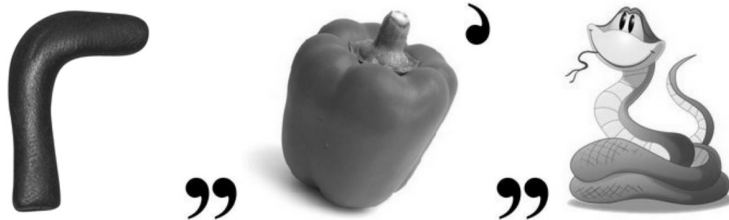
— Так, це Єгипет. Якими є ваші враження, дивлячись на неї?

— Спробуйте назвати картину. Це картина Ольги Лисюк, яка називається «Світанок в Єгипті».

4. Розгадування ребуса

— Сьогодні ми продовжимо мандрівку стародавніми країнами. Куди ж ми завітаємо сьогодні? Дізнайтесь, розгадавши ребус.

— Так, це Греція, а саме Стародавня Греція.

— Що ви знаєте про Грецію?

5. Повідомлення теми і мети уроку

— На сьогоднішньому уроці ми ознайомимося ще з одним міфом, але вже міфом Стародавньої Греції «Дедал та Ікар», який переповіла для вас Катерина Гловацька, продовжимо вдосконалювати навички читання, ставити запитання до прочитаного та аргументувати власну думку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 16)

1) Словникова робота.

Читання гнізд споріднених слів

Ікар	Крит	Афіни
Ікарія	критянка	афіняни
Ікарійське	критських	афінський

Небіж — племінник, син брата чи сестри.

Акрополь — розташована на височині укріплена частина давньогрецького міста; був фортецею і притулком громадян у воєнні часи.

Крит — назва великого острова у Середземному морі, що був центром стародавньої культури.

Критянин — житель острова Крит.

Афіни — головне місто Греції, яке ввійшло в історію грецької та світової культури.

Афінянин — мешканець Афін.

Засторога — попередження.

Напризволяще — без догляду, без нагляду, без допомоги.

Відчайдушний — який нічого не боїться, хоробрий.

Зненацька — раптово.

2) Читання тексту вчителем (або слухання аудіозапису).

3) Читання тексту учнями за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання». Робота в парах.

Учні читають текст та по черзі виконують роль учителя. Після того як учні прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання про абзац і отримує відповіді учнів;
- пояснює моменти, які були незрозумілими;
- висловлює передбачення, про що йтиметься у наступному абзаці.

2. Фізкультхвилинка

Швидко встаньте, усміхніться,
Вище, вище підтягніться.

Ну-ка, розпряміть плечі,
Підніміть, опустіть,
Ліоруч — праворуч повернулись,
Рук колінами торкнулися.
Сіли, встали, сіли, встали
І на місце посідали.

3. Продовження роботи за змістом міфу

1) *Бесіда.*

- Назвіть головних героїв міфу.
- Коли і де відбувалися події?
- Ким був Дедал?
- У чому виявлялася майстерність Дедала?
- Хто такий Тал?
- Чому Дедал був змушений утекти на Крит?
- Як жилося Дедалові на острові?

2) *Вибіркове читання.*

- Відшукайте в тексті та прочитайте, чому нащадок царського роду опинився на острові Крит?
- Як поставився до митця цар Мінос?
- Чому Дедал весь час тужив за батьківщиною?
- Що наштовхнуло його на думку про політ?
- Прочитайте, як Дедал робив крила.
- Відшукайте рядки, у яких описується, як батько вчив сина літати?
- Як застерігав батько сина?
- Як ви гадаєте, чому Ікар забув батькову пересторогу?
- Прочитайте рядки твору, в яких описується загибель Ікара.
- Як люди зберегли пам'ять про Ікара?
- Дедал дуже любив свого сина. Підтвердіть це твердження рядками з тексту.

3) *Гра «Закінчи речення».*

- Минали роки, ... *(а Дедал ніяк не міг забути далекої батьківщини).*
- Тепер увесь свій вільний час... *(Дедал робив із пташиного пір'я великі крила).*
- Ікар спершу слухняно... *(летів за батьком).*
- У захваті Ікар забув за... *(батькову засторогу й полинув вище, ще вище, аж до золотого сонця).*
- Нещасний батько... *(все зрозумів і мало не збожеволів з горя, та мусив летіти далі, до найближчого берега).*
- І цікаво, що втіленням... *(одвічної мрії людства про крила став не розумний, розважний Дедал, знаменитий винахідник, митець, а неслухняний, хлопець Ікар, який перший відчув радість вільного лету і віддав за це власне життя).*

4) *Робота за малюнком (с. 19).*

- Розгляньте ілюстрацію до міфу. Який епізод зобразила художниця?
- А якою б була ваша ілюстрація до цього міфу? Розкажіть.

5) *Робота в групах за стратегією «Порушена послідовність».*

- Об'єднання в групи;
- робота в групах;
- презентація діяльності груп.

Порядок роботи

- Підготуйте фрагменти тексту на окремих аркушах.
- Перемішайте їх. Кожна група отримує конверт із папірцями, клей, аркуш формату А1, на який буде клеїти фрагменти тексту після колективного обговорення.
- Учні, працюючи в групах, читають фрагменти та розміщують їх у тій послідовності, яку вони вважають правильною.
- Учні читають складений текст.
- Учасники груп порівнюють текст міфу з тим, який вони склали. Аналізують два тексти.

Уривки з тексту для роботи в групах

- ✓ Колись, за сивої давнини, в Афінах жив великий митець, різьбяр і будівничий Дедал, нащадок царського роду.
- ✓ Талос, гуляючи з Дедалом по Акрополю, спіткнувся і впав з висоти.
- ✓ Кинув Дедал напризволяще свою майстерню, сів на корабель, довго плів і нарешті дістався до острова Крит.
- ✓ Мінос Він одружив Дедала з гарною критянкою, і та народила афінянинові сина Ікара. Та митець тяжко сумував за батьківщиною і почувався на Криті рабом.
- ✓ Якось сидів Дедал при березі моря, журно дивився на білих чайок і раптом йому слянула смілива думка.
- ✓ Тепер увесь вільний час Дедал робив із пташиного пір'я великі крила.
- ✓ Митець знав, що Мінос ніколи його не відпустить і що ніхто, боячись царського гніву, не допоможе йому втекти, а варта впіймає і приведе назад до палацу.
- ✓ У захваті Ікар забув за батькову засторогу й полинув дедалі вище, аж до золотого сонця.
- ✓ Не чув того крику Дедал, та, ще раз озирнувшись, не побачив за собою Ікара.
- ✓ Ікар спершу слухняно летів за батьком.
- ✓ Згорьований Дедал поховав тут сина, і відтоді той острів зветься Ікарія, а море довкола люди і досі звать Ікарійським.
- ✓ Нарешті крила були готові, великі — Дедалові, трохи менші — Ікарові.

б) Дискусія «Займи позицію» (с. 19).

— Хто з героїв міфу вам подобається більше? Аргументуйте власну думку.

Мені подобається Ікар, тому що... —————> Мені не подобається Ікар, тому що...

(Діти прикріплюють стікер на позначку, яка відповідає їх думці. Деякі учні пояснюють свою думку. Бажано обговорити різні погляди на ситуацію.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Яку віковичну мрію людей реалізує Дедал?
- Хто став утіленням мрії людства про крила?
- Як ви гадаєте, який виховний момент міститься у міфі про Дедала й Ікара?
- Що було незвичним для вас у цьому міфі?

2. Рефлексія. Прийом «Рефлексійна руханка»

Принцип виконання. Запропонуйте учням рухом продемонструвати, чи сподобалось їм на уроці.

Приклади рухів:

- присісти, трохи зігнувши ноги в колінах, — невисока оцінка, байдуже ставлення;
- звичайна поза стоячи, руки по швах — середня оцінка, спокійне ставлення;
- підняти руки в ліктях — добра оцінка, позитивне ставлення;
- підняти руки вгору, плескаючи в долоні, піднятися навшпильки — дуже висока оцінка, захоплене ставлення.

3. Домашнє завдання

С. 16–19, читати, переказувати; дізнатися, у яких ще творах художньої літератури йдеться про мрію людей літати, немов птах.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 12. МІФИ СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ. ОЛЬГА БОНДАРУК «МІФИ ПРО СТВОРЕННЯ СВІТУ ТА ЛЮДЕЙ». ЧИТАЄМО ПРАВИЛЬНО ВЛАСНІ НАЗВИ ТА НОВІ СЛОВА. СВІТОВЕ ДЕРЕВО: УЯВЛЕННЯ ПРО НЬОГО, ВІРУВАННЯ НАШИХ ПРЕДКІВ

Мета: ознайомити учнів із міфами слов'янських народів; учити досліджувати та аналізувати прочитане; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, фантазію, уяву, творчі здібності, а також навички командної роботи; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов до історії рідного краю.

Обладнання: бланки для створення «Асоціативного куща», аркуші формату А1, маркери, заготовки листочків, квіточок, яблук на кожну дитину класу, шаблон дерева.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Вправа «Малюнкове вітання»

Прикріпіть на дошці смайл «Радість» і побажайте всім учням гарного настрою, легкого засвоєння теми уроку.

Запропонуйте дітям обрати «Смайл уроку» з-поміж запропонованих.

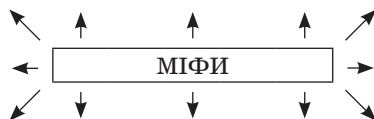
Учням, які обрали «сумні» або занадто веселі смайли, порадьте налаштуватися на роботу.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Робота в групах. Створення «Асоціативного куща» до поняття «міфи»

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Робота в групах. Створення «Асоціативного куща».*

3) *Презентація діяльності груп.*

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжуємо знайомитися з міфами різних народів. У слов'янських народів, до яких належать і українці, також були міфи. Про один із таких міфів дізнаєтеся більше на уроці. Це текст «Міфи про створення світу та людей», який написала для вас Ольга Бондарук. Ми продовжимо формувати навички вдумливого читання, висловлювання власної думки.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Слово вчителя

— Слов'янська міфологія — це міфологічні уявлення про світ і вірування давніх слов'ян часів їхньої єдності. Були вони тісно пов'язані з обожненням явищ і сил природи. Кожне з них мало певне надприродне пояснення та пов'язувалось з певним божеством чи таємничою істотою. Власне тексти слов'янських міфів не збереглися. До нашого часу дійшли здебільшого в повір'ях, землеробському календарі та в обрядових, ігрових обрядах, які проводяться під час свят.

2. Робота за підручником (с. 20–22)

1) *Ознайомлення з обкладинкою книги С. Плачинди «Міфи і легенди Давньої України».*

— Розгляньте обкладинку книги «Міфи і легенди Давньої України», яку написав відомий дослідник української історії та культури Сергій Плачинда.

— Прочитайте, про що ця книга.

2) *Словникова робота.*

Дивовижні — надзвичайні.

Перлова роса — тут: роса, схожа на перли.

Перли — перламутрові зерна кулястої або неправильної форми, що утворюються в черепашках деяких морських та прісноводних молюсків; використовуються як коштовна прикраса.

3) *Читання складних слів за вчителем.*

4) *Читання тексту вчителем.*

5) *Бесіда.*

— Чи сподобалися вам міфи?

— Що вас найбільше вразило?

6) *Читання тексту учнями. Вправа «День — ніч».*

Коли вчитель каже «день» — діти читають уголос, а коли «ніч» — мовчки.

3. *Фізкультхвилинка*

Тут трава росте висока,
Тут стежинонька вузька.
Вище руки, вище ноги —
Не проста у нас дорога.
А тепер ідемо боком —
Із підскоком, із підскоком.
Походили на носочках,
А тоді на п'ятах.
Випростили добре спину
І звели лопатки.

4. *Продовження роботи за текстом*

1) *Довідкове бюро (інформацію заздалегідь готують учні класу).*

— Послухайте інформацію про те, які уявлення мали наші предки про деякі предмети, що вони символізували.

Учень 1. Сонце — нашим пращурам доводилося виживати в складних умовах: важко було пережити холодну зиму, дочекатися нового врожаю. Настання довгоочікуваної весни сприймалося як народження нового сонця, торжество життя, тепла, світла над темрявою. Тому серед язичницьких богів Дажбог — сонячний бог — був одним із головних. У християнстві сонце також стало символом Бога, оскільки Бог — це світло.

Учень 2. Зірка — символізує сонце і вранішню зорю. Містить косий хрест, прямий хрест, а також лівобічну та правобічну свастики (сварги). У народній символіці вона є незмінним символом кохання.

Учень 3. Олень — пов'язаний зі світлом. Він є рятівником-переможцем, охоронцем істини, провідником; це образ шукання Бога і взаємної допомоги.

Учень 4. Птах — символ зародження життя, родючості, достатку. Це — напівземна, напівнебесна істота, що вважалася провідником Божого сонця й охоронцем проти зла, символом любові, вірності та злагоди. У християнстві птах — символ вознесіння до Бога.

Учень 5. Кінь — символ невтомного руху сонця; образ безстрашного вісника віри, який летить у світ, готовий на смерть.

2) *Бесіда.*

— Що стояло посеред моря до початку світу?

— Як називали його люди?

— Хто мешкав на дереві? Як називали цих птахів?

— Хто був утілений у птицях?

— Якими були уявлення праслов'ян про світове яйце?

— Що символізує зараз яйце у християн?

— Що можна побачити на великодніх писанках?

— Звідки взялися люди на землі?

3) Читання тексту за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання». Робота в парах.

Учні читають текст та по черзі виконують роль учителя. Після того як учні прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання про абзац і отримує відповіді учнів;
- пояснює моменти, які були незрозумілими;
- висловлює передбачення, про що йтиметься у наступному абзаці.

4) Робота в групах «Малюємо міф».

- Об'єднання в групи.
- Діяльність у групах.

Група 1 — створюють малюнок дерева, що стояло посеред моря.

Група 2 — створюють малюнок птахів — найголовніших істот.

Група 3 — створюють малюнок — уявлення про світове яйце.

Група 4 — створюють малюнок — виникнення людей.

- Презентація діяльності груп.

5) Робота за репродукціями картин Т. Зеленченко.

— Розгляньте репродукції картин. Так уявляє світове дерево нашого народу сучасна українська художниця Тетяна Зеленченко.

— Які ваші враження від цього мистецтва?

— Що є спільного з вашими колективними роботами?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Що нового дізналися на сьогоднішньому уроці?

— Навіщо, на вашу думку, людині потрібні знання про вірування далеких предків?

2. Рефлексія. Прийом «Чарівне дерево»

(Заздалегідь підготуйте паперові заготовки листочків, квіточок та яблук, які учні зможуть закріпити на дошці.)

Принцип виконання: попередньо намалюйте на класній дошці дерево (або закріпіть шаблон). Наприкінці заняття попросіть учнів проаналізувати свою діяльність упродовж уроку та закріпити саме той малюнок, який відповідає їхньому засвоєнню навчального матеріалу:

- листочок — мені не зрозуміло, в мене не виходить, тому мені потрібна допомога;
- квітка — було важко, але я впорався/зрозумів;
- яблуко — я розібрався і мені легко було виконувати всі завдання на уроці.

3. Домашнє завдання

С. 20–22, читати, переказувати; описати, яким ви уявляєте світове дерево нашого народу, або намалювати його.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 13. БОГИНІ-ЖІНКИ В СЛОВ'ЯНСЬКІЙ МІФОЛОГІЇ. «ДАНА Й ЛАДА» (за Ольгою Бондарук). ОБГОВОРЕННЯ БОГИНЬ-ЖІНОК У МІФОЛОГІЇ

Мета: продовжити ознайомити учнів із міфами слов'янських народів; учити досліджувати та аналізувати прочитане; обговорити роль богинь-жінок у міфології; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, фантазію, уяву, творчі здібності, а також навички командної роботи; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов до історії рідного краю.

Обладнання: конструктор, аркуші формату А1, маркери, підготовлені бланки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича, мистецька, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Відгадування загадок.

- Мене п'ють, мене ллють,
Усім потрібна я. Хто я така? (*Вода.*)
- Все у зелені довкола:
Пасовища, ліс і поле.
Мчать струмочки до ріки,

Ліплять гнізда ластівки,
І в сороки новина,—
Облетіла всіх вона,
Сповідуючи: ... («*Весна*»)!

2) *Бесіда.*

- Поміркуйте та скажіть, що може об'єднувати ці два слова?
- Чи можливе життя без води? Чому?

3) *Робота в групах. Створення проєктів з використанням конструктора.*

- Об'єднання дітей у групи.
- Виконання завдання в групах.
Група 1, 2 — моделювання на тему «Вода в природі».
Група 3, 4 — моделювання на тему «Весна».
- Презентація робіт.

4) *Повідомлення теми та мети уроку.*

- Якого роду слова «весна» та «вода»?
- Сьогодні на уроці ми поговоримо про жінок — богинь-жінок у слов'янській міфології. Прочитаємо та проаналізуємо міф «Дана й Лада» (за Ольгою Бондарук).
- Висловіть власне передбачення — чому наш урок ми розпочали з роботи над словами «вода» та «весна»?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 23)

Читання тексту вчителем

- Читання першої частини міфу про богиню води Дану.
- *Бесіда.*
 - Про кого дізналися з першої частини тексту?
 - Ким була Дана?
 - Що цікавого у вигляді Дани?
 - Які назви річок походять від імені Дани?

- У чому збереглася пошана людей до Дани?
- Читання другої частини тексту про богиню весни Ладу.
- Бесіда.
 - Як люди уявляли богиню весни?
 - Коли починалося свято Лади?
 - Що робила богиня весни Лада?

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи над змістом міфу

- 1) Читання тексту учнями естафетою по реченню.
- 2) Робота в групах. Створення образів богинь.

- Об'єднання в групи.
- Діяльність учнів у групах.
 - Група 1* — малюють образ богині води Дани.
 - Група 2* — малюють образ богині Лади.
 - Група 3* — вибирають із тексту прикметники, які описують богиню води Дану.
 - Група 4* — вибирають із тексту прикметники, які описують богиню весни Ладу.
- Об'єднання груп: група 1 об'єднується з групою 3, а група 2 — з групою 4. Підготовка спільної презентації богинь з використанням малюнка та прикметників, що дібрали.
- Презентація діяльності груп.
- Порівняння образів жінок-богинь.
 - Що спільного між цими жінками ви помітили?
 - Чим вражає богиня Дана?
 - А чим вражає богиня Лада?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- На с. 24 підручника прочитайте прислів'я. Як ви його розумієте?
- Як ми сьогодні з'ясували, жінки-богині, міф про яких ми читали, продовжують життя, втілюючи любов та красу.
- Пригадайте власні передбачення, які ви висловлювали на початку уроку. Так чому наш урок розпочався з роботи над словами «вода» та «весна»?

2. Рефлексія. Прийом «Продовж речення»

(Підготуйте аркуші з надрукованими запитаннями, на яких учні зможуть написати свої відповіді.)

Принцип виконання. Роздайте учням роздруковані аркуші та запропонуйте подумати і письмово (або усно) відповісти на запитання.

- Що нового я дізнався сьогодні на уроці?
- Що було для мене найбільш цікавим та пізнавальним?
- У чому я сьогодні став розумнішим порівняно з учорашнім днем?

3. Домашнє завдання

С. 23–24, читати, переказувати.

За бажанням: уявіть, що герої слов'янських міфів потрапили в наш час. Пофантазуйте та створіть сценарій мультфільму «Пригоди Лади й Дани в часи інтернету».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 14. МЕДІАВІКОНЦЕ: ІСТОРІЯ МЕДІА. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МЕДІА. РОЗГЛЯНУТИ КОЛАЖ, НА ЯКОМУ ПОДАНО ІСТОРІЮ РОЗВИТКУ МЕДІА. МІНІПРОЄКТ НА ТЕМУ «ЯК МЕДІА ЗМІНЮЮТЬ СВІТ»

Мета: продовжити ознайомлення учнів із історією виникнення медіа; вчити досліджувати та аналізувати прочитане; продовжити вдосконалювати навички висловлювання та аргументування власної думки; розвивати мовлення учнів, фантазію, уяву, творчі здібності, а також навички командної роботи; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, основні компетентності у технологіях); виховувати культуру поведінки.

Обладнання: конструктор, бланки з тестами, плакат зі словом «інформація», картки із загадками для роботи в групах та для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Сьогодні в нас урок звичайний,
Та вчить багато нас чому.

Хай буде він для нас повчальний!
За це подякуєм йому!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Тестування за змістом міфу «Дана і Лада»

1) Виконання роботи.

- Чи були в слов'янській міфології богині-жінки?
а) Так; б) ні.
- Кого давні слов'яни вважали дружиною Дажбога?
а) Ладу; б) Дану; в) Магду.
- Це жінка-річка, жінка-вода.
Обери всі варіанти імен богині.
а) Діва; б) Даша; в) Діванна; г) Анна; д) Дівонія.
- Чого більше в образі Дани?
а) Квітів; б) срібла; в) золота.
- Перли в уборі Дани давні слов'яни асоціювали з...
а) дощем; б) градом; в) росою.
- Деякі вчені кажуть, що від імені Дани походять назви найбільших слов'янських річок. Обери усі варіанти.
а) Дніпро; б) Дунай; в) Даугава; г) Дон; д) Дністер.
- Давні слов'яни вважали Ладу богинею...
а) літа; б) осені; в) зими; г) весни.
- Якою уявляли давні слов'яни богиню Ладу?
а) Молодою дівчиною; б) молодою дівчиною з дитятком;
в) жінкою з виноградом чи яблуком.
- Богиня весни в народних переказах — це ще й втілення:
а) щастя; б) любові; в) радості.

2) Взаємоперевірка.

4. Повідомлення теми та мети уроку. Гра-передбачення (робота в парах)

— Закресліть букви, що повторюються. Яке слово утворилося?

ШОУМОШУОЕШОДУОШУОШАШО

— Отже, про що йтиметься на сьогоднішньому уроці?

— Ми продовжуємо вивчати медіа. Сьогодні дізнаємося його історію виникнення, попрацюємо в групах, створюючи творчі проекти.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Словникова робота

Media — засоби передавання, зберігання та відтворення інформації.

СТІНА СЛІВ
Медіа

2. Бесіда

- Пригадайте, які види інформації ми вже вивчили?
- А які джерела інформації знаємо?
- Чи замислювались ви колись над тим, як у минулому передавали останні новини? Як люди обмінювались інформацією?

3. Інформаційна довідка (розповідає підготовлений(на) учень/учениця)

- У давнину інформацію люди передавали по-різному. Африканські племена — за допомогою шкіряних барабанів — тамтамів. Моряки передавали інформацію світловими сигналами ліхтарями, пізніше почали використовувати азбуку Морзе. Українські козаки запалювали вогнища на сторожових курганах. Так вони сповіщали людей про наступ ворогів. Там, де важко було проїхати чи пройти, відправляли спеціальних привчених повертатися назад голубів-поштарів. У горах користувалися музичним інструментом трембітою, яка була єдиним засобом зв'язку чабана з селом.

4. Гра «Хто більше?». Робота в парах

ІНФОРМАЦІЯ

- Утворіть із букв слова «інформація» нові слова.

5. Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз,
І навшпиньки став весь клас.
Два — присіли, руки вниз.
На сусіда не дивись.
Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.

Хто старався присідати —
Може вже відпочивати.
Нахились уперед, нахились назад.
І направо, і наліво,
Щоб нічого не боліло.

6. Робота за підручником (с. 25). Колаж «Історія медіа»

- Розгляньте уважно колаж, на якому подано історію розвитку медіа.
- Який засіб передавання інформації є найдавнішим? З якого року відбувається друк книг?
- Пригадайте правила користування книгою.
- Який засіб інформації з'явився згодом?
- Назвіть дату народження кінематографу.
- Саме цього дня у Парижі брати Огюст і Луї Люм'єр продемонстрували свою першу кінопрограму, що містила коротенькі документальні замальовки: «Вихід робітників з фабрики», «Прибуття потяга» та інші. Уявіть, що перша стрічка тривала 42 секунди.
- Пригадайте, яких правил слід дотримуватися, відвідуючи сучасні кінотеатри.
- Який засіб передавання інформації виник після кінематографу?
- Історія звукозапису розпочинається 12 серпня 1877 року, коли знаменитий винахідник Томас Едісон зробив перший у світі звукозапис, зафіксувавши його на циліндрі фонографа, що був той час носієм інформації.
- Який засіб інформації почав розвиватися на початку ХХ століття?
- Що побачили люди у першій половині ХХ століття?
- Думка про бачення на відстані виникла в людства ще в далекій давнині. Згадування про передавання зображення і звуку на відстані можна зустріти в легендах, міфах, переказах і казках у всіляких народів світу. Однак, своє втілення в реальність подібні уявлення одержали лише тільки через багато років, коли рівень науково-технічного прогресу досяг високого рівня.

- Що з'явилося у другій половині ХХ століття?
- Це інтернет, без якого сьогодні важко уявити наше життя. Чому?
- І нарешті, що ж ми маємо наприкінці ХХ століття?
- Уявіть, що задум створити мобільний телефон виник у середині ХХ століття. Це був величезний апарат вагою у 40 кг і розміщувався він лише в автомобілях. З часом телефон зменшився. І сьогодні ми не уявляємо свого життя без цього сучасного гаджета. Які можливості дає нам мобільний телефон/смартфон?

— Яких правил слід дотримуватися, працюючи в мережі Інтернет?

7. Робота в групах. Створення засобів передачі інформації за допомогою конструктора

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Діяльність учнів в групах.*

— Лідери груп, оберіть картку із загадкою. *Завдання:* розробіть макет слова-відгадки та обговоріть між собою можливість цього предмета змінити світ. Але зверніть увагу на те, що макет не повинен бути заввишки та завширшки понад 20 см.

Група 1

- Він на відстань не зважає,
З ким попросиш, з тим з'єднає.
Як почуєш звук-рингтон,
Треба брати... (*телефон*).

Група 2

- Відкрити свої таємниці
Будь-кому готова.
При цьому не скаже,
Друзі, вам ні слова! (*Книжка*).

Група 3

- Дивлячись на його екран в квартирі,
Бачимо, що діється в цілому світі.
(*Телевізор*.)

Група 4

- Кілобайти, гігабайти,
Папки, файли, блоги, сайти...
Знань чимало різних має.
Цілий світ про нього знає.
(*Ноутбук/комп'ютер*.)

3) *Презентація діяльності груп.*

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Звідки ми можемо отримувати інформацію?
- Чи потрібно медіа людям? Чому?

2. Рефлексія. Прийом «Аргументація власної відповіді»

Принцип виконання

Учням пропонують закінчити речення.

- На уроці я працював(ла) _____, бо _____.
- Своєю роботою на уроці я _____.
- Урок здався мені _____.
- Протягом уроку я _____.
- Мій настрій _____.
- Матеріал уроку був для мене _____.

3. Домашнє завдання

Дізнайтеся більше про історію виникнення того виду медіа, що вас найбільше зацікавив. Підготуйте мініпроект на тему «Як медіа змінюють світ».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 15. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Мета: узагальнити знання учнів з теми; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; розвивати навички командної роботи, а також мовлення учнів, фантазію, уяву, творчі здібності; організувати діяльність учнів щодо створення «Дороговказів розуміння»; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати взаємоповагу.

Обладнання: бланки з тестами, таблиці «Карта подій», аркуші для створення «Дороговказів розуміння», маркери, магніти, картки для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вдосконалення вмінь.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Ми сюди прийшли вчитися,
Не лінитися, а трудитися.
Працюємо старанно,
Слухаємо уважно!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми підіб'ємо підсумки навчання за розділом «Прагнемо розуміти своїх предків». На нас чекають завдання підручника та тести з теми, а також цікава робота в групах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 26)

1) Гра «Запитання — відповідь».

(Учень/учениця читає запитання, називає іншого учня/ученицю, які дають відповідь. Умова — називати учнів, які ще не брали участі в грі. Гра триває доти, поки не пролунають відповіді на всі запитання.)

— Отже, починаємо відповідати на питання до розділу.

— Гру починає...

2) Виконання завдань тестової роботи.

1. Міф — це:

- а) коротка історія про події з життя людей;
- б) історія про походження назв сіл, міст, річок, вулиць, річок;
- в) старовинна оповідь про уявлення людей, перші творчі вияви людства.

2. Установи відповідність між назвами міфів та їхнім походженням. Заповни таблицю.

1) «Створення світу»	а) Стародавня Греція
2) «Дедал та Ікар»	б) Стародавній Єгипет
3) «Дана й Лада»	в) Слов'янські народи

	а	б	в
1			
2			
3			

3. Яке дерево згадується у творі «Як ще не було початку світу...»?

- а) Могутній дуб;
- б) явір зелений;
- в) плакуча верба.

4. Що є початком життя у єгипетських міфах?

- а) Сонце;
- б) Повітря;
- в) Земля.

5. Утвори логічні пари між іменами дійових осіб та їхніми характеристиками. Заповни таблицю.

1) Дедал	а) цар острова Крит, чоловік розумний і владний
2) Мінос	б) великий митець, різьбяр і будівничий, нащадок царського роду
3) Ікар	в) небіж-підліток, тямущий і здібний
4) Талос	г) син гарної критянки та афінянина Дедала

	а	б	в	г
1				
2				
3				
4				

6. Доповни речення.

Богиню весни, молоду дівчину чи діву з дитиною, з колосом чи квітами або з виноградом і яблуком, чи з калиною звати...

7. Вибери всі уявлення слов'янських народів про створення світу та людей.

- а) Життя почалося від світового дерева.
- б) Людей розмножила первісна птиця Першоптах.
- в) Люди прилетіли на землю із космосу.
- г) Бог створив людину із глини.

2. Фізкультхвилинка

Слухати ми перестали
 І тепер всі дружно встали.
 Будемо відпочивати,
 Нумо вправу починати.
 Руки вгору, руки вниз,
 І легесенько прогнись.
 Покрутились, повертілись,
 На хвилинку зупинились.
 Пострибали, пострибали,
 Раз — присіли, другий — встали.

3. Робота в групах. Заповнення «Карти подій»

1) Об'єднання в групи.

2) Виконання завдання. Заповнення «Карти подій».

Група 1 — за міфом «Дана і Лада».

Група 2 — за міфом «Міфи про створення світу та людей».

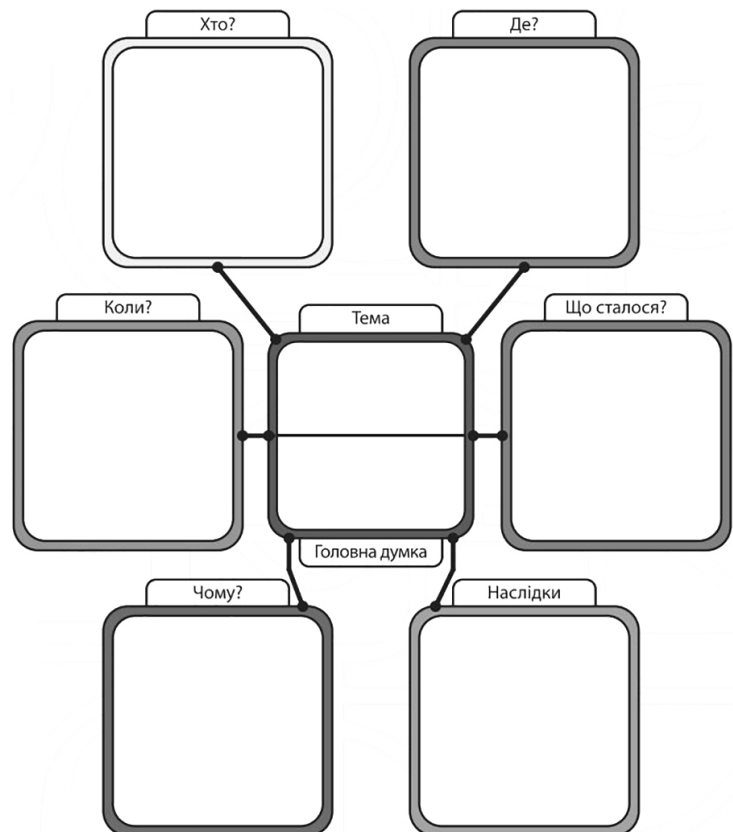
Група 3 — за міфом «Дедал та Ікар».

Група 4 — за міфом «Створення світу».

3) Презентація діяльності груп.

4. Робота в парах. Створення «Дороговказів розуміння»

— Розгляньте дороговказ на початку розділу (с. 12).

- Поміркуйте, що б ви хотіли в ньому змінити чи додати?
- Запишіть свої міркування на аркуші та підготуйтеся презентувати власні наробки.

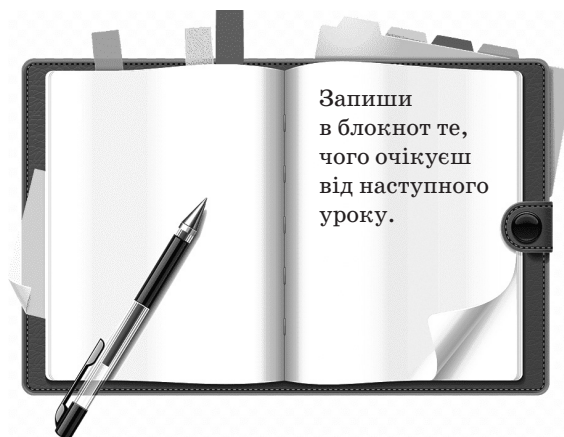
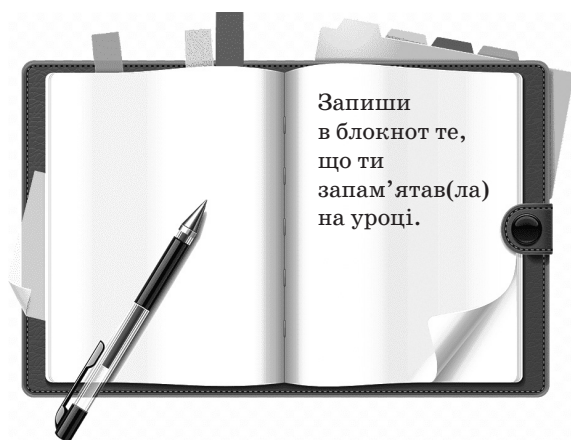
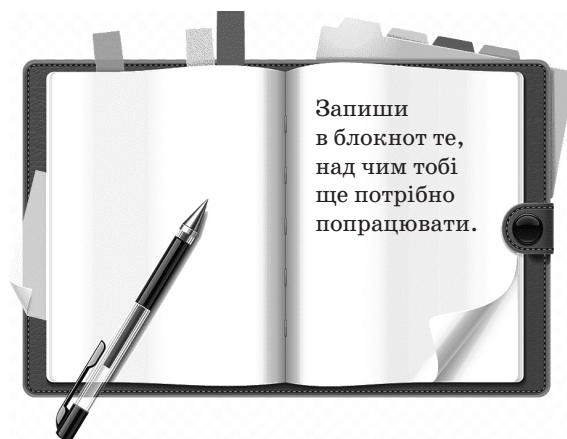
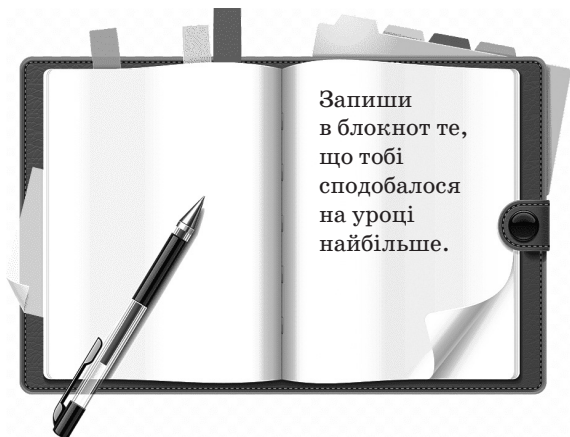
III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Чи подобаються вам міфи? Чим саме?

2. Рефлексія. Вправа «Записи в блокноті»

(Учні записують на аркушах короткі відповіді на питання, за бажанням презентують.)

3. Домашнє завдання

Скласти власний дороговказ за розділом. Обговорити його з рідними та друзями.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ЗБАГАЧУЄМОСЯ СКАРБАМИ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

УРОК 16. ВСТУП ДО РОЗДІЛУ. ПІСНЯ, КАЗКА, ПРИКАЗКА, ПРИСЛІВ'Я — ІСТОРИЧНІ ДЖЕРЕЛА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. «НАШІ ДЖЕРЕЛА» (за Софією Грицою)

Мета: ознайомити учнів із термінами «пісня», «казка», «приказка», «прислів'я»; вчити досліджувати та аналізувати прочитане, виокремлювати нову інформацію, нові поняття, терміни; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; розвивати вміння читати вдумливо, розуміти прочитане, навички командної роботи, а також мовлення учнів, фантазію, уяву, творчі здібності; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати зацікавленість до усної народної творчості.

Обладнання: смужка слів, картки для роботи в групах, маркери, магніти, мікрофон.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

Презентація «Дороговказів розуміння» (за бажанням дітей).

3. Стратегія критичного мислення «Мозкова атака»

— Розгляньте смужку слів. Прочитайте слова, що містяться в ній.

пісня	казка	приказка	прислів'я
-------	-------	----------	-----------

— Пригадайте та скажіть, яким словосполучення можна об'єднати всі ці слова?

— Так, усна народна творчість.

— Пригадайте, що ви знаєте про кожне слово зі смужки.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми розпочинаємо вивчати новий розділ «Збагачуємося скарбами усної народної творчості». Пригадаємо все, що вже знаємо про усну народну творчість, дізнаємося багато нового, продовжимо ознайомлення з термінами «пісня», «казка», «приказка», «прислів'я».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 27)

1) Обговорення позначок з інформацією дороговказу розуміння.

— Розгляньте інформацію дороговказу. Які із зазначених творів вам уже відомі?

— Казки і легенди, байки і притчі, пісні та скороговки... Все це склали люди з давніх часів. Ці твори передавалися з вуст в уста, тому їх і об'єднали назвою усна народна творчість.

— Прочитайте, про що ми дізнаємося, читаючи твори розділу.

2) Підготовка до читання тексту.

- Читання слів.

Цілющих, заповідану, літочислення, минувшину.

- Словникова робота.

Літочислення — система відліку й обчислення великих проміжків історичного часу.

3) Читання тексту «Наші джерела» за С. Грицою вчителем.

4) Бесіда.

— Що ж повертає нас до цілющих джерел землі?

— До чого закликає авторка?

2. Фізкультхвилинка

3. Продовження роботи за підручником

1) Самостійне читання тексту учнями.

2) Читання тексту в парах по реченню.

3) Вибіркове читання.

— Чого навчають нас народні пісні, казки, приказки та прислів'я?

— Про що ми можемо дізнатися з усної народної творчості?

4) Робота в групах.

- Об'єднання в групи.
- Виконання завдання в групах.

Завдання: з'єднати твори усної народної творчості з їх назвами; поміркувати, якою темою вони об'єднані.

Група 1

Казка	Прислів'я	Приказка	Пісня
Природа одному мати, другому — мачуха.	КАЛИНОВА СОПЛКА Був собі дід да баба. У діда дочка, і в баби дочка. От і пішли вони в гай по ягоди.	Зелене листя, білі каштани. Зелене листя, білі каштани... Ой як то сумно, як вечір стане.	Нема гори без долини.

Група 2

Казка	Прислів'я	Приказка	Пісня
Хто в темряву дивиться, той од світла кривиться.	Сонце низенько, вечір близенько/Спішу до тебе, моє серденько!	ПРО СОНЦЕ, МОРОЗ І ВІТЕР Ішли сонце, мороз і вітер стовповою дорогою усі три і зустрічають чоловіка.	Сонечко в дорозі не спіткнеться.

Група 3

Казка	Прислів'я	Приказка	Пісня
Ой посієм овес та й до зерна увесь. До зерна, до зерна, до зерна й увесь.	Бджола мала, а й та працює.	ПРАЦЯ І ЛІНЬ Жили собі дві сестри. Звали їх Праця і Лінь. Своєї домівки вони не мали, тому і мандрували білим світом.	Діло майстра величає!

- Презентація діяльності груп.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— На які «чому?» та «як?» ви хотіли би знайти відповідь у творах усної народної творчості?

— Про які джерела говорить авторка тексту?

— Чи можна ці джерела назвати джерелами інформації?

2. Рефлексія. Прийом «Приріст знань та досягнень»

Принцип виконання. Запропонуйте учням наприкінці уроку по черзі за принципом прийому «Мікрофон» назвати 2 факти, продовживши відповідні фрази: «я не знав(ла)...», «тепер я знаю...».

3. Домашнє завдання

С. 28–29, читати, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 17. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА. ПОБУТОВІ КАЗКИ. «ЗАЯЧЕ САЛО». ЗНАЧЕННЯ ПОБУТОВИХ КАЗОК. ВИЗНАЧЕННЯ ДІЙОВИХ ОСІБ

Мета: ознайомити учнів із новими видами українських народних казок; учити досліджувати та аналізувати прочитане; продовжити вдосконалювати навички свідомого та виразного читання, висловлювання власної думки; розвивати навички командної роботи, а також мовлення учнів; формувати вміння висловлювати оцінювальні судження, компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов та повагу до усної народної творчості.

Обладнання: схема «Казка», аркуші для роботи в парах та рефлексійного твору, картки-таблиці для роботи в групах.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

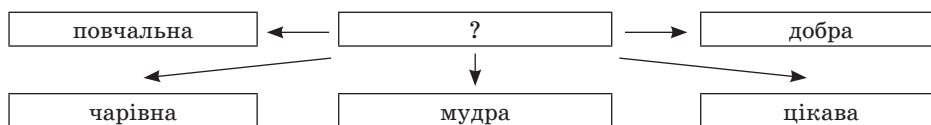
2. Перевірка домашнього завдання

3. Мотивація навчальної діяльності. Відгадування загадки

Сьогодні в нас урок звичайний,
Та вчить багато нас чого,
Хай буде він для вас повчальним,
За це подякуєм його.

А що ми будемо робити,
Про кого будемо говорити,
Ви можете усі сказати,
Як зможете загадку відгадати.

— Розгляньте схему. Про що сьогодні говоритимемо?

— Так, це казка.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми пригадаємо вже знайомі нам види казок та ознайомимось з новим. Продовжимо вчитися визначати дійових осіб та читати за ролями.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Слово вчителя

— Пригадайте з попередніх класів усе, що знаєте про казку.

— Так, у 2-му класі ми читали казки про тварин, а в 3-му — чарівні та героїчні. Зараз настала черга побутових. Герої в них живуть і діють в обставинах, близьких до справжнього життя.

— Прочитайте інформацію про побутові казки (с. 29).

— Яких рис набувають герої побутових казок, коли потрапляють у вигадані ситуації?

— Чому ми цінуємо казки?

— Сьогодні ми прочитаємо одну з побутових українських казок «Заяче сало».

2. Словникова робота

Фунт (пуд) — одиниця ваги та маси, поширена у різних країнах у різні часи. В Україні це 16 кілограмів.

3. Передбачення за назвою казки та ключовими словами. Робота в парах

— Отже, казка має назву «Заяче сало». Чи знайомий вам текст казки?

— Запишіть на аркуші слова:

пан	дорога	заєць	ліс
сало	міст	фунт	брехуни

— Прошу вас протягом 5 хв попрацювати в парі та записати відповідь на запитання «Про що/кого буде ця казка?». Звертаю вашу увагу на те, що підглядати не можна.

— Прошу зачитати свої передбачення. (За бажанням читають власні передбачення кілька пар учнів.)

4. Читання казки вчителем (або перегляд відеоролика; посилання на відео <https://youtu.be/PhhqcFULfuM>)

(Під час читання казки вчитель повертається до передбачень учнів.)

— Чи справдилися ваші передбачення?

5. Фізкультхвилинка

6. Бесіда

— Назвіть дійових осіб казки. Хто вам більше сподобався?

— Як ви гадаєте, чому казка має таку назву?

7. Самостійне читання казки учнями

8. Вибіркове читання. Гра «Розшукується кінцівка речення»

— Знайдіть та прочитайте кінцівку речення.

- Вони їхали мовчки, але мовчанка...
- Одного разу я зібрався на охоту, взяв із собою...
- Но-о, гніді, скоро вже і міст той, що...
- — Так от знаєш, Іване, — продовжує пан, — мабуть, що на тому зайцеві та десяти фунтів сала не було —...
- — Гм... — каже пан, — а знаєш, Іване, на тому зайцеві та зовсім сала не було — сам знаєш, ...

9. Читання казки за особами

10. Робота в групах. Заповнення карток-таблиць

1) Об'єднання в групи.

2) Робота учнів у групах. Обговорення змісту казки та заповнення картки-таблиці.

Заяче сало			
Автор		Негативний персонаж	
Жанр		Що засуджується в казці?	
Де відбувається подія?		Що схвалюється?	
Позитивний персонаж		Зробіть висновок	

3) Презентація діяльності учнів.

Учні презентують роботу по черзі, доповнюючи відповіді одне одного.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Навіщо народ склав цю казку?

— Як би ви її назвали?

2. Рефлексія. Рефлексійний твір «Дякую»

Діти дописують речення на аркушах, зачитують власні думки за бажанням.

- Дякую кучеру Петру: він навчив мене...
- Дякую панові: завдяки йому я ніколи...

3. Домашнє завдання

С. 29–31, читати, переказувати, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОКИ 18–19. ХОРВАТСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ. «ДЕВ'ЯТЬ БРАТІВ-СІРОМАНЦІВ». АНАЛІЗ ТВОРУ. ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ. ЗНАХОДЖЕННЯ В КАЗЦІ ЗАЧИНУ, ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ Й КІНЦІВКИ. ПЕРЕКАЗУВАННЯ КАЗКИ ЗА МАЛЮНКАМИ

Мета: продовжити ознайомлення учнів з народною творчістю інших народів; учити досліджувати та аналізувати прочитане; продовжити вдосконалювати навички вдумливого читання та висловлювання власної думки; розвивати навички командної роботи, а також мовлення учнів, фантазію, уяву, творчі здібності; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов та повагу до родини.

Обладнання: репродукція картини Василя Масимова «Бабусині казки», картки для роботи за стратегією «Порушена послідовність», конверти, клей, аркуш формату А1, мікрофон.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Урок читання починаємо,
Гарного настрою всім бажаємо.

Те, що вивчили, — пригадаємо,
Поміркуємо, почитаємо.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

- Розгляньте репродукцію картини.
- Кого на ній ви бачите?
- Кого на картині більше: дітей чи дорослих?
- Де відбувається подія? Чому ви так вважаєте?
- Кого ви бачите в центрі картини?
- Чому бабусю уважно слухають і малі, і дорослі?
- Чи цікаво слухачам? Чому ви так вважаєте?
- Поміркуйте і скажіть — це сучасна картина? Доведіть чому.
- Що б ви робили, якщо б опинилися в картині?
- Що б змінили в ній?
- Як би ви назвали цю картину?
- Це репродукція картини Василя Масимова «Бабусині казки».
- Чи можна вважати, що бабусині казки через покоління дійшли до нас?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо ознайомлення із казками як видом народної усної творчості. На нас чекає зустріч із хорватською народною казкою «Дев'ять братів-сіроманців».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Передбачення за назвою казки

— Як ви гадаєте, про кого буде ця казка? Поясніть власну думку.

2. Читання першої частини казки вчителем (с. 31) (або перегляд відео за посиланням: <https://youtu.be/hP6Z9J4tXDo>)

3. Бесіда за змістом

- Визначте головних героїв казки?
- Скільки було дітей у вдови?
- Що сказала мати з пересердя?
- Що сталося після цих слів?
- Що вирішила зробити сестра, коли виросла?
- Чому мати не відпускала дочку?

4. Читання тексту учнями за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання». Робота в парах

Учні читають текст та по черзі виконують роль учителя. Після того як учні прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання про абзац і отримує відповіді учнів;
- пояснює моменти, які були незрозумілими;
- висловлює передбачення, про що буде йтися у наступному абзаці.
— Як ви гадаєте, що буде відбуватися в наступній частині казки?

5. Фізкультхвилинка

Руки в сторону та вгору —
На носочки піднялись.
Підніміть голівку вгору
Й на долоньки подивись.
Руки в сторони розводим,
Опускаєм плавно вниз,
Присідати ми почнемо,
Добре ноги розімнемо.
Раз присіли — руки прямо,

Встали. Знову все так само.
Вправо дружко почали,
Нахил вліво — раз, два, три!
Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Вліво, вправо повернулись.
Ось розминці вже й кінець.
Хто ж старався — молодець.

6. Читання другої частини казки вчителем (с. 32)

7. Бесіда

- Що ж усе-таки зробила дівчинка?
- Кого вона зустріла по дорозі?
- Про що розповіла бабуся?
- Що відбулося з вовками-братами цього вечора?
- Як брати-сіроманці дізналися про матір та сестру?
- Яку умову треба виконати, щоб брати перетворилися на людей?

8. Читання тексту учнями за прийомом «День — ніч»

9. Робота в групах за стратегією «Порушена послідовність» (за змістом 1 та 2 частин)

- Об'єднання в групи.
- Робота в групах.
- Презентація діяльності груп.
Порядок роботи
- Підготуйте фрагменти тексту на окремих аркушах.
- Перемішайте їх. Кожна група отримує конверт із папірцями, клей, аркуш формату А1, на який буде клеїти фрагменти тексту після колективного обговорення.
- Учні, працюючи в групах, читають фрагменти та розміщують їх у тій послідовності, яку вони вважають правильною.
- Учні читають складений текст.
- Учасники груп порівнюють текст міфу з тим, який вони склали. Аналізують два тексти.

Уривки з тексту для роботи в групах

- ✓ Так раз було, другий, нарешті матір розібрала досада, і вона каже спересердя:
— Ох діти, чого ви, мов ті вовки, завжди такі голодні, що й не нагодуеш вас.
- ✓ Коли їхня сестра, що тоді в колисці лежала, виросла й пішла в село, то люди й почали їй казати:
— У твоєї матері було дев'ятеро синів, але вона закліяла їх, тому всі вони поробились вовками та побігли до лісу, тільки ти залишилася.

✓ Тоді брати й розповіли їй:

— То, сестро, треба цілих дев'ять років мовчати, жодним словом ні до кого не обізватися. Ще сьогодні востаннє до нас промовиш і після того, хоч би там що сталося, ні слова не скажеш.

✓ Було в матері дев'ятеро синів і десята дочка, а чоловіка не було — на війні загинув.

✓ Не встигла вона ці слова вимовити, як усі її сини раптом втратили людську подобу — у них повиросли вовчі пащі, шпичасті вуха, довгі хвости — і вони майнули до лісу.

Довго йшла вона спочатку полем, а потім лісом і надібрала в лісі хатку, у якій жила самотня бабуся.

— Бабусю любя, — попросилася дівчина, — прийміть мене на ніч, боюся, щоб звірі в лісі не з'їли.

✓ — Шукаю, бабусю, своїх братів. Моя мати, удовиця вбога, нічого не мала, було в неї тільки дев'ятеро синів і я, десята дочка.

Матері тяжко було прогородувати нас.

✓ Увечері, як смерклося, прибігли дев'ять вовків-сіроманців до бабусі та й кажуть:

— Добрий вечір, матінко.

— Добрий вечір, — відповідає бабуся.

10. Читання третьої частини казки (с. 33)

1) Передбачення.

— Про що очікуєте прочитати далі?

2) Читання тексту вчителем.

3) Бесіда.

— Чи справдилися ваші очікування?

— Чи погодилася сестра дев'ять років мовчати?

— Дівчина зростала. Якою вона ставала?

— Що запропонував царевич дівчинці?

4) Самостійне читання тексту учнями — напівголосно.

5) Вибіркове читання.

— Знайдіть та прочитайте рядки тексту, в якому йдеться про те, як зустріла цариця молоду дружину царевича.

— Знайдіть та прочитайте рядки тексту, які доводять, що царевич заступається за дівчину.

— Знайдіть та прочитайте рядки тексту, в яких ідеться про те, що зробила свекруха з дитиною дружини царевича.

— Знайдіть та прочитайте рядки тексту, в яких сказано про те, хто підібрав дитину.

— Знайдіть та прочитайте рядки тексту, з яких ми дізнаємося, що відбулося з другою дитиною.

— Знайдіть та прочитайте рядки тексту, в яких ми бачимо реакцію царевича на слова матері.

— Знайдіть та прочитайте рядки тексту, з яких ми можемо дізнатися долю третьої дитини.

11. Фізкультхвилинка

Треба дружно всім нам встати,

Фізкультпаузу почати.

Руки вгору, руки вниз,

На сусідів подивись

І зроби чотири кроки —

Заморились на уроках.

Вище руки підніміть

І спокійно опустіть.

Нахиліться, розхиліться,

Станьте прямо, усміхніться.

Плесніть, діти, кілька раз...

За роботу, все гаразд!

12. Читання четвертої частини казки (с. 34)

1) Передбачення.

— Які події, на вашу думку, могли б трапитися далі?

2) Читання тексту вчителем.

3) Бесіда.

— Чи справдилися ваші передбачення?

— Чому сумував царевич, повернувшись із війська?

— Якою в цей час була поведінка цариці?

- Що вирішили зробити з царівною?
- Що сталося біля шибениці?
- Чому до останнього плакала та мовчала дівчина?
- Що вчинив царевич?
- Як стали жити герої казки?

4) *Читання четвертої частини учнями ланцюжком по реченню.*

13. Визначення головних героїв казки

- Хто на вашу думку, головний герой казки? Доведіть власну думку.
- Хто з героїв казки вам сподобався найбільше? Чому?

14. Складання плану казки

- Пригадайте, з яких частин складається текст.
- Розкажіть, про що йтиметься в зачині?
- В основній частині тексту?
- А в кінцівці?
- Працюючи в парах, складіть план казки.
- Хто має бажання презентувати план прочитаного твору?

15. Робота за малюнками (с. 36)

- Розгляньте малюнки до казки.
- Які епізоди зображено на них?
- Доберіть підпис до кожного малюнка, використовуючи текст казки.
- Чи можна за цими малюнками переказати казку?

16. Переказування казки (вибірково, за бажанням учнів)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Як ви гадаєте, з якою метою хорватський народ створив цю казку?
- До чого вона закликає?
- А чого вона навчає?

2. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Цей урок допоміг мені усвідомити...
- Ознайомлення із твором дало мені...
- Найцікавішим для мене на уроці було...
- З уроку я взяв/взяла для себе...

3. Домашнє завдання

С. 31–36, читати, переказувати, відповідати на питання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 20. РОЗШИРЕННЯ ЧИТАЦЬКОГО ДОСВІДУ ДІТЕЙ. САЙТ «УКРАЇНЬСЬКА КАЗКА». ПОРІВНЯННЯ СЮЖЕТІВ, ДІЙОВИХ ОСІБ. ОБМІН ВРАЖЕННЯМИ

Мета: продовжити ознайомлення учнів із українськими народними казками; долучити дітей до читання творів через сайт «Українська казка»; продовжити вдосконалювати навички вдумливого читання та висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, творчі здібності; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати зацікавленість до сучасних комп'ютерних технологій задля читання книжок.

Обладнання: комп'ютер, екран, доступ до мережі Інтернет, планшети (або наявність мультимедійного комплексу).

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Лиш дзвінок на урок продзвенить —
Стане кожен серйозним в ту мить,

Бо роботи багато у нас,
І активно працює весь клас.

2. Перевірка домашнього завдання

1) Відгадування загадки.

- Ця дивна країна
Довкола — чудесна,
І все там чарівне,
Скрізь — диво-краса.
Подумайте, друзі,
Промовте, будь ласка,
Яка це країна?
Згадали? Це ж... (казка)!

2) Переказ окремих частин казки.

3) Виконання завдань тестової роботи за змістом хорватської народної казки «Дев'ять братів-сіроманців».

1. Скільки дітей мала вдова?
 - а) одинадцятьоро синів;
 - б) дев'ятеро синів;
 - в) дев'ятеро синів і десятю дочку.
2. З якою твариною мати спересердя порівняла своїх голодних дітей?
 - а) з кабаном;
 - б) з ведмедем;
 - в) з вовком.
3. Чому сестра не перетворилась на вовка?
 - а) вона гралась з подружками у дворі та не чула слів матері;
 - б) вона лежала у колисці;
 - в) вона гостювала у бабусі.
4. Від кого дівчина дізналась про закляття?
 - а) від селян;
 - б) від подружки;
 - в) від бабусі.
5. Скільки років виповнилося дівчині, коли вона пішла шукати своїх братів?
 - а) 18;
 - б) 15;
 - в) 21.

6. Де зустрілась дівчина зі своїми братами?

- а) У темному лісі;
- б) в хатинці самотньої бабусі;
- в) біля глибокої річки.

7. Що треба зробити дівчині, аби брати не були більше вовками?

- а) Мовчати 5 років;
- б) мовчати 7 років;
- в) мовчати 9 років.

3. Гра «Розшифруй». Робота в парах

— Закресліть букви, що повторюються,— і дізнаєтеся, про що говоритимемо сьогодні на уроці.

ОЩУЩОКОЩРОЩАЇЩОНЩОСЬЩОЩКЩАО ЩОКОЩАЩОЩЦЩОЩКЩОЩАО

4. Розгадування ребуса

(Сайт.)

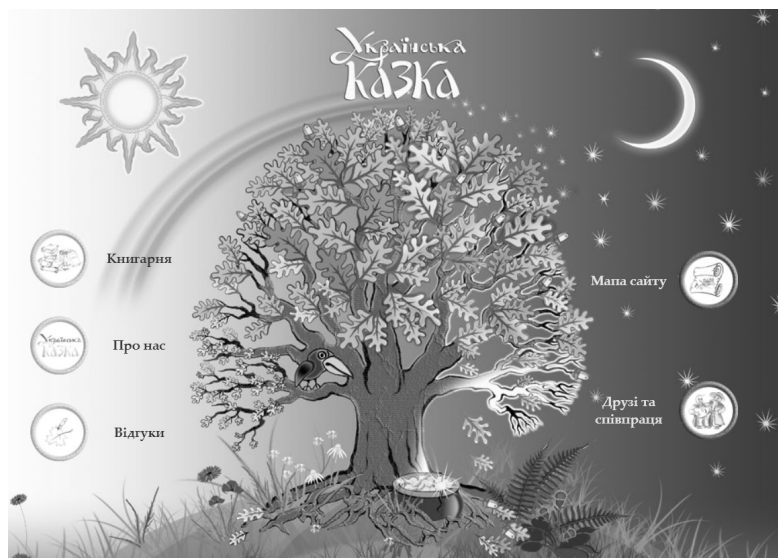
— Як можна, на вашу думку, поєднати словосполучення «українські казки» зі словом «сайт»?

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми відвідаємо сайт «Українські казки», дослідимо сторінки, які є на ньому, та прочитаємо декілька казок, що пропонує цей сайт.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Вхід на сайт «Українська казка» (посилання на сайт: <https://kazky.org.ua/>)

2. Робота з мапою сайту

- Що таке мапа?
- Навіщо вона існує?
- Навіщо потрібна Мапа сайту?
- Перегляньмо її.
- Яку інформацію відображає Мапа сайту?
- Пропоную завітати до Книгарні.

- Прочитаймо, які саме розділи наявні у ній?
- Сьогодні ми зупинимося на розділі «Українські народні казки». Що ви вже знаєте про цей вид усної народної творчості?

3. Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підрівняйте.
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додолу.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть і голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три.
Нахил вправо — раз, два, три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте.
Два присядьте.
І за парти тихо сядьте.

4. Продовження роботи за розділом сайту

- 1) *Вхід на сторінку «Українські народні казки».*
- 2) *Спільний вибір казок, які читатимуться на уроці.*
- 3) *Порівняння сюжетів (за діаграмою Венна).*
- 4) *Визначення дійових осіб.*
- 5) *Обмін враженнями.*

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Чи сподобався вам сайт «Українська казка»? Чим саме?
- Навіщо потрібні такі сайти?

2. Рефлексія. Вправа «Діамант»

Порядок виконання. Учні по черзі висловлюються про урок, — що, на їхню думку, було найбільш цікавим і корисним, — за допомогою слів «Справжній діамант уроку сьогодні — це...».

3. Домашнє завдання

Прочитати казку, розміщену на сайті «Українська казка» (на вибір). Створити до неї малюнок, підготувати його презентацію.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 21. БАЙКИ ТА ПРИТЧІ НАШОГО НАРОДУ. НАРОДНА БАЙКА «ЖАБА БОЯЗКІША ВІД ЗАЙЦЯ». НАРОДНА ПРИТЧА «БЕЗ ТРУДА НЕМА ПЛОДА»

Мета: ознайомити учнів із байками та притчами українського народу; вчити визначати мораль та головну думку байки; продовжити вдосконалювати навички читання з відповідною інтонацією за ролями, висловлювати власну думку; розвивати навички командної роботи, акторські здібності, мовлення учнів, творчі здібності; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, компетентність у природничих науках); виховувати любов до рідного слова.

Обладнання: ребус, кросворд, зображення жаби, зайця, елементи костюмів селянина та вовка для розігрування сценки.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

До уроку! До уроку!
В школі дзвоник кличе вас!
Поспішіть місця зайняти,

Час урок розпочинати.
Нумо, діти, підведіться!
Всі приємно посміхніться.

2. Розгадування ребуса

— Розгадайте слово, що сховалося в ребусі.

3. Розгадування кросворда

1. Словесно-музичний твір, який виконується однією особою або хором. (Пісня.)
2. Населення, жителі однієї країни. (Народ.)
3. Золоті зернята усної народної творчості. (Прислів'я.)
4. Назва казки, у якій ідеться про те, як чоловік ходив міняти волів та повернувся додому без грошей. («Калиточка».)
5. Як називають молоду особу жіночої статі? (Дівчина.)
6. Розповідний твір про вигаданих осіб, події, часто з участю фантастичних сил. (Казка.)
— Яке слово утворилося?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми дізнаємося, що таке байка та притча, ознайомимося з байками та притчами нашого народу, читатимемо за ролями та перетворимося на акторів.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Словникова робота

СТІНА СЛІВ Байка Притча

— Сьогодні в ході попередньої роботи ми утворили слова «байка» та «притча». Це невеликі усні оповідання повчального характеру про якісь життєві пригоди. Вони утверджують перемогу добра, справедливості.

2. Відгадування загадок

• У зеленому жакеті
Галасує в очереті.
Хоч і плавати мастак,
І не риба, і не рак. (<i>Жаба.</i>)	В полі, в лісі навкруги —
Скрізь у мене вороги.
Часом лізу я у шкоду,
Їм капусту на городах,
Моркву, ріпу, буряки.
Відгадайте — хто такий? (<i>Заєць.</i>)
• Я страшений боягуз,
Всіх на світі я боюсь.	

3. Сторінка-цікавинка (розповідають підготовлені учні)

ЦІКАВЕ ПРО ЖАБ

Жаби — це земноводні тварини, у природі їх близько 4000 видів. Лапи жаб чимось схожі на весла або ласти. Між пальцями є перетинки (як у гусей), які дають змогу відмінно плавати. Природою влаштовано так, що навесні просто у воду жаби відкладають ікру, а вже за кілька днів з цих ікринок виходять пуголовки, які за виглядом нагадують маленьких рибок. Пуголовки спочатку зовсім не схожі на своїх маму і тата; вони живуть і харчуються під водою, дихають зябрами. Вони ростуть, їхній хвостик поступово коротшає і зникає, після чого відбувається перетворення на дорослих жаб.

Найбільша жаба — голіаф, вага якої становить близько 3,5 кг, а завдовжки вона 33 см. А ще в світі є жаба-арлекін, довжина якої від 2 до 7 см. Пуголовок жаби-арлекіна виростає до 25 см завдовжки.

Цікавий факт! Жаби на відміну від птахів і ящірок не перебірливі в їжі та можуть поїдати отруйних та просто несмачних комах.

ЦІКАВЕ ПРО ЗАЙЦІВ

Зайці — одні з найпоширеніших диких тварин не тільки в нашій країні, але й у світі.

Зайці належать до тих тварин, яких можна зустріти повсюдно, крім Антарктиди та Австралії. Вони можуть жити в лісах, лугах, пустелях, тундрі й на болотах. Усього налічується 32 різновиди цих ссавців.

У зайців слабкий зір, але відмінний нюх і слух. Очі розташовані з боків голови, це дає їм змогу оглядати все, що відбувається навколо, на 360 градусів. До них неможливо підкрастися зі спини непоміченим. Однак, чіткість зору низька, тому вони нерідко налітають із розгону на яку-небудь перешкоду.

Вуха в зайців можуть повертатися незалежно одне від одного в бік джерела шуму.

Уміють плавати, хоча не дуже люблять водойми, і вважають за краще триматися від них якомога далі.

Зуби в зайців постійно ростуть. Коли вони їдять, то роблять 3–4 жувальні рухи за секунду. Тому їхні зуби швидко стираються. Якби не постійний їх ріст, то беззубі зайці просто б вмирили від голоду через 2–3 місяці свого життя.

Зайці дуже швидкі звірі. Вони можуть розвивати швидкість до 70 км/год.

— Як ви гадаєте, чому ми говоримо про зайця та жабу? Висловіть власні передбачення.

— Зараз ми прочитаємо народну байку «Жаба боязкіша від зайця».

4. Робота за підручником (с. 37)

- 1) Читання тексту вчителем (або аудіозапис за посиланням: https://youtu.be/6_oEcrMqrik).
- 2) Читання учнями байки мовчки.

3) *Бесіда.*

- Чи справдилися ваші передбачення?
- Кого боявся заєць?
- Про що він мріяв?
- Що вирішив зробити заєць?
- Чому заєць змінив своє рішення?
- Знайдіть та прочитайте речення, у якому висловлено головну думку.

4) *Читання тексту естафетою по 2 речення.*

5. **Фізкультхвилинка (бажано виконувати на килимку)**

БУДЕМО СТРИБАТИ, ЯК ЗАЙЦІ ТА ЖАБКА!

Раз, два, три, чотири, п'ять!
Будемо стрибати!
(Стрибки на місці.)
Нахилився правий бік.
(Нахили тулуба ліворуч — праворуч.)
Раз, два, три.
Нахилився лівий бік.
Раз, два, три.
А зараз підніmemo ручки
(Руки вгору.)
І дотягнемся до хмаринки.
Сядемо на доріжку,
(Присідають на килим.)

Розімніть ми ніжки.
Зігнемо праву ніжку,
(Згинають ноги в коліні.)
Раз, два, три!
Зігнемо ліву ніжку,
Раз, два, три.
Ноги високо підняли
(Піднімають ноги вгору.)
І трохи потримали.
Головою похитали
(Рухи головою.)
І всі дружно разом встали.
(Підводяться.)

6. **Продовження роботи за підручником (с. 38)**

1) *Бесіда.*

- Прочитайте заголовок притчі.
- Як ти його розумієш?
- Про що, на вашу думку, йтиметься в тексті?

2) *Читання притчі вчителем (або перегляд відеоролика за посиланням: https://youtu.be/3kGN_q16LqE).*

3) *Напівголосне читання тексту учнями.*

4) *Визначення дійових осіб притчі.*

- Назвіть дійових осіб притчі.
- Чиї слова, на вашу думку, треба читати нетерпляче, а чиї — повчально, повільно?

5) *Читання притчі за ролями.*

6) *Розігрування сценки за прочитаним.*

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. **Бесіда**

- Які твори ми сьогодні читали?
- Що запам'ятали про байки та притчі?

2. **Рефлексія. Вправа «Вузлик в дорогу»**

- Висловіть одним реченням те повчальне, що ви взяли в життя з нашого уроку.

3. **Домашнє завдання**

- С. 37–38, читати, переказувати; намалювати головних героїв притчі або байки (за бажанням).

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 22. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ. «СТОЇТЬ ЯВІР НАД ВОДОЮ» (українська народна пісня)

Мета: збагачувати знання учнів про народну пісню; вчити слухати і співати українські народні пісні, відроджувати звичаї, традиції та обряди нашого народу; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; формувати вміння правильно й виразно читати, передаючи голосом пісенний характер твору; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, мистецька); виховувати любов до народної творчості, гордість за український народ, який має славне героїчне минуле і багату творчу спадщину.

Обладнання: репродукція картини Івана Гончара «Веснянки», картки з прислів'ями для роботи в парах.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Психоформула

— Дуже хочу, аби наш урок був удалим. Заплющте очі. Побажайте подумки своїм однокласникам, собі й мені успіхів.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

- Розгляньте репродукцію картини.
- Як ви гадаєте, що відбувається на галявині?
- Ми бачимо свято. Спробуймо «зайти» в картину.
- Кого ви бачите на ній?
- Скільки дітей ви бачите? А дорослих?
- У який одяг одягнені люди?
- Що ми бачимо на головах дівчат?
- Що ще ви побачили навкруги?
- Це село чи місто? Доведіть власну думку.
- А яка пора року? Чому ви так вважаєте?
- Що ви чуєте?
- Як би назвали цю картину?

— Це репродукція картини українського художника Івана Гончара «Веснянки», яка була написана художником 1986 року.

— Пригадайте, які пісні називали «веснянками».

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Жодне свято не обходиться без пісень, а народне свято — без народних українських пісень. Саме про пісню йтиметься на сьогоднішньому уроці. Ми прочитаємо та послухаємо українську народну пісню «Стоїть явір над водою», продовжимо працювати над інтонацією, передаючи голосом пісенний характер твору.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота в парах. Гра «Утвори прислів'я»

Пісня —		з якою мати мене колисала.
Найдорожча пісня,		як пісня до твого серця загляне.
Легше тобі на душі стане,		душа народу.

— Поясніть, як ви розумієте одне з прислів'їв.

— Чому кажуть, що «Пісня — душа народу»?

— Це душа народу, це безмежне поле, засіяне зерном історії та завітчане людськими надіями, це любов до Вітчизни і ненависть до її ворогів. Вона пахне весняними дощами, синіми льонами, запашними чорнобривцями, материнськими теплими долонями. Українська пісня живе з давніх часів, живе, переживаючи цілі покоління. Добрі люди кажуть, що українець співає цілий рік і цілий вік.

2. Робота за підручником (с. 39)

1) Словникова робота.

Вісті — чутки, повідомлення, новини.

Вороний кінь — чорний із синюватим полиском (про масть коня).

Пригодонька — випадок.

Горіхове сиделечко — сидло з горіхового дерева.

Явір — дерево родини кленових з великим п'ятилопатим листям; білий клен.

2) Читання вчителем пісні «Стоїть явір над водою» вчителем/перегляд відео та слухання пісні у виконанні Михайла Гришка (або за посиланням: <https://youtu.be/NdsIjx9f1RQ>).

3) Читання пісні учнями в парах.

3. Фізкультхвилинка

Руки вгору підіймаєм,
Потім вниз їх опускаєм.
Тулубом повигинаєм.
Раз, два, три — відпочиваєм.
Ручками ми помахуєм
І легенько пострибаєм.
Трішки ми поприсідаєм.
Вдих та видих — і сідаєм.

4. Продовження роботи за підручником

1) Бесіда за змістом пісні.

— Які часи оспівуються в цій пісні? Хто є її головним героєм?

— Які рослини-символи українського народу згадуються в пісні?

— Що ви можете сказати про них?

— Як слід читати слова козака?

— Які почуття передаватимете, читаючи його слова?

2) Вправа «Уважне читання».

— Перечитайте вірш ще раз та відшукайте слова зі зменшено-пестливими суфіксами.

— Як ви гадаєте, чому в пісні багато таких слів?

УРОК 23. НАРОДНІ ЛЕГЕНДИ. «ХЛІБ І ЗОЛОТО».

ВИЗНАЧЕННЯ ГОЛОВНОЇ ДУМКИ ЛЕГЕНДИ. ПОЯСНЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ВИСЛОВІВ. ВИЗНАЧЕННЯ ЖАНРОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТВОРУ

Мета: збагачувати знання учнів про народні легенди; продовжити вдосконалювати навички читання та висловлювання власної думки; формувати вміння правильно й виразно читати, висловлювати оцінювальні судження; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов та повагу до народної творчості.

Обладнання: картки для складання «Асоціативного куща» до слова «хліб», ребус, картки для роботи за стратегією критичного мислення «Фішбоун», маркери, магніти.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Діалог учителя й учнів

- Як ми будемо слухати?
- Уважно.
- Як ми будемо працювати?
- Старанно.
- Як ми будемо запам'ятовувати?
- Міцно.
- Як ми будемо відповідати?
- Точно.

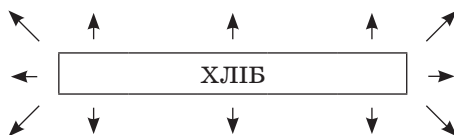
2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

- На столі лежить продукт,
Але не овоч і не фрукт.
Адже прислів'я каже правду —
Він всьому голова! (Хліб.)

4. Робота в групах. Складання «Асоціативного куща» до слова «хліб»

(Пригадати прислів'я, пов'язані зі словом, та записати все, що спаде на думку учасників групи.)

- Об'єднання в групи.
- Робота в групах.
- Презентація діяльності груп.

5. Розгадування ребуса

— Яке слово заховалось у ребусі?

6. Передбачення

— Поміркуйте та скажіть, чому сьогодні на уроці зустрілися ці два слова — «хліб» та «золото»?

7. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми ознайомимося з найдавнішим жанром народної творчості — легендою, прочитаємо та проаналізуємо легенду «Хліб і золото», продовжимо розвивати вміння виразно читати.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Слово вчителя

— Народні легенди — це невеликі за обсягом твори-розповіді. У них відбилися народні уявлення про виникнення рослин, звірів, птахів, походження імен людей, назв річок, озер, окремих місцевостей, про події минулого та видатних історичних діячів.

2. Словникова робота

Галич — у давні часи столиця Галицького королівства, зараз — місто в Івано-Франківській області.

Вістові — які подають звістку, сигнал, умовний знак; сигнальники.

Дружина — військовий загін короля.

У золоті купався — мав усього вдосталь, був дуже багатим.

3. Читання легенди вчителем (с. 41–42)

4. Бесіда

— Чи сподобалася вам легенда?

— До яких почуттів вона вас спонукала?

5. Напівголосне читання легенди учнями

6. Фізкультхвилинка

Слухати ми перестали
І тепер всі дружно встали.
Будемо відпочивати,
Нумо вправу починати.
Руки вгору, руки вниз,
І легесенько прогнись.
Покрутились, повертілись,
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали,
Раз — присіли, другий — встали.

7. Продовження роботи за змістом легенди

1) *Читання тексту учнями «естафетою» по реченню.*

2) *Бесіда з елементами вибіркового читання.*

— Що вмів гарно робити майстер?

— Чого він не мав?

— Що він одного разу сказав королеві?

— Як Данило виправив майстра?

— Чи вдалося Данилові переконати майстра в тому, що його думка — хибна?

— Який напис на стіні побачив Данило другого дня?

— Що зробив король?

— Як майстер опинився замкнутим у майстерні?

— Скільки часу він там перебував?

— Що сталося із майстром?

— Які слова тепер побачив король на стіні?

— Як ви можете пояснити значення слів короля Данила: «Хліб — усьому голова»?

— Що призвело до загибелі майстра?

— Як би ви визначили головну думку легенди?

3) Читання легенди за ролями.

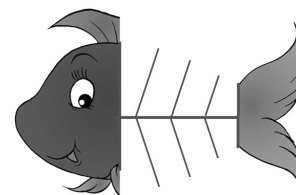
- Хто є головними персонажами легенди?
- Приготуйтеся читати легенду за ролями.

4) Робота в групах. Стратегія критичного мислення «Фішбоун».

- Об'єднання в групи.
- Діяльність у групах.
- Презентація діяльності учасників груп.

Алгоритм роботи

- Учасники груп отримують шаблони риб'ячих хребтів.
- На голові риби діти пишуть питання, що буде обговорюватися: «Хліб — усьому голова».
- На верхніх риб'ячих кістках діти записують причини виникнення проблеми.
- До кожної причини записують факти, які підтверджують їхню наявність. Факти учні добирають, використовуючи текст легенди.
- Учні аналізують дані та з'ясовують, які причини потрібно усунути задля розв'язування проблеми.
- Формулюють та записують висновки на хвості риби.

5) Робота за ілюстрацією (с. 41).

— Розгляньте ілюстрацію. Прочитайте, кому присвячено цей пам'ятник.

— Пам'ятник Данилові Галицькому в Галичі встановлений 22 вересня 1998 року — у день святкування 1100-літнього ювілею Галича в центрі міста на майдані Різдва.

Авторами пам'ятника є львівські митці — скульптор О. Пилев та архітектор О. Чамара. Композиція пам'ятника складається з гранітного постаменту загальною висотою 3,5 м, на якому встановлена бронзова статуя вершника заввишки 4,2 м. Данило Романович зображений на коні з відведеною назад правою рукою з мечем. Місце для пам'ятника було обрано не випадково. Історики вважають, що ця площа Галича та квартали довкола з'явилися саме з ініціативи князя Данила, для іноземних, перш за все німецьких, купців. За його князювання було зведено могутні укріплення Холма, збудовано Львів, який названо за ім'ям Данилового старшого сина Лева.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Чому, на вашу думку, народ склав таку легенду?

2. Рефлексія. Вправа «П'ять відкриттів уроку»

— Подумайте та розкажіть (за бажанням) про те, що ви дізналися під час уроку. Скористайтеся підказкою.

- На уроці дізнався/дізналася для себе...
- Сьогодні мене здивувало...
- Виникли несподівані думки про...
- Сьогодні на уроці я дізналася/дізнався (про, що, як)...
- Сьогодні я зрозуміла/зрозумів, що... Стане у пригоді мені в подальшому житті.

3. Домашнє завдання

С. 41–42, читати за ролями, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 24. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ. ПРИСЛІВ'Я НАРОДІВ СВІТУ. ОСОБЛИВІСТЬ ЗМІСТУ І ПОБУДОВИ. ПРЯМЕ І ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПРИСЛІВ'ІВ. РОЗВИТОК ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ. УЗАГАЛЬНЕННЯ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК ЗА ТЕМАТИКОЮ. ПОЯСНЕННЯ НОВИХ ТЕРМІНІВ. СХВАЛЕННЯ ТА ЗАСУДЖЕННЯ В ПРИСЛІВ'ЯХ ТА ПРИКАЗКАХ

Мета: збагатити та розширити знання учнів про прислів'я та приказки як один із жанрів усної народної творчості; вчити визначати тему прислів'їв; удосконалювати навички свідомого виразного читання; розвивати мовлення, образне мислення, творчу уяву учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов до художнього слова.

Обладнання: кольорові цеглинки, картки для проведення тестування, схеми до гри «Шифрувальник», схема прислів'я, таблиця «Прислів'я та приказки».

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго ранку! Доброго дня!
Хай плещуть долоньки!
Хай тупають ніжки!
Працюють голівки!
Доброго ранку! Доброго дня!
Бажаєм вам ми здоров'я й добра!

2. Перевірка домашнього завдання

1) Читання легенди за ролями.

2) Тестування.

1. Твір «Хліб і золото» — це:

а) притча; б) казка; в) легенда.

2. Хто автор легенди «Хліб і золото»?

а) Ольга Бондарук; б) Марія Манеру; в) народ.

3. Хто є головними персонажами твору?

а) Король; в) майстер;
б) цар; г) пекар.

4. Де жив король Данило?

а) У Києві; б) у Галичі; в) у Варшаві.

5. Хто відкривав ту касу, де працював майстер?

а) Князь Данило; б) король Данило; в) сам майстер.

6. Чи розумів король, як то бути голодним?

а) Так; б) ні;
в) не розумів, про що йдеться.

7. Який золотий напис побачив король наступного дня?

а) «Хліб — болото, а всьому голова — срібло й золото»;
б) «Золото — болото, а всьому голова — срібло й хліб»;
в) «Срібло, золото — то болото, а хліб — цар».

8. Що зробив король Данило наступного дня?

а) Привів майстра, замкнув його...;
б) привів майстра; в) замкнув його...

9. Який наказ видав король, вирушаючи в похід?

а) «Ніхто не сміє до золота підходити, інакше — смерть»;
б) «Ніхто не сміє до майстра підходити, інакше — смерть»;
в) «Ніхто не сміє до каси підходити, інакше — смерть».

10. Чого чекав король від майстра-золотаря, повертаючись додому?
- Сувенір із золота та срібла;
 - дарунка за перемогу;
 - гарного слова.
11. Який золотий напис був на столі, коли король відімкнув майстра, повернувшись із походу?
- «Срібло, золото — то болото, а хліб — цар»;
 - «Золото — то болото, а хліб — цар»;
 - «Срібло — то болото, а хліб — цар».

3. Гра «Шифрувальник». Робота в парах

А	Б	В	Г	Ґ	Д
1	2	3	4	5	6
Б	Є	Ж	З	И	І
7	8	9	10	11	12
Ї	И	К	Л	М	Н
13	14	15	16	17	18
О	П	Р	С	Т	У
19	20	21	22	23	24
Ф	Х	Ц	Ч	Ш	Щ
25	26	27	28	29	30
	Ь	Ю	Я		
	31	32	33		

— Розшифруйте слово.

Код до слова:

20 21 11 22 16 12 3 ' 33

— Яке слово було зашифровано?

— Як ви гадаєте, про що будемо говорити сьогодні на уроці?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Так, сьогодні на уроці йтиметься про українські народні прислів'я та приказки, а також про прислів'я народів світу. Ми навчимося узагальнювати їх за тематикою.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Слово вчителя

— Ви вже знаєте, що прислів'я — це короткий влучний вислів, що вміщує оцінювання подій, якостей і рис характеру людей, повчання. У прислів'ях передається життєвий досвід народу. Прочитайте за стрілочками вислів та дізнайтесь, що каже про прислів'я сам народ.

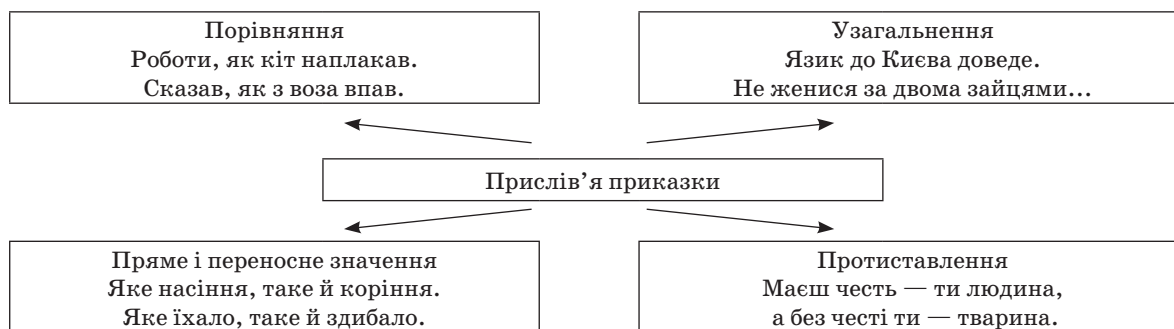
— Так, прислів'я вчить, як на світі жить. Саме прислів'я навчають доброго, розумного, застерігають від дурного та лихого.

— Пригадайте, що ви знаєте про приказку.

Приказка — стислий крилатий вислів, близький до прислів'я, але без повчального значення. Іноді це скорочене прислів'я.

— Прислів'я та приказки є найдавнішими жанрами усної народної творчості. Народ створював їх упродовж багатьох віків. Це перлини мудрості, що відображають досвід попередніх поколінь, містять оцінку подій, ставлення до людей, явищ природи, книг, тварин, розкривають взаємини між людьми. Прислів'я та приказки вчать, що потрібно працювати, не лінуватися, поважати старших, бути чесними, не брати чужого, любити і шанувати батьків, рідну землю, Батьківщину. Вони — скринька мудрих і корисних порад. Як же розрізнити прислів'я і приказки?

2. Робота за порівняльною таблицею «Прислів'я та приказки»

3. Гра «Перевір себе» з використанням кольорових цеглинок

— Якщо ви чуєте приказку — піднімайте жовту цеглинку, якщо прислів'я — зелену.
Не знаючи броду, не лізь у воду.
Голод не тітка.
Скажи мені, хто твій друг, а я скажу, хто ти.
Правда — як дерево.
На злодієві шапка горить.
Одна голова добре, а дві — краще.

4. Робота в парах. Гра «Літературне лото»

— Оберіть продовження прислів'їв.

1. Щастя у повітрі не в'ється, а...

- ... що птах без крил.
- ... руками дістається.
- ... будеш усе знати.

2. Розум без книги, ...

- ... що птах без крил.
- ... руками дістається.
- ... будеш усе знати.

Будеш книги читати, ...

- ... що птах без крил.
- ... руками дістається.
- ... будеш усе знати.

5. Фізкультхвилинка

Щось стомилися сидіти,
Треба встати й відпочити.
Добре вгору потягнулись
І навшпиньки піднялись.
Опустились легко вниз
І подув в обличчя бриз.
Руки в боки ми взяли —
Ліворуч — праворуч повели.
А тепер їх опустили
І за парти тихо сіли.

6. Робота за підручником (с. 43)

1) Досліджуємо прислів'я. Робота в групах.

- Об'єднання в 3 групи.
- Виконання завдання.
— Прочитайте та обговоріть прислів'я. З'ясуйте, якою темою вони об'єднані.

Група 1 — працює за першим блоком прислів'їв.

Група 2 — за другим блоком.

Група 3 — за третім блоком.

- Що, на вашу думку, може об'єднати всі ілюстрації?
- Так, усмішка!
- Які моменти спонукають усміхнутися? Поділіться власними спостереженнями, смішними історіями, які траплялися з вами.

4. Робота в групах. Складання «Асоціативного куща» до слова «усмішка».

- 1) Робота в групах.
- 2) Презентація робіт.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Усмішка сьогодні супроводжуватиме нас протягом уроку, бо прочитаємо та обговоримо веселі історії, обіграємо їх за ролями. А гарний настрій стане нам у пригоді протягом усього уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 45)

1) Робота над терміном «народна усмішка».

— Прочитайте, що ж таке «народна усмішка»?

2) Інформаційна довідка про Бориса Грінченка.

— Поміркуйте, чи дійшли б до наших часів народні усмішки, як би їх ніхто не записував?

— Одним з таких людей був Борис Грінченко (1863–1910 рр.).

— Народився він 9 грудня 1863 року на хуторі Вільховий Яр Роганської волості Харківської губернії (тепер частина селища Прелесне Харківського району Харківської області), у родині збіднілих дрібнопомісних дворян. Борис Грінченко навчився читати в 5 років, перечитав усю батьківську бібліотеку, почав писати вірші.

Коли подорослішав, боровся проти царського уряду, навіть перебував за це у тюрмі. Згодом склав іспити на звання народного вчителя при Харківському університеті.

З 1881 року починається його освітньо-педагогічна діяльність. Борис Грінченко багато пише, його твори регулярно друкують у журналах та альманахах.

2. Фізкультхвилинка

Вам не хочеться сидіти?
 Треба трішки відпочити.
 Руки вгору, руки вниз,
 І сусіду посміхнись.
 Руки вгору, руки в боки.
 Вище руки підніміть,
 А тепер їх опустіть.
 Плигніть, любі, кілька раз.
 До роботи братись час.

3. Продовження роботи за підручником

1) Робота за народною усмішкою «Швачка».

- Словникова робота.
Пороти — розшивати, розривати шви.
- Читання твору вчителем.
- Бесіда.
— Про кого вірш?

- Хто є дійовими особами?
- Що робить дівчина?
- Що, на вашу думку, висміює автор?

- Читання вірша напівголосно учнями.
- Читання вірша в парах.
- Конкурс на краще читання народної усмішки.

2) **Робота за народною усмішкою «Син та мати».**

- Читання твору вчителем.
- Бесіда.
 - Між ким відбувається розмова?
 - Що ви можете сказати про головних героїв?
 - Чи заслуговує синок великої ложки? Чому?
- Читання твору учнями мовчки.
- Читання твору за ролями в парах.

3) **Вправа «Уявляю та малюю».**

- Виконання завдання: уявити та намалювати одного з головних героїв народних усмішок «Швачка», «Син та мати».
- Презентація та виставка учнівських робіт.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

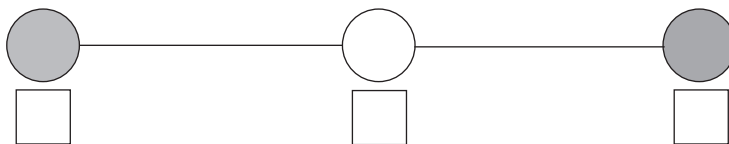
1. Бесіда

- З яким письменником познайомилися сьогодні на уроці?
- Що цікавого запам'ятали?

2. Рефлексія. Вправа «Мої зусилля»

— Замалюйте на картці квадрат під зеленим кружечком, якщо все вдалося, ти старався(лася); під жовтим — якщо виникали труднощі; під червоним — якщо нічого не вдалося, треба ще попрацювати.

ЧИ ДОСТАТНЬО ЗУСИЛЬ ДОКЛАДНО?

3. Домашнє завдання

С. 45, вивчити напам'ять одну з народних усмішок (за власним вибором).

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 26. МЕДІАВІКОНЦЕ: КОЛЕКЦІЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ. ВІРТУАЛЬНА ЕКСКУРСІЯ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ «МУЗЕЙ ІВАНА ГОНЧАРА»; РОЗГЛЯДАННЯ ІЛЮСТРАЦІЙ У ПІДРУЧНИКУ. ЗДОБУВАЄМО ІНФОРМАЦІЮ З РІЗНИХ ДЖЕРЕЛ (QR-код)

Мета: ознайомлення учнів з колекцією народної творчості на прикладі музею Івана Гончара; навчати помічати незвичайне у звичайному; продовжити вдосконалювати навички висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, творчі здібності; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати зацікавленість до народної творчості.

Обладнання: комп'ютер, екран, доступ до мережі Інтернет, планшети (або наявність мультимедійного комплексу), мікрофон.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Доброго здоров'я, діти, доброго дня!
Хай вам ясно сонце світить у вікно щодня.
Хай сміється мирне небо і дивує світ,
А земля нехай дарує вам барвистий цвіт.
Бо здоров'я, любі діти, в світі — головне,
А здоровий і веселий — щастя не мине!

2. Перевірка домашнього завдання

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Чи знайоме вам слово «колекція»?
- Хто такі колекціонери?
- Чи є такі люди в твоєму оточенні?
- Чи була практика у вас колекціонувати щось? Поділіться досвідом.

2. Словникова робота

Колекція — зібрання однорідних предметів, що мають науковий, художній, історичний інтерес.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми поглибимо знання про колекції народної творчості, пригадаємо матеріал про музеї, віртуально відвідаємо Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара».

4. Прийом «Мікрофон»

- Що таке музей?
- Які музеї ви знаєте?
- А в яких бували?
- Поміркуйте та скажіть, чим музей відрізняється від колекції.
- Чи кожна колекція може стати музеєм? Доведіть власну думку.

5. Інформація «Чи знаєш ти?» (виступають підготовлені учні)

— Щороку 18 травня відзначається Міжнародний день музеїв — щорічне свято музейництва. Цього дня більшість музеїв працюють безкоштовно і радо показують свої виставкові зали.

— Уперше Міжнародний день музеїв відсвяткували в усьому світі 1977 року. Тоді ж запропонували й девіз свята: «Музеї — важливий засіб культурного обміну, збагачення культур і розвитку взаєморозуміння, співробітництва й миру між народами».

6. Довідкове бюро

— Сьогодні на нас чекає віртуальна екскурсія до Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара». А чи знаєте ви, хто такий Іван Гончар?

— Народне мистецтво Іван Макарович Гончар осягав змалку. Він народився у селянській родині на благословенній шевченківській землі. Селянський побут, звичаї та одяг, сільський краєвид і будівлі, художня творчість народу були його життям, навіть тоді, коли навчався у Київській художньо-промисловій школі. Змалку відображав навколишнє, кохаючись у ліпленні та малюванні.

А ставши скульптором-професіоналом, об'їздив усю Україну з метою побачити, замалювати, а також якомога більше зібрати кращих зразків народної творчості. Згодом його колекція настільки зросла, що він перетворив свою оселю на справжній музей, який став «домашньою академією» художника.

Колекція налічує 7 тисяч предметів: ікони, народний одяг, дерев'яні скульптури, музичні інструменти, іграшки, вироби з металу.

7. Фізкультхвилинка

8. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини Івана Гончара «Подоляне» (с. 46).

— Кого ви бачите на ній?

— Крім дорослих, хто присутній на репродукції картини?

— А хто ще гуляє по двору?

— Що, на вашу думку, відбувається у дворі?

— До якої національності належать усі зображені на репродукції картини? Доведіть власну думку.

— Як ви гадаєте, це сучасна картина? Чому?

9. Віртуальна екскурсія до Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара»

— Скористаймося QR-кодом та вирушимо у віртуальну мандрівку до Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара».

(Або за посиланням: <https://honchar.org.ua/>)

10. Бесіда

— Чи сподобалася вам екскурсія?

— Що вас здивувало? Поділіться враженнями.

— Як ви гадаєте, чи можуть бути цікаві нашим сучасникам колекції народної творчості? Чому?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Що нового дізналися сьогодні на уроці?

— Що сподобалося чи здивувало?

2. Рефлексія. Вправа «Анкетування» (діти продовжують речення)

- Сьогодні на уроці зрозумів (зрозуміла)...
- Сьогодні я дізнався (дізналася)...
- Сьогодні мені вдалося...
- Я відчував (відчувала)...

3. Домашнє завдання

Скласти текст-опис за змістом репродукції картини І. Гончара «Подоляне».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 28. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Мета: закріпити знання учнів за розділом; продовжити вдосконалювати навички висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, творчі здібності; формувати навички роботи в команді, компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати старанність.

Обладнання: конверти із завданням, маркери, аркуші паперу для фліпчарту, клей, кольоровий папір, ножиці.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вдосконалення вмінь.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Лиш дзвінок на урок прозвенить,
Стане кожний серйозним в ту мить.
Бо роботи багато у нас,
І дружно працює наш клас.

Уже дзвінок сигнал нам дав,
І на урок він нас покликав.
А отже, часу не втрачаймо,
Роботу швидше починаймо.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми повторимо вивчений матеріал за розділом «Збагачуємося скарбами усної народної творчості», попрацюємо в групах, виконаємо завдання «Перевіряю свої досягнення» за підручником.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота в групах. Заповнення таблиць «Пригадай, відповідай»

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Виконання завдань у групах. Прийом «Сліпий капітан».*

Учні обирають конверти, що містять завдання до різних текстів. До якого тексту завдання міститься в конверті, діти дізнаються лише тоді, коли відкриють конверт.

Група 1

Завдання:

1. Прочитайте уривок твору.

Але проїхали трохи, пан повертівся на місці та й знову:

— А чи скоро, Іване, вже той міст буде?

— Так, скоро, пане, ось-ось, тільки в долинку спустимось.

— Гм... — каже пан, — а знаєш, Іване, на тому зайцеві та зовсім сала не було — сам знаєш, яке на зайцеві сало.

— Та звісно, — каже Іван, — заєць зайцем.

Спустились в долину, а пан і питає:

— А де ж, Іване, той міст, що ти про нього говорив?

— А він, пане, — каже Іван, — розтопився так само, як те заяче сало, що ви про нього говорили.

2. Пригадайте назву твору.

3. Заповніть таблицю.

Назва твору	
Автор	
Жанр	
Дійові особи	
Головна думка	

Група 2

Завдання:

1. Прочитайте уривок твору.

Збудував царевич собі новий палац та, може, й досі живе там зі своєю дружиною вродливою й трьома чудовими синами. А дев'ять братів попрощалися з ними, подякували сестрі за порятунок і поїхали до своєї матері, удовиці вбогої, щоб їй була поміч на старість.

2. Пригадайте назву твору.
3. Заповніть таблицю.

Назва твору	
Автор	
Жанр	
Дійові особи	
Головна думка	

Група 3

Завдання:

1. Прочитайте уривок твору.

Побіг заєць до річки топитись, добіг до берега, а там сиділа жаба, злякалася зайця — гульк у воду. Заєць зупинився: «Е, стій, є на світі такі, котрі мене бояться і то живуть, а чого ж мені не жити?» Повернувся заєць додому.

2. Пригадайте назву твору.
3. Заповніть таблицю.

Назва твору	
Автор	
Жанр	
Дійові особи	
Головна думка	

Група 4

Завдання:

1. Прочитайте уривок твору.

— І вже маєш хліб? — радісно вигукнув вовк.

— Та ні, — каже чоловік, — потім чекав, поки жито зійшло. Потім я його вижав, змолов, намолов борошна, замісив тісто і аж тоді напік буханців.

— Ну що смачний хліб, то смачний, — сказав вовк, — та скільки коло нього походити треба!

— Дійсно, — сказав чоловік, — багато клопоту.

— Але без труда немає і плода.

2. Пригадайте назву твору.
3. Заповніть таблицю.

Назва твору	
Автор	
Жанр	
Дійові особи	
Головна думка	

Група 5

Завдання:

1. Прочитайте уривок твору.

Стоїть явір над водою,
В воду похилився,
На козака пригодонька:
Козак зажурився.

Не хилися, явороньку,
Ще ж ти зелененький.
Не журися, козаченьку,
Ще ж ти молоденький!

2. Пригадайте назву твору.

3. Заповніть таблицю.

Назва твору	
Автор	
Жанр	
Дійові особи	
Головна думка	

Група 6

Завдання:

1. Прочитайте уривок твору.

Колись ще давно на галицькій землі жив-панував король Данило. Був король багатий та мав власного майстра, який виготовляв йому срібні та золоті гроші. Майстер працював у залі, де була каса під суворим наглядом короля, який відкривав залу, аби майстер зайшов і мав змогу працювати, та зразу ж закривав за ним двері. Лише після роботи король власноруч випускав майстра із зали з касою.

2. Пригадайте назву твору.

3. Заповніть таблицю.

Назва твору	
Автор	
Жанр	
Дійові особи	
Головна думка	

3) **Презентація діяльності груп** (у межах презентації діяльності груп на дошку прикріплюють жанр того чи іншого твору).

2. Бесіда

- Які жанри ми вже почули сьогодні в межах презентацій груп?
- Які не потрапили на дошку? (*Прислів'я, приказки, народні усмішки.*)
- Пригадайте прислів'я про родину, сім'ю.
- Які народні усмішки ми читали у розділі?

3. Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підрівняйте.
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися дотолу.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть і голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три.
Нахил вправо — раз, два три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте.
Два присядьте.
І за парти тихо сядьте.

4. Робота за підручником (с. 47)

1) Робота в парах за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання».

Учні читають запитання до розділу за пунктами «Знаю», «Розумію, можу пояснити», «Вмію», «Виявляю ставлення, почуття» та по черзі виконують роль учителя. Учень, який виконує роль учителя, ставить запитання за пунктами, запропонованими в підручнику, й отримує відповідь учня.

Далі учні міняються ролями.

2) Робота в групах. Створення дороговказів.

- Об'єднання в групи.
- Бесіда.
 - Розгляньте «Дороговказ народної мудрості» на початку розділу.
 - Поміркуйте, що б ви хотіли додати або змінити в ньому. Обговоріть це в групах.
 - *Завдання:* створіть «Дороговказ народної мудрості» від учасників групи.
- Презентація діяльності груп.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Що повторили сьогодні на уроці?
- Що сподобалося?

2. Рефлексія. Прийом «Аргументація власної відповіді»

Принцип виконання. Учні пропонують закінчити речення.

- На уроці я працював _____, бо _____.
- Своєю роботою на уроці я _____.
- Урок здався мені _____.
- Протягом уроку я _____.
- Мій настрій _____.
- Матеріал уроку був для мене _____.

3. Домашнє завдання

Скласти власний дороговказ за розділом. Обговорити його з близькими та друзями.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

ЗАХОПЛЮЄМОСЯ СТОРІНКАМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

УРОК 29. ВСТУП ДО РОЗДІЛУ. РОЗГЛЯДАННЯ КОЛАЖУ. ІСТОРІЯ НАШИХ ПРЕДКІВ. УРИВОК З ТВОРУ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ «НАШІ ПРЕДКИ — СЛОВ'ЯНИ». РОБОТА ЗІ СЛОВНИКОМ. ПОЯСНЕННЯ ЗНАЧЕННЯ НОВИХ СЛІВ. ЗВИЧАЇ НАШИХ ПРЕДКІВ, ОПИСАНІ У ТВОРІ

Мета: поглибити знання учнів про історичне минуле нашої держави; продовжити вдосконалювати навички висловлювання власної думки; розвивати мовлення учнів, творчі здібності; збагачувати словниковий запас; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати зацікавленість до історії нашого народу, бажання її вивчати.

Обладнання: репродукції картин Іллі Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султанові» та Олени Звягінцевої «Захисники рідної землі», аркуші для написання рефлексійного твору «Дякую».

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

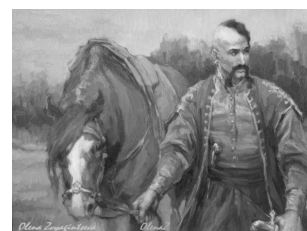
Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Промінь падає в долоні —
Другу посміхнись.
Очі у небес бездонні —
За руки візьмись.
Шелестить над нами листя —
Весело стрибай.
Хвиля мружиться іскристо —
Тож і ти моргай!
Вже метелик не сумує —
З радістю танцюй.
Квіти хтось комусь дарує —
Тож і ти даруй.
На поляні гриб-грибочок —
В кошик поклади.
А на річці є місточок —
Швидше перейди.

2. Перевірка домашнього завдання

Презентація «Дороговказів народної мудрості» (за бажанням дітей).

3. Робота за репродукціями картин

— Розгляньте репродукції картин.

— Чи бачили ви репродукції цих картин раніше?

— Що об'єднує ці репродукції?

— Що ви знаєте про козаків? Якими вони були?

— Так, українське козацтво надзвичайно цікаве та важливе явище в історії як країни, так і світу.

Козаки дивували, та захоплювали, надихали митців на створення своїх шедеврів, берегли рідну культуру та звичаї. Козаки були сильними, мужніми, розумними, хитрими.

— Кого та що вони захищали?

— Чи сучасні ці картини?

— Перша репродукція — це репродукція картини відомого українського художника Іллі Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султанові», написана у період з 1889–1896 роки. А друга — репродукція картини Олени Звягінцевої, сучасної української художниці, «Захисники рідної землі», яку презентували на виставці картин у м. Києві 2015 року.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Козацтво — одна зі сторінок історії нашої держави. Сьогодні ми починаємо вивчати розділ, який має назву «Захоплюємося сторінками історії України», у межах якого продовжимо ознайомлення з історією та звичаями нашої Батьківщини.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 48)

1) Обговорення позначок з інформацією дороговказу історичної пам'яті.

- Розгляньте інформацію дороговказу.
- Про що/кого будемо читати в розділі?
- Прочитайте, про що ми дізнаємося, читаючи твори розділу.

2) Розповідь учителя.

— Пригадайте, які твори Олександра Олеся ви вже читали.

— Олександр Олесь (Кандиба) народився 5 грудня 1878 року в м. Білопілья Сумської області в чумацько-селянській сім'ї. Олександр Олесь закінчив початкову школу й двокласне училище, а у 15 років (1893) вступив до хліборобської школи у містечку Дергачі неподалік Харкова. Там Олександр брав участь у випуску рукописних журналів «Комета» та «Первоцвіт», у яких з'являються його перші вірші. 1920 року виходить друком його книжка «Княжа Україна», в якій він у поетичній формі переповів історію наших предків. Сьогодні ми прочитаємо уривок з цієї книжки.

3) Словникова робота.

Віче — народні збори.
Багно — болотисте місце, трясовина.
Тризна — поминальний обід.
Праведний — справедливий.
Збіжжям — зернові рослини.

4) Читання твору вчителем.

5) Бесіда.

- До яких почуттів спонукав вас твір?
- Що вас найбільше вразило?
- Кого описано в творі?
- Чи можна визначити головних героїв?

6) Читання твору учнями (напівголосне).

2. Фізкультхвилинка «Козацька зарядка»

Козаченько міцно спав,
Навіть пісню не співав.
Та нарешті він проснувся
І навколо озирнувся,
Порозчісував він вус
Й оселедець русий-русий
Вуха й шию він помив
Й на зарядку він побрів.

Ти, козаче, покажись,
Вправо, вліво повернись,
Хай же добрим буде світ,
Без війни, без свар, без бід.

Руки, наче гілочки, підіймайте,
Ними, наче шаблями, колихайте,

Оці плечі, оцей чуб —
Будеш міцний, наче дуб.

На коліна ставте свої рученята,
В барабан заграємо, козачата: бам-бам...

А тепер, як кінь, будем ходити,
Ногами, мов копитами, гуркотіти:
туп-туп...

Ми негоду переможемо,
Нам зарядка допоможе.
Ясне сонечко хай сяє,
Дрібний дощик поливає,
На полях пшениця зріє
І добро завжди зігріє.

3. Продовження роботи за підручником

1) Читання твору в парах по реченню.

УРОК 30. ІСТОРІЯ НАШИХ ПРЕДКІВ. ЯРОСЛАВ МУДРИЙ. УРИВОК З ТВОРУ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ «ЯРОСЛАВ МУДРИЙ». РОБОТА ЗІ СЛОВНИКОМ. ПОЯСНЕННЯ ЗНАЧЕННЯ НОВИХ СЛІВ. ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Мета: продовжити ознайомлення учнів з історією наших предків; удосконалювати навички роботи зі словником; розвивати мовлення учнів, творчі здібності; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати зацікавленість до історії українського народу.

Обладнання: репродукція картини Юрія Кругликова «Ярослав Мудрий», відеозапис мультфільму «Київська Русь: Ярослав Мудрий», картки для роботи в парах у межах гри «Збираємо прислів'я», аркуші для складання «Асоціативного куща», картки для гри «Віднови рядки», зображення пам'яток Ярославу Мудрому в різних містах України, мікрофон для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу.

Пролунав дзвінок.
Ми розпочинаємо наш урок.
Допитливі в класі діти,
Про все хочуть знати на світі.
З добрим ранком!
Розпочато день.
Першим ділом женемо лінь.
На уроках не нудьгувати,
А працювати і читати!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

- Розгляньте репродукцію картини.
- У які часи, на вашу думку, ми перенеслися?
- Кого ви бачите на репродукції картини?
- Як ви гадаєте, чому вояки одягнули військові обладунки?
- Від кого війська боронять своє місто?
- Що ви бачите на задньому плані репродукції картини?
- Чи впізнав хтось особу, зображену в центрі картини?
- Це репродукція картини Юрія Кругликова «Ярослав Мудрий», написана ще 1800 року, а на репродукції ми бачимо самого князя.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми продовжуємо ознайомлення з історією наших предків, розширимо наші знання про Ярослава Мудрого, читаючи уривок твору Олександра Олеся «Ярослав Мудрий», працюємо зі словниками.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Слово вчителя

— Сьогодні на уроці ми погортаємо уявні сторінки історії. І перша сторінка — Історична. Дізнайтеся більше фактів про життя відомого князя.

2. Історична сторінка

- 1) Перегляд мультфільму «Київська Русь: Ярослав Мудрий» (5 серія «Книга-мандрівка. Україна») (посилання на відео: <https://youtu.be/IJNFb2xW4Jw>).

2) Цікаві факти про Ярослава Мудрого (інформацію розповідають підготовлені учні).

1-й учень. Руський князь Ярослав Мудрий не випадково отримав таке прізвисько. Його політика відрізнялася далекоглядністю і виваженістю рішень, і він істотно зміцнив позиції русичів. З дитинства виховувався, щоб одного разу очолити народ, він виправдав усі покладені на нього надії та ввійшов в історію як один з найвидатніших правителів Київської Русі.

2-й учень. Князь дуже любив читати. Його напівлегендарна бібліотека досі розшукується істориками та археологами.

3-й учень. Достовірно відомо, що Ярослав Мудрий накульгував. Можливо, саме через неможливість особисто блищати на полі бою він розвивав свої розум і волю. І, судячи з того, що народ прозвав його «Мудрим», дуже успішно.

4-й учень. За наказом Ярослава Мудрого вперше почалися перекази цінних рукописів і книг з європейських мов українською.

5-й учень. В епоху правління Ярослава Мудрого Київ став одним з найбільш великих і розвинених європейських міст.

1-й учень. Саме цей князь започаткував передумови об'єднання руських князівств у державу, що й відбулося через століття.

2-й учень. 1051 року було засновано три київські монастирі — святої Ірини, святого Юрія і Києво-Печерський. Вони були не тільки релігійними, але й освітніми, науковими і культурними центрами. Тут писали літописи, створювали ікони, переписували книги і бібліотеки формували із закордонних, переважно візантійських, видань.

3-й учень. Саме цей правитель значно посилив Київську Русь.

4-й учень. Одна з державних нагород України називається «Орден князя Ярослава Мудрого».

5-й учень. 2004 року Ярослав Мудрий був зарахований до лику святих.

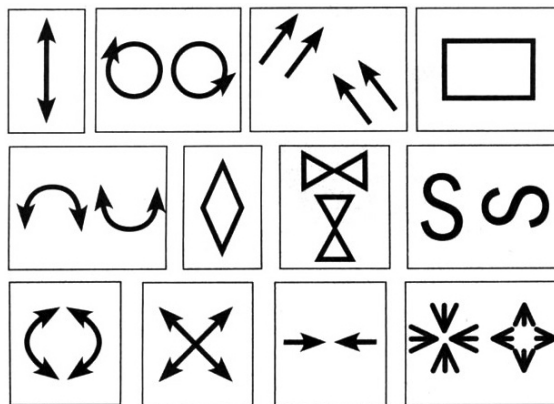
3) Бесіда.

— Чи зацікавила вас інформація, яку ви почули?

— Що вас здивувало?

— Про що б хотілося дізнатися більше?

4) Офтальмотренаж.

3. Літературна сторінка

1) Читання уривка твору Олександра Олеся «Ярослав Мудрий» учителем (або перегляд та слухання за посиланням: <https://youtu.be/ji7WmYA5HpM>).

2) Бесіда.

— Хто є головним героєм твору?

— Чи зрозуміли ви, у які часи князував Ярослав Мудрий?

— Що ви можете розповісти про князя?

4. Фізкультхвилинка

Хтось постукав тихо в клас.
Так, перерви ще не час,—

Тут підказує Галинка:
— Це, звісно, фізкультхвилинка.

Щось повісили носи.
Із-за парт не вийшли всі.
Вгору добре потяглись,
На носочки піднялись.
Опустились легко вниз,
І подув в обличчя бриз.
Як дерева, покачало:

Праворуч — ліворуч, ліворуч — праворуч.
Біля парти всі присіли,
Потім встали й полетіли.
Руки в боки узяли,
На всі боки повели.
Руки вниз всі опустили
І за парти тихо сіли.

5. Продовження діяльності учнів у межах «Літературної сторінки»

1) Читання твору учнями напівголосно.

2) Робота зі словниками.

— Чи зустрілися вам у тексті незнайомі слова? Відшукайте їхні значення в словничках. Поділіться з однокласниками отриманою інформацією.

3) Читання твору в парах по реченню.

4) Бесіда.

- Про яке місто дбав Ярослав?
- Навіщо до князя приїжджали посланці з різних країн?
- Як Ярослав ставився до війни?
- Який заповіт він залишив дітям?

5) Гра «Відшукай кінцівку речення».

— Знайдіть та прочитайте кінцівку речень.

- За князі, за Ярослава...
- До палат ішли невпинно...
- Але мудрість Ярослава...
- Щоб не нищити народу...
- Вас я, діти, покидаю...

6) Робота в парах. Гра «Збираємо прислів'я».

Мудрим ніхто не вродився,		той усе здолає.
Згода будеє,		завжди пригодиться.
Грамоти вчиться —		а навчився.
Хто добре серце має,		а незгода руйнує.

— Які з утворених прислів'їв найбільше підходять до твору? Поділіться думками з однокласниками.

7) Робота в групах. Складання «Асоціативного куща» «Що я знаю про Ярослава Мудрого».

- Об'єднання в групи.
- Виконання завдання.
- Презентація діяльності груп (у межах презентації учасники розповідають по 1 факту по черзі; умова — інформацію не повторювати).

6. Сторінка Архітектурна

1) Робота за підручником.

- Розгляньте пам'ятник Ярославу Мудрому в Києві біля Золотих воріт.
- Яким зобразив його автор?
- Що він тримає в руках? (*Ярослав Мудрий із макетом Софійського собору в руках.*)

2) *Чи знаєш ти?*

— Існує ще декілька пам'ятників Ярославу Мудрому.

м. Біла Церква

м. Суми

м. Харків

м. Богуслав

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Гра «Віднови рядки»

— Користуючись текстом, запишіть наказ Ярослава Мудрого.

Як не будете всі _____,
йти до спільної _____,
ви, _____ зруйнувавши,
подастесь _____.

2. Бесіда

— Чи погоджуєтесь ви, що слова Ярослава Мудрого є повчальними? Чому?

— Що на уроці дізналися нового?

3. Рефлексія. Гра «Мікрофон»

— Висловіть власну думку.

- Я навчився(лася)...
- Я дізнався(лася)...
- Я зрозумів(ла)...
- На мою думку, Ярослав Мудрий...

4. Домашня робота

С. 51–53, виразно читати, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 31. КНИГИ ЗА КНЯЖИХ ЧАСІВ. ОПОВІДАННЯ ІВАНА КРИП'ЯКЕВИЧА «КНИГИ ЗА КНЯЖИХ ЧАСІВ». ВИНИКНЕННЯ КНИЖОК. ПОШУК НОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ТЛУМАЧЕННЯ НОВИХ ПОНЯТЬ. ПОСТАНОВКА ЗАПИТАНЬ ЗА ТЕКСТАМИ. ВИЗНАЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ СЛІВ ТА ГОЛОВНОЇ ДУМКИ

Мета: розширити знання учнів про історію виникнення перших книг; ознайомити із працею відомого історика І. Крип'якевича «Книги за княжих часів»; формувати вміння працювати з науково-популярними текстами; вдосконалювати навички зв'язного мовлення, свідомого, правильного та виразного читання вголос із дотриманням основних норм літературної вимови; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов і дбайливе ставлення до книги, толерантність, усвідомлення, що читання є важливим джерелом знань.

Обладнання: картки для роботи в парах, відеоролик екранізації тексту І. Крип'якевича «Книги за княжих часів», аркуші формату А1, маркери, магніти.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Привітання «Добрий день!»

Учні по черзі торкаються однойменних пальців рук свого сусіда, починаючи з великих пальців і кажуть:

бажаю (стикаються великими пальцями);
успіху (вказівними);
великого (середніми);
у всьому (безіменними);
і всюди (мізинцями);
вітаю! (Дотик усією долонею.)

2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

- Щоб знань набиратися,
До неї треба частіше звертатися!
Допоможе нове дізнатися,
З нею можна ким завгодно стати! (Книга.)

4. Робота в парах. Гра «Добери кінцівку прислів'я»

Книги — міст у світ		знань.
Розум без книги, що птах без		наберешся.
Книга корисна, коли її		крил.
З книгою подружишся, розуму		читають.

5. Слово вчителя

— Народна мудрість каже, що друзів ми не вибираємо, їх нам дає доля. Але є друзі, яких справді таки доводиться вибирати. Цими друзями є книги. Спливають століття, змінюються покоління, а книга залишається скарбницею мудрості.

— Іван Франко про книгу сказав так:

Книги — морська глибина,
Хто в них пірне аж до дна,
Той, хоч труда мав досить,
Дивнії перли виносить.

— Як ви гадаєте, про які перли йдеться?

— Яким словом можна замінити в цьому вірші слово «перли»? (*Знання.*)

— Ці знання дає нам книга.

6. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми поглибимо знання про виникнення книги, ознайомимось із працею відомого історика І. Крип'якевича «Книги за княжих часів».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Пригадайте, що вам відомо про виникнення книжок?

— Як створювалися книжки за стародавніх часів?

2. Інформація про автора

— Іван Крип'якевич — видатний історик України. Свого часу був редактором дитячого журналу «Дзвіночок». Писав оповідання і п'єси для малюків. Працював у гімназії вчителем. Написав «Коротку історію України» — історію для учнів початкових і середніх класів. Він говорив: «Саме в наймолодшому віці дитину треба зацікавити історією рідного краю і основним засобом є книжка».

3. Словникова робота

Монах — член релігійної громади, який дав обіцянку вести життя відповідно до монастирського статуту, чернець.

Саж — чорна порошкова маса, що утворюється внаслідок спалювання палива в печах, кіптява.

Писар — людина, яка професійно займалася переписуванням текстів.

Чорнило — водний розчин якого-небудь барвника, що використовується для написання.

4. Перегляд екранізації тексту І. Крип'якевича «Книги за княжих часів» (посилання на відео: <https://youtu.be/wvMyv7y1yfM>)

5. Бесіда

— Що нового ви дізналися із тексту про стародавні книги?

— Який це твір за жанром? (*Науково-пізнавальне оповідання.*)

6. Фізкультхвилинка «Моя книжечка»

Я навшпиньки зараз стану,
Свою книжечку дістану, (На носочки, руки вгору.)
Буду книжечку гортати
Та малюнки розглядати. (Імітація гортання книжки.)
А у ній живуть чудові
Герої всі казкові: ... (Імітація рухів казкових героїв.)
Вовчик, зайчик, їжачок,
Рак, солом'яний бичок,
Колобок, Сірко, Жар-птиця,
Мишка, Півник і Лисиця.

7. Напівголосне читання тексту учнями (с. 54)

8. Вибіркове читання

— Що треба було робити, щоб мати книгу?

— Скільки тривало переписування однієї книги?

— На чому писали книги за княжих часів?

— Хто зберігав книги?

— Як прикрашали сторінки рукописних книг?

— Хто збирав літописи і де зберігав?

— Хто був найвідомішим ученим за княжих часів?

— Ким був Нестор Літописець?

— Чим він займався з молодих літ?

9. Цікаві факти про Нестора Літописця (інформацію презентують підготовлені учні)

1-й учень. Нестор Літописець (1056–1114) — київський літописець, письменник. Юнаком прийшов до Києво-Печерської обителі. У монастирі він виконував обов'язки літописця.

2-й учень. Усесвітньої слави Нестор зажив завдяки участі в літописанні Київської Русі. Так на початку 12-го століття виникла перша редакція «Повісті минулих літ». Її написання, безперечно, було справою життя Нестора. Він — патріот рідної землі. Історію Київської Русі розглядав як частину історії людства.

3-й учень. У церковному календарі день ушанування пам'яті Преподобного Нестора Літописця припадає на 9 листопада. Цього дня в Україні, починаючи з 1997 року, відзначають День української писемності та мови.

10. Робота в групах

- 1) *Об'єднання в групи.*
- 2) *Виконання завдань у групах.*
- 3) *Презентація діяльності груп.*

Група 1

Завдання. Поміркуйте, чим цікаве це оповідання. Намалюйте плакат, який стане рекламою цього оповідання.

Група 2

Завдання. Уявіть, що ви — автори цього оповідання. Напишіть, чому ви вибрали саме таку тему, як її висвітлити.

Група 3

Завдання. Запропонуйте авторові твору свій заголовок. Обґрунтуйте, чому ви вважаєте свій заголовок кращим.

Група 4

Завдання. Опишіть місце події. Чи хотіли б ви змінити його? Якщо так, то яким би воно було? Напишіть, намалюйте.

Група 5

Завдання. Підготуйте 10 запитань за змістом твору.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Що на уроці дізналися нового?
- Яка головна думка твору?

2. Рефлексія. Вправа «Навіщо?»

Діти готують відповіді на запитання.

- Навіщо ми читали цей твір?
- Навіщо автор так назвав твір?
- Навіщо вибрав саме цей жанр твору?
- Навіщо автор розповідає нам про ці події?

3. Домашня робота

С. 54, читати, переказувати, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 32. МЕДІАВІКОНЦЕ: КІНОФІЛЬМИ. ОСОБЛИВІСТЬ СТВОРЕННЯ ЦІЄЇ ФОРМИ МЕДІА. ВИЯВЛЕННЯ ГЛЯДАЦЬКИХ ПОТРЕБ УЧНІВ, ЇХНІХ СТАВЛЕНЬ. ПОНЯТТЯ «КІНОФІЛЬМ», «ФІЛЬМ», «КІНО», «КІНОСТРІЧКА». ЖАНРИ КІНОФІЛЬМІВ. ПЕРЕГЛЯД ПОСТЕРА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРИГОДНИЦЬКОГО ФІЛЬМУ-ФЕНТЕЗІ. ЗДОБУВАЄМО ІНФОРМАЦІЮ З РІЗНИХ ДЖЕРЕЛ (QR-код)

Мета: ознайомити учнів із виробництвом кінофільмів; учити обирати для перегляду фільми, які навчають бути сміливими, добрими, чуйними; формувати навички командної роботи, компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати зацікавленість до українського кінематографу.

Обладнання: ребус, аркуші для складання «Асоціативного куща», аркуші із зображенням кадрів кіноплівки, маркери, кольорові олівці, клей або скотч, відео «Як створювати фільм», мікрофон.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язберезувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Психологічна настанова «До успіху»

— Усміхніться одне одному, подумки побажайте успіхів на цілий день. Для того щоб упоратися на уроці із завданнями, будьте старанними і слухняними. Завдання наші такі:

Не просто слухати, а чути.
Не просто дивитися, а бачити.
Не просто відповідати, а міркувати.
Дружно і плідно працювати.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Розгадування ребуса

(Кінофільм.)

— Які кінофільми подобаються вам?

— Хто в них є головними героями?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми поговоримо про кінофільми, їхні жанри, розглянемо поняття «кінофільм», «фільм», «кіно», «кінострічка» та переглянемо постер сучасного українського пригодницького фільму-фентезі.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота в групах. Складання «Асоціативного куща» «Кінофільм»

1) Об'єднання в групи.

2) Діяльність учнів у групах.

3) Презентація робіт.

2. Словникова робота

Кінофільм, також *фільм*, *кіно*, *кінострічка* — твір, що складається з епізодів, поєднаних між собою творчим задумом і зображувальними засобами. Фільм є результатом спільної діяльності його авторів, виконавців і виробників.

Кіно може бути різним за жанрами: художнім, мультиплікаційним, документальним, науково-популярним.

Кіновиробництво — це процес виробництва кінофільмів. Знімання фільму передбачає певну команду людей, необхідну протягом кіновиробництва.

3. Перегляд відео «Як створюється фільм» (посилання на відео: https://youtu.be/imBwy_IQ_s4)

4. Бесіда

- Які періоди створення фільму ви запам'ятали?
- Який з періодів, на вашу думку, є найважливішим? Чому?
- Що відіграє важливу роль під час зйомки кіно?
- Навіщо потрібна реклама фільму?

5. Фізкультхвилинка

Зимонька до нас прийшла,
Сніг пухкий нам принесла.
І летять, летять сніжинки
На дерева, на стежинки.
По сніжку, як по перині,
Покачаємось на спині.
У заметах сніг лежить,
Під ногами він скрипить.
Щоб сніжну гірку збудувати,
Треба спинку прогинати.
А тепер всі на санчатах
В ліс поїдем до зайчаток.
Зайченята дружно грають,
Під ялинкою стрибають.
А лисичка виглядає,
Зараз зайчика впіймає.
Доки звірі наші грали,
Руки в нас позамерзали. —
Погріємо?
А тепер на лижі стали
Додому всі помчали.

6. Слово вчителя

— Сьогодні ми переглянемо постер сучасного українського пригодницького фільму-фентезі, знятого Юрієм Ковальовим за мотивами однойменного роману Володимира Рутківського.

Володимир Григорович Рутківський — український поет, прозаїк, дитячий письменник. Одним з найвідоміших творів автора є фентезі роман «Сторожова застава».

7. Перегляд постера (посилання на відео за QR-кодом на с. 55 підручника)

8. Бесіда

- Про кого кінофільм?
- Куди потрапляє сучасний школяр Вітька?
- Що буде відбуватися далі?
- Чи зацікавив вас сюжет фільму? Чим саме?
- До яких почуттів спонукав?
- Чи хотіли би ви опинитися на місці Вітька?

9. Робота в групах. Передбачення подій фільму

- 1) *Об'єднання в групи.*
- 2) *Діяльність учнів у групах.*

**УРОКИ 33–34. НЕЗВИЧАЙНА ІСТОРИЧНА ЗУСТРІЧ.
ОЛЕНА ГЕРАСИМОВА «НЕСПОДІВАНЕ ЗНАЙОМСТВО»
(уривок з книжки «Еллісів та еллісівці. Українці в Норвегії»)**

Мета: продовжити ознайомлення учнів з історією та минулим українського народу, з українськими діаспорами в інших країнах; розвивати вміння досліджувати та аналізувати прочитане; удосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати крігозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, компетентність у природничих науках); виховувати почуття любові до рідної країни.

Обладнання: пазли, карта із зображенням Норвегії, маркери, кольорові олівці, аркуші паперу.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Самоналаштування

— Покладіть руки на парту, заплющте очі та промовляйте:

Я зможу сьогодні добре працювати на уроці.

Я — особистість творча.

Я бажаю однокласникам успіхів на уроці.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Робота в групах. Складання пазлів

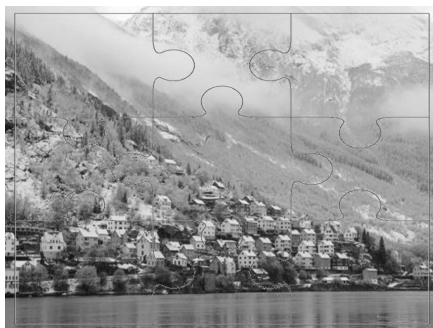
Група 1

Група 2

Група 3

Група 4

4. Бесіда

— Чи сподобалися вам краєвиди, зображені на пазлах? Чому?

— Чи знаєте ви країну, в якій такі краєвиди?

— Це — Норвегія. Це дуже гарна північна країна, хоча і достатньо холодна. Природа тут надзвичайна і, через географічне положення Норвегії, просто унікальна. Столиця країни — місто Осло.

5. Робота в парах. Робота за картою

- Розгляньте карту. Знайдіть та покажіть одне одному місце розташування Норвегії.
- Які країни є її найближчими сусідами?

6. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми не дарма розпочали наш урок з ознайомлення із чудовою країною — Норвегією, бо сьогодні ми прочитаємо уривок із книжки «Еллісів та еллісівці. Українці в Норвегії» авторки Олени Герасимової.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Слово вчителя

— Олена Герасимова — молода письменниця України. Вона пізнає видавничу справу і мріє про те, щоб створювати захопливі дитячі книжки та підручники.

2. Робота за підручником (с. 56–59)

1) Читання уривка вчителем (або перегляд відео за посиланням: <https://youtu.be/Mv-mcHfwhTQ>).

2) Бесіда.

- Чим зацікавила вас ця історія?
- Хто є героями цього твору?
- Що привернуло увагу Софійки?
- Де навчалася Богдана?
- Хто батьки дівчинки?

3. Фізкультхвилинка

4. Продовження роботи за підручником

1) Читання тексту учнями.

2) Бесіда з елементами вибіркового читання.

- На кого нашттовхнулася Софійка?
- Якого кольору були стрічки в кісках дівчинки?
- На що була схожа лялька Богдани?
- Де народилася Богдана?
- Чи була дівчинка в Україні?
- Хто навчив Богдану розмовляти українською мовою? А співати?
- До якої школи ходила дівчинка щосуботи?
- Знайдіть та прочитайте уривок, в якому йдеться про ляльку Богдани.
- Чим була вражена Софійка?

3) Читання твору за ролями.

4) Вправа «Роздивись та розкажи» (за с. 59 підручника).

- Розгляньте сторінку незвичайної книжки.
- Чи подобається вам таке оформлення? Поясніть власну думку.

5) **Робота в групах.**

- Об'єднання в групи.
- Виконання завдання учнями.
- Презентація діяльності груп.

Завдання. Уявіть себе художниками, які оформлюють дитячі книжки. Створіть власні сторінки до твору, що ми прочитали.

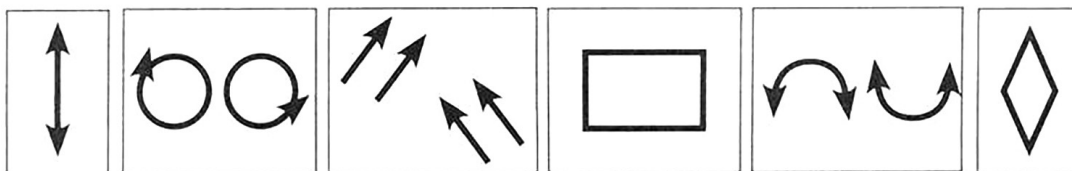
6) **Бесіда.**

- Як ви вважаєте, навіщо українці за кордоном створюють українські школи?
- Чому вони працюють по суботах?

7) **Гімнастика для очей.**

Виконуйте рухи очима, «рухаючись» по траєкторії фігур на зображенні.

- Дивіться вгору-вниз з максимальною амплітудою.
- Кресліть коло за годинниковою стрілкою і назад.
- Малюйте очима діагоналі.
- Малюйте поглядом квадрат.
- Погляд «ходить» по дузі — опуклій та увігнутій.
- Обводьте поглядом ромб.

8) **Створення портрета королеви Еллісів.**

- Якою ви уявляєте королеву Еллісів? Намалюйте її та опишіть.
- Слова якої частини мови найчастіше використовують під час опису?

9) **Презентація діяльності учнів.**

10) **Створення продовження історії про українську школярку та норвезьку королеву.**

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Що на уроці дізналися нового?
- Чи хотілося б вам відвідати норвезьку школу?
- А українську школу в Норвегії? Чому?
- Що ви очікуєте побачити в ній?

2. Рефлексія. Вправа «Навіщо»

- Підготуйте відповіді на запитання:
- Навіщо нам цей урок?
- Навіщо ми зустрічаємо в творі таких героїв?
- Навіщо автор розповідає нам про ці події?
- Навіщо порушує таку тему?

3. Домашнє завдання

- С. 56–59, читати за особами; стисло переказувати текст твору.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 35. ПОХОДЖЕННЯ НАЗВ МІСТ ТА СІЛ УКРАЇНИ. ВІРШ ДМИТРА БІЛОУСА «У НАЗВАХ МІСТ І СІЛ СЛОВА». СТАТТЯ АЛЛИ КОВАЛЬ «ЗНАЙОМІ НЕЗНАЙОМЦІ»

Мета: ознайомити учнів з історією свого краю, походженням назв міст; удосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, природнича); виховувати любов до рідного краю, України.

Обладнання: ребуси, мікрофон.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок!
Всі мерщій сідайте, діти.
Домовляймося не шуміти,
На уроці не дрімати,
Руки вчасно підіймати.
І щоб не було мороки.
Всі готові до уроку?!
Тож гаразд, часу не гаємо
І урок розпочинаємо.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Розгадування ребусів. Робота в групах

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Виконання завдань.*

Завдання 1. Розгадати ребуси.

Завдання 2. Навести приклади назв українських міст, селищ, річок (відповідно до розгаданих слів у групах).

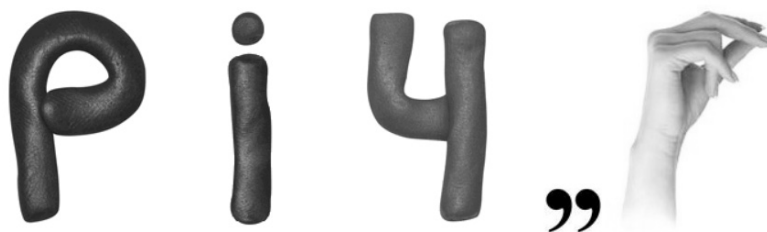
— Пригадайте правило написання назв міст, селищ, річок.

Група 1

Група 2

3) Презентація діяльності груп.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми спробуємо дослідити походження назв міст та сіл України через вірш Дмитра Білоуса «У назвах міст і сіл слова» та статтю Алли Коваль «Знайомі незнайомці».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 60)

1) Читання вчителем вірша Дмитра Білоуса «У назвах міст і сіл слова».

2) Бесіда.

— Які картини постали у вашій уяві під час слухання цього вірша?

— Чому в назвах міст і сіл є щось рідне? А чому таємниче?

— Яка головна думка цього вірша?

3) Читання вірша учнями (напівголосне).

4) Виразне читання вірша в парах.

5) Слово вчителя. Інформація про А. Коваль.

— Ви вже добре знаєте захопливі оповідання Алли Коваль про походження слів нашої мови. Алла Коваль — українська мовознавиця. Докторка філологічних наук, професорка. Авторка багатьох наукових та науково-популярних праць з історії української мови, стилістики, культури мови тощо.

У книжці «Знайомі незнайомці» вона розповіла про походження назв міст, сіл, річок України. Почнімо ознайомлення з деякими з них.

2. Фізкультхвилинка

Маленькі наші ноги,
Та знають свою путь.
На службу Україні,
Як виростуть, підуть.

Маленькі наші руки,
Та кріпнуть і ростуть.
На службу Україні
Всю працю віддадуть.

Дитячі в нас сердечка,
Та щире в них чуття.
Любити Україну
Будуть ціле життя.

3. Продовження роботи за підручником

1) Опрацювання твору Алли Коваль «Знайомі незнайомці». Читання тексту вчителем.

2) Читання учнями першої частини статті «Фастів» (напівголосно).

3) Бесіда.

— Де знаходиться місто Фастів?

УРОКИ 37–38. ЄДНІСТЬ І ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ. ВІРШ ОЛЕСЯ ЛУПІЯ «22 СІЧНЯ». ОБГОВОРЕННЯ ПОДІЙ, ОПИСАНИХ У ВІРШІ. УРИВОК З КНИЖКИ «МАЛЬОВАНА ІСТОРІЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ» БРАТІВ КАПРАНОВИХ «НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ». РОБОТА ЗІ СЛОВНИКОМ

Мета: продовжити ознайомлення учнів з історією та минулим українського народу; розвивати вміння досліджувати та аналізувати прочитане; вдосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, математична); виховувати любов до історії рідної держави.

Обладнання: пазли, папір, маркери, заготовки під створення коміксів.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, математична, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Перевірка домашнього завдання

3. Складання пазлу. Робота в парах

— Яке число у вас утворилося?

— Що ви можете сказати про число 22? (*Парне, двоцифрове, складається з однакових цифр, ділиться на 2.*)

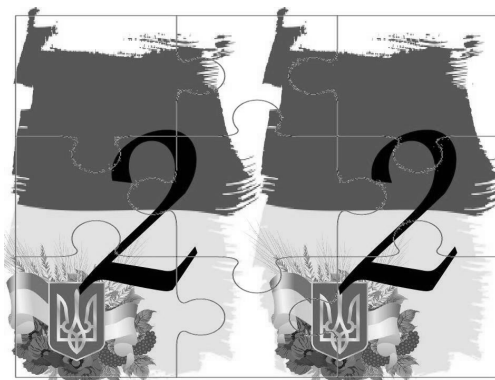
— Як ви вважаєте, чому число 22 написали на жовто-блакитному фоні? З чим це пов'язано?

— Число 22 на синьо-блакитному фоні не випадкове. 22 січня всі мешканці нашої держави відзначають День Соборності України. Саме цього дня 22 січня 1919 року було проголошено Акт Злуки Української Народної Республіки й Західноукраїнської Народної Республіки, тобто об'єднання. Обчисліть, скільки років минуло з того часу до нинішнього дня.

— Офіційно в Україні День Соборності відзначають з 1999 року.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми поговоримо про історичні моменти нашої держави, прочитаємо вірш Олесь Лупія «22 січня» та уривок з книжки «Мальована історія Незалежності України» братів Капранових «Незалежність України». Удосконалимо навички роботи зі словником.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 63)

1) Читання вірша вчителем (або перегляд відеоролика за посиланням: <https://youtu.be/uC5Kbn3vNoc>).

2) Словникова робота.

Бані — круглі куполи церков.

3) *Напівголосне читання вірша учнями.*

4) *Бесіда.*

— Чому вірш має назву «22 січня»?

— Яку подію описав автор?

5) *Виразне читання вірша естафетою по реченню.*

Учень читає речення, називає дитину, яка продовжить читання твору далі.

6) *Виразне читання вірша в парах.*

7) *Робота за малюнком на сторінці підручника (с. 63).*

— Розгляньте малюнок. Як ви гадаєте, що на ньому зображено?

— Прочитайте підпис малюнка, перевірте власні передбачення.

— Хто зображений на гербі?

— Як ви гадаєте, що символізує зображений на гербі козак?

— Чому автор зобразив герб нашої держави на гербі? Поясніть власну думку.

2. Фізкультхвилинка

ПРИВІТАННЯ ЗЕМЛІ

Україні уклоніться, (Повільний нахил голови донизу.)

До земельки нахиліться. (Торкаються руками підлоги, ніби зачерпнувши воду.)

Всі до сонця потягніться, (Потягуються вгору.)

Праворуч — ліворуч ворухніться, (Нахили тулуба праворуч — ліворуч.)

Веретенцем покрутяться. (Руки тулуба по колу.)

Як калина, погойдайтеся, (Гойдання піднятих рук праворуч — ліворуч.)

Як дуби, порозвивайтесь. (Стають навшпиньки, тягнуть руки вгору.)

Раз присядьте, два присядьте (Присідають, підводяться.)

І за парти тихо сядьте.

3. Продовження роботи за підручником

1) *Слово вчителя.*

— А тепер на вас чекає уривок з іще однієї дивовижної сучасної книжки. Вона називається «Мальована історія Незалежності України». Створили її відомі українські письменники — брати Віталій та Дмитро Капранови і художники Юрко Журавель, Олександр Костенко, Юрій Васін, Олег Коллар, Олександр Бронзов, Роман Барабах. Основна ідея — подати історію нашої країни без білих плям і просто, для дітей і дорослих, а також проілюструвати її коміксами.

Брати Капранови — власники видавництва «Зелений пес», письменники і громадські діячі.

2) *Перегляд відеофрагмента «Мальована історія незалежності України» братів Капранових (посилання на відео: <https://youtu.be/stbc1VVUZSs>).*

3) *Читання тексту вчителем.*

4) *Робота в групах. Робота зі словником.*

- Об'єднання в групи.
- Діяльність у групах.

— Опрацюймо слова, які стали незрозумілими під час читання тексту. У пригоді нам стануть словники.

Група 1

Слова для роботи: конкуренція, опозиція.

Група 2

Слова для роботи: суверенітет, ініціатор.

Група 3

Слова для роботи: колонізація, націоналізація.

Група 4

Слова для роботи: голодувальники, мітингувальники.

Група 5

Слова для роботи: референдум, заколот.

- Презентація діяльності груп.

5) *Самостійне читання тексту учнями.*

6) *Читання тексту учнями за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання». Робота в парах.*

Учні читають текст та по черзі виконують роль учителя. Після того як учні прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання про абзац і отримує відповіді учнів;
- пояснює моменти, які були незрозумілими.

7) *Бесіда.*

- Що нового ви дізналися про історію проголошення Незалежності нашої країни?
- Коли Верховна Рада ухвалила Акт проголошення незалежності України?
- Як, на вашу думку, ти можеш допомогти захищати незалежність нашої держави сьогодні?

8) *Робота за коміксом Олександра Бронзова (с. 65).*

- Розгляньте комікс. Прочитайте репліки.
- Про що йдеться в цьому коміксі?
- Що допомагає українським людям у будь-якій боротьбі?

9) *Робота в групах. Створення коміксу.*

- Об'єднання в групи.
- Діяльність у групах.
 - Спробуйте створити власний комікс за темою «Моя Україна».
- Презентація діяльності груп.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. *Бесіда*

- Що нового ти розповідатимеш сьогодні вдома про історію нашої країни?
- Які факти сподобалися чи здивували?

2. *Рефлексія. Прийом «Закінчи речення»*

Попередньо вчитель готує картки з 14 незакінченими фразами та наприкінці уроку пропонує учням дописати речення, виражаючи власні думки.

- Сьогодні я дізнався(лася)...
- Мені було цікаво...
- Мені було важко опрацювати...
- Я виконував(ла) завдання...
- Я зрозумів(ла), що...
- Тепер я можу...
- Я відчув(ла), що...
- Я навчився(лася)...
- У мене вийшло...
- Я спробую...
- Мене здивувало...
- Ці знання я зможу використати (поза уроками)...
- Мене здивувало...
- Мені захотілося...

3. *Домашнє завдання*

С. 63, вірш вивчити напам'ять; с. 64–66, читати, відповідати на питання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 39. ІСТОРІЯ МОЄЇ СІМ'Ї. ПІДГОТОВКА МІНІПРОЄКТУ «ІСТОРІЯ МОГО ПРИЗВИЩА», «ІСТОРІЯ МОЄЇ РОДИНИ В ІСТОРІЇ МОЄЇ КРАЇНИ»

Мета: дослідити з учнями поняття «сім'я», «родина»; продовжити ознайомлення учнів із творами сучасних українських письменників на зазначену тематику; удосконалювати навички правильного виразного читання, інсценування; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, компетентність у природничих науках та технологіях); учити взаємодіяти в команді, спільно вирішувати проблеми, знаходити відповіді на питання; виховувати любов та повагу до родини.

Обладнання: пазли; папір для роботи в групах; матеріали для створення лепбука; фотографії родин; надруковані таблички для проведення рефлексії, книжки про родину; комп'ютер, підключений до мережі Інтернет; маркери, клей, ножиці, магніти.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

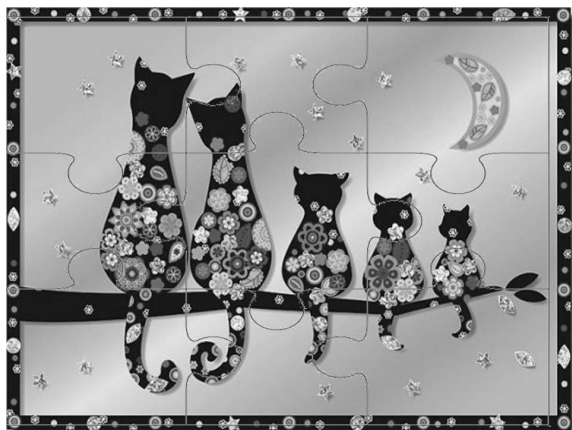
Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок!
Всі мерщій сідайте, діти.
Домовляймося не шуміти,
На уроці не дрімати,
Руки вчасно підіймати.
І щоб не було мороки.
Всі готові до уроку?!
Тож гаразд, часу не гаємо
І урок розпочинаємо.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Робота в групах. Складання пазлів

- 1) *Об'єднання в групи.*
- 2) *Складання в групах пазлів (зображення діти клеять на папір для демонстрування на дошці).*
- 3) *Презентація утворених пазлів.*

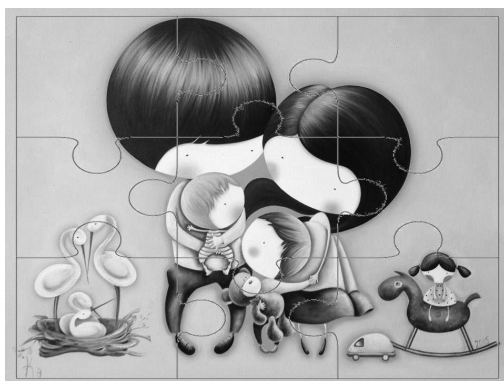
Група 1

Група 2

Група 3

Група 4

4. Бесіда

— Розгляньте зображення на всіх пазлах. Що їх поєднує? (*На всіх пазлах зображено сім'ї.*)

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми розробимо та почнемо реалізовувати мініпроект на тему «Історія мого прізвища» або «Історія моєї родини в історії моєї країни». Працюватимемо в групах. На нас чекає цікава та пізнавальна робота.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА (за методом «Дизайн мислення»)

Інформація про проєкт

Вид проєкту:

за кількістю: груповий;

за видом діяльності: змішаний (інформаційний, творчий, рольовий);

за часом виконання: короткотривалий;

за предметами: міжпредметний (інтегровані курси «ЯДС», «Мистецтво»; літературне читання).

Учасники проєкту: учні 4-го класу, учителі-предметники (класовод, учитель «Мистецтва» та інформатики), бібліотекар, батьки.

1. Об'єднання учнів у групи за інтересами та бажанням

Група «Журналісти»

Група «Розумники»

Група «Читачі»

Група «Художники»

Група «Актори»

2. Діяльність у групах за напрямками та планом

Етапи проєкту	Дії вчителя	Дії учнів	Очікуваний результат
Емпатія	Пропонує тему	Обговорення теми учнями (тема може бути за запитами учнів)	Ухвалене рішення щодо розробки проєкту
Фокусування	Координує роботу учнів, допомагає визначити основні питання проєкту	Визначають основні питання проєкту, об'єднуються в групи за інтересами	Учні об'єднані у групи: журналісти; розумники; читачі; художники; актори
Генерування ідей	Координує роботу учнів, допомагає (за потреби)	Робота в групах, генерування ідей, обговорення найкращих	Наявність сценарію (порядок конкретних дій), взаємодія учасників у групах
Прототипування або узагальнення	Координує роботу учнів, допомагає (за потреби) узагальнити матеріали	Завершують роботу: узагальнюють матеріали, з'ясовують, що вийшло, готуються до презентації	Готові матеріали: результати досліджень; листівки; фотографії; малюнки

УРОК 41. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Мета: узагальнити знання учнів з теми; продовжити вдосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов та повагу до традицій українців.

Обладнання: тестові роботи, маркери, аркуші паперу.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вдосконалення вмінь.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

На уроці підсумковим
Треба дружно працювати,
Щоб змогли на всі питання
Повні відповіді дати.
Лише дзига забринить,
Стане кожен серйозним в цю мить,
Бо роботи багато у нас,
І активно працює весь клас.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми підбиваємо підсумки навчання за розділом «Захоплюємося сторінками історії України». На нас чекають завдання підручника та тестування з теми, а також цікава робота в групах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 67)

1) Гра «Запитання — відповідь».

Учень/учениця читає питання, називає іншого учня/ученицю, які дають відповідь. Умова — називати учнів, які ще не брали участі в грі. Гра триває до тих пір, поки не пролунають відповіді на всі питання.

— Отже, починаємо відповідати на питання до розділу.

— Гру починає...

2) Виконання завдань тестової роботи.

1. Продовж прислів'я.

Без знання минулого...

- а) ...батьківщину головою оберігають.
- б) ...потрібно боротися щодня.
- в) ...не здобудеш майбутнього.

2. З якого твору ці слова?

Річки, гори, стежки, рід, племена, князь, бій, ворог.

- а) «Наші предки — слов'яни».
- б) «Ярослав Мудрий».
- в) «Книги за княжих часів».

3. Хто такий Ярослав Мудрий?

- а) Князь Київської Русі;
- б) Президент України;
- в) священник.

4. Ким був Нестор Літописець?
 - а) Князем Київської Русі;
 - б) монахом;
 - в) козаком.
5. Яку пораду дав Ярослав Мудрий своїм синам перед смертю?
 - а) Оточіть Київ оборонними валами.
 - б) Бережіть Київ.
 - в) Не сваріться, живіть в злагоді та мирі.
6. Про кого розповідається у тексті «Книги за княжих часів»?
 - а) Князя Ярослава Мудрого;
 - б) Нестора Літописця;
 - в) Володимира Великого.
7. Хто є головним героєм у фільмі «Сторожова Застава»?
 - а) Сучасний школяр Вітька;
 - б) дівчина Соня;
 - в) Оленка, Сергій, Сашко і Антон.
8. Місто Харків дістало таку назву:
 - а) від річки Харків;
 - б) на честь видатного полководця Харківського;
 - в) іменем першого козака чи сотника Харитона;
 - г) від різноманіття тхорів, що водяться на цих землях.

2. Фізкультхвилинка

3. Робота в групах. Створення «Дороговказів історичної пам'яті»

- Об'єднання в групи.
- Діяльність у групах.
 - Розгляньте дороговказ на початку розділу (с. 48).
 - Поміркуйте, що б ви хотіли в ньому змінити чи додати?
 - Запишіть свої міркування на аркуші та підготуйтеся презентувати власні нароби.
- Презентація діяльності учнів.

4. Заповнення сторінки «Виявляю ставлення, почуття...»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Чи сподобалися вам історії щодо розвитку нашої держави? Чим саме?

2. Рефлексія. Прийом «Наплічник»

Учні передають одне одному умовний «наплічник». Той, хто тримає його в руках, має озвучити свої досягнення та навести конкретний приклад. Якщо не вдається одразу зібратися з думками, учень може сказати: «Пропускаю хід» та передати слово наступному школяреві.

3. Домашнє завдання

Скласти власний дороговказ за розділом. Обговорити його з рідними та друзями.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

РОЗУМІЄМО КРАСУ Й ДОБРО

УРОК 42. ЗИМОВІ ВІЗЕРУНКИ. ВІРШ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО «ЗИМА». СЛОВО ПРО АВТОРА. ПОНЯТТЯ РИМИ

Мета: ознайомити учнів із твором Максима Рильського «Зима»; узагальнити знання про природу взимку; поглибити знання учнів про риму; удосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, компетентність у природничих науках); виховувати любов до природи, навколишнього середовища.

Обладнання: репродукція картини Роберта Дункана з циклу «Зимові картини», аркуші для складання «Асоціативного куца», картки до гри «Склади прислів'я», зображення сніжинок до рефлексійної вправи.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Хай дзвенить пташиний спів
І біжить-дзюрчить струмок.
А шкільний дзвінок скликає
Учнів на новий урок.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини відомого художника.

— Яку пору року зображено на ній?

— На вашу думку, це робочий день, вихідний чи канікули? Доведіть власну думку.

— Як ви гадаєте, яка температура повітря на картині?

Чому ви так вважаєте?

— Що вирішили зробити діти?

— Чи все в них виходить? Що допомогло зробити такий висновок?

— Який настрій у дітей? Поясніть власну думку.

— Хто бавиться разом із дітьми?

— Де відбуваються події? Чому ви так вважаєте?

— Як ви гадаєте, це сучасна картина? Поясніть власну думку.

— Назвіть цю картину.

— Цю картину написав сучасний американський художник Роберт Дункан. У його родині було 10 дітей, а малювати він почав з 15 років. Ця картина належить до циклу під назвою «Зимові картини».

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми починаємо вивчати новий розділ, який називається «Розуміємо красу і добро», у межах якого ми ознайомимося із творами про зиму та її красу, про зимові розваги дітей, про новорічні свята та традиції їхнього святкування тощо.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 68). Обговорення дороговказу до розділу

Бесіда

— Розгляньте дороговказ новорічного настрою. Про що ми дізнаємося з нього?

- З якою порою року пов'язані ці напрямки? Чому ви так вважаєте?
- Прочитайте, що ми зможемо робити, читаючи вдумливо твори цього розділу.

2. Робота за віршем Максима Рильського «Зима» (с. 69)

1) Слово вчителя. Інформація про автора вірша.

— Максим Тадейович Рильський народився 19 березня 1895 року в Києві. Його батько, етнограф, громадський діяч і публіцист Тадей Рильський, був сином багатого польського пана Розеслава Рильського і княжни Трубецької. Один з предків Рильських у XVII столітті був київським міським писарем.

Як син українського дворянина-інтелігента, майбутній поет здобув домашню освіту.

Він виховувався під пильним наглядом батька, який помер дуже рано (на восьмому році Максимового життя), але передав синові аристократичну культурну спадщину, почуття власної гідності та віри в себе, поєднане зі скромністю. Його дитинство минало в мистецькому середовищі серед книжок та музики. Змалку Максим відчував у собі хист до поетичного слова. У сім років хлопчик написав свій перший вірш «Прошак».

Максим Тадейович багато займався самоосвітою, вивченням мов, музикою.

2) Читання вірша вчителем (або перегляд відеоролика за посиланням: <https://youtu.be/vwZ5zuaLrBg>).

3) Бесіда.

- Якою бачить зиму автор?
- Яку пору року, крім зими, згадує автор?
- Зі скількох речень складається вірш?
- Яким вони є за метою висловлювання? З якою інтонацією слід їх читати?
- Чому вірш названо «Зима»? Висловіть власні думки.

4) Читання вірша «за диктором».

Виразно читає вчитель-диктор, а учні разом із ним — трішки тихіше.

5) Самостійне читання вірша учнями (напівголосне).

6) Виразне читання вірша в парах.

3. Фізкультхвилинка

У володарки Зими
Трішечки замерзли ми.
Грудень каже: «Пострибай!»,
Січень просить: «Присідай!».
Встали — сіли, встали — сіли,
Розігріли наше тіло.
Лютий місяць нагадав:
Час нам братися до справ.
Сіли, дітки, всі гарненько.
Спинки держимо рівненько.
Книги відкриваємо —
Знання здобуваємо!

4. Продовження роботи за віршем

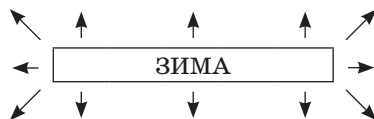
1) Гра «Знайдіть риму».

- Пригадайте, що таке рима?
- Так, рима — співзвуччя закінчень у суміжних та близько розташованих словах, які можуть бути на місці клаузул, або перебувати в середині віршового рядка.
- Знайдіть та прочитайте риму, яка зустрічається в цьому творі.

2) Робота в групах. Складання «Асоціативного куща» «Зима».

- Об'єднання в групи.
- Діяльність учнів у групах.
- Під час роботи не забудьте використати прикметники, вжиті в творі.

- Презентація робіт.

5. Гра «Склади прислів'я». Робота в парах

Багато снігу –		а зима з'їдає.
Зима без снігу –		багато хліба.
Літо запасає,		не буде хліба.
Зимою деньок,		як комарів носок.

— Оберіть одне з прислів'їв та поясніть, чому так кажуть.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Який розділ почали вивчати сьогодні?
- Що сьогодні сподобалося найбільше?

2. Рефлексія. Вправа «Сніжинка»

- Продовжте речення, які тримають сніжинки.

У мене вийшло...

Було цікаво дізнатися...

Я навчився/навчилася...

3. Домашнє завдання

С. 69, виразно читати, відповідати на запитання. Намалювати зиму.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОКИ 43–44. ДОСЛІДЖУЄМО ТЕКСТ. ТВІР НІНИ БІЧУЯ «ЧОТИРИ РУДІ ЛИСИЦІ». ДІАЛОГ

Мета: ознайомити учнів із твором Ніни Бічуя «Чотири руді лисиці»; узагальнити знання про діалог; удосконалити навички правильного виразного читання, читання за ролями; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, мистецька, компетентність у природничих науках і технологіях); виховувати любов до природи та дбайливе ставлення до тварин.

Обладнання: таблиці для роботи в групах, технологічні картки для створення оригамі «Лисички», папір.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, природнича, технологічна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Психоформула

Люблю я свій розум,
Увагу та пам'ять.
Працює мій мозок,
І вчусь я старанно.
Сприймаю все нове
І мислю логічно.
Учителя слово
Здійсню практично.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

- Серед звірів найхитріша.
Їй на місці не сидиться.
Пишний хвіст — її краса.
А звуть її... (лисиця).

4. Бесіда

— Що вам відомо про життя лисиці?

5. Цікавинки про лисицю. Інформація класних дослідників

1-й учень. Лисиці взимку ведуть самотній спосіб життя і тільки напередодні літа заводять сім'ю.

2-й учень. У лисячій сім'ї турботу про потомство беруть на себе обоє батьків. Батько ще до появи малят доглядає за своєю самкою і допомагає їй облаштувати лігво.

3-й учень. Лисиці всеїдні. Переважно харчуються невеликими тваринами: дрібними гризунами, кроликами, зайцями і козулями.

4-й учень. Хвіст для лисиці — дуже важливий орган. Під час бігу він допомагає їй тримати рівновагу, а взимку служить додатковим захистом від холоду.

5-й учень. Лисиці дуже обережні. У разі небезпеки або погоні вони заплутують сліди і переховуються в інших місцях, щоб увести переслідувача в оману. Саме через цю особливість лисиці присвоєно звання найхитрішого звіра.

1-й учень. Максимальна швидкість, з якою може бігти лисиця, — 50 км/год.

2-й учень. Лисиці часто оселяються поблизу великих міст або передмість. Де вони дуже добре пристосовуються й обживають міські околиці.

3-й учень. У дикій природі лисиці живуть близько 6–8 років, а в неволі можуть прожити від 20 до 25 років.

4-й учень. Найбільш розвиненими почуттями у лисиць є слух і нюх. З їх допомогою звір дізнається про навколишнє середовище.

5-й учень. Лисицю намагалися одомашнити. В результаті експерименту була одомашнена сріблясто-чорна лисиця, у якої з'явилися суттєві відмінності від її диких родичів у поведінці, будові тіла і фізіології.

6. Передбачення

— Сьогодні на уроці ми прочитаємо твір Ніни Бічуя «Чотири руді лисиці». У тексті є такі словосполучення: *колеса ковзали; той ж миті шофер загальмував; чотири малі лисиці; не наполохати звірів.*

- Яка історія описуватиметься?
- Складіть текст, використовуючи ці словосполучення.
- Наприкінці уроку ми перевіримо ваші очікування.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Слово вчителя. Інформація про автора твору

— Ніна Леонідівна Бічуя народилася 24 серпня 1937 р. у Києві. Навчалась у середній школі № 5. Закінчила факультет журналістики Львівського університету. Була на журналістській роботі. З 1975 по 1985 — працювала у Львівському театрі юного глядача. У 1989–1997 — працювала редакторкою газети «Просвіта». Останні двадцять років Ніна Бічуя займається перекладами з польської. Вона читає лекції з театрознавчих дисциплін у Львівському Національному університеті ім. Івана Франка. Ніна Бічуя має честь носити Орден Усмішки. Це міжнародна нагорода, яку присуджують діти.

2. Робота за підручником (с. 69)

1) Словникова робота.

Гостинець — велика дорога.

Придалася — пригодилася.

2) Читання тексту вчителем (або перегляд відеоролика за посиланням: <https://youtu.be/q921cD4eplo>).

3) Бесіда за змістом твору.

- Хто став головними героями цього твору?
- Де відбулася подія?
- Чи справдилися ваші передбачення щодо змісту тексту?

4) Напівголосне читання тексту учнями.

3. Фізкультхвилинка

4. Вибіркове читання

- Знайдіть і прочитайте, якою була погода в день пригоди, що сталося?
- Чому шофер спинив автобус?
- Чому Ярکو з шофером перезирнулися?
- Як пересувалися лисиці?
- Знайдіть опис лисиць.
- Відшукайте в тексті порівняння.

5. Читання за ролями

- Назвіть дійових осіб твору.
- Що відбувається між пасажиром та водієм? (*Розмова.*)
- Іншими словами — це що? (*Диалог.*)

6. Читання тексту за ролями

7. Робота в групах

- 1) *Об'єднання в групи*
- 2) *Виконання завдання: заповнити таблицю.*

Герої твору	Де відбувається подія?	Коли спостерігали?	Причини появи
лисиця			
Ярко			
водій автобуса			

3) Презентація діяльності груп (презентація по колу; матеріал, який почули,— не повторюється).

8. Робота над прислів'ям

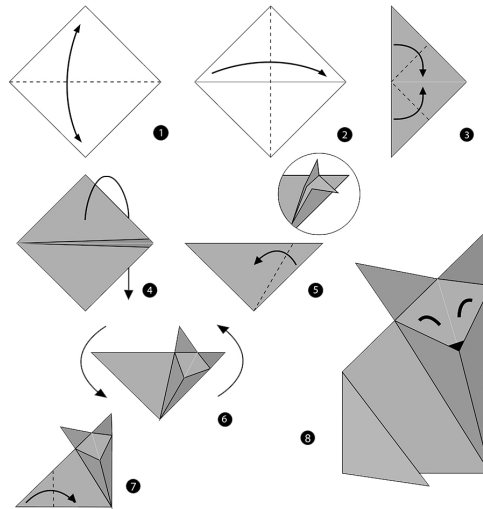
— Прочитайте прислів'я. Поясніть, як ви його розумієте.
Перший крок до добра — не роби зла.

9. Практична робота в групах (по 4 учні). Оригамі «Лисички»

1) Об'єднання в малі групи.

2) Виконання завдання.

— Використовуючи технологічну картку, створіть лисиць, які переходили дорогу. Презентуйте роботу однокласникам.

3) Презентація діяльності груп.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Яка головна думка цього твору?
— Як треба ставитися до тварин, особливо взимку?

2. Рефлексія. Прийом «Аргументація власної відповіді»

Запропонуйте учням закінчити речення.

- На уроці я працював(ла) _____, бо _____.
- Своєю роботою на уроці я _____.
- Урок здався мені _____.
- Протягом уроку я _____.
- Мій настрій _____.
- Матеріал уроку був для мене _____.
- Здійснилися мої очікування щодо _____.

3. Домашнє завдання

С. 69–70 виразно читати, відповідати на запитання. Намалювати лисичок.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОКИ 45–46. РІЗДВЯНІ ПРИГОДИ. ТВІР ВАЛЕНТИНИ ВЗДУЛЬСЬКОЇ «ГОРОБИНЕ РІЗДВО» (зі збірки «Казки Різдвяного ангела»).

СЛОВО ПРО ПИСЬМЕННИЦЮ

Мета: продовжити ознайомлення учнів із творами сучасних українських письменників; розвивати вміння досліджувати та аналізувати прочитане, визначати головну думку, головних героїв твору; вдосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, компетентність у природничих науках); виховувати повагу до народних традицій.

Обладнання: репродукція картини Алана Битієва «Лисиця з лисенятами», шифрувальне поле до гри «Шифрувальник», зображення горобця, таблиці для роботи в парах, групах, таблиця для зорової гімнастики, аркуші паперу, маркери.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Починаємо урок!
Всі мерщій сідайте, діти.
Домовляймося не шуміти,
На уроці не дрімати,
Руки вчасно підіймати.
І щоб не було мороки.
Всі готові до уроку?!
Тож гаразд, часу не гаємо
І урок розпочинаємо.

2. Перевірка домашнього завдання

1) Стратегія критичного мислення «Входження в картину».

- Розгляньте репродукцію картини. Кого ви бачите?
- Порахуйте та скажіть, скільки лисенят. Скільки разом лисиць на репродукції картини?
- Порівняйте кількість лисиць на репродукції картини з кількістю лисиць із твору Ніни Бічуя «Чотири руді лисиці». Що ви можете сказати про це?
- Як ви гадаєте, чи схожі ці лисиці із тими, що були у творі? Чому?
 - Де знаходяться ці лисиці?
 - Як ви гадаєте, де знаходиться ця нора?
 - Чому лисенята ховаються за маму-лисицю?
 - Про що говорять їхні очі?
 - Як би назвали цю картину?
- Цю картину написав художник Алан Битієв. Вона називається «Лисиця з лисенятами».

2) Читання домашнього тексту учнями.

3. Відгадування загадки

- Сіра шубка із пір'їн,
На морозі жвавий він.
Не орел цей стрибунець.
Хто це, діти?.. (Горобець).

4. Мотивація навчальної діяльності. Гра «Шифрувальник»

— Розшифруйте слово, дізнайтеся, про що будемо сьогодні говорити.

Шифр: 21, 12, 10, 6, 3, 19.

А	Б	В	Г	Ґ	Д	Е	Є	Ж
1	2	3	4	5	6	7	8	9
З	И	І	Ї	Й	К	Л	М	Н
10	11	12	13	14	15	16	17	18
О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц
19	20	21	22	23	24	25	26	27
Ч	Ш	Щ	Ь	Ю	Я			
28	29	30	31	32	33			

— Що ви знаєте про традицію цього свята? Поділіться власними спостереженнями.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Поміркуйте, чому слова «Різдво» та «горобець» з'явилися на початку нашого уроку? Що їх може поєднувати?

— Сьогодні на уроці ми ознайомимося з твором Валентини Вздутьської «Горобине Різдво» (зі збірки «Казки Різдвяного ангела») та його авторкою, удосконалимо навички читання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформація про автора

— Валентина Вздутьська народилася 29 серпня 1983 року в місті Фастів на Київщині. Вищу освіту здобула у Національному університеті «Києво-Могилянська Академія». Як дитяча письменниця, дебютувала оповіданням «Горобине Різдво» у збірці «Казки Різдвяного ангела». 2008 року стала лауреаткою конкурсу «Золотий лелека». Казки й оповідання виходили друком у збірках «Казки Божого саду» («Свічадо», 2009), «Зимова книжка», «Весняна книжка», «Літня книжка», «Осіньна книжка» (видавництво «Братське», 2009–2011), «Різдвяна чудасія» (Братське, 2010), «Зимові історії для дітей» («Свічадо», 2011), «Дарунок Святого Миколая» (Братське, 2012), «На Великдень» (Братське, 2013) та ін.

Вона є співзасновницею сайта про дитячу літературу «Казкарка» та щорічного «Рейтингу критика: найкращі дитячі та підліткові книжки року».

2. Робота за підручником (с. 71)

1) Словникова робота.

Напівморок — напівтемрява.

Проріха — тут: щілина у хмарі.

Хутір — невеличке поселення.

2) Читання твору вчителем (або перегляд відеоролика за посиланням: <https://youtu.be/nemrSi-OX-8>).

3) Бесіда.

— Чи зацікавила вас ця історія?

— Як ви її зрозуміли?

— Коли відбуваються події?

— Де відбуваються події?

— Хто головні герої твору?

3. Фізкультхвилинка

- Швидко, діти, підлетіли,
Мов горобчики малі.
Руку вправо, руку вліво
Всі дружненько розвели.

А тепер, до сонця руки
 Й на носочки піднялись.
 Руки в боки, два підскоки,
 Всі прогнулись, підвелись.
 Як горобчики, присіли,
 Поклювали зернятко.
 Піднялись і полетіли.
 Усміхнулись сонечку.

4. Продовження роботи за підручником

1) Читання тексту учнями (напівголосне).

2) Читання тексту учнями за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання». Робота в парах.

Учні читають текст та по черзі виконують роль учителя. Після того як учні прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання про абзац і отримує відповіді учнів;
- пояснює моменти, які були незрозумілими.

3) Вибіркове читання.

- Знайдіть та прочитайте речення, у якому представлено всі друзі-горобці.
- Що шукали друзі?
- Де зустріли завірюху пташки?
- Відшукайте опис ангела — дивної істоти.
- Що було зламане у Ангела?
- Розкажіть, що сталося з Ангелом?
- Що запропонували горобці?

4) Читання тексту за ролями.

5) Робота в парах.

- Випишіть із тексту по 5 слів до відповідних стовпчиків таблиці.

Іменники	Прикметники	Дієслова

6) Перевірка роботи.

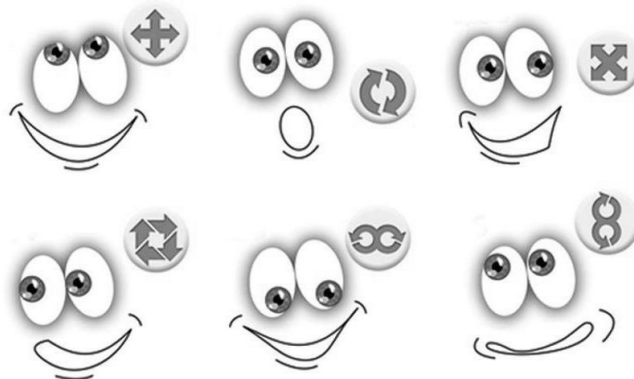
- Презентуймо слова за умови, що повтори не звучатимуть.

7) Вибіркове читання речень.

- Знайдіть та прочитайте питальні речення.
- Знайдіть та прочитайте окличні речення.

5. Гімнастика для очей

- Повторіть рухи, зображені на малюнках.

УРОК 47. МІЙ АНГЕЛ ТАКИЙ МАЛЕНЬКИЙ. ВІРШ ГАЛИНИ КИРПИ «МІЙ АНГЕЛ ТАКИЙ МАЛЕНЬКИЙ». АНАЛІЗ ТА ПОРІВНЯННЯ ОБРАЗІВ АНГЕЛА У ТВОРІ ВАЛЕНТИНИ ВЗДУЛЬСЬКОЇ «ГОРОБИНЕ РІЗДВО» (зі збірки «Казки Різдвяного ангела») ТА ВІРШІ ГАЛИНИ КИРПИ «МІЙ АНГЕЛ ТАКИЙ МАЛЕНЬКИЙ»

Мета: продовжити ознайомлення учнів із творами сучасних українських письменників; розвивати вміння досліджувати та аналізувати прочитане; вдосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати повагу до традицій українського народу.

Обладнання: пазли-зображення ангелів Натаї Курій-Максимів, шаблони діаграми Венна, маркер, папір для малювання ангелів, кольорові олівці

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу
2. Перевірка домашнього завдання
3. Мотивація навчальної діяльності. Робота в групах
 - 1) Об'єднання в групи.
 - 2) Діяльність учнів у групах, складання пазлів.
 - 3) Презентація діяльності груп.

Група 1

Група 2

Група 3

Група 4

4) *Бесіда.*

— Розгляньте зображення на всіх пазлах. Що їх об'єднує? (*На всіх зображеннях — ангели.*)

— Усі ці роботи виконала львівська художниця Натая Курій-Максимів, яка працює у незвичайній техніці — художній розпис скла. Її роботи наповнені духом сімейної гармонії, яка бере свою силу в українських народних традиціях.

— Як ви гадаєте, чи є серед усіх цих ангелів Різдвяний? Поясніть власну думку.

— Так, учні, які працювали в групах 1 та 4, склали малюнки, на яких зображено Різдвяних ангелів.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми продовжимо говорити про ангелів, яким видатні українські письменники присвятили свої твори. Прочитаємо вірш Галини Кирпи «Мій ангел такий маленький», проаналізуємо та порівняємо образ ангелів у творі Валентини Вздольської «Горобине Різдво» та вірші Галини Кирпи «Мій ангел такий маленький».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформація про автора вірша

— Галина Миколаївна Кирпа — українська поетеса, прозаїк, перекладачка, літературна редакторка. Член Національної спілки письменників України. Авторка віршів і прози для дітей і дорослих.

У дитинстві мріяла бути бібліотекаркою.

З першого разу не вдалося вступити до вищого навчального закладу, тому працювала на фабриці, в радгоспі, друкаркою у видавництві, журналісткою.

Перекладає з білоруської, данської, німецької, норвезької та шведської мов.

Росла у вчительському середовищі, окрім мами, учителювали тітки, дядьки, двоюрідні брати, сестри. Такий собі освітній філіал: філологи, історики, математики, біологи, географи.

2. Робота за підручником (с. 76)

1) *Читання твору вчителем (або перегляд відеоролика за посиланням: <https://youtu.be/0WLPQNGBBZI>).*

2) *Бесіда.*

— Чи сподобався вам вірш?

— Яким ви уявили ангела?

3) *Читання вірша учнями за диктором.*

4) *Самостійне читання вірша учнями (напівголосне).*

3. Фізкультхвилинка

Зимонька до нас прийшла,
Сніг пухкий нам принесла.
І летять, летять сніжинки
На дерева, на стежинки.
По сніжку, як по перині,
Покачаємось на спині.
У заметах сніг лежить,
Під ногами він скрипить.
Щоб сніжну гірку збудувати,
Треба спинку прогинати.
А тепер всі на санчатах
В ліс поїдем до зайчаток.
Зайченята дружно грають,
Під ялинкою стрибають.
А лисичка виглядає,
Зараз зайчика впіймає.
Доки звірі наші грали,
Руки в нас позамерзали.—
Погріємо?
А тепер на лижі стали
Додому всі помчали.

4. Продовження роботи за підручником

1) Вибіркове читання.

- Прочитайте рядки, у яких авторка описує ангела.
- З чим він порівнюється?
- Де ангел сидить?

2) Робота за ілюстрацією (с. 76).

- Розгляньте ілюстрацію до вірша. Кого ви бачите на ній?
- Як Владислав Єрка зобразив ангела?
- Чим зайнята дівчинка?

3) Гра «Хто краще?». Робота в парах. Виразне читання вірша.

5. Робота в групах. Аналіз та порівняння образів ангела у творі Валентини Вздольської «Горобине Різдво» (зі збірки «Казки Різдвяного ангела») та вірша Галини Кирпи «Мій ангел такий маленький»

1) Об'єднання учнів у групи.

2) Виконання завдання учнями.

Порівняння сюжетів (за діаграмою Венна)

3) Презентація діяльності учнів.

6. Гра «Фантазери»

- Пофантазуйте! Намалуйте, як ви уявляєте свого ангела-охоронця.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Як ви гадаєте, чи існують ангели насправді? Обґрунтуйте власну думку.

2. Рефлексія. Метод «Незакінчене речення»

- Продовжте речення.

- Мені було цікаво...
- Ми сьогодні розібралися...
- Я сьогодні зрозумів/зрозуміла, що...
- Мені було важко...
- Завтра я хочу на уроці...

3. Домашнє завдання

- С. 76–77, виразно читати вірш, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 48. ЗИМОВІ РАДОСТІ ТА ТУРБОТИ. ПРЕЗЕНТАЦІЯ УЧНЯМИ ПРОЧИТАНИХ ТВОРІВ: РІЗНОЖАНРОВИХ І РІЗНОЇ ТЕМАТИКИ. СКЛАДАННЯ РЕКЛАМИ, ВІДГУКІВ УЧНІВ. ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ, ПОСІБНИКІВ-ХРЕСТОМАТІЙ З ПОЗАКЛАСНОГО І ДОДАТКОВОГО ЧИТАННЯ ТА ІН., ФОНДІВ БІБЛІОТЕКИ, ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ

Мета: продовжити формувати навички презентації та реклами прочитаних книг чи творів; удосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов до читання книжок.

Обладнання: аркуші для складання «Асоціативного куща» «Зимові розваги», репродукція картини Роберта Дункана з циклу «Зимові картини», аркуші для фліпчарту для складання реклами, маркери, клей, магніти, посібники-хрестоматії з позакласного і додаткового читання.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

До уроку! До уроку!
В школі дзвоник кличе вас!
Поспішіть місця зайняти,
Час урок розпочинати.
Нумо, діти, підведіться!
Всі приємно усміхніться.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Відгадування загадки

- Кружляє ніжно білий пух,
Міняє зайчик свій кожух,
Вдягає лиска рукавички,
Співають весело синички,
Ведмідь в барлозі вже дріма,
Яка пора скажіть?.. (Зима).

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми поговоримо про зимові радості та турботи, ви презентуєте твори, що прочитали, спробуєте створити до них рекламу, використовуючи різні джерела інформації.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Хвилинка поезії (вірші читають заздалегідь підготовлені учні)

А БІЛИЙ СНІГ НАКРИВ ДАХИ І ГІЛЛЯ

Краса навколо просто незрівнянна,
Сніжок біленький все довкіл накрив.
Прийшла зима, неначе біла панна
І принесла багато щастя й див.
Дерева всі, неначе вийшли з казки,
Ялинки, мов красуні чарівні.
І стільки в цьому спокою і ласки,
Що казку все нагадує мені.
Краса повсюди і чарівна тиша,
Ніде ні звуку, спокій, тишина...
І навіть вітер задививсь, не дише,
А прихилився нишком до вікна

І поглядає на красу довкілля,
Що заворожена, а може спить в красі.
На білий сніг, що вкрив дахи і гілля,
Й ялиночки у козушках усі.

ЗИМОВІ РОЗВАГИ

Нумо, хлопчики й дівчата!
Ковзани беріть й санчата,
Бо прийшов веселий час —
Всіх зима чекає нас!
Підемо на лід кататись,
З гірки весело спускатись!
Вистачить розваг для всіх,
Скрізь звучить веселий сміх!
Бо зима — це чарівниця!
Сумувати не годиться.
Сніжки, ковзанки — це клас!
Скільки втіхи є для нас!

- Ви почули вірші Надії Красоткіної. Що вам сподобалося в них?
- Яка зима у віршах автора?
- Чи хотілося б вам опинитися разом з дітьми, які забавляються на гірці? Чому?
- Який настрій передають вірші?

2. Робота в групах. Складання «Асоціативного куща» «Зимові розваги»

- 1) Об'єднання в групи.
- 2) Діяльність учнів у групах.
- 3) Презентація робіт.

3. Бесіда «Зимові турботи»

— Зима — це не тільки краса природи та веселі розваги. Взимку багато хто потребує нашої допомоги та підтримки.

- Поміркуйте та скажіть, кому ви б допомогли зимньої пори?
- Так, багато пташок залишаються зимувати та потребують уваги з боку людей.
- Як називають птахів, які залишаються у нас на зиму?
- Яких птахів ви бачили взимку?
- Як людина допомагає птахам пережити важку зиму?

4. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

— Розгляньте репродукцію картини. Яку пору року зображено? Що про це свідчить?

- Кого ви бачите на ній?
- Чим зайняті діти?
- Про кого вони турбуються? Хто чекає на смачний обід поруч на стовбці?
- Хто допомагає дітям робити добру справу?
- Це сучасна репродукція картини? Обґрунтуйте власну думку.

- Як би назвали цю картину?
- Це репродукція картини вже відомого вам сучасного американського художника Роберта Дункана, яка належить до циклу «Зимові картини».

УРОКИ 49–50. ЗИМОВІ ПРИГОДИ. КАЗКА МАРІЇ ЛЮДКЕВИЧ «ПРИГОДА У ХАТИНЦІ ЛІСНИКА». СЛОВО ПРО ПИСЬМЕННИЦЮ. КАЗКОВЕ І РЕАЛЬНЕ У ТВОРІ. ВИЗНАЧЕННЯ ЖАНРУ. СТРУКТУРА ТВОРУ. ПРИДУМУВАННЯ ПРОДОВЖЕННЯ КАЗКИ

Мета: продовжити ознайомлення учнів із творами сучасних українських письменників; розвивати вміння досліджувати та аналізувати прочитане; вдосконалювати навички правильного виразного читання, інсценування; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська, компетентність у природничих науках та технологіях); виховувати любов до краси рідного краю, взаємоповагу.

Обладнання: аркуші для складання «Асоціативних кущів», таблиці, картки для об'єднання в групи (зима, ворона, снігур), технологічні картки складання оригамі «Ворона», «Снігур», плакат-розмальовка «Зима», маркери, кольорові олівці, магніти, кольорові папірці для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу
2. Перевірка домашнього завдання
3. Мотивація навчальної діяльності. Робота в групах
 - 1) Об'єднання в групи.
 - 2) Діяльність дітей у групах.
 - 3) Презентація діяльності учнів.

Завдання

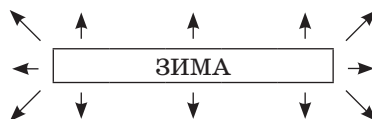
Група 1

1. Відгадайте загадку.

- Кружляє ніжно-білий пух,
Міняє зайчик свій кожух,
Вдягає лиска рукавички,

Співають весело синички,
Ведмідь в барлозі вже дріма,
Яка пора, скажіть?.. (Зима).

2. Складіть «Асоціативний кущ» до слова «зима».

3. Заповніть таблицю.

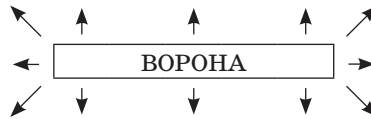
Іменник	Прикметник	Дієслово
Зима		

Група 2

1. Відгадайте загадку.

- Гордо птаха походжає,
Пташенят життю навчає.
Дуже мудра чорна птиця,
І біда, як розіллється. (Ворона.)

2. Складіть «Асоціативний куц» до слова «ворона».

3. Заповніть таблицю.

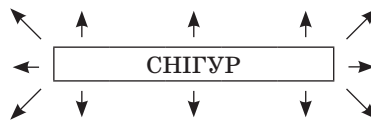
Іменник	Прикметник	Дієслово
Ворона		

Група 3

1. Відгадайте загадку.

- Груди в нього, мов калина,
Любить їсти горобину. (Снігур.)

2. Складіть «Асоціативний куц» до слова «снігур».

3. Заповніть таблицю.

Іменник	Прикметник	Дієслово
Снігур		

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Отже, ми опрацювали три слова: «зима», «ворона», «снігур». Що може їх об'єднувати? Висловіть передбачення.

— Насправді, це головні персонажі твору, над яким ми сьогодні будемо працювати. До вашої уваги — казка Марії Людкевич «Пригода у хатинці лісника».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформація про письменницю

— Марія Йосипівна Людкевич — українська письменниця, громадська діячка. Народилася 7 січня 1948 року в селі Нижня Липиця Рогатинського району Івано-Франківської області. Закінчила Коломийське педучилище та Львівський державний університет імені Івана Франка. Працювала вчителькою молодших класів, журналістом газети «Молода Галичина», редакторкою львівської газети «Галицьке юнацтво». Понад 30 років — керівник літературної студії «Джерельце» при Львівській обласній бібліотеці для дітей.

За свою творчу та громадську роботу М. Людкевич отримала безліч нагород. Ось лише деякі з них: Міжнародна літературна премія імені Дмитра Нитченка, Орден княгині Ольги III та II ступенів, лауреатка літературної премії «Благовіст», премії ім. Ірини Вільде, Державної літературної премії ім. Лесі Українки, Обласної літературної премії ім. Богдана Лепкого.

Пише для дітей і дорослих.

2. Словникова робота

Рейтинг — показник популярності, ступінь визнання.

Зашпори зайшли — з'явилося відчуття гострого болю від морозу, холоду.

3. Фізкультхвилинка

4. Робота за підручником (с. 77)

1) Читання твору вчителем.

2) Бесіда.

- Чи сподобалась вам історія?
- Що для вас було цікавим?
- На вашу думку, що в цьому творі казкове? А реальне?
- Як ви гадаєте, у якому жанрі написано цей твір?

3) Читання тексту за стратегією критичного мислення «Взаємонавчання». Робота в парах.

Учні читають текст та по черзі виконують роль учителя. Після того як учні прочитали абзац (як правило, мовчки), учень, який виконує роль учителя:

- підсумовує те, що було прочитано;
- ставить 2–3 запитання про абзац і отримує відповіді учнів;
- пояснює моменти, які були незрозумілими.

4) Вибіркове читання.

- Знайдіть та прочитайте речення, у якому йдеться, ким захотіла стати Зима.
- Кого Зима запросила стати помічниками?
- Яку рекламу створила Зима?
- Що порадила написати Мудра Сова?
- А веселий снігур?
- Прочитайте опис речей Зими, у яких вона сіла творити.
- Що запустили у комп'ютер чорні розбійники?
- Що відчувала Зима?
- Що вона побачила у вікні?
- Хто почув голосіння вітрів?
- Що почали робити вітри?
- Що відбулося в природі?
- Що тим часом зробила Мудра Ворона?
- Хто ввійшов до хати?
- Що сталося із Зимою?
- Що написав хлопчик у хатині лісника?
- Чи була задоволена Вчена рада Зимового королівства?

5) Стратегія критичного мислення «Займи позицію».

Зима — це погано, бо...

Зима — це добре, тому що...

(Учні пояснюють власну думку. Бажано обговорити різні погляди на ситуацію.)

5. Робота в групах. Створення персонажів твору

1) Об'єднання учнів у групи за малюнками.

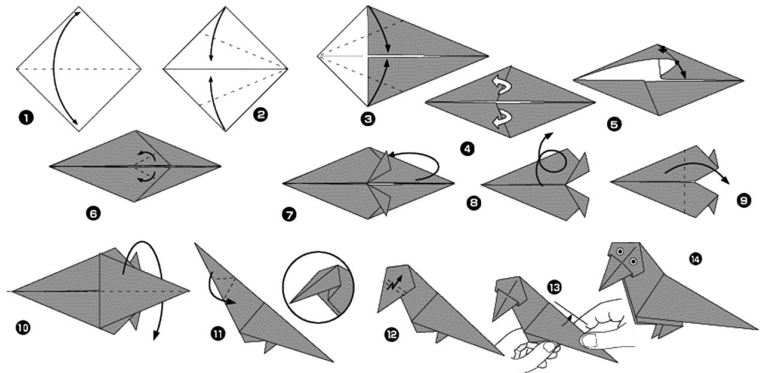

2) **Виконання завдання учнями.**

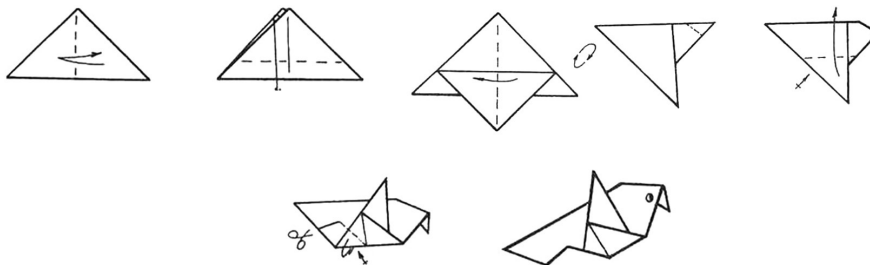
Група «Зима» готує розмальовку дівчини-Зими.

Група «Мудрі ворони» працює над створенням оригамі «Ворона».

Група «Снігурі» — створюють оригамі «Снігур».

3) **Презентація діяльності груп.**

6. **Інсценування фрагментів твору з використанням персонажів, що створили діти**

7. **Робота в парах. Придумування продовження твору**

8. **Вправа «Напиши записку»**

— Уявіть себе на місці Ярчика. Поміркуйте, яку б записку написали Зимі ви. За що б ви хотіли подякувати цьогорічній зимі?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Чи сподобався вам твір?

— Що вас здивувало, насмішило, примусило замислитися?

— Які інші назви могла б мати ця казка?

2. Рефлексія. Вправа «Кольорові папірці»

На кольорових папірцях учні пишуть продовження речення:

- Я на цьому занятті...

Потім папірці приклеюють на дошці та коментують свої записи.

3. Домашнє завдання

С. 77–81, читати, переказувати, відповідати на запитання.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 51. МЕДІАВІКОНЦЕ: ЕЛЕКТРОННЕ ЛИСТУВАННЯ. ПОНЯТТЯ «ЕЛЕКТРОННИЙ ЛИСТ» ТА «ЕЛЕКТРОННА ПОШТА». ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОГО ЕЛЕКТРОННОГО ЛИСТУВАННЯ

Мета: ознайомити учнів з поняттями «електронні листи», «електронне листування», «електронна пошта»; навчати помічати незвичайне у звичайному; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності спілкування рідною мовою, соціальну, громадянську, інформаційно-цифрову; виховувати дбайливе ставлення одне до одного.

Обладнання: аркуші для роботи в парах, таблиці для групової роботи, для проведення рефлексійної вправи.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, інформатична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

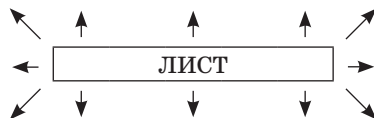
1. Організація класу

Дзвоник всім нам дав наказ:
До роботи швидше в клас.
Попрацюємо старанно,
Щоб урок пройшов немарно.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Мотивація навчальної діяльності. Робота в парах. Гра «Пригадай значення слова»

— Запишіть усі відомі вам значення слова «лист».

(Орган рослини, тонкий шар якого-небудь матеріалу, текст для спілкування з кимось на відстані тощо.)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми ознайомимося із термінами «електронний лист», «електронна пошта». Можливо, ви вже писали електронні листи? Тож обміняємося досвідом. А також пригадаємо правила безпечного електронного листування.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформація про листування

— Попри нові технічні можливості, традиційний спосіб листування для деяких людей залишився найбільш близьким та звичним.

До того ж, звичайною поштою користуються не лише для офіційної кореспонденції — багато хто знаходить в обміні каліграфічними текстами віддушину і радість.

Ваші бабусі та дідусі писали листи одне одному власноруч. У поштовій справі важлива кожна дрібниця, кажуть люди, які ставляться до написання листів творчо і відповідально.

2. Перегляд відео «Історія поштової справи для дітей» (посилання на відео: <https://youtu.be/sG3-JWXDCeo>)

3. Бесіда

— Чи бачили ви паперові листи?

— Яку інформацію можна побачити та прочитати на конверті?

4. Цікаві факти про листи

- 1984 року було надіслано поштою найдовший лист. Його надіслав Елан Форман. Лист був адресований його дружині та складався з 1 402 344 слів.

- Найбільшим роботодавцем у всьому світі вважається поштова служба Сполучених Штатів Америки. Завдяки їй роботу мають 870 тисяч осіб. Що цікаво: саме поштова служба Америки опрацює 46 % усієї наявної пошти світу.
- До 1952 року поштою пересилали не тільки листи, але й людей. Такі порядки існували в Англії. На даний момент поштою цієї країни можна переслати коня або корову.
- За одну хвилину через усі поштові відділення світу проходять приблизно 5 мільйонів листів.
- У Великій Британії, на острові Гернсі, в Сент-Пітер-Порті 1853 року встановили Найстарішу збережену поштову скриньку. Вона є Коронним володінням британської корони.
- У Великій Британії 1840 року поштові марки вперше з'явилися офіційно. Вони називалися «Чорний пенні» і були придумані Роуланд Хіллом. Після цього почали дотримувати правила, яке проголошувало, що на марці обов'язково має стояти назва країни, написана латинськими буквами. Єдиною країною, яка не дотримувала цього правила, була Велика Британія.
- Таке хобі, як колекціонування поштових листівок з різними картинками, посідає у всьому світі третє місце. Попереду — колекціонування монет і марок.

5. Фізкультхвилинка

Руки в сторону та вгору —
 На носочки підніміться.
 Підніміть голівку вгору
 Й на долоньки подивіться.
 Руки в сторони розводим,
 Опускаєм плавно вниз,
 Присідати ми почнемо,
 Добре ноги розімнемо.
 Раз присіли — руки прямо.
 Встали. Знову все так само.
 Вправу дружно почали.
 Нахил вліво — раз, два, три!
 Повертаємося вправно.
 Все виконуємо гарно.
 Вліво, вправо повернулись.
 Ось розминці вже й кінець.
 Хто ж старався — молодець!

6. Словникова робота

Електронний лист — повідомлення, яке відправляють електронною поштою.

Електронна пошта, або e-пошта — спосіб обміну цифровими повідомленнями між людьми з використанням мобільних телефонів та комп'ютерів.

7. Бесіда

— Сьогодні сучасні технології використовують усі — і великі, і малі. Листи стали електронними. Хто з вас уже мав можливість листуватися з кимось через електронну пошту?

— Як це відбувається?

— Як швидко лист доходить до адресата?

8. Робота в групах. Вправа «Плюси та мінуси електронного листування»

1) *Об'єднання в групи.*

2) *Діяльність учнів у групах. Заповнення таблиці.*

Плюси електронного листування	Мінуси електронного листування

3) *Презентація робіт учнів.*

УРОК 52. СТВОРЕННЯ ПРОГРАМИ НОВОРІЧНО-РІЗДВЯНОГО СВЯТА. ВИКОРИСТАННЯ УЧНЯМИ ЗНАТЬ З ПРЕДМЕТІВ ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ, МИСТЕЦТВО, «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ», СВОГО ЖИТТЄВОГО ДОСВІДУ; МОЖЛИВОСТЕЙ ІНТЕРНЕТУ

Мета: ознайомити учнів з історією новорічних свят; удосконалювати навички командної роботи; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, творчі здібності; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати навички взаємоповаги, взаємодопомоги.

Обладнання: аркуші паперу для фліпчарту, маркери, новорічні малюнки, листівки, капелюх для проведення рефлексії, аудіозаписи веселих новорічних пісень.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Шкільний дзвінок уже лунає,
Сумлінних школярів скликає.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Мотивація навчальної діяльності. Відгадування загадок

- Знають, певно, всі малята,
Що невдовзі прийде свято —
Свято давнє і нове,
Свято гарне, зимове.
Скоро, скоро на поріг
Завітає... (*Новий рік*).
- Летять сніжинки за вікном,
І свято до нас приходить в дім
Особливим світлим торжеством.
Кличемо той день ми... (*Різдвом*).

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Коли настає зима, випадає перший сніг та дошкуляють морози, ми неодмінно починаємо чекати та готуватися до новорічних та різдвяних свят: заздалегідь готуємо подарунки, продумуємо, як і з ким будемо святкувати.

— Сьогодні на уроці ми працюватимемо над створенням програми новорічно-різдвяного свята в нашому класі.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Цікавинки про Новий рік та Різдво

- Чи знаєш ти, друже, що новорічні кулі на ялинці символізують райські яблука? Раніше люди прикрашали різдвяні ялинки справжніми фруктами. Тільки уяви, як вигиналися віти нещасного дерева! Минули роки, і замість яблук та солодоців людство вигадало наряджати ялинку кольоровими кульками.
- Різдво — свято чудес та неймовірних подій. Воно робить друзями навіть найзапекліших ворогів. Так сталося і 1914 року під час Першої світової війни. Ворогуючі сторони Західного фронту на Святвечір припинили бої та разом заспівали різдвяних пісень. А на ранок британські та німецькі воїни навіть обмінювалися рукостисканнями та подарунками.
- А звідки з'явилась традиція малювати Санта-Клауса з оленями в небі, знаєш? Уперше політ Санта-Клауса на санях в оленячій упряжі описав 1819 року письменник з Америки Вашингтон Ірвінг.

- Якось напередодні Різдва 1965 року американські астронавти панічним тоном доповіли на Землю, що бачать НЛО. Через декілька хвилин напруженого мовчання тишу в штабі порушило «космічне» дзенькання дзвоників та звук губної гармошки. Оце так жарти в астронавтів!
- Історія новорічної ялинки дуже давня і бере початок від гунів, однак першими справжні різдвяні ялинки почали встановлювати у Страсбурзі на території сучасної Франції. Сталося це не так давно — лише у XVII столітті.
- Незабаром, аби зупинити масове вирубування лісів, люди почали створювати штучні ялинки. Наприклад, німці виготовляли різдвяних красунь із деревини або пір'я, фарбуючи пташиний пух у зелений колір.
- До речі, новорічні ялинки, якими всі ми так любимо їх називати, насправді є різдвяними, історично пов'язаними зі святкуванням зимових релігійних свят.
- Чи замислювався ти, звідки на Заході взялася традиція підвішувати біля каміну панчохи на Різдво? Звичай цей давній і пов'язаний зі Святим Миколаєм. За легендою, цей добродій підкинув родині бідняка крізь димар три мішечки золота. Вони закотилися у черевики, що сушилися біля каміна.

2. Бесіда

- Чи замислювалися про новорічне свято у нашому класі?
- Кого із персонажів ви хотіли би побачити на ньому, поспілкуватися?
- Що ви готові зробити, щоб свято було цікавим, веселим?

3. Фізкультхвилинка

4. Робота в групах. Створення програми новорічно-різдвяного свята

- 1) Об'єднання в групи.
- 2) Діяльність учнів у групах.
- 3) Презентація діяльності учнів.

Група 1. Завдання: розробити план Новорічного квесту.

Група 2. Завдання: проаналізувати здібності учнів та підготувати добірку розважальних номерів.

Група 3. Завдання: обговорити та створити лепбук про новорічно-різдвяні свята.

Група 4. Завдання: запропонувати проект оформлення класу до новорічних заходів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Що сподобалося робити сьогодні на уроці?
- За яких умов спрацюють усі наші проекти, задуми? *(За умови дружньої роботи, підтримки, взаємодопомоги.)*

2. Рефлексія. Вправа «Справа в чарівному капелюсі»

Учні передають капелюх одне одному під музику. Коли музика стихає, той, у кого капелюх залишився в руках, аналізує свою діяльність на уроці.

3. Домашнє завдання

Спільна робота з підготовки до свята, виконання доручень, окремих завдань.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 53. ВЕСЕЛЕ СЛОВО. ВІРШ ДМИТРА БІЛОУСА «КОЛЯДНИК».

РОЗПОВІДАННЯ УЧНЯМИ СМІШНИХ НОВОРІЧНИХ ІСТОРІЙ. СКРИНЬКА ОЧІКУВАНЬ

Мета: поглибити знання учнів про свята зимового циклу; ознайомити із віршем Д. Білоуса «Колядник»; удосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати любов та повагу до традицій українського народу.

Обладнання: репродукція картини художника Івана Горобчука «Вертеп», аркуші для проведення рефлексії.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу.

Холодно зараз в лісах і лугах.
Холодно зайчикам, лискам, птахам.
Затишно, тепло в класі у нас.
Друзі мої, я вітаю всіх вас!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Мотивація навчальної діяльності. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

- Розгляньте репродукцію картини. Яку пору року зображено?
- Кого ви бачите на ній?
- Чи одного віку діти? Як зрозуміли це?
- Де мешкають діти? Доведіть власну думку.
- Чим зайняті діти?
- Яке свято зображено на репродукції картини? Чому ви так вважаєте?
- Який настрій у колядників? Що допомогло зробити такий висновок?
- Як би назвали цю картину?
- Це картина художника Івана Горобчука «Вертеп». Головне в його творчості — щира любов до своїх земляків, сутності та основ їхнього життя. Присвячені селу твори митця пробуджують ностальгію дитинства чи юнацтва, коли реальність забарвлена відчуттям світла і спокою, це спогад з тої відстані, яка робить світ ідеальним.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми поглибимо знання про свята зимового циклу, ознайомимося із творчістю Дмитра Білоуса та його віршем «Колядник».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Інформація про автора

— Дмитро Григорович Білоус народився 24 квітня 1920 року в селянській багатодітній сім'ї Ганни Давидівни і Григорія Миколайовича Білоусів у селі Курмани, нині Недригайлівського району Сумської області, у багатодітній родині.

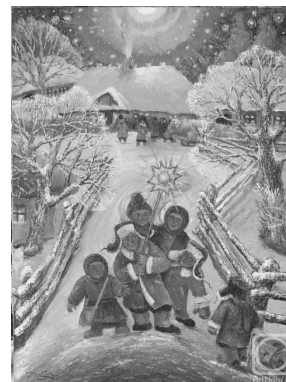
Після закінчення семирічної школи поїхав до Харкова, де навчався на робітничому факультеті при дитячій трудовій комуні імені Фелікса Дзержинського та працював на електрозаводі. Навчався на філологічному факультеті Харківського та Київського університетів.

Автор збірок гумору та сатири, книжок для дітей, статей, літературних розвідок про творчість українських письменників, понад 20 поетичних збірок.

2. Робота за підручником (с. 83)

1) Словникова робота.

Напуска ману — робить сердитий вигляд.

2) Читання тору вчителем.

3) Бесіда.

— Хто головний герой твору?

— Що робить хлопчик?

4) Напівголосне читання твору учнями.

5) Читання за диктором.

6) Читання в парах по реченню.

3. Фізкультхвилинка

Зимонька до нас прийшла,
Сніг пухкий нам принесла.
І летять, летять сніжинки
На дерева, на стежинки.
По сніжку, як по перині,
Покачаємось на спині.
У заметах сніг лежить,
Під ногами він скрипить.
Щоб сніжну гірку збудувати.
Треба спинку прогинати.
А тепер всі на санчатах
В ліс поїдем до зайчаток.
Зайченята дружно грають,
Під ялинкою стрибають.
А лисичка виглядає,
Зараз зайчика впіймає.
Доки звірі наші грали,
Руки в нас позамерзали. —
Погріємо?
А тепер на лижі стали
Додому всі помчали.

4. Продовження роботи за підручником

Вибіркове читання

— Знайдіть та прочитайте рядки, у яких поет описав зовнішність Гриця-колядника.

— Які рядки промовляє хлопчик?

— Хто радий колядникам?

— Що дають Грицеві?

— З ким поет порівняв Гриця?

5. Інформація про колядування на Різдво

— На яке свято колядують діти?

— Різдво з давніх-давен є особливим і головним святом для вірян. До нього готуються особливо ретельно, дотримуючись усіх традицій і звичаїв. І хоча зараз мало хто дотримується всіх правил та звичаїв цього свята, варто хоча б пам'ятати та поважати традиції наших предків.

Розпочинається Різдво 6 січня — у Святий Вечір. Одним із головних, але дещо забутих у великих містах обрядів, є колядування. Його варто відрізнити від щедрування. Колядують 6 січня, у вечір напередодні Різдва, щедрують — 13 січня, напередодні Старого Нового року.

Своєю назвою колядування, власне, як і колядки, зобов'язані слов'янському слову «Коляда», яким називали Святвечір, переддень Різдва. Корінням традиція колядування сягає дохристиянських часів. Люди вітали Коляду, ходили від одного двору до іншого й обдаровували господарів будинків побажаннями щастя і благополуччя. За це треба було обдарувати колядників у відповідь — жадібні господарі ризикували накликати на себе біду.

Найяскравішою традицією колядників було переодягання — за що їх прозвали рядженими. Колядувати повинно щонайменше троє осіб, оскільки три головні ролі ніяк не можна було замінити або викреслити. Першим ішов «звіздар» — людина, яка найкраще знає колядки, з гучним голосом

і, зрозуміло, з виготовленою з підручних засобів зіркою. За ним — «дзвонар». Він повинен був нести великий дзвіночок, дзвонити в нього й оповіщати все село про те, що ряджені йдуть. На третю роль, «міхоноші», потрібен був сильний хлопець — до його обов'язків входило носити мішок, у який господарі складали подарунки колядникам.

Уже по Святій Вечері українці починали ходити по хатах, піснями та відтворенням побутових сценок вітали господарів та їхніх дітей та вінчували їм злагоду й достаток. Колядники починають ходити по будинках зі Святого вечора. Часто вони носять із собою на палиці велику зірку — вона символізує Віфлеємську, яка ознаменувала народження Христа. Перед тим, як зайти до будинку, молодь або дітлахи просять дозволу заколядувати. Коли господарі погоджуються, колядники починають співати про народження Христа, а також бажають господарям щастя, здоров'я і достатку, за що колядників обдаровують солодощами та грошима.

6. Перегляд мультфільму «Це наше і це твоє. Різдвяні традиції. Колядки» (посилання на відео: <https://youtu.be/K4GIUXQKc0>)

7. Робота за репродукціями (с. 84)

— Розгляньте репродукції картин сучасних українських художників. Прочитайте їхні імена та прізвища.

— Що поєднує ці репродукції?

— Якими зображено колядників?

— Порівняйте: чим схожі, а чим відрізняються ці образи?

8. Слухання колядки (посилання на відео: <https://youtu.be/u0LPpYkeW0E>)

9. Розповідання учнями смішних новорічних історій

10. Скринька очікувань

— Відкрийте скриньку своїх читацьких очікувань.

— Знайдіть свої записи. Що з очікувань здійснилося, а що — ні?

— Обміняйтеся думками.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

— Чого нового дізналися? Що було цікавим, корисним?

2. Рефлексія. Прийом «Три — Два — Один»

У першому рядку пишемо три факти, які були новими, цікавими, несподіваними на уроці.

У другому — два факти, які здалися нецікавими, некорисними, або вже були відомі учням.

У третьому — один факт, який хотілось би вивчити детальніше, поглибити знання.

3. Домашнє завдання

С. 83–84, виразно читати, відповідати на запитання. Намалювати колядників, створити різдвяну історію.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 54. НАРОДНІ Й АВТОРСЬКІ ЗАСІВАЛЬНІ ПІСНІ, ЩЕДРІВКИ, КОЛЯДКИ. МОВА СИМВОЛІВ У ЗИМОВИХ СВЯТАХ. ІНСЦЕНІЗАЦІЇ НОВОРІЧНИХ І РІЗДВЯНИХ ПІСЕНЬ (колективні та групові)

Мета: ознайомити учнів з народними та авторськими засівальними піснями; узагальнити знання про колядки та щедрівки; удосконалювати навички правильного виразного читання, акторської майстерності; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; збагачувати словниковий запас; розширювати кругозір учнів; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати повагу до українських традицій.

Обладнання: ребуси, відео щедрівок, колядок, засівальник пісень, одяг та атрибути для інсценування.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Учитель

Любі діти, добрий день!
 Зичу праці та пісень.
 А ще, друзі, всім бажаю
 Сил, натхнення на весь день.

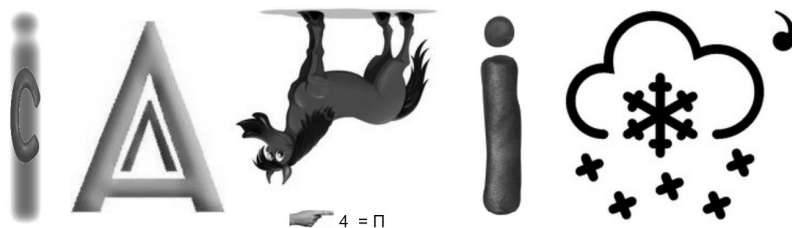
Діти

Добрий день! Добрий день!
 Дякуємо за побажання!
 На урок беремо з собою
 Знання, навички й старання.

2. Перевірка домашнього завдання

Створення виставки малюнків «Різдвяні історії».

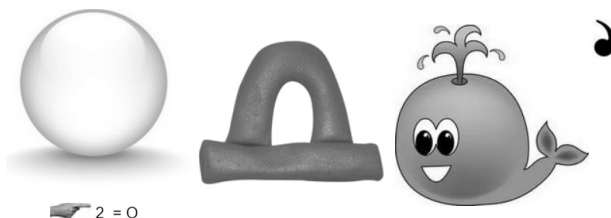
3. Мотивація навчальної діяльності. Розгадування ребусів

(Засівальні пісні.)

(Щедрівки.)

(Колядки.)

- Про що будемо сьогодні говорити?
- Які свята зимового циклу підійдуть до слів, що розгадали?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми ознайомимося із народними та авторськими засівальними піснями, поглибимо знання про щедрівки та колядки, попрацюємо в групах та спробуємо власні сили в інсценуванні.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення дітей

1-й у ч е н ь. *Колядки*. Колядки співають під час одного з найбільших релігійних свят — Різдва, яке припадає на 7 січня. Із ним пов'язують народження Ісуса Христа. Здебільшого ці пісні виконували хлопці. У гумористичних колядках діти символічно вимагали цукерки, ковбасу, гроші, пироги, вареники, а коли їм відмовляли — колядники жартома погрожували рознести хату.

Перегляд відео «Різдвяна радість» за посиланням: <https://youtu.be/rAcU1rvX2ZI>

2-й у ч е н ь. *Щедрівки*. Назва «Щедрівка» походить від слова «щедрий», «багатий». Ці пісні виконують 13 січня на Старий Новий Рік, тобто на Маланки. Ними величали господарів, бажали в прийдешньому році доброго врожаю, здоров'я, щирих і добрих відносин у сім'ї. У цей вечір щедрували переважно дівчата. Господарі частували та пригощали гостинцями дітвору, накривали щедрий стіл для своїх гостей. Новорічна ніч і весела і чарівна. У цю ніч дівчата ворожили на своє майбутнє. А рано-вранці хлопці йшли по хатах посівати.

Перегляд відео «Щедрик» за посиланням <https://youtu.be/h8UzkKjN-U8>

3-й у ч е н ь. *Засівальні пісні*. Наступного ранку після Щедрого вечора, а іноді й із самої ночі тільки хлопці й чоловіки проводили ритуал засівання дворів і осель, який супроводжувався посівальними (засівальними) піснями. Вони бувають авторськими та народними.

Перегляд відео «Сійся, родися — Посівальні пісні» за посиланням: <https://youtu.be/386ByLzhMmc>

2. Фізкультхвилинка

3. Робота в групах

- 1) *Об'єднання в групи.*
- 2) *Діяльність учнів у групах.*
- 3) *Презентація діяльності дітей. Інценування колядок, щедрівок, засівальник пісень.*

Група 1. «Колядки»

Завдання. Прочитати колядки, обговорити їхній зміст. Обрати колядку для подальшого інценування.

- Коляд, коляд, коляда!
Холод взимку — не біда.
Двері швидше відчиніть,
Нас до себе запусіть!
Всі, хто є у вашій хаті,
Будуть дужі та багаті!
На городі вродять густо
І картопля, і капуста,
Помідори й огірочки
І для сина, і для дочки.
Ось промова в нас така!
Ви ж готуйте п'ятака!
- Я біжу-стрибаю,
А хто двері відчиняє,

Щастя тим бажаю!
Щоб жили сто років з гаком
В щасті та любові,
Щоб з народження до смерті
Ви були здорові!
Щоби сонечко сіяло
В серці та надворі,
І добра було по вінця
В хаті та коморі!
З колядою, колядою
Я біжу без втоми.
Вже мішок гостинців повен,
Поспішу додому!

Група 2. «Щедрівки»

Завдання. Прочитати щедрівки, обговорити їхній зміст. Обрати щедрівку для подальшого інценування.

- Ой сивая, тая зозуленька,
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
Усі сади та і облітала,
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
А в одному та і не бувала.

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
А в тім саду три тереми.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
А в першому — ясен місяць,
Щедрий вечір, добрий вечір,

Добрим людям на здоров'я!
А в другому — красне сонце,
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
А в третьому — дрібні зірки.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
Ясен місяць — пан господар,
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
Красне сонце — жона його,
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!
Дрібні зірки — то їх дітки.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

- Щедрівочка щедрувала,
До віконця припадала.
Що ти тітко напекла,

Група 3. «Засівальні пісні»

Завдання. Прочитати засівальні пісні, обговорити їхній зміст. Обрати засівальні пісню для подальшого інсценування.

- Сієм, сієм, посіваєм,
Щастя-долі вам бажаєм!
У щасливій вашій хаті,
Щоб ви всі були багаті,
Щоб лежали на столі
Паляниці немалі,
Щоб були у вас ковбаси,
Молоко і сало, й м'ясо,
І млинці, і пиріжки,
І пухнасті пампушки.
Щоб були ви в цій оселі
І щасливі, і веселі!
З старим Новим роком вас!
- Сію, вію, посіваю,
З Новим роком вас вітаю!

Неси нам до вікна,
Чи вареник, чи пиріг
Неси нам за поріг.
Щедрик, ведрик, дайте вареник,
З грушами пироги,
Здоровенькі були.
Щедрівочка, щедрівочка
Добра з медом горілочка,
А без меду не така,
Дайте нам п'ятака,
А п'ятак не такий, дайте руб золотий.
Ми щедрівки заспівали,
За щедрівки ленти дали.
Ленти в коси заплетем, і в таночок підем.
Ленти в коси заплетем, і в таночок підем.
Щедрик, ведрик, дайте вареник,
З грушами пироги,
Здоровенькі були.

Щоб усі були здорові,
Щоб доїлися корови,
Щоб в хліву були телята,
Свині, гуси, сало, м'ясо,
І копчені ковбаси!
Щоб господар був дбайливий,
Не пиячив здуру,
Щоби діти не хворіли,
Добре неслись кури!
Щоб онуки щебетали милі та хороші,
А у жінки в гаманці завжди були гроші.
Щоб ніколи і ні в кого не боліла спина...
А мені за цю сівалку дайте щось в корзину!
Будьте завжди при здоров'ї, веселі, завзяті!
Щоб вареники в сметані завжди були в хаті.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Бесіда

- Які пісні зимового циклу сьогодні ми пригадали?
- На які свята їх виконують?

2. Рефлексія. Вправа «10 балів»

— Оцініть за 10-бальною шкалою роботу на уроці з позицій:

«Я»	0	_____	10
«Ми»	0	_____	10
«Справа»	0	_____	10

3. Домашнє завдання

Вивчити напам'ять колядку, щедрівку чи застільну пісню (авторську чи народну) на вибір.

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 56. ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Мета: узагальнити знання учнів з теми; продовжити вдосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів; розширювати кругозір учнів; організувати командну діяльність учнів щодо створення дороговказів новорічного настрою; формувати компетентності (спілкування рідною мовою, соціальна, громадянська); виховувати взаємоповагу, взаєморозуміння.

Обладнання: аркуші паперу для фліпчарту, маркери, магніти, бланки для тестування, репродукція картини Роберта Дункана.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань та вдосконалення вмінь.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, мистецька.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Не просто слухати, а чути.
Не просто дивитись, а бачити.
Не просто відповідати, а міркувати,
Дружно й плідно працювати.

2. Перевірка домашнього завдання

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми підбиваємо підсумки навчання за розділом «Розуміємо красу і добро». На нас чекають завдання підручника та тестування з теми, а також цікава робота в групах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Робота за підручником (с. 85)

1) Гра «Запитання — відповідь».

Учень/учениця читає питання, називає іншого учня/ученицю, які дають відповідь. Умова — називати учнів, які ще не брали участі в грі. Гра триває до тих пір, поки не пролунають відповіді на всі питання.

— Отже, починаємо відповідати на питання до розділу.

— Гру починає...

2) Заповнення сторінки «Виявляю ставлення, почуття...».

3) Тестування.

1. Хто автор вірша «Зима»?

- а) Г. Кирпа;
- б) М. Рильський;
- в) Д. Білоус.

2. Як звали головного героя оповідання «Чотири руді лисиці»?

- а) Ярко;
- б) Юрко;
- в) Славко.

3. Що надумала зробити Зима в оповіданні М. Людкевич «Пригода у хатинці лісника»?

- а) Написати статтю в модний журнал;
- б) написати наукову роботу;
- в) написати книгу.

4. Хто вчинив замах на Зиму?

- а) Хакери;
- б) злочинці;
- в) мисливці.

5. Маленький, легенький, тихенький, просто крихітка — це:
- хлопчик;
 - горобчик;
 - ангел.
6. Чудова властивість електронної пошти полягає в тому, що вона:
- допомагає листуватись;
 - дає можливість до листів прикріплювати малюнки і фотографії;
 - дуже швидко передає інформацію.
7. Як звали маленького колядника із вірша Д. Білоуса?
- Гриць;
 - Ярчик;
 - Миколка.
8. Що несуть перед собою колядники у Святвечір?
- Прапор;
 - зірку;
 - кульки.

2. Фізкультхвилинка

Сипле сніг, летять сніжинки,
 Пропливають вдаль хмаринки.
 Вся природа завмирає.
 Все навколо засинає.
 Сніговик собі стоїть,
 Дивить на всіх, але мовчить!
 Темні очі, як вуглинка,
 Як дві краплі-намистинки.
 Ніс такий рудий-рудий,
 Він стоїть, і він німий.
 Падають сніжинки білі,
 Дітки в школу йдуть щасливі...
 Продзвенить дзвінок на мить,
 А сніговик усе стоїть!

3. Робота в групах. Створення дороговказів новорічного настрою

- Об'єднання в групи.*
- Діяльність учнів у групах.*
 — Розгляньте дороговказ на початку розділу (с. 68).
 — Поміркуйте, що б ви хотіли в ньому змінити чи додати?
- Презентація діяльності груп.*

4. Гра «Закінчи прислів'я»

- Закінчіть прислів'я «Перший крок до добра — ...»
- ... допоможи ближньому;
 - ... піклуйся про тварин;
 - ... не роби зла.
- Чому ви так вважаєте? Доведіть власну думку.

5. Стратегія критичного мислення «Входження в картину»

- Розгляньте репродукцію картини. Кого ви бачите на ній?
- Скільки дітей?
 - Кого, крім дітей, зобразив автор?
 - Чим зайняті діти?
 - Який у них настрій? Доведіть власну думку.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

УКРАЇНСЬКА МОВА

1. *Всеосвіта*. [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/rozvivalni-igri-ta-interaktivni-vpravi-na-urokah-ukrainskoi-movi-v-pocatkovij-skoli-107784.html> — Назва з екрана.— (Дата звернення 29.10.2021).
2. *Довідка*. [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-chornobrivtsi/> — Назва з екрана.— (Дата звернення 24.10.2021).
3. *Іванішена С.* Форми та методи інтерактивного навчання — 2006.— № 3.— С. 9–11.
4. *Інформація і МИ*: роздуми, цікавинки, запитання і відповіді, задачі для дітей і дорослих, новини... [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://informaciaforall.blogspot.com/2018/09/blog-post.html> — Назва з екрана.— (Дата звернення 14.11.2021).
5. *Коваленко О.* Вивчення словникових слів на уроках української мови/О. Коваленко // Початкова школа. Науково-методичний журнал — 2005.— № 5.— С. 20–21.
6. *Мукніга*. Біографії, вірші, книги і багато іншого. [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://mykniga.com.ua/zmist/vislovi-velikix-i-uspishnix-lyudej-pro-napoleglivosti.html> — Назва з екрана.— (Дата звернення 04.12.2021).
7. *Матаbook*. [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://mamabook.com.ua/5-fizkulhvulunok-na-temu-kosmos-planetu> — Назва з екрана.— (Дата звернення 24.12.2021).
8. *Омельченко С.* Розвиток мислення та фантазії на уроках читання/С. Коваленко // Початкова освіта.— 2005.— № 41(329).— С. 5–9.
9. *Пізнавальний інтернет* — журнал «Моя Україна» [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://myukraine.org.ua/ozero-svityaz/> — Назва з екрана.— (Дата звернення 18.11.2021).
10. *Пометун О., Пироженко Л.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання.— К. : А. С. К., 2004.— 192 с.
11. *Пометун О., Пироженко Л.* Інтерактивні технології навчання: теорія і практика.— К., 2002.— 136 с.
12. *6 цеглинок*. [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.soipro.edu.ua> — Назва з екрана.— (Дата звернення 10.12.2021).

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

1. *5 мільйонів* листів за одну хвилину проходять у світі. Цікаві факти про пошту [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://acc.cv.ua/news/storystorynka/tsikavo/5-milyoniv-listiv-za-odnu-hvilinu-prohodyat-u-sviti-cikavi-fakti-pro-poshtu-36928>.
2. *7 прийомів* рефлексії з учнями початкових класів [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://vseosvita.ua/news/7-priyomiv-refleksii-z-uchniamy-pochatkovykh-klasiv-6051.html>
3. *12 вправ-фізкультхвилинок* для молодших школярів [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://osvitanova.com.ua/posts/3087-12-vprav-fizkulthvylunok-dlia-molodshykh-shkoliariv>
4. *20 цікавих* фактів про Ярослава Мудрого [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://moaosvita.com.ua/cikavi-faktu/20-cikavix-faktiv-pro-yaroslava-mudrogo/>
5. *50 цікавих* фактів про Ярослава Мудрого [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://tsikavifakty.com.ua/50-tsikavyh-faktiv-pro-yaroslava-mudrogo/>
6. *Богатиренко К.* Фізкультхвилинки на зимову тематику [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/fizkulthvilinki-na-zimovu-tematiku-109460.html>
7. *Війновій А. І.* Майстер-клас «Прийоми рефлексії під час уроків у початковій школі» [Електронний ресурс].— Режим доступу: https://psyforums.ru/uk/the-introduction-of-the-gef/masterklass-priyomu-refleksii-na-urokakh_v_nachalnoj_shkole.html
8. *Вправа* на рефлексію «Правило руки» [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://ukrdeti.com/vprava-na-refleksiyu-pravilo-ruki/>
9. *Галина Кирпа* біографія та цікаві факти [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/galina-kirpa-biografiya-ta-tsikavi-fakti>
10. *Грінченко Борис Дмитрович* [Електронний ресурс].— Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Грінченко_Борис_Дмитрович

11. *Загадки* про ворону на українській мові [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://korusno-znatu.in.ua/inshe/zagadky/zagadky-pro-voronu/>
12. *Загадки-добавлянки* про горобця (горобчика) для дітей [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://megaznaika.com.ua/zahadky-pro-horobtsya/>
13. *Загадки* про зайця [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://mamabook.com.ua/zahadky-pro-zaychuka-z-harnumu-iliustratsiiamy/>
14. *Загадки* про Різдво [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://mykniga.com.ua/poradi/zagadki-pro-rizdvo-dlya-ditej-z-vidpovidyami.html>
15. *Загадки* про синичок і снігурів [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://megaznaika.com.ua/zahadky-pro-synuchok/>
16. *Загадки* про хліб для дітей на українській мові [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://korusno-znatu.in.ua/inshe/zagadky/zagadky-pro-hlib/>
17. *Зимовець С. А.* Перевіряю досягнення за темою «Прагнемо зрозуміти своїх предків» [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://vseosvita.ua/test/pereviraiu-dosiahnennia-za-temoiu-prahnemo-zrozumity-svoikh-predkiv-334484.html>
18. *Історія* телебачення: поява та розвиток. Реферат [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/journalism/25651/>
19. *Картини* Івана Гончара як окремих вид самобутнього мистецтва [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://www.ridivira.com/uk/suspilstvo/kartyny-ivana-honchara-iak-okremiyi-vid-samobutnoho-mystetstva>
20. *Клен* псевдоплатановий (Явір, Клен білий) [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://greenplants.com.ua/yavir>
21. *Комп'ютер* та здоров'я дитини (поради батькам) [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://ses.lviv.ua/novyny/2016/berezen/kompyuter-ta-zdorovya-dytyny-porady-dlya-batkiv>
22. *Кросворд* «Притча» http://teacherbraiko.blogspot.com/2018/05/blog-post_4.html
23. *Максим Рильський*: біографія та творчий шлях. Реферат [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/biograf/23848/>
24. *Марія Людкевич* [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://lodb.org.ua/use-pro-lviv/lvivski-pysmennuky-dityam/maria-lyudkevych>
25. *Міжнародний день музеїв* [Електронний ресурс].— Режим доступу: uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_день_музеїв
26. *Надія Красоткіна*. Вірші про зиму [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://krasotkina.com/вірші/Зимові розваги.html>
27. *Неймовірні історії* про новорічні свята [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://rustunchik.ua/ua/holidays/new-year/tsikavi-fakty-pro-novyi-rik-ta-rizdvo>
28. *Новорічні загадки* на українській мові [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/novorichni-zagadki-na-ukrayinskiy-movi>
29. *Організаційний момент* уроку [Електронний ресурс].— Режим доступу: http://elenaivchuk.blogspot.com/p/blog-page_3.html
30. *Пам'ятник* Данилові Галицькому в Галичі [Електронний ресурс].— Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Пам'ятник_Данилові_Галицькому_\(Галич\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Пам'ятник_Данилові_Галицькому_(Галич))
31. *Патріотичні фізхвилинки-руханки* для школярів [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://mamabook.com.ua/patriotichni-fizkulthvulunku/>
32. *Прислів'я та приказки* [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/1467>
33. *Розповідь* про Ліну Костенко для дітей [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/rozpovid-pro-linu-kostenko-dlya-ditey/>
34. *Савченко Олександра Яківна* [Електронний ресурс].— Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Савченко_Олександра_Яківна
35. *Сторожук І. В.* Тест за міфом «Дана та Лада» (за Ольгою Бондарук) [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://vseosvita.ua/test/dana-i-lada-za-olhoiu-bondaruk-320561.html>
36. *Тест* за темою «Читаємо і розповідаємо про свої захоплення» [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/test-za-temou-citaemo-j-rozpovidaemo-pro-svoii-zahoplenna-481559.html>

37. *Традиції та звичаї колядування на Різдво: жадібні господарі ризикують накликати біду* [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://np.pl.ua/2021/01/tradytsii-ta-zvychai-koliaduvannia-na-rizdvo-zhadibni-hospodari-ryzykuiut-naklykaty-bidu/>
38. *Фізкультхвилинки та рухавці на уроці* [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://schoolplusnet.com/art/Fzkulthvilinki-ta-ruhavki-na-urots/>
39. *Технології уроку: організаційний момент* [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.classwork.in.ua/?p=1132>
40. *Цікаві факти про зайців* [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://tsikavi-fakty.com.ua/50-tsikavyh-faktiv-pro-zajtsiv/>
41. *Цікаві факти про лисиць* [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-lisits>
42. *Чому у жаб народжуються пуголовки?* [Електронний ресурс].— Режим доступу: http://peremoga-dnz.edu.kh.ua/storinka_dlya_malyat-doshkiljnyat/cikavinki_dlya_ditej/vidome_i_nevidome_pro_tvarin/

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Абрамюк Тетяна Леонідівна, учитель початкових класів Бахмутської загальноосвітньої школи І–ІІІ ст. № 12 Бахмутської міської ради Донецької області, спеціаліст вищої категорії.

Онiщенко Ірина Валентинівна, учитель початкових класів Бахмутського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І–ІІІ ст. № 11 — багатoproфiльний лiцей» Бахмутської міської ради Донецької області, спеціаліст вищої категорії, учитель-методист.

Навчальне видання

Серія «Мій конспект»

АБРАМЮК Тетяна Леонідівна,
ОНИЩЕНКО Ірина Валентинівна

**УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ.
4 КЛАС. ЧАСТИНА 1**

Головний редактор *Ю. Є. Бардакова*

Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *Є. С. Островський*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 24.01.2022. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 28,56. Замовлення № 22-02.

ТОВ «Видавнича група «Основа»

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66

тел. (057) 731-96-34

e-mail: office1@osnova.com.ua

<https://osnova.com.ua>

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6058 від 01.03.2018 р.

Телефон для замовлення: 0-800-505-212

(Безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»

м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21

www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua

ISO 9001:2015 № UA228351, FAMO TRIADA LLC (065445)